

Περίοδος Β'
Τεύχος 820
Παρασκευή
25 Ιουνίου 2004
Τιμή: 4 Ευρώ

Το νέο μας πολιτικό μπάχαλο

16 ΦΕΒ. 2005

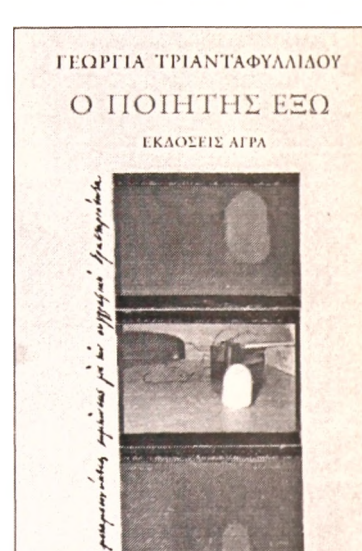
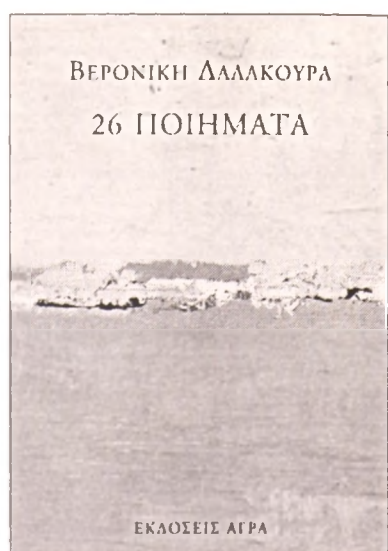
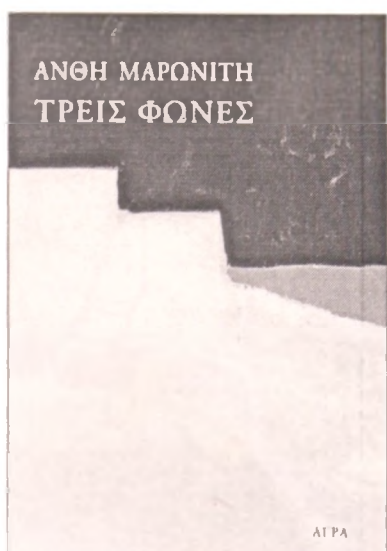
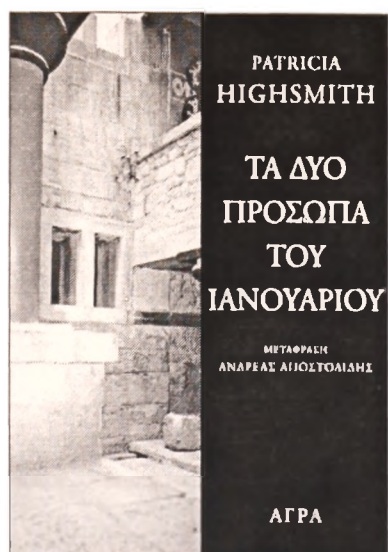
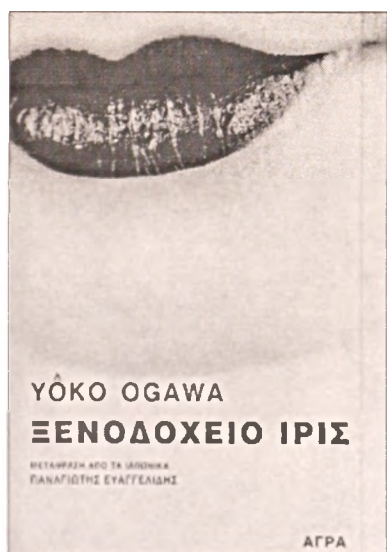
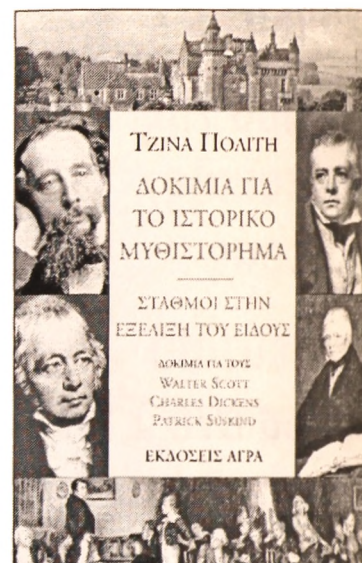
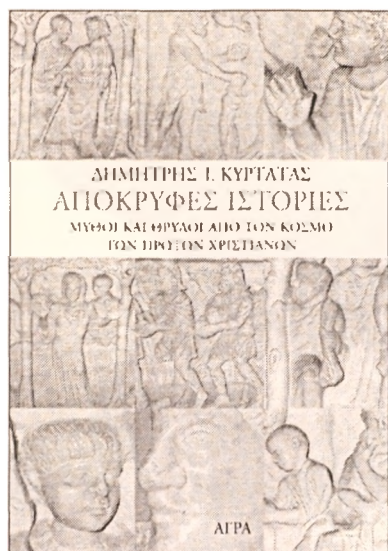
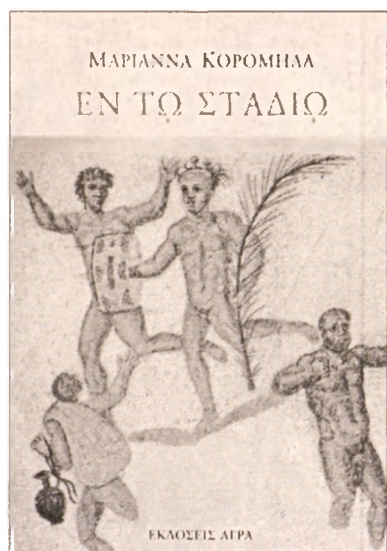
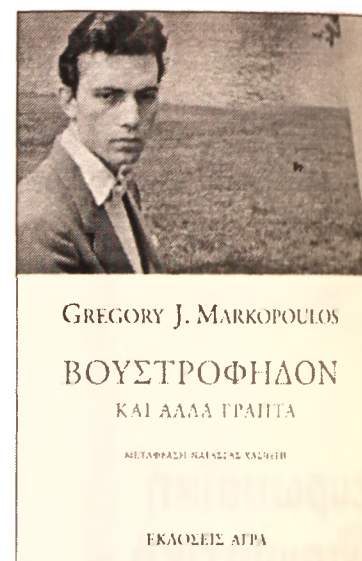
ευρωπαϊκή
πραγματική
θήκη
Κόμμα της
ευρωπαϊκής
στεράς
τελευταίο
ραμα στο ΣΥΝ
ουλτούρα
ς Δεξιάς
ιέος
ομονόμος
ρί των κρίσεων
ο ΕΣΥ
ι πολιτικά
όσωπα της
ας Γενιάς
άνος Χατζιδάκις

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

<http://www.agra.gr>

Περίοδος Β' • Έτος 31ο • Τεύχος 820

Παρασκευή 25 Ιουνίου 2004

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: **26** τεύχη, **Εξάμηνη: 13** τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κλπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

Το επόμενο, έκτακτο τεύχος του Αντί (821), αφιερωμένο στην Ολυμπιάδα, ειδωμένη όμως με τα μάτια του Καραγκιόζη, θα κυκλοφορήσει την ερχόμενη Παρασκευή 2 Ιουλίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Το εθνικό μας μεγαλείο	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: «Θρίλερ» και Ευρωσύνταγμα	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ:	8
• Εφημερολόγια από την Εφήμερη (Όλγα Ι. Φωτακοπούλου)	14
• Αντώνης Ρουπακιώτης: Τρόμαξε και εσύ τους πολίτες, μπορείς	16
• Αλ. Καζαμίας: Κόμμα Ευρωπαϊκής Αριστεράς: Κάθε αρχή και δύσκολη	18
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	20
• Γρηγόρης Ρουμπάνης: Το τελευταίο πείραμα στον ΣΥΝ	21
• Γ. Παπασπυρόπουλος: Αριστερά: Δεν θέλω να σας αγχώσω, αλλά είναι ώρα για πρωτοβουλίες	22
• Αλέκος Αλαβάνος: Μια μεγάλη αφήγηση...	24
• Θ. Γεωργαντάς: Αμερικανο-ισραηλινή συνεργασία με φόντο τους Ολυμπιακούς	25
• Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Γ.Γ. Νέας Γενιάς: Τα πολιτικά πρόσωπα	28
• — : Οι κρίσεις του ΕΣΥ	30
• Α. Λαγγουράνης: Η θεραπεία της υπέρτασης χωρίς φάρμακα (μέρος β')	32
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	36
• Κώστας Διαμαντίκος: Τουρκία-Ευρωπαϊκή Ένωση: Ένταξη ή ειδική σχέση;	38
• Πάνος Καζάκος: Γράφει η Ευρώπη ιστορία; Σκέψεις για τη Συνταγματική Συνθήκη	40
• Χρήστος Γούδης: Καθ' οδόν προς μια αυτόνομη κουλτούρα της Δεξιάς	43
• Α. Τζιόλας: Ο εθνοκεντρισμός των ευρωεκλογών	46
• ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ	48
• Τελειώσαν τα ματς από τον Νίκο Πρωινό	50
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	51
• Μάνος Στεφανίδης: Άνθρωπο ζητώ!	55
• Γιώργος Κυριακάκης: Στην οδό του Μπλαμαντώ	56
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Πόσο μπλε είναι το μπλε;	58
• Ειρήνη Μουντράκη: Νέες ομάδες μόνες ψάχνουν	59
• Δημήτρης Χαρίτος: Στόχος η ακτιβιστική ευαισθητοποίηση (και κατόπιν η ψυχαγωγία)	60
• Δημήτρης Κόκορης: Οι «περιπέτειες» ενός ποιήματος για τους εργάτες	62
• ΒΙΒΛΙΟ	64

Σκίτσο εξωφύλλου: Κώστας Κουφογιώργος

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΜΑΣ ΜΕΓΑΛΕΙΟ

ΠΕΡΑΣΑΝ δεκαπέντε ημέρες από τις ευρωεκλογές. Το καταλάβατε; Όχι. Διότι στο μεταξύ συνέβησαν άλλα, σημαντικότερα γεγονότα. Εφήμερα μεν, εθνεγερτικά δε. Ποιος μιλάει σήμερα πια για ευρωεκλογές και τα όμοια. Εμείς μόνον, υποχρεωμένοι άλλωστε ως πολιτικό περιοδικό (διότι διαφορετικά θα μας κατηγορούσαν ότι κάνουμε την πάπια).

ΠΟΙΟΣ ΜΙΛΑΕΙ για τόσο περασμένες ημερομηνίες όπως η 13η Ιουνίου του έτους 2004! Αφού στο μεταξύ μεγαλουργήσαμε με μια νίκη, μια ήττα και μια ισοπαλία και απόψε το βράδυ, Παρασκευή 25 Ιουνίου, μας δίνεται άλλη μια ευκαιρία για πανηγυρισμούς ή κλαυθυμρίσματα: Αντιμετωπίζουμε τους Γάλλους στα γήπεδα.

ΕΝ ΑΝΑΜΟΝΗ λοιπόν, ας κάνουμε ένα διάλειμμα πολιτικής. Τη Δευτέρα 14 Ιουνίου είχαν όλα αποδραματοποιηθεί και διαπίστωναν όλοι –πλην του Γιωργάκη– ότι κάτι σοβαρό συμβαίνει στην Ελλάδα –και την Ευρώπη– και ότι θα έπρεπε να σκύψουμε και πάλι στους εαυτούς μας προκειμένου να αναγνωρίσουμε εαυτούς και αλλήλους και να ιχνηλατήσουμε νέες ατραπούς. Διότι ναι μεν είναι ωραίες οι θριαμβολογίες, οι εθνικοί ύμνοι, οι αναπεπταμένες ελληνικές σημαίες, αλλά αυτά περνάνε σε μια εβδομάδα. Το «διάλειμμα πολιτικής» διαρκεί λίγο περισσότερο και έχει αποφασιστικό ρόλο στη ζωή μας κάθε ημέρα και κάθε εβδομάδα.

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ κόμματα, σε όλο το φάσμα της ιδεολογικής ταξινόμησης, περνούν βαθιά κρίση. Σε κάποια από αυτά η κρίση είναι ολοφάνερη. Για άλλα η κρίση είναι υπόγεια αλλά όχι ολιγότερο ουσιαστική. Ας αρχίσουμε από τον Συνασπισμό, ο οποίος κατέβηκε το τελευταίο σκαλοπάτι της μακρόχρονης οδυνηρής πορείας του. Δεν είμαστε οι μόνοι από τις φιλικές δυνάμεις που είχαμε εγκαίρως και πολύ νωρίς σημειώσει τα φανερά αλλά μόνον ψιθυριζόμενα προβλήματα. Ο ΣΥΝ αλλά και ολόκληρος ο χώρος της νέας ή ανανεωτικής αριστεράς έπασχε βαθύτατα και από χρόνια. Για τον ΣΥΝ τα έχουμε πει. Αλλά θα πρέπει να υπενθυμίσουμε και όλα εκείνα τα σχεδόν κωμικά –εάν δεν είχαν δραματική κατάληξη– περιστατικά όπως η σύμπληξη του «μετώπου γυναικών» (πρόχειρη συνάθροιση εμπνεύσεως Μπανιά, προκειμένου να... εκδικηθεί τον Συνασπισμό) ή το αίτημα Γλέζου για κατ' αλφαβητική σειρά επιλογή θέσης εκλογιμότητας στο ευρωψηφοδέλτιο! Και εάν επανέλθουμε στον ΣΥΝ, ας θυμηθούμε όλα όσα σημειώθηκαν τις προηγούμενες μέρες αμέσως μετά την παραίτηση του προέδρου Ν. Κωνσταντόπουλου: Την απουσία όποιας ευαισθησίας των λοιπών μελών της Πολιτικής Γραμματείας ή των άλλων (ποιων;) καθοδηγητικών οργάνων να υποβάλουν και αυτά την παραίτησή τους. Αλλά και τη διακήρυξη του Αλέκου Αλαβάνου ότι θέτει όρους προκειμένου να βάλει υποψηφιότητα για πρόεδρος του κόμματος! Η παρακμή δεν είναι δυστυχώς μόνο θέμα προέδρου.

ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ κυριαρχεί πλήρης σύγχυση. Δεν θα επιμείνουμε στην υπενθύμιση των τόσων και τόσων που δηλώνονται και γράφονται με πλήρη σοβαρότητα από τα τρανταχτά ονόματα του κόμματος ή την οικογένεια Παπανδρέου. Η υπόθεση του ΠΑΣΟΚ θα προχωρεί καθημερινά, μέχρι και το αναγγελθέν συνέδριο του προσεχούς Ιανουαρίου, στην αποσάρθρωση. Όχι άλλα για το ΠΑΣΟΚ του Γιωργάκη (ή μήπως και του Νικολάκη, αν κρίνουμε από τα φλογερά του κείμενα;).

Η ΝΔ είναι χωρίς αμφιβολία ο κερδισμένος από τη μάχη των ευρωεκλογών. Αλλά η ΝΔ μάς ενδιαφέρει ως κυβερνών κόμμα και όχι απλώς ως κομματικός μηχανισμός του Μείμαρράκη. Η ΝΔ ασκεί την εξουσία, αλλά έχουν διαφανεί οι αδυναμίες σε προγράμματα και πρόσωπα, σε ιδέες και τρόπους υλοποίησής τους. Δεν θέλουμε να μηδενίσουμε τα πάντα, γιατί μερικοί από τους υπουργούς φάνηκε ότι έχουν και ιδέες και θέληση: έστω για ό,τι σημαίνει να είσαι υπουργός σε μια κεντροδεξιά κυβέρνηση. Όμως η ατολμία, ο συχνά φοβικός συντηρητισμός, οι δισταγμοί, οι παλινδρομήσεις είναι φανερές. Η ΝΔ δεν έχει αντιπολίτευση απέναντί της και την ίδια στιγμή πάσχει από το «συναινετικό σύνδρομο», φαντασιωνόμενη ότι έτσι θα προχωρήσει. Απλώς θα βουλιάζει σιγά-σιγά στο κράτος που παρέλαβε. Σύμφωνα με το «πνεύμα συναίνεσης» ακούσαμε ότι μέχρι και τον Κ. Σημίτη θα προτείνει για ευρωπαϊκούς θεσμούς. Ο αδύναμος λογιστής, τον οποίο η ίδια αναγόρευσε σε αρχιερέα της διαπλοκής, εφόσον είναι συμπατριώτης μας, καλός είναι να τον μοστράρουμε στην Ευρώπη. Γιατί όχι;

ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ο κερδισμένος είναι το ΚΚΕ – αλλά κερδισμένος στο μέτωπο των εσωτερικών αντιπαράθεσεων με τον ΣΥΝ. Εάν αυτός είναι ο μεγάλος σχεδιασμός του ΚΚΕ, εμάς δεν μας φτάνει. Όμως θα παρατήρησαν στον Περισσό ότι χρειάζεται και να κεφαλαιοποιήσουν τις επιρροές, αναπτύσσοντας ευρύτερες συσπειρώσεις, πράγμα όχι εύκολο.

ΟΣΟ για τον ΛΑΟΣ, ας τον αφήσουμε για άλλη φορά. Όλα τα πράγματα έχουν το γούστο τους. Τουλάχιστον στη ΝΔ μπορούν τώρα να ισχυρίζονται ότι δεν είναι δεξιοί αλλά κεντροδεξιοί. Κάτι είναι κι αυτό!...

ΘΡΑΜΒΟΣ
ΕΙΝΑΙ...

ΘΑ ΠΕΡΑΣΕΙ...

ΝΤΟΥΤ

ΝΤΟΥΤ

ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΟΣ

«Θρίλερ» και Ευρωσύνταγμα

ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ, στα φύλλα της Δευτέρας 14 Ιουνίου, ήταν, ασφαλώς, το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών της προηγούμενης. Οι τόνοι, με εξαίρεση την κυβερνώσα Νέα Δημοκρατία, ήταν χαμηλοί, η αποχή μεγάλη (πλησίασε περίπου το 37%), ενώ δεν έλειψαν οι αναλυτές που ερμήνευσαν την αποχή αυτή ως «ψήφο διαμαρτυρίας σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση με μεγάλο δημοκρατικό έλλειμμα». [«Ευτυχής», για το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών, ενεφανίσθη, προς στιγμή, και ο Γ.Α. Παπανδρέου, αλλά ανέκρουσε πρύμναν όταν απηνείς εσωτερικοί του αντίπαλοι (ονόματα δεν λέμε...) του παρατήρησαν ότι το ΠΑΣΟΚ έχασε περισσότερες από έξι μονάδες, συγκριτικά με το ποσοστό των εθνικών εκλογών του Μαρτίου...]

ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ στα περισσότερα φύλλα της Δευτέρας 21 Ιουνίου ήταν το ματς-θρίλερ Ελλάδας-Ρωσίας! Και ναι μεν χάσαμε 2-1 από τη Ρωσία, αλλά «ο στόχος επετεύχθη, αφού για πρώτη φορά η Ελλάδα περιλαμβάνεται στους οκτώ κορυφαίους της Ευρώπης». Και επειδή σήμερα είναι Παρασκευή 25 Ιουνίου, και η εθνική μας «αναμετράται», στο γήπεδο Αλβαλάδε, και ώρα 21.45, με την εθνική Γαλλίας, το «κρυφό όνειρο, με την αναζήτηση ενός νέου θαύματος», άρχισε πάλι να κατακτά τις καρδιές των νεοελλήνων. Κάποιοι θυμήθηκαν τις χρυσές υπομνήσεις του πρώην προέδρου της Δημοκρατίας Χρ. Σαρτζετάκη («κανένα άλλο έθνος δεν έχει να επιδείξει τα περιλαμπρα άθλα του Γένους των Ελλήνων», κ.ά.) και άρχισαν ήδη, από χθες, να τραγουδούν

ασμάτια πατριωτικά: Ω, λιγυρόν σπαθί μου!

ΠΑΝΤΩΣ –και πέρα από τα εθνοποδοσφαιρικά– τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών ήλθαν να επιβεβαιώσουν: α) Την πολιτική επικυριαρχία της Ν.Δ., τρεις μήνες μετά τις εθνικές εκλογές, β) την παρουσία, σε κοινοβουλευτικό ευρωπαϊκό επίπεδο, του ακροδεξιού κόμματος Καρατζαφέρη (ΛΑΟΣ), γ) τη μικρή άνοδο του ΚΚΕ, σε σύγκριση με τα ποσοστά που είχε συγκεντρώσει στις ευρωεκλογές του 1999 (9,29% έναντι 8,66%) και την υποχώρηση του ΣΥΝ, ο οποίος έχασε τη μια από τις δυο έδρες του. [Σε επίπεδο ποσοστών, ο ΣΥΝ είχε συγκεντρώσει στις ευρωεκλογές αυτές 4,07% έναντι 5,16% στις ευρωεκλογές του 1999 και 6,25% στις ευρωεκλογές του '94. Και, φυσικά, δεν είναι λίγοι οι σχολιαστές εκείνοι που συνδέουν τα αποτελέσματα αυτά με την απόφαση του Ν. Κωνσταντόπουλου να αποχωρήσει από την προεδρία του ΣΥΝ, μετά το συνέδριο του φθινοπώρου.]

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΑΤΑΕΙ (ΚΑΤΑ ΒΑΣΗ) ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ...

ΜΕΣΑ ΣΤΟ Δεκαπενθήμερο που επισκοπούμε, οι «25» αρχηγοί κρατών ή πρωθυπουργοί δεν μπόρεσαν να συμφωνήσουν στο ποιος θα διαδεχθεί τον Ρ. Πρόντι, τον πρόεδρο της Κομισιόν (ανέβαλαν τη σχετική απόφαση για τον Ιούλιο), κατάφεραν, όμως, να εγκρίνουν –ύστερα από μαραθώνιες διαβουλεύσεις– μια νέα Συνθήκη, η οποία, καλώς ή κακώς, αποκλήθηκε Σύνταγμα, Ευρωπαϊκό Σύνταγμα.

ΤΟ ΝΕΟ σύνταγμα, που πρέπει να

εγκριθεί από τα ευρωκοινοβούλια των «25» (εκτός αν προκριθεί η διαδικασία δημοψηφισμάτων), χαρακτηρίζεται «χλομό» και αποτελεί αντικείμενο έντονης κριτικής από κόμματα ή παράγοντες της ευρωπαϊκής αριστεράς: «Πατάει στην αγορά και όχι στην κοινωνία» – τονίζουν. Αλλά ακόμα και οι προβλέψεις για την καταπολέμηση της ανεργίας και την επίδειξη οικονομικής αλληλεγγύης παραμένουν –ουσία– νεκρό γράμμα, εφόσον ο γενικότερος συσχετισμός δυνάμεων «κλείνει σαφώς προς τον φιλελευθερισμό».

ΑΛΛΟΙ, ωστόσο, αναλυτές εκτιμούν ότι, ύστερα από όσα προηγήθηκαν (αντιπαράθεση της Βρετανίας με τη Γερμανία, αντιπαράθεση της ιρλανδικής προεδρίας με 12 μεσαίες χώρες, κ.ά.), η υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, από την σύνοδο κορυφής της Ε.Ε., αποτελεί μείζον γεγονός. Ιδιαίτερα αν ληφθούν υπόψη η δυστοκία στη λήψη αποφάσεων, αλλά και «η δυσκολία όσμωσης των πολλών και διαφορετικών εθνικών συμφερόντων».

ΠΑΝΤΩΣ, αξίζει, ίσως, να σημειωθεί ιδιαίτερα το ότι, από το ευρωσύνταγμα απαλείφθηκε τόσο ο Θουκυδίδης («Χρώμεθα γαρ πολιτεία... και όνομα μεν δια το μη ες ολίγους, αλλ' εις πλείονας οικείν δημοκρατία κέκληται»), όσο και η αναφορά στο χριστιανικό θρησκευμα. Ο Σιράκ υποστήριξε ότι σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση «πολλών θρησκειών», δεν νοείται «εύνοια» προς μια μόνο θρησκεία (τη χριστιανική), ενώ η αναφορά του Θουκυδίδα στους «ολίγους» και στους «πλείονας» θα μπορούσε –έτσι ελέχθη– να νομιμοποιήσει

η «δημοκρατία των ισχυρών κρατών», ε βάρος της «δημοκρατίας των μικρών κρατών». [Η ελληνική πλευρά εισηγήθηκε ένα άλλο εδάφιο του Θουκυδίδη «στη δημοκρατία όλοι μοιραζόμαστε τα δικαιώματα σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο»... – αλλά τελικά δεν πέ-ασε.]

Ο ΦΙΛΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΜΠΛΟΚ ΗΜΑΔΕΨΕ (ΤΗ ΦΟΡΑ ΑΥΤΗ) ΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ...

ΓΙΑ ΤΗΝ εμπλοκή που σημειώθηκε το θέμα της εκλογής του διαδόχου του Πρόντι, πολλά έχουν γραφτεί στον μερήςσιο τύπο. Ένα χρόνο μετά τον όλεμο στο Ιράκ, το φιλοαμερικανικό μπλοκ ξαναχτύπησε, προτείνοντας ως έο πρόεδρο της Κομισιόν τον Βρετανό Κρις Πάτεν, προκειμένου να μην εκλε-εί ο «εκλεκτός του γαλλογερμανικού ξονα, πρωθυπουργός του Βελγίου, Γκι ρερχόφσαντ». Οι Βρετανοί ήξεραν, έβαια, ότι η υποψηφιότητα Κρις Πά-εν δεν είχε ελπίδες να περάσει, εφό-ον η Βρετανία δεν μετέχει ούτε στο ευ-ώ, ούτε στη συμφωνία του Σέγκκεν! Εκτός των άλλων, ο Πάτεν δεν μιλάει αλλικά, κάτι που τον καθιστά, αυτομά-ως, απαράδεκτο για το Παρίσι.] Παρά-ύτα, την υποψηφιότητα Κρις Πάτεν ποστήριξε το ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμ-α και, κατ' επέκταση –εφόσον δεν δια-οροποιήθηκε– η Νέα Δημοκρατία.

ΤΟ ΠΛΕΟΝ περίεργο, στην υπόθεση-υτή, είναι ότι την «πρόκριση» αυτή της-λέας Δημοκρατίας επέκριναν κάποιοι-ατ' εξοχήν «ευρωπαϊκοί»-columnists: Αίσχος! – έγραψαν. Αυτή η-υβέρνηση εγκαταλείπει τους φυσικούς-υμμάχους μας –τους Γάλλους, τους-ερμανούς, κοντολογίς την Ευρώπη-α να γίνει ένα με τα «αμερικανάκια»,-η Μπλερ και τους περί τον Μπλερ!-λλοι χρονικογράφοι ανακάλυψαν,-ιφνικά, ότι, παρόντος του πρωθυ-ουργού Κ. Καραμανλή, ο αρχιεπίσκο-ος κ. Χριστόδουλος, κατά τον αγια-μό των εγκαινίων της Ογκολογικής-Ιονάδας του νοσοκομείου «Σωτηρία»,-φαλε το «νίκας τοις βασιλεύσι», αντί το-ίκας τοις ευσεβέσι». Επιμύθιο, υπό-ρηφή ερωτήματος: Τι σημαίνουν,-ραγε, όλα αυτά; Και ως προς το βασι-ύσι ή ευσεβέσι, δεν δόθηκε –φευ– συ-

νέχεια... Όσο για την ψήφο της Ν.Δ. στον Κρις Πάτεν, τα πράγματα ανάλα-βε να «τακτοποιήσει» ο υφυπουργός Εξωτερικών Ι. Βαλληνάκης: Επρόκειτο περί ελιγμού – είπε... Ξέραμε ότι ο πρό-εδρος της Επιτροπής δεν θα έβγαινε με την πρώτη και με αυτόν τον γνώμονα κινηθήκαμε... Ο γαλλογερμανικός άξο-νας ήξερε πολύ καλά τις προθέσεις-μας... Ο τελικός πρόεδρος (που θα εκλεγεί) θα εκφράζει και τα δικά μας-συμφέροντα... Συμπέρασμα: Ουδείς-λόγος ανησυχίας συντρέχει.

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, αν δεν γνωρίζατε-τι ακριβώς έγινε τον Ιούλιο-Αύγουστο-του 1974, στην Κύπρο, ο πρώην πρόε-δρος των ΗΠΑ Μπιλ Κλίντον αναλαμ-βάνει να «μας» ενημερώσει με τα απο-μνημονεύματά του. Ιδού, τι ακριβώς-γράφει ο Δ.Γ. Απόκης στην ανταπόκρι-σή του προς το Βήμα:

«...Ο πρώην αμερικανός πρόεδρος, ο-οποίος αρκετές φορές σε συναντήσεις-του με έλληνες και κυπρίους ομογενείς-είχε χύσει κροκοδείλια δάκρυα υπο-σχόμενος να ασκήσει πίεση προς την-Τουρκία για επίλυση του προβλήματος,-κάνοντας μια ιστορική αναδρομή στο

Κυπριακό, δεν μιλάει για εισβολή και-κατοχή. Αντίθετα, αναφέρει ότι το 1974-ο πρόεδρος της Κύπρου Αρχιεπίσκοπος-Μακάριος ανετράπη με πραξικόπημα-που οργανώθηκε από την ελληνική χού-ντα και σε αντίδραση "ο τουρκικός-στρατός έστειλε στρατεύματα στο νησί-για να προστατεύσει τους Τουρκοκυ-πρίους, διχοτομώντας τη χώρα και δη-μιουργώντας έναν de facto τουρκικό-θύ-λακα ανεξαρτησίας στον Βορρά».

ΩΣ ΓΝΩΣΤΟΝ, ο Μπιλ Κλίντον είναι-και αυτός μέγας φιλέλληνα!

ANTHNOY

Γραφτείτε
συνδρομητές
στο Αντί

PASOKIES

- Μόλις ο υιός Μπους έδωσε γραμμή για το ρόλο του ΚΚΕ στην Ελλάδα, ο υιός Παπανδρέου μίλησε για ταύτιση ΚΚΕ και ακροδεξιάς.
- Μπορεί να κατηγορούν για τα μύρια όσα τον Ζωρζέτο, αλλά από αντανakλαστικά σχίζει.
 - Από καθηγήτης κι αριστερός, κονφερασιέ του ΠΑΣΟΚ και νεοφιλελεύθερος: Σπύρος Βούγιας. Και μετά μιλάνε για απαξίωση του πανεπιστημίου.
 - Ευτυχώς που θα φορέσει την τήβεννο ο Πολυζωγόπουλος και θα εξισορροπήσουν τα πράγματα στην τριτοβάθμια.
- Μυστήριο με τον Άλεξ Ράντο. Διαβάσαμε ότι την έκανε για Αμερική. Σωστός, αν αληθεύει η πληροφορία. Τι να έκανε δηλαδή το παιδί; Το θυρωρό στην Διαμαντοπούλου;
- Πρώτο τραπέζι πίστα στη «Ζούγκλα» του Κιτρινομάκη Πρωτόπαπας και Βαρελής.
- Έκαστος στο είδος του!
- Δυο μέρες πριν από τις ευρωεκλογές ο Λ. Κωνσταντινίδης δήλωσε ότι ψηφίζει ΚΚΕ. Τέτοια βλέπει ο Μπίστης και το σόι του και κόβουν φλέβες.
- Έβερετ σε ρόλο Μητσοτάκη. Ο Κώστας είναι ιδέα!
- Και μια περί «ιδεών» ο λόγος, εκείνος ο Αρκουδέας πού βρίσκεται;

N.Μολ.

ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΣ

Εάν έχετε και την παραμικρή αμφιβολία για τις σχέσεις του κυρίου Χρήστου Λαμπράκη με το βαθύ κράτος του ΠΑΣΟΚ, θα πρέπει να την αναθεωρήσετε οριστικά και να δείτε πώς ο Συγκροτηματάρχης ανακηρύσσεται Ολυμπιονίκης της διαπλοκής.

Η τελευταία ΥΠΕΧΩΔΕ του ΠΑΣΟΚ, η αξιότιμη κυρία Βάσω Παπανδρέου, εφρόντισε να ψηφιστεί νόμος τις τελευταίες ημέρες της Πασοκικής διακυβέρνησης (παραμονή των Χριστουγέννων του 2003) που να διασφαλίζει όλες τις φανερές και κραυγαλέες παραβάσεις που έχει διαπράξει ο ΟΜΜΑ στις επεκτάσεις του Μεγάρου, που -αθώα- βαφτίστηκαν... «γκαράζ».

Επειδή δεν έβρισκαν κάποιον υπάλληλο της αρμόδιας Πολεοδομικής Υπηρεσίας να προσυπογράψει άδεια οικοδόμησης που θα ενέκρινε τις δεκάδες παραβάσεων νόμων, έφτιαξαν στα γρήγορα έναν νόμο σύμφωνα με τον οποίον την άδεια ανεγέρσεως στο Μέγαρο θα εκδίδει ο υπουργός. Ποιος υπουργός; Η αρμόδια Βάσω Παπανδρέου.

Ο νόμος 3207/03 (ΦΕΚ 302 Α/24-12-03) για τη «Ρύθμιση θεμάτων ολυμπιακών έργων και εγκαταστάσεων και έργων υποδομής για τις ανάγκες των Ολυμπιακών Αγώνων και άλλες διατάξεις» αναφέρει όσα ακολουθούν στο κεφάλαιο «και άλλες διατάξεις»:

«Τυχόν απαιτούμενες οικοδομικές άδειες, τροποποιήσεις και αναθεωρήσεις αυτών ή ήδη εκδοθεισών αδειών, για το έργο “προσθήκη κατ’ επέκταση υπογείων κ.λπ. του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών” εκδίδονται με απόφαση του

Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στην περίπτωση της παρ. 1 του άρθρου 5 του Ν. 2730/1999, όπως ισχύει, ύστερα από αίτηση του Οργανισμού Μεγάρου Μουσικής Αθηνών. Με την ίδια ή όποιες αποφάσεις εγκρίνονται τυχόν παρεκκλίσεις που προβλέπονται από το άρθρο 6 παρ. 16 του Ν. 2052/1992, όπως ισχύει, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Ν. 205/1975 και τις ρυθμίσεις του Π.Δ. 23.11.1995 (ΦΕΚ 1061 Δ’) και σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο προηγούμενο εδάφιο».

Όλα αυτά τα ολίγον περίεργα περί «διαδικασιών, παραγράφων, συνδυασμό διατάξεων» και τα παρόμοια που αφορούν «τυχόν παρεκκλίσεις» φρονούμε ότι πρέπει να τύχουν αναθεώρησης. Θα πρέπει επίσης να εξεταστούν αυτές οι «τυχόν παρεκκλίσεις» που με την άδεια όλων των υπουργών έχουν γίνει κατά την ανέγερση του Μεγάρου.

Θα παρατηρήσατε πως η «κριτική» του ΠΑΣΟΚ έχει επικεντρωθεί σε παρατηρήσεις ότι... η νέα κυβέρνηση υπολείπεται στην εμφάνιση νέων νομοσχεδίων! Οι προηγούμενοι προσυπέγραφαν τα νομοσχέδια που ετοίμαζαν τα νομικά γραφεία των διαπλεκόμενων φίλων και δεν είχαν κανένα πρόβλημα να καθυστερούν.

Θέτουμε υπόψη του κ. Σουφλιά την περίπτωση αυτού του φωτογραφικού νόμου περί «τυχόν παρεκκλίσεων» και περιμένουμε μια απάντηση. Δεκτή η απάντηση και από την αξιότιμη κυρία Βάσω Παπανδρέου ή οιονδήποτε άλλον διαπλεκόμενο.

Αντί

ΕΥΡΩΒΛΑΚΕΣ

Διερωτώμαι εγώ ο βλαξ ευρωπαίος ψηφοφόρος: θα ήταν τόσο δύσκολο, όλες αυτές οι σοφές κεφαλές των οικονομολόγων των Βρυξελλών, οι επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Τράπεζας, οι ηγέτες και οι ηγετίσκοι και οι επίτροποι και οι επιτροπές και τα παγκάρια της Ε.Ε., να αποφασίσουν ώστε το ευρώ να κυκλοφορεί σε χαρτονόμισμα ώστε ν’ ανέβει κα-τα-κό-ρυ-φα η -ψυχολογική- αξία του; Το ευρώ ως χαρτονόμισμα θα βάραινε πολλαπλασιαστικά στις τσέπες όλων ημών των ευρω-υπηκόων που μετράμε και το τελευταίο

σέντσι και δεν ξέρουμε τι να το κάνουμε (ούτε στα φανάρια δεν το παίρνουν). Ένα χαρτογούρω, μια χαρτούρα όπως λένε και στα σκυλάδικα, θα αξιοποιούσε αμέσως όλες τις μεταλλικές του υποδιαίρέσεις και θα έφερνε σ’ έναν λογαριασμό την αχαλίνωτη και ξεχειλωμένη αγορά. Am I a dreamer? Am I a βλαξ? Όλα αυτά μπορεί να ’μαι, όμως δεν είμαι και οικονομολόγος σαν αυτούς στις Βρυξέλλες και το Στρασβούργο, κύριε Χριστοδουλάκη μου.

Ε μα πια! Θύμωσα (πάλι).

Στέφανος Προτεστάκις

ΒΕΣΠΕΣ

Εχει πλάκα! Οι Πασόκοι πλέον άφησαν τις μερσεντές και κυκλοφορούν με βέσπες. Κάθονται στην πίσω θέση όμως πάντα, και με τον bodyguard σαν οδηγό. Αμφότεροι δε μες στα Armani, βουλευτής και μπάτσος, αλλά χωρίς γραβάτα! Είναι η moda Giorgakis. Moda Bagno. Έτσι σκέφτονται ότι θα πλησιάσουν τον λαουσιτικό (laoutsikos). Με τα δίκυκλα. Ενθυμούμενοι το «καλύτερα παπάκι παρά τον Μητσοτάκη». Αθάνατο σλόγκαν. Καλύτερο και απ' το «πάρτο αριστερά». Ο σωματοφύλακας όμως σωματοφύλακας. Δια τον φόβον των Ιουδαίων (ή των ντοματών). Πράσινες τηγανητές ντομάτες. Α, ρε Whitney Huston που τους χρειάζεται!

Τζιμ Μπούκης

ΑΝΔΡΑΓΑΘΗΜΑΤΑ

Το τι ακούσαμε αυτές τις ημέρες από τηλεοράσεως και ραδιοφώνου με αφορμή τις επιτυχίες της ελληνικής ομάδας, δεν λέγεται. Μετά τους παίχτες σειρά πήραν οι γονείς και συγγενείς τους (ευτυχώς,

γιατί είχαμε κουραστεί να βλέπουμε μόνο τους γονείς των παικτών του Fame Story). Οι ερωτήσεις γνωστές από παρελθούσες επιτυχίες σε άλλα αθλήματα. Όσπου φτάσαμε και στο αποκορύφωμα:

Δημοσιογράφοι ζητούσαν από ευρωβουλευτές να προβλέψουν εάν θα έχει πολιτικό αντίκτυπο στους κόλπους της Ε.Ε. η πρόκριση της Εθνικής ποδοσφαίρου στους 8! Βρε, ήμαρτον!

Σως

ΕΚΤΑΚΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Σας ενημερώσαμε ήδη για τις επόμενες εκδόσεις του περιοδικού με την προοπτική των Ολυμπιακών και των διακοπών.

Έχουμε λοιπόν:

- Μια έκτακτη έκδοση την επόμενη Παρασκευή 2 Ιουλίου (τχ. 821) αφιερωμένη στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Το τεύχος θα έχει μίαν ιδιαιτερότητα: θα δει τους Ολυμπιακούς με τα μαύρα μάτια του Καραγκιόζη. Το τεύχος θα συνοδεύει ένα CD με μουσική από μια παλιά παράσταση Καραγκιόζη που δόθηκε στο τρίτο Αντιφε-

στιβάλ πριν οχτώ χρόνια, και άλλη καραγκιόζικη μουσική.

- Δεκαπέντε μέρες μετά, την Παρασκευή 16 Ιουλίου, θα κυ-

κλοφορήσει ειδικό τεύχος με αφορμή την 30ή επέτειο της εισβολής στην Κύπρο.

- Τέλος, την Παρασκευή 30 Ιουλίου θα κυκλοφορήσει το διπλό τεύχος για τις διακοπές. Θα είναι ένα μεγάλο αφιέρωμα στον Ζήσιμο Λορεντζάτο.

Μετά θα πάμε διακοπές –θα απομακρυνθούμε από την Αθήνα των Ολυμπιακών– και θα αρχίσει ξανά το Αντί να κυκλοφορεί κανονικά ανά δεκαπενθήμερο το Σεπτέμβρη:

- Το πρώτο τεύχος μετά τις διακοπές θα εκδοθεί την Παρασκευή 10 Σεπτεμβρίου.

PASOKIES

- Δεν συμμετέχει ο Αρκουδέας στο συμμετοχικό τουρλουμπούκι; Κρίμα κι άδικο!
- Ε όχι κι ο Σημίτης Πρόεδρος της Δημοκρατίας! Είπαμε, δεν υπάρχουν αρμοδιότητες, αλλά το τρις εξαμαρτείν...
- Δηλαδή να ματαδούμε τον Πανταγιά γραφείο τύπου, της Προεδρίας της Δημοκρατίας τώρα, και τον Τσουκάτος επί της υποδοχής και των τιμών;
- Ορθή η παρατήρηση του κ. Κωνσταντόπουλου ότι δεν υπάρχουν υποθηκοφύλακες της αριστεράς.
- Το ζήτημα είναι ποιος είναι, και κυρίως ποιος θέλει να είναι αριστερός.
- Αριστεροί δηλαδή είναι ο Άκης και η Φώφη;
- Ή μήπως οι Βενιζέλοι και οι Πολυζωγόπουλοι;
- Καλός ο Μπερλινγκουέρ, αλλά, σύντροφε, δε φτάνει με ξένα κόλλυβα να κάνεις κηδεία.
- Όταν διώχνεις με την στάση σου τον Γλέζο, τον Κωστόπουλο και τόσους άλλους που έβαλαν πλάτη για να εκπροσωπηθείς στη βουλή, θα δρέψεις και τους καρπούς της αποτυχίας σου.
- Μη ρίχνετε λοιπόν ευθύνες στις γυναίκες και το ψηφοδέλτιό τους. Κοιτάξτε να απαλλαγείτε από τους μηχανισμούς και τις υπαλληλικές σχέσεις που έχουν γίνει ένα με το χώρο του ΣΥΝ.

N.Μολ.

PASOKIES

- Ο Χατζησωκράτης ξαναχτύπησε. Αυτή τη φορά γνωμοδότησε ότι ο ΣΥΝ πρέπει να ξεχάσει γρήγορα την υπόθεση ΣΥΡΙΖΑ.
- Το γνωστό παπαγαλάκι του ΠΑΣΟΚ στην «Ε» καθημερινά μας βομβαρδίζει με αναλύσεις γιατί το ΠΑΣΟΚ κέρδισε.
- Αλήθεια αυτός τι κερδίζει;
- Πάντως μεγάλοι δάσκαλοι οι Ψαθάς, Γιαλαμάς και Τσιφόρος.

N.Μολ.

ΜΑΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ ΜΙΑ

Κατηγορείται ο Γιωργάκης πως συνέταξε μόνος του το ευρωψηφοδέλτιο του ΠΑΣΟΚ. Υπερβολές, γιατί τουλάχιστον ένα πρόσωπο οπωσδήποτε συμμετείχε. Δικαιολογημένα βέβαια, εφόσον –όπως λέει και ο Μπόμπος– «μάνα είναι μόνο μία».

M.Δ.

ΕΥΑ ΒΑΜΒΟΥΚΟΥ

Έφυγε ξαφνικά την περασμένη εβδομάδα η συνεργάτιδά μας Εύα Βαμβούκου. Η Εύα Βαμβούλου ήταν μια ευαίσθητη νέα γυναίκα με ιδιαίτερα ενδιαφέροντα στην κλασική μουσική. Είχε δημοσιεύσει στο Αντί πολλά άρθρα για τους μεγάλους κλασικούς. Η αφοσίωσή της στους φίλους ήταν συγκινητική. Θα την θυμόμαστε πάντοτε για την καλοσύνη και την γλυκύτητά της.

Αντί

Imako
MEDIA NET GROUP

Αγαπητοί φίλοι

Σας στέλνω ένα τεύχος του νέου περιοδικού Cover Story, με την πεποίθηση ότι είστε ένας από τους βασικούς λόγους για τους οποίους εκδίδεται. Εννοώ ότι σχεδιάστηκε για ανθρώπους σαν κι εσάς – τις τριακόσιες προσωπικότητες στις οποίες απευθύνομαι.

Εφόσον κρατάτε το περιοδικό στα χέρια σας, οι εξηγήσεις περιττεύουν. Ελπίζω να νιώσετε κι εσείς την προσπάθειά μας να φτιαχτεί κάτι που είναι ταυτόχρονα κομψό και ουσιώδες, θετικό στη ζωή, ευδαιμονικό, καλογραμμένο και πρωτοποριακό.

Η ομάδα που το φτιάχνει προέρχεται από το Symbol του παλιού Επενδυτή, εμπλουτισμένη και με άλλα κορυφαία ονόματα της ελληνικής δημοσιογραφίας.

Υπάρχουν, ασφαλώς, ορισμένα σκανδαλιστικά ντεσού στο γεγονός (η συνεργασία μου με τον παράξενο «εχθρό» Πέτρο Κωστόπουλο, τρεις τέσσερις συνεργάτες μας που είναι εφοπλιστές, μεγαλοεπιχειρηματίες ή απλώς μεγιστάνες!), αλλά αυτά είναι το αλατοπίπερο. Το ουσιώδες είναι αλλού – στο ίδιο το προϊόν, που ελπίζω να σας αρέσει.

Κάθε πρώτο δεκαήμερο του μήνα το Cover Story θα βρίσκεται στα περίπτερα όλης της Ελλάδας. Σας καλώ να γίνετε ο αρχικός πυρήνας ενός περιοδικού το οποίο φιλοδοξεί να εικονογραφήσει μια νέα εποχή, που ήρθε χωρίς κανείς να την έχει αντιληφθεί ακόμα. Μια εποχή έξυπνη, cool, απροκατάληπτη και καλοζωισμένη.

Ελάτε να τη ζήσουμε μαζί.

Στ.Π.

Στάθης Τσαγκαρουσιάνος
Εκδότης-διευθυντής

COVER STORY ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ελαβα την επιστολή που δημοσιεύεται παραπλεύρως, μετά του σχετικού εντύπου, και εξεπλάγην, διότι ούτε cool είμαι –αντίθετως–, ούτε καλοζωισμένος –μάλλον με μπερδεύει ο εκδότης-διευθυντής με τον εαυτό του, τον Κωστόπουλο ή την κυρία του εξωφύλλου– ούτε και πιστεύω στη συνύπαρξη «ευδαιμονικού» και «καλογραμμένου». Αν μάλιστα περιμένουμε την πρωτοπορία από την Imako και τους συνεργάτες της, σωθήκαμε (επ' αυτού είμαι μάλλον σίγουρος). Κατά τ' άλλα εύχομαι στον κ. Τσαγκαρουσιάνο καλές δουλειές και προπάντων «καλοζωισμένες». Αν μάλιστα είναι Βενιζέλου ή Βερελή τύπου, ακόμη καλύτερα...

ΥΓ. Συγχαρητήρια για τη συνέντευξη με τον κ. Λάκη Γαβαλά. Σας εύχομαι να σας κάτσει και ο κ. Γρηγόρης Βαλιανάτος. Life-style for ever and vita contemplativa κατά περίστασιν. Φιλάκια στη Γιάννα.

M.Σ.

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 η τάση επέτασσε τον έλεγχο προσώπων (face control) στις εισόδους νυχτερινών κέντρων. Αποκλείονταν κακοντυμένοι, φαντάροι, νεαροί χωρίς γυναικεία συντροφιά, Αλβανοί κ.λπ. Στις μέρες μας το μέτρο επεκτάθηκε και σειρά έχουν να την πληρώσουν οι ηλικιωμένοι. Σε ορισμένα μαγαζιά δεν επιτρέπεται η είσοδος σε ηλικίες άνω των –ήντα με πρόσχημα, ότι δήθεν διώχνουν τον κόσμο και χαλούν την ατμόσφαιρα! Το θέμα προκάλεσε την παρέμβαση του εισαγγελέα μετά από ερώτηση που κατέθεσε στη Βουλή ο βουλευτής του Συνασπισμού Αλέκος Αλαβάνος. Είπαμε ρε παιδιά, ανανέωση μόνο στα ψηφοδέλτια! Όχι να διώχνουμε τους μεσήλικες (ή όσους μοιάζουν) και από τις καφετέριες!

Σως

ΜΕΤΑΛΛΑΓΜΕΝΑ ΣΤΟ ΠΙΑΤΟ ΜΑΣ

Τι ακριβώς συμβαίνει με τα μεταλλαγμένα στην Ελλάδα; Τα πράγματα παρουσιάζονται συγκεχυμένα, αφού ναι μεν η κυβέρνηση έχει δηλώσει επισήμως ότι δεν θα επιτρέψει την καλλιέργεια μεταλλαγμένων σε ελληνικό έδαφος, από την άλλη πλευρά όμως διαπιστώνεται ότι γενετικά τροποποιημένοι σπόροι έχουν σπαρεί σε πολλές περιοχές της χώρας. Οι καταγγελίες προέρχονται από τον θεσσαλικό κάμπο και συγκεκριμένα από τα Τρίκαλα, όπου σύμφωνα με τους παραγωγούς έχει γίνει ευρύτατη σπορά μεταλλαγμένου καλαμποκιού. Από τα όσα έχουν γίνει γνωστά, περίπου 7 παραγωγοί έσπειραν καλαμπόκι ποικιλίας PR 33R77 αμερικανικής προέλευσης, το οποίο έχει απαγορευθεί από το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης.

Η αντίδραση του υπουργείου ήταν άμεση: έδωσε εντολή να καταστραφούν οι συγκεκριμένες ποσότητες. Αυτό όμως δεν αρκεί για να κατευνασθούν οι ανησυχίες των αγροτών, οι οποίοι έχουν ζητήσει από τις υπηρεσίες του υπουργείου να δημοσιοποιήσουν τα αποτελέσματα των ελέγχων, αλλά και να γίνει καταγραφή εκείνων των αγροτών που παρέλαβαν τις ποσότητες μεταλλαγμένων σπόρων, όπως και σε ποιους αγρούς έχουν γίνει καλλιέργειες. Ίσως το συγκεκριμένο γεγονός να μην έπεσε ως κεραυνός εν αιθρία στην περιοχή, δεδομένου ότι ήδη από την προηγούμενη περίοδο είχε γίνει γνωστό το ενδιαφέρον αμερικανικών εταιρειών να διοχετεύσουν στους θεσσαλικούς νομούς μεταλλαγμένους σπόρους σε συνεργασία με ορισμένους παραγωγούς. Προφανώς αξίζει να ελεγχθεί το αν και κατά πόσο είχαν ενημερωθεί οι παραγωγοί για τους συγκεκριμένους σπόρους από τις εταιρείες, ή εάν θεώρησαν ικανοποιητικότερο γι' αυτούς να προχωρήσουν σε μια τέτοια συμφωνία γνωρίζοντας τις συνέπειες.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Πέρα από την καθημερινή ταλαιπωρία εκατομμυρίων Αθηναίων κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, τα ηλεκτρονικά μάτια παρακολούθησης που θα μας κοιτάζουν αφ' υψηλού για λόγους ασφαλείας, κ.λπ., αυτοί που μάλλον θα πληγούν περισσότερο από την Ολυμπιάδα είναι τα παιδιά της τσιμεντούπολης. Αφού περίπου 9.000 παιδιά δεν θα κάνουν φέτος διακοπές σε κατασκηνώσεις της Αττικής, καθώς το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και η οργανωτική επιτροπή του Αθήνα 2004 θα τις χρησιμοποιήσουν για τις ανάγκες των Ολυμπιακών Αγώνων. Ε, και τι πειράζει; Θα αποζημιωθούν με τους νέους αθλητικούς χώρους, οι οποίοι θα παραδοθούν στον αθηναϊκό λαό για ελεύθερη χρήση μετά τους Αγώνες.

Όπως και να έχουν τα πράγματα και παρότι οι έλληνες καταναλωτές αντιτίθενται σε ποσοστό 93% στα μεταλλαγμένα (Ευρωβαρόμετρο), η κατάσταση τείνει να γίνει ιδιαίτερα ανησυχητική, τουλάχιστον σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που παρουσίασε το ελληνικό τμήμα της Greenpeace. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά η Ελλάδα εισάγει περίπου 500.000 τόνους σόγιας και 400.000 τόνους καλαμποκιού το χρόνο. Σημειωτέον ότι η σόγια σε πολλές περιπτώσεις ξεπερνά το 20% της καθημερινής διατροφής των κοτόπουλων και γουρουνιών. Και στην περίπτωση που λόγω αυστηρών ελέγχων μειώνονται οι πιθανότητες εισαγωγής μολυσμένων κοτόπουλων από άλλες χώρες, κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει το γεγονός ότι υπάρχουν σοβαροί κίνδυνοι για την ανθρώπινη υγεία μέσα από τις ζωτροφές που καταναλώνουν τα εγχώρια κοτόπουλα.

Σήμερα διαπιστώνεται ένα πρόβλημα στη Θεσσαλία. Αύριο είναι πιθανόν να εμφανισθεί παρόμοιο περιστατικό σε άλλη περιοχή της χώρας, το οποίο δυστυχώς να αγνοούν οι υπηρεσίες του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης. Το υπουργείο μπορεί να διαβεβαιώνει σε όλους τους τόνους ότι δεν θα επιτρέψει την καλλιέργεια μεταλλαγμένων, ωστόσο τα αρμόδια όργανα δεν είναι σε θέση(;) να επιβάλλουν τους αναγκαίους ελέγχους. Μια δικαιολογία πιθανόν να είναι ότι απουσιάζουν εξειδικευμένες μελέτες για τις επιπτώσεις στην υγεία ζώων και ανθρώπων, ή ότι το θεσμικό πλαίσιο σε επίπεδο Ε.Ε. παραμένει σε ορισμένα σημεία ασαφές, πράγμα που επιτρέπει στην κάθε χώρα να ενεργεί όπως αυτή θέλει. Να ελπίσουμε άραγε ότι στο πλαίσιο πλέον του ευρωπαϊκού Συντάγματος θα αποφασισθεί μια ενιαία και απαρέγκλιτη πολιτική επί του θέματος;

Σ. Λέτσιος

ΕΧΕΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Πότε θα δούμε την ανασυγκρότηση του ΠΑΣΟΚ που θέλει να κάνει ο Γιωργάκης κατ' επιταγή όσων φώναζαν «Γιώργο άλλαξε τα όλα»; Στις... δημοτικές εκλογές του 2006, όπως δηλώνει ο ίδιος σε συσκέψεις με στελέχη που πραγματοποίησε την περασμένη Δευτέρα. Ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ πιστεύει ότι τότε θα κριθεί η αποτελεσματικότητα της ανασυγκρότησης, αλλά και της δυναμικής των συνεργασιών που θέλει με την Αριστερά. Τώρα τι θα περιλαμβάνει αυτή η ανασυγκρότηση, μάλλον θα περιμένουμε μέχρι τότε να το δούμε, αφού την ευθύνη την έχει κατ' αποκλειστικότητα ο ίδιος ο Γιωργάκης, ο οποίος μάλιστα θεωρεί ότι διάφορες προτάσεις που γίνονται από μέλη του κόμματος είναι «απαρχαιωμένες και ξεπερασμένες από την πραγματικότητα» και κυρίως εκφράζουν ιδιοτέλεια.

Τ.Κ.Δ.

του Δημήτρη Πετσέτιδη

ΓΙΑΤΙ ΤΟΥΣ ΨΗΦΙΣΕ Ο ΛΑΟΣ;

Στη ΝΔ έχουν αρχίσει τα φαινόμενα της αμνησίας. Ο λαός τούς ψήφισε κυρίως διότι δεν άντεχε άλλο την εκτεταμένη διαφθορά. Κατά την πρώτη μετεκλογική σύσκεψη δόθηκε πρωθυπουργικό μήνυμα για επιτάχυνση του κυβερνητικού έργου και οδηγίες για την ταχεία άρση των γραφειοκρατικών εμποδίων στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων. Διυλίζουμε τον κώνωπα και καταπίνουμε την καμήλα.

Ο ΠΝΙΓΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΛΛΙΑ ΤΟΥ ΠΙΑΝΕΤΑΙ...

Εν προκειμένω, ο επιθεωρητής Δαφέρμος συναντήθηκε πρόσφατα με το προεδρείο της ΚΕΔΚΕ (άνευ λοιπών συστάσεων): τυπικά, για να εφαρμοσθεί η επιχείρηση «καθαρά χέρια» στους δήμους: ουσιαστικά, για να μείνει στην επιφάνεια – ως «Γενικός» βεβαίως.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ

Η χώρα που διοργανώνει τους Ολυμπιακούς Αγώνες αντιμετωπίζει κρίση στον τουρισμό της, με μείωση της τουριστικής κίνησης σε ποσοστό 10-15%!

ΦΛΟΓΑ

NICOS FANCLUB

Το λέμε και το διακηρύσσουμε. Είμαστε ως κορίτσια και μεις θαυμάστριες των κειμένων του Νίκου Παπανδρέου. Του πιο απηνούς μαστροχαλαστή του Κινήματος που έφτιαξε ο μπαμπάς του. Τελευταίο παράδειγμα το πύρινο, μάλλον πυρίκαυστο, άρθρο του στην εβδομαδιαία οικονομική εφημερίδα του φίλου και συμμαθητή του.

Γράφει ο Νίκος μου: «Κανείς δεν φταίει που δεν λύθηκε το πρόβλημα της Ολυμπιακής Αεροπορίας τόσα χρόνια; Κανείς δεν φταίει για τις καθυστερήσεις της Ολυμπιάδας; Κανείς δεν φταίει για την αυθαίρετη και κακάσχημη δόμηση που χτίστηκε σε όλη την Ελλάδα τα τελευταία είκοσι χρόνια (sic);...» Θεέ μου, τι ερωτήματα! Μας δουλεύετε αγαπητέ; Ασφαλώς και κάποιος φταίει. Φευ, μάλιστα ανήκει και στο άμεσο οικογενειακό σας περιβάλλον. Και βέβαια δεν εννοώ τον χαζοχαρούμενο αδελφό σας, ο οποίος χαρωπά υλοποίησε την πολιτική Ροζάκη, Σημίτη, Γιαννίτση σε Κύπρο και Αιγαίο σύμφωνα με το αμερικανικό σχέδιο «φιλίας» ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία, προς όφελος βεβαίως της τελευταίας. Σχέδιο που βρίσκεται, πάλι βεβαίως, ακόμη σε εξέλιξη. Αλήθεια είναι δυνατόν να είσθε τόσο αφελής ώστε ακόμη να γράφετε άρθρα «κοινωνικής πολιτικής» και ελεύθερου προβληματισμού; Κρίμα γιατί είστε και ωραίο παιδί.

Σία Τσαχπινόγλου

ΟΙ ΑΤΑΛΑΝΤΟΙ

Ρε σύντροφοι, με το συμπάθιο αλλά είσατε ατάλαντοι! Δεν είναι εξαιτίας του αρχηγού μόνο που δεν πάει καλά το κόμμα αλλά κι εξαιτίας μιας νομενκλατούρας που δεν λέει ν' αποχωριστεί με τίποτε τις καρέκλες της. Το μόνο της δε πλεονέκτημα έναντι όλων ημών των απλών ψηφοφόρων: το εμφανίζεσθαι στην τηλεόραση! Η αναγνωρισιμότητα δηλαδή, αξία της νέας εποχής, ελάχιστα μεν αριστερή αλλά άκρως προσφιλής σ' όλους τους επαγγελματίες αριστερούς. Ο αναμάρτητος επ' αυτού πρώτος τον λίθον βαλλέτω. Λοιπόν, σύντροφοι της κεντρικής γραμματείας του κόμματος, κουράσατε και κουρασθήκατε. Το παίξατε επί παντός επιστητού προφήτες και ξερόλες και αποτύχατε. Άρα θα ήταν σωτήριο για το κόμμα να πάτε ΟΛΟΙ στα σπίτια σας, κι όχι μόνον ο πρόεδρος, και ν' αναδειχτούν νέα πρόσωπα. Όσοι επαγγελματίες τύπου Παπαδημούλη πρόλαβαν και βολεύτηκαν, βολεύτηκαν. Οι άλλοι ας ασκήσουν και κανένα ελεύθεριο επάγγελμα. Τι σόι αριστεροί είναι; Μήπως και πολλαπλασιάσουν το τάλαντο –που δεν έχουν– σύμφωνα με το Κεφάλαιο αλλά και το Ευαγγέλιο. Σταράτες κουβέντες, φλαμπαλαβουλκου-τζιόρλες μου. Οι ψηφοφόροι βαρέθηκαν τον αριστερό σας λόγο που δεν είναι αριστερός και την αριστερή σας εικόνα που τύφλα να 'χουν τα δεξιά κόμιξ. Comrades, go home! (με την καλή έννοια).

Μ.Σ.

ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΕΣ

Στην ουσία μια μάχη εντυπώσεων και εκβιασμών, που σε τελευταία ανάλυση δεν έχει καμία σχέση ούτε με πόλεμο, ούτε με αυτό που ονομάζεται πολιτισμός, από όπου κι αν προέρχεται. Ένα παραλήρημα φρίκης και βαρβαρότητας, με το αίμα χιλιάδων αθώων, το οποίο η διεθνής κοινότητα παρακολουθεί με κομμένη την ανάσα, μπερδεμένη, ανήμπορη να χωρίσει τους θύτες από τα θύματα.

Τ.Κ.Δ.

ΔΙΑΠΙΣΤΕΥΣΕΙΣ

Το τι συστήματα παρακολουθήσεων έχουν εγκατασταθεί στο όνομα της ασφάλειας της Ολυμπιάδας, δεν λέγεται. Περί τις 1700 κάμερες στους δρόμους και στις αθλητικές εγκαταστάσεις, λεπτομερέστατη αποτύπωση της Αθήνας και ολόκληρου του λεκανοπεδίου με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας, τα λείζερ-συστήματα Lidar, εκατοντάδες αισθητήρες -σταθερούς και κινητούς (βαλιτσάκια)- για βιοχημικά όπλα, συστήματα παρακολουθήσεων σε λιμάνια, αεροδρόμια, κ.λπ., τα οποία συνδέονται με τα κέντρα ελέγχου της Αστυνομίας, και με τη σειρά τους, θα μπορούν να μεταδίδουν εικόνα σε δορυφόρους, αερόστατα και άλλα ιπτάμενα και πλωτά μέσα που θα αναπτυχθούν κατά την Ολυμπιάδα.

Θ.Α.

ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ

Η «μπάλα» βεβαίως παίρνει και τους δημοσιογράφους. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι έλληνες -και προφανώς όλοι οι ξένοι- δημοσιογράφοι που θα καλύψουν γεγονότα που σχετίζονται με την Ολυμπιάδα, φακελώνονται, και μάλιστα από υπερατλαντικές εταιρείες, με τις οποίες έχουν κλειστεί συμβόλαια. Ενδεικτικό είναι ότι για να βγεί μια διαπίστευση εκπροσώπου του ελληνικού τύπου που θα καλύψει την πορεία της φλόγας, πρέπει να σταλούν τα στοιχεία και η φωτογραφία του στην αμερικανική εταιρεία Alem, με έδρα το Κολοράντο.

Ποια η απάντηση αρμοδίων, όταν τους ετέθη το ερώτημα σχετικά με τη διαδικασία; «Είναι η εταιρεία με τη μεγαλύτερη διεθνώς πείρα σε αθλητικές διοργανώσεις». Καλό θα ήταν πάντως να ξεκαθαρίσει ο Αθήνα 2004 ποιος θα κρατήσει τα αρχεία με όλα τα «φακελωμένα» πρόσωπα (δημοσιογράφους και μη) της Ολυμπιάδας, μετά τη λήξη της. Πολύ περισσότερο, θα μείνουν στα χέρια της αμερικανικής εταιρείας; Η ΕΣΗΕΑ από την πλευρά της καλείται να ζητήσει σαφείς διευκρινίσεις και δεσμεύσεις.

Θ.Α.

ΑΓΓΕΛΙΑ ΜΕ ΝΟΗΜΑ

Μία περίεργη αγγελία έφτασε στις εφημερίδες την περασμένη εβδομάδα με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. «Η Μυρσίνη Ζορμπά ενοικιάζει το γραφείο της Συγγρού 9, 6ος ορ., 135 τμ., θέα Ακρόπολη, μεγάλες βεράντες με δέντρα, κουζίνα, μπάνιο, 50 μέτρα από το μετρό... Ο χώρος είναι ενιαίος, επιπλωμένος με ξύλινα έπιπλα και πλήρως εξοπλισμένος (6 γραφεία, βιβλιοθήκες, τραπέζι συσκέψεων, συρταροθήκες, 3 κομπιούτερ, φωτοτυπικό, 100 καρέκλες για συσκέψεις, φαξ κ.λπ.)».

Π.Π.

ΟΛΙΓΑ ΓΙΑ ΤΟ «ΣΤΕΓΑΣΤΡΟ ΚΑΛΑΤΡΑΒΑ»

Από την εφημερίδα *Τα Νέα*, Τετάρτη 16/6/2004, σελ. 18, στήλη «20 ερωτήσεις»: Ερώτηση προς τον κ. Αλευρά, βουλευτή του ΠΑΣΟΚ (ελέω θείου, ως γνωστόν), πρώην υπουργού, υπεύθυνου για τα ολυμπιακά έργα (τις διαβλητές, αυθαίρετες και αδιαφανείς διαδικασίες ανάθεσης μελετών και έργων, καθώς και τις κολοσσιαίες υπερβάσεις):

(Ερ.) *Γιατί αποφασίσατε τη στέγη Καλατράβα και όχι μια φθηνότερη λύση;*

(Απ.) *Γιατί χρειαζόμαστε ένα έργο-σύμβολο για τους Αγώνες της Αθήνας, που θα αποτελέσει και μια δυνατή εικόνα για τη χώρα (sic).*

(Ερ.) *Υπήρξε φθηνότερη πρόταση;*

(Απ.) *Υπήρχε πρόταση πιο φθηνή, από τους γερμανούς μελετητές του ΟΑΚΑ με πιθανό κόστος τα 25 εκατομμύρια ευρώ. Προτιμήσαμε να πληρώσουμε ακό-*

μα 40 εκατομμύρια ευρώ και να έχουμε ένα μεγάλο μνημειακό έργο (sic).

Εφόσον ο κ. Αλευράς αποφάσισε με τόση απλοχεριά να διαθέσει επιπλέον αυτά τα ολίγα 40 εκατομμύρια ευρώ υπέρ της δυνατής εικόνας της χώρας διά του μνημειακού έργου του Καλατράβα, το θεωρώ βέβαιο ότι τα έδωσε εξ ιδίων. Δεν είναι δυνατόν να τα έδωσε από το «υστέρημα του ελληνικού λαού». Αυτό το αποκλείω. Ο κύριος Αλευράς, ως συνεπής δημοκράτης, σοσιαλιστής και εκπρόσωπος του ελληνικού λαού αποκλείεται να έκανε μια τόσο «χοντρή» αυθαιρεσία.

Συμπέρασμα: πρέπει από τούδε και στο εξής ο κ. Νάσος Αλευράς να συγκαταλέγεται στους μεγάλους εθνικούς ευεργέτες και το όνομά του «χρυσούς γράμμασι» να αναρτηθεί επί του μεγαλειώδους έργου-συμβόλου του νε-

οελληνικού μεγαλείου, του καταπληκτικού έργου του καλύτερου στην Ευρώπη «δημοσιοσχεσίτη» του σιναφιού των μηχανικών (με δεύτερο τον κ. Μπότα).

(Υπάρχει βέβαια και μια απορία: Η μελέτη του «στεγαστρου Καλατράβα», όπως κάθε οικοδομικού έργου, πρέπει να έχει γίνει σύμφωνα με τους ελληνικούς κανονισμούς, κυρίως τον αντισεισμικό. Ερωτώ λοιπόν: έγινε έτσι; και εάν ναι, τότε ποια υπηρεσία έλεγξε αυτή τη μελέτη και την ενέκρινε και πότε; Εάν όχι, πώς και γιατί παρακάμφθηκε η νόμιμη διαδικασία και ποιους πιθανούς κινδύνους ενέχει αυτό; Υπάρχει απάντηση; Γιατί αν δεν υπάρχει, ε, τότε εγώ δεν κάθομαι κάτω από το «μεγαλειώδες σύμβολο»).

Μιχάλης Δωρής

ΠΕΜΠΤΗ 10 ΙΟΥΝΙΟΥ

- «Δέσμη ιδεών» ή νέος «σιδηρούς κανών» ονομάζεται το «πακέτο» αναβάθμισης του κριτηρίου του δημοσίου χρέους στο οποίο κατευθύνεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στόχος αυτής της «δέσμης ιδεών» είναι η απελευθέρωση των ισχυρών οικονομιών του Βορρά από τον αυστηρό όριο συγκράτησης των ετησίων ελλειμμάτων στο 3%· θα δεσμεύσει όμως ασφυκτικά τις νότιες, και ειδικότερα την ελληνική, η οποία διατηρεί το δεύτερο υψηλότερο δημόσιο χρέος μετά το Βέλγιο. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα επιστρέφει σε καθεστώς δημοσιονομικής πειθαρχίας – με στόχο μάλιστα τη μείωση του δημοσίου χρέους από το 100% του ΑΕΠ στο 60%. Μόνο ένα θαύμα μάς σώζει!

- Το αυτονόητο τόνισε στους G8 ο γάλλος Πρόεδρος Σιράκ: «Μόνο η επίλυση του Παλαιστινιακού θα αποτρέψει σύγκρουση Ισλάμ-Δύσης». Η διαπραγμάτευση για το μοίρασμα της πετρελαϊκής πίτας του Ιράκ ήταν το γνωστό και εκ των προτέρων αυτονόητο.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 11 ΙΟΥΝΙΟΥ

- «Ημέρες Λαλιώτη» και «έπαινοι Σουφλιάς»: σήμερα, δύο μέρες πριν από τις εκλογές, συζητιούνται πολύ. Μετά την επιβράβευση στην πράξη, μέσω της διατήρησής του, του δημιουργήματος που ονομάζεται «μαθηματικός τύπος», ο νυν υπουργός ΠΕΧΩΔΕ Σουφλιάς επιβράβευσε και λεκτικά το έργο του προκατόχου του Λαλιώτη. Άμα έχει τέτοιους εχθρούς, δεν χρειάζεται τους φίλους.

- Τραπεζικός συνδικαλισμός: η μεγάλη συνδικαλιστική πρόκληση της εποχής, ειδικά στις ιδιωτικές τράπεζες. Άρα αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα η δεύτερη 24ωρη απεργία εντός του δεκαήμερου που εξήγγειλε η ΟΤΟΕ, με αιχμή

την υπογραφή της κλαδικής συλλογικής σύμβασης εργασίας. Αν λειτουργούσε και συνδικαλιστικότερα...

ΣΑΒΒΑΤΟ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Ποδόσφαιρο εναντίων εκλογών. Το ενδιαφέρον των Ελλήνων, λένε τα προγνωστικά, θα συγκεντρώσει το ποδόσφαιρο. Έχουν αγώνα αύριο.

ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Τελικά κέρδισε η παραλία: δεύτερο κόμμα η αποχή. Ωστόσο οι εκλογές έγιναν, και η ΝΔ κέρδισε με διαφορά περίπου δέκα μονάδων από το ΠΑΣΟΚ, που μπήκε και επισήμως σε μακρά περίοδο θλίψης. Θέλει και το πένθος να κάνει τον κύκλο του. Και φυσικά η Αριστερά για μια ακόμη φορά θα κάνει κι αυτή την αυτοκριτική της.

ΔΕΥΤΕΡΑ 14 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Εν τω μεταξύ ο Καρατζαφέρης έγινε ευρωβουλευτής και δηλώνει και κεντρώος. Μόνο η εικόνα του προγράμματος του «Τηλεάστου» μπορεί να αποδώσει, ως πρέπει, την κατάσταση: Ο «Δίας» με χλαμύδα και στο χέρι τον κεραυνό, καβάλα στ' άλογο του «Αϊ-Γιώργη», καπηλεύεται το συναίσθημα και τις δικαιολογημένες ανασφάλειες των Ελλήνων και κυνηγάει την Ευρώπη! Τύφλα να 'χει το LSD. Ούτε μια ακροδεξιά της προκοπής δεν έχουμε να «καμαρώνουμε», όπως τον Λεπέν οι Γάλλοι.

- Το δε ΚΚΕ είχε μια μοναδική ευκαιρία να εξηγήσει το όντως επαναστατικό «όχι» για το Κυπριακό, που του έδωσε την άνεση του ποσοστού του, και την απεμπόλησε. Στον Περισσό θεωρούν προφανώς ότι ψηφίστηκαν για τις τοποθετήσεις τους σε σχέση με την οικονομία ή τις θέσεις για την Ευρώπη κ.λπ.

- Τα ποσοστά στην Κύπρο επιβεβαιώνουν την παραπάνω σκέψη. Αντί να ερμηνευτεί

και αναλυθεί επαρκώς το «όχι» της εντυπωσιακής πλειοψηφίας του κυπριακού λαού ως «όχι» στην αμερικάνικη πολιτική, που επέβαλε και διατήρησε τις επεμβάσεις και την κατοχή και με το σχέδιο Ανάν προσπαθεί να μετατρέψει αέναα σε επίσημο προτεκτοράτο το νησί, υιοθετήθηκε απολογητική στάση απέναντί του. Αποτέλεσμα: Ο μπερδεμένος κυπριακός λαός απείχε της εκλογικής διαδικασίας σε σημαντικά ποσοστά. Πρώτο κόμμα αναδείχθηκε το ΔΗΣΥ που υποστήριξε το «ναι», το ΑΚΕΛ είχε απώλειες και, το κυριότερο, το Σχέδιο Ανάν «απειλεί» να επανέλθει «από το παράθυρο» στο προσκήνιο. Εύγε!

ΤΡΙΤΗ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Στον ΣΥΝ δε κι αν βλέπουν το δέντρο (αλλαγή προέδρου) και δεν βλέπουν το δάσος (αλλαγή επί της ουσίας του τρόπου επικοινωνίας με την κοινωνία)! Με τέτοια νοοτροπία, τολμώ να πω, ούτε ο Τσε «νεκραναστημένος πρόεδρος» δεν αλλάζει την κατάσταση.

- Τέλος, με κάλυψε πλήρως ο Κακαουνάκης όταν από παραθύρου ισχυρίστηκε ότι είναι προσωπική περιφανής νίκη του Γ. Παπανδρέου το ποσοστό της διαφοράς με τη ΝΔ! «Χωρίς αυτόν θα ήταν τουλάχιστον 13%» η διαφορά, είπε. Μάλλον τα πιστεύουν και στο ΠΑΣΟΚ αυτά και χαίρεται η ΝΔ, η οποία κινδυνεύει πια μόνο από την αλαζονεία των ποσοστών.

- Ακόμη δύο πολύ νέοι άνθρωποι θυσιάστηκαν στο βωμό της αναχαίτισης των εκτεταμένων παραβιάσεων του εθνικού εναέριου χώρου. Σε περίοδο ειρήνης, αλλά ωστόσο κάτω από το στρες των συνεχών ασκήσεων αναχαίτισης, άλλο ένα αεροσκάφος της πολεμικής αεροπορίας τύπου F4 συνετρίβη στον Παρνασσό. Τραγικό αποτέλεσμα: νεκροί οι δύο πιλότοι, ο 35χρονος

επισημηναγός Κωνσταντίνος Καραθανάσης και 27χρονος Εμμανουήλ Σεβαστάκης.

- Το πρώτο σοβαρό, πολύ σοβαρό, επιχείρημα κατά της κυβέρνησης: Ο υπουργός Παπαληγούρας κατέθεσε το νομοσχέδιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης που περιλαμβάνει έκδοση και ελλήνων υπόπτων σε άλλες χώρες.

ΤΕΤΑΡΤΗ 16 ΙΟΥΝΙΟΥ

- Οι «γκρίζες περιοχές» μιας προκήρυξης –και είναι πολλές– μπαίνουν στο λεξιλόγιο και στις σκέψεις μας, ως αιτίες ακύρωσης και επαναπροκήρυξης διαγωνισμών. Διαβάζω στην *Καθημερινή* ότι το ΔΣ του ΟΠΑΠ (το «εκσυγχρονιστικό», κυρίως, χρήμα ανέκαθεν έρεε άφθονο σ' αυτόν τον οργανισμό) αποφάσισε την ακύρωση του διαγωνισμού για την «προμήθεια, εγκατάσταση και συντήρηση τερματικού εξοπλισμού», μετά από «ενδεδειγμένη έλεγχο γκρίζων περιοχών στην προκήρυξη». Και τώρα το βασικό ζήτημα: προϋπολογισμός έργου 120 εκ. ευρώ.

- Ο πρώην πρόεδρος Έβερτ με συγκινεί εσχάτως. Δεν ξεχνά το βρόμικο 1999 στο Χρηματιστήριο. Και φρεσκάει συχνά και τη μνήμη της κυβέρνησης του κόμματός του. Με ανακοίνωσή του, στην οποία κατονομάζονται πρόσωπα, αμοιβές και ρόλοι, επισημαίνει ότι τα πρόσωπα που έλεγχαν την κατάσταση εκείνη την περίοδο εξακολουθούν να παραμένουν στις θέσεις τους και αναρωτιέται «γιατί η νέα κυβέρνηση» δεν έχει προχωρήσει στην άμεση απομάκρυνσή τους, παρά το γεγονός ότι η δικαστική έρευνα του σκανδάλου έχει αρχίσει. Αποτέλεσμα, οι «κύκλοι Αλογοσκούφη» παραδέχθηκαν στην απάντησή τους ότι δεν ελέγχουν το Χρηματιστήριο που ελέγχεται εδώ και καιρό από τις Τράπεζες. Άλλο να το ξέρεις κι άλλο να το ακούς και αρμοδίως.

ΠΕΜΠΤΗ 17 ΙΟΥΝΙΟΥ

• Οι 25 ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης συναντώνται στις Βρυξέλλες για να αποφασίσουν για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα και τον νέο Πρόεδρο της Επιτροπής.

• Στη Ρωσία άρχισε, αλλά διακόπηκε, σε δικαστήριο της Μόσχας η δίκη των μεγαλομετόχων του πετρελαϊκού κολοσσού Υγκος, Χοντορκόφσκι και Λεμπέντεφ. Οι υποθέσεις τους σχετίζονται με την πολύ σκοτεινή περίοδο των ιδιωτικοποιήσεων της δεκαετίας του '90. Εκεί δύο μεγαλοεπιχειρηματίες είναι μπροστά στο φάσμα της μόνιμης φυλάκισής τους. Με εξαίρεση τον Κοσκωτά πριν πολλά, πολλά χρόνια, εδώ -ξέρετε ποιοι- δεν κατάφεραν ούτε ποινική δίωξη να ασκήσουν κατά του... ξέρετε ποιοι.

• Τον θυμάστε τον κύριο Αντωνακόπουλο, πρώην πρόεδρο και διευθύνοντα σύμβουλο του ΟΤΕ, που εφήμερα είχε απασχολήσει και τη στήλη για τα μπόνους που είχε πάρει, μαζί και με άλλα στελέχη, προεκλογικά; Ο εισαγγελέας Πρωτοδικών Δημήτρης Ζαχαρόπουλος πάντως τον θυμάται και άσκησε σε βάρος του ποινική δίωξη για απιστία σε βαθμό πλημμελήματος.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 18 ΙΟΥΝΙΟΥ

• Τελικά η Ευρωπαϊκή Ένωση απέκτησε Σύνταγμα. Να το χαιρόμαστε!

• Βλέπω τη φωτογραφία που δημοσιεύεται στον τύπο, του ισπανού αρχιτέκτονα Σαντιάγο Καλατράβα με φόντο το δημιούργημά του, και θαυμάζω. Θαυμάζω αυτά που πολύ μετριοφρόνως λέει: «Μπορεί να πληρώσατε πολλά, αλλά το έργο αξίζει τα χρήματα που καταβάλατε». Αλίμονο! Μετά την απομάκρυνση από το ταμείο κανένα λάθος δεν αναγνωρίζεται.

ΣΑΒΒΑΤΟ 19 ΙΟΥΝΙΟΥ

• Τι διαβάζει ο άνθρωπος τα

Σάββατα; Στην εφημερίδα *New York Times*, που άρθρα της αναδημοσιεύει η *Καθημερινή*, ασχολούνται με έναν εμφύλιο πόλεμο, αυτόν της μορφωμένης αμερικανικής αριστοκρατίας και της οικονομικής αμερικανικής αριστοκρατίας. Αφού έχουν λύσει τα των εξωτερικών πολέμων, που φέρνουν και τα κέρδη, ασχολούνται και με «εμφυλίους», που οριοθετούν τα προσόντα αυτών που κατά κύριο λόγο τα καρπώνονται.

ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΙΟΥΝΙΟΥ

• Και τι διαβάζει ο άνθρωπος τις Κυριακές; Σε συνέντευξή του στην ίδια εφημερίδα, ο υπουργός Οικονομίας Αλογοσκούφης προαναγγέλλει γενική «φορολογική αμνηστία και νέα πολιτική γης». Ο Μαρίνος Αντύπας τώρα δικαιώνεται...

• Από κάτι «ιαχές» πάνω από τον ουρανό της Αθήνας, και φαντάζομαι και όλης της χώρας, πληροφορήθηκα ότι αν και η Εθνική Ελλάδος στο ποδόσφαιρο έχασε από τη Ρωσία, όμως κέρδισε. Προκρίθηκε στους οκτώ της Ευρώπης, αφού απέκλεισε την Ισπανία. Πολύ «ελληνικό» αυτό αποτέλεσμα.

ΔΕΥΤΕΡΑ 21 ΙΟΥΝΙΟΥ

• Κι άλλες γκρίζες συμβάσεις: Ο πρώην γενικός διευθυντής Σμπώκος του πρώην υπουργού Άκη κλήθηκε από τον εισαγγελέα Πρωτοδικών Παναγιώτη Αθανασίου να δώσει επί δίωρο απαντήσεις για εξοπλιστικές συμβάσεις συνολικού ύψους 17 τρισ. δρχ..

• «Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας»: Συζητήθηκε ως βασικό θέμα στο Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας. Το ξανάπαμε, υπάρχουν και καλά θέματα. Ορθά δε ο υπουργός Σάββας πρότεινε να θεωρούνται βιολογικά προϊόντα όσα είναι απαλλαγμένα από γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς. Και

για να μην ξεχνιόμαστε, έθεσε και θέμα προϋπολογισμού και οικονομικής υποστήριξης του Σχεδίου.

ΤΡΙΤΗ 22 ΙΟΥΝΙΟΥ

• Το δεύτερο σοβαρό, πολύ σοβαρό επιχείρημα κατά της κυβέρνησης, για το ίδιο ζήτημα: οι αλλαγές Παπαληγούρα στο αντιπρονομοκρατικό νομοσχέδιο δεν ήταν και τόσο «αλλαγές». Κατά τη διάρκεια της σημερινής συζήτησης στην ολομέλεια της Βουλής, η Αριστερά αντέδρασε στο σύνολό της, το δε ΚΚΕ αποχώρησε και από τη συζήτηση. Το ΠΑΣΟΚ σε ρόλο αντιπολίτευσης στην «κακιά Δεξιά» που επανήλθε στην εξουσία φρόντισε για τη διασκέδασή μας.

• Από την αυτοβιογραφία, που μόλις κυκλοφόρησε, του πρώην πλανητάρχη Μπιλ κρατάω συγκινημένη 3+1 πράγματα: α) Τον πολύ πρωτότυπο τίτλο *Η ζωή μου!* Πώς δεν τον σκέφθηκε κανείς άλλος μέχρι σήμερα; β) Έκανε «ό,τι» έκανε με τη Μόνικα διότι, όταν ήταν μικρός, ο αλκοολικός μπαμπάς του καθημερινώς και αδιαλείπτως τον έδερνε. Πάλι καλά που δεν του άφησε και κανένα άλλο κουσούρι, εκτός από το γάμο με τη Χίλαρι βεβαίως. γ) Μετά τα ακατονόμαστα που έκανε με τη Μόνικα για πολύ καιρό

ήταν εξόριστος στον καναπέ. δ) Η αμοιβή του για το «βιβλίο» είναι 12,1 εκ. ευρώ, που ήδη έχει προκαταβολικά εισπράξει. Μετά τα παραπάνω εκτιμώ ότι θα γίνει πρότυπο «πρώτου κυρίου» της μελλοντικής πλανητάρχου: με τις ευαισθησίες του, τα ροζ λαθάρια του, τις καλλιτεχνίες του αλλά και την προικούλα του. Τέτοια ανανέωση ο Λευκός Οίκος θα έχει να θυμάται μόνο επί Τζάκης!

ΤΕΤΑΡΤΗ 23 ΙΟΥΝΙΟΥ

• Ο Σημίτης Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής; Εύγε στην κυβέρνηση που συζητάει έστω και με αυτόν τον τρόπο την επιβράβευση των πεπραγμένων του τέως πρωθυπουργού, που οδήγησε την Ελλάδα σε χάλια φανταστικότερα της φαντασίας (συνεπώς και τη ΝΔ στην εξουσία)!

• Σήμερα συμπληρώνονται οκτώ χρόνια από το θάνατο του Α. Παπανδρέου. «Το ΠΑΣΟΚ θυμάται τον ηγέτη του» και με τα μνημόσυνα ειπύω ότι θα καλύψουν κανένα μήνα αντιπολιτευτικής μνήμης. Μετά, έχει ο Θεός, και τα μπάνια του λαού με την Ολυμπιάδα. Από Σεπτέμβρη πάλι.

Εφημερη

Τρόμαξε και εσύ τους πολίτες, μπορείς

του Αντώνη Ρουπακιώτη

Ι. Το νομοσχέδιο για «το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, τροποποίηση του Ν. 2920/2001 για τις εγκληματικές οργανώσεις», που συζητείται στη Βουλή, αναζητεί την πατρότητά του κατά βάσιν στην προηγούμενη κυβέρνηση, σε κάθε όμως περίπτωση πιστώσεις ή χρεώσεις, ανάλογα με τις αξιολογήσεις του καθενός και τις θεσμικές επιλογές του, διεκδικούν ή βαρύνουν και τους δύο πολιτικούς σχηματισμούς.

Αν και οι νέες ρυθμίσεις, ως προς το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης τουλάχιστον, προωθούνται κατά βάσιν από την Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν παύουν να αξιολογούνται ως μία ακόμη σκλήρυνση του νομικού πλαισίου, στο κλίμα που δημιουργήθηκε μετά την 11-9-2001 και με την ασφυκτική πίεση των Η.Π.Α. στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την επίκληση καταπολέμησης της τρομοκρατίας και, προστίθεται πάντα, του οργανωμένου εγκλήματος.

Εξάλλου δεν είναι το μόνο πεδίο στο οποίο είναι ορατό το εντύπωμα των

Η.Π.Α., αρκεί δε να αναφερθούν οι συνθήκες που υπογράφηκαν πριν από ένα έτος μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Η.Π.Α. για την έκδοση πολιτών και τη δικαστική συνδρομή, καθώς και η πρόσφατη απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για παράδοση στις Η.Π.Α. των προσωπικών δεδομένων όσων πολιτών επιθυμούν να ταξιδεύουν στη χώρα αυτή.

Με τις ρυθμίσεις αυτές δημιουργείται πλέον ασφυκτικότερο δικαικό πλαίσιο, το οποίο αφ' ενός θέτει σε διακινδύνευση βασικά δικαιώματα των πολιτών και αφ' ετέρου αναδεικνύει ζητήματα που σχετίζονται με την αποδυνάμωση της εθνικής κυριαρχίας των κρατών και την ενίσχυση της εξάρτησής τους από τις Η.Π.Α.

Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα του Βελγίου, που οδηγήθηκε στην τροποποίηση της εθνικής νομοθεσίας του και στην παραίτηση από την άσκηση ποινικής δίωξης κατά αλλοδαπών, άρα και αμερικανών πολιτών υπαιτίων, για

τη διάπραξη εγκλημάτων πολέμου ή κατά της ανθρωπότητας.

Έτσι κάθε φορά που εισάγονται ρυθμίσεις ως αυτές του νομοσχεδίου, πρέπει αναμφισβήτητα να επιχειρείται η αξιολόγησή τους από πλευράς συνταγματικού και ποινικού δικαίου, αλλά ταυτόχρονα να εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο διαμόρφωσης ιδεολογίας και παραγωγής πολιτικής τόσο σε επίπεδο λειτουργίας θεσμών όσο και σε άλλα πεδία του κοινωνικού μας βίου.

Είναι, εξάλλου, χαρακτηριστική η θεσμική εξέλιξη που παρατηρείται στις Η.Π.Α. μετά την 11-9-2001, στις οποίες, καθώς είναι πλέον γνωστό, έχει εισαχθεί σειρά ουσιαστικών διατάξεων (Patriot act κ.ά.) με την επίκληση προστασίας των πολιτών από τον κίνδυνο της τρομοκρατίας, οι οποίες τελικώς στρέφονται εναντίον τους με αμφισβήτηση ή αναίρεση βασικών δικαιωμάτων τους.

Η άσκηση της οργανωμένης αυτής πο-

λιτικής από τη νεοπροτεσταντική κυβερνήση των Η.Π.Α. και το κλίμα ανασφάλειας που έχει διαχυθεί μεταξύ των πολιτών σε βαθμό υστερικής φοβίας, έχει ως πρόσθετη, πέραν των άλλων, συνέπεια να αποδέχονται ή, έστω, να ανέχονται οι ίδιοι οι πολίτες την ανάγκη των θεσμικών αυτών αλλαγών και ουσιαστικά τη μείωση των εγγυήσεων για τα δικαιώματά τους.

* * *

II. Στην Ελλάδα μετά τους νόμους 774/78 και 1961/90, τους οποίους είχαν εισαγάγει και ψηφίσει κυβερνήσεις της Ν.Δ. αλλά κατάργησαν οι αμέσως επόμενες κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, με το Ν. 2928/2001 και με την επίκληση πάλι καταπολέμησης της τρομοκρατίας, επήλθαν σημαντικές αλλαγές σε σειρά διατάξεων του ποινικού δικαίου, των οποίων αλλαγών δεινώς αμφισβητήθηκε όχι μόνον η εναρμόνισή τους προς το Σύνταγμα, αλλά καταγράφηκε και η έλλειψη σύγχρονης θεσμικής εμβέλειας.

Με το νέο νομοσχέδιο εισάγονται ρυθμίσεις που επιφέρουν πρόσθετες σκληρύνσεις σε σειρά διατάξεων του ποινικού δικαίου, ενδεικτικά δε επισημαίνεται ότι μέχρι σήμερα η σύλληψη και έκδοση πολιτών σε άλλη χώρα ρυθμίζεται από σειρά διατάξεων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, που αντλούν βεβαίως το θεσμικό τους κύρος από τις προστατευτικές για τα ανθρώπινα δικαιώματα συνταγματικές διατάξεις σε συνδυασμό με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Έκδοσης ή και τις διακρατικές που έχουν συναφθεί μεταξύ κρατών.

Αντιθέτως:

— Με τις νέες ρυθμίσεις δημιουργούνται συνθήκες για την έκδοση ακόμη και υπόπτων και έτσι τίθεται σε δεινή αμφισβήτηση το τεκμήριο της αθωότητας, ή δεν αποκλείεται η έκδοση πολιτών ακόμη και αν κατηγορούνται για διάπραξη ορισμένης κατηγορίας εγκλημάτων πλημμεληματικού βαθμού.

— Κάμπτεται σε ορισμένες περιπτώσεις η προϋπόθεση του διττού, λεγόμενου, αξιοποίνου, προκειμένου να εκδοθεί ένας πολίτης, να θεωρείται, δηλαδή, αξιόποινη η πράξη, για την οποία

κατηγορείται, τόσο κατά την ελληνική νομοθεσία, όσο και αυτής της χώρας που ζητεί την έκδοση, σχετικώς δε επισημαίνεται η διαφωνία που διατύπωσε για συγκεκριμένα σημεία του νομοσχεδίου η Επιστημονική Επιτροπή της Βουλής.

— Μπορεί να υπάρξει κίνδυνος, σε εξαιρετικές, έστω, καταστάσεις, έκδοσης και ελλήνων πολιτών.

— Αφαιρείται η δυνατότητα του Υπουργού Δικαιοσύνης να έχει τον τελικό λόγο για την έκδοση ή μη ενός πολίτη.

Ωστόσο, αν για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης μπορεί να προβληθεί ο ισχυρισμός ότι η Ελλάδα είχε ανειλημμένες υποχρεώσεις απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο ίδιος ισχυρισμός δεν βρίσκει έδαφος στο δεύτερο τμήμα του νομοσχεδίου, στο οποίο προβλέπεται αυστηροποίηση συγκεκριμένων διατάξεων του ποινικού δικαίου, με την επίκληση και πάλι καταπολέμησης της τρομοκρατίας, πιστεύω δε ότι οι τροποποιήσεις αυτές είναι καρπός των σχετικών αιτιάσεων σε βάρος της χώρας μας και αποπνέουν το κλίμα πιέσεων που ασκούνται από τις Η.Π.Α. τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και κατ' ιδίαν στις χώρες της Ευρώπης.

Έτσι μεταξύ άλλων προβλέπεται ότι αυξάνεται ο χρόνος παραγραφής από 20 σε 30 έτη για εγκλήματα που τιμωρούνται με ισόβια, τιμωρείται με κάθειρξη έως 10 ετών η συγκρότηση ή ένταξη σε τρομοκρατική ομάδα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών η απόπειρα (απειλή) τέλεσης τρομοκρατικής πράξης, τιμωρούνται με κάθειρξη και οι υπαίτιοι προπαρασκευαστικών πράξεων κ.ά.

* * *

III. Ουδείς δικαιούται, νομίζω, να αγνοεί ότι όντως υπάρχει πρόβλημα συνεπειών σε βάρος της ζωής, της ακεραιότητας και άλλων έννομων αγαθών των πολιτών από τρομοκρατικές εκδηλώσεις. Ωστόσο, πέρα από τις αντιλήψεις, που μπορεί να διατυπωθούν για να εξηγηθεί το φαινόμενο της τρομοκρατίας και οι αιτίες που το προκαλούν, και την αναγκαιότητα να αναπτυχθεί ευρεία δέσμη ιδεών και να εφαρμοστεί άλλη πολιτική για την

αντιμετώπισή του, μένει ένα πεδίο ποινικής αξιολόγησης ζημιολόγων και πολλαπλώς επικίνδυνων πράξεων, που χαρακτηρίζονται ως τρομοκρατικές.

Σχετικώς είναι γνωστή η πάγια αρχή του δικαίου για την τήρηση αναλογικότητας μεταξύ πράξεων και μέτρων αντιμετώπισής τους, πιστεύω δε ότι η αρχή αυτή ανατρέπεται ή αμφισβητείται και με τις νέες ρυθμίσεις του νομοσχεδίου.

Επιπρόσθετα πιστεύω ότι το σύστημα δικαίου που ισχύει και λειτουργεί καλύπτει τις ανάγκες αξιολόγησης πράξεων τρομοκρατικών και κολασμού των υπαιτιών, κατά συνέπεια συνεχίζεται η παραγωγή διατάξεων είτε περιττών είτε επικίνδυνων.

IV. Με όσα γράφονται και λέγονται για τον κίνδυνο τρομοκρατικών επιθέσεων, εν όψει και των Ολυμπιακών Αγώνων, με τις ασφυκτικές πιέσεις που ασκούνται από τις Η.Π.Α. ή και άλλες χώρες, για να δημιουργήσουμε ένα ακόμη αυστηρότερο - σκληρότερο δίκτυο ποινικών διατάξεων, νομίζω ότι, πέραν του ότι τίθεται σε αμφισβήτηση, ή διακινδύνευση το σύστημα εγγυήσεων για τους έλληνες πολίτες, δημιουργείται η συνέπεια να αποδέχεται η κοινωνία μας ιδέες φοβικές, να επιλέγει συμπεριφορές ή στάσεις ζωής αντίστοιχες με ιδεολογίες άλλων εποχών και να εθίζεται στην άσκηση συντηρητικής γενικότερα πολιτικής. Είναι χαρακτηριστικές οι ελάχιστες αντιδράσεις, με τις οποίες δέχτηκε η κοινωνία μας τις πολλαπλές μεθόδους ηλεκτρονικής παρακολούθησης, ως μέρος ενός γενικότερου ασφυκτικού δικτύου με την επίκληση είτε της ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων είτε της καταπολέμησης γενικότερα της τρομοκρατίας.

Ως να μην αντιλαμβάνονται οι πολίτες ότι δεν γίνεται λόγος για εντοπισμό, σύλληψη και κολασμό όσων εγκληματούν, μεταξύ των οποίων αναμφισβήτητα και των τρομοκρατών-εγκληματιών, αλλά ότι επιβεβαιώνεται η ρήση γνωστού πανεπιστημιακού δασκάλου, ότι «η πλειοψηφία είναι πλέον στο στόχαστρο».

23 Ιουνίου 2004

Κόμμα Ευρωπαϊκής Αριστεράς: Κάθε αρχή και δύσκολη

του Αλέξανδρου Καζαμία

«Δεν είναι παρά μόνο η αρχή», έλεγε δικαιολογημένα η προεκλογική αφίσα του νέου Κόμματος της Ευρωπαϊκής Αριστεράς (ΚΕΑ) που ιδρύθηκε στις 9 Μαΐου στη Ρώμη από 15 εθνικά κόμματα της ευρωπαϊκής σοσιαλιστικής και κομμουνιστικής αριστεράς. Πράγματι, από τα 12 εξ αυτών που ανήκουν σε χώρες-μέλη της Ε.Ε., μόνο τα δύο, η Κομμουνιστική Επανάσταση Ιταλίας και το PDS Γερμανίας, κατάφεραν να δουν τις έδρες τους να αυξάνονται στη νέα Ευρωβουλή. Τα υπόλοιπα δέκα, εν μέρει λόγω της νέας κατανομής εδρών μετά τη διεύρυνση, τις είδαν είτε να μειώνονται, είτε να παραμένουν ίδιες. Παρ' όλα αυτά, το ΚΕΑ παραμένει ένα δυνητικά ενδιαφέρον και χρήσιμο πείραμα, όχι μόνο ως εργαλείο μιας αποδοτικότερης εκλογικής στρατηγικής για το μέλλον, αλλά κυρίως ως ένας απαραίτητος θεσμός ευρύτερης πολιτικής και ιδεολογικής σημασίας, τόσο για την αριστερά όσο και για την ίδια την Ευρώπη. Διότι, αν πράγματι η προοπτική μιας «εναλλακτικής Ευρώπης» είναι εφικτή, τότε κανένας άλλος δρόμος δεν υπάρχει προς αυτήν εκτός από την ενοποίηση της ευρωπαϊκής αριστεράς σε ένα κόμμα ενιαίο, πέρα και πάνω από τα σύνορα των εθνικών κρατών.

Οσο κι αν μοιάζει μεγαλόστομη η διακήρυξη «Μια νέα ελπίδα γεννιέται στην Ευρώπη. Ένα νέο όραμα εμπνέει όλο και μεγαλύτερες μερίδες Ευρωπαίων», (Μανιφέστο ΚΕΑ, 9.5.04), είναι ακόμη πολύ πρόωρο να κρίνει κανείς το Κόμμα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς (ΚΕΑ) από τα αποτελέσματα των πρόσφατων ευρωεκλογών. Κατ' αρχήν, μάλλον κακώς, το ΚΕΑ συστάθηκε τέσσερις μόλις εβδομάδες πριν από τις εκλογές αυτές, γεγονός που του στέρησε τη δυνατότητα καθιέρωσής του στις συνειδήσεις των ευρωπαίων ψηφοφόρων, προκειμένου να κριθεί στις κάλπες. Άλλωστε, εκτός από την Κομμουνιστική Επανάσταση της Ιταλίας, κανένα από τα υπόλοιπα κόμματα-μέλη του δεν πρόφτασε να εκδόσει ψηφοδέλτια με το όνομα του Ευρωπαϊκού Κόμματος, ενώ σύμφωνα με τις εκτιμήσεις στελεχών, όπως του εκπροσώπου του PDS της Γερμανίας Χέντρικ Ταλχάιμ, ήταν αναμενόμε-

μενο πως «θα χρειαστούν τουλάχιστον πέντε χρόνια έως ότου αναπτυχθεί το ΚΕΑ», (Deutsche Welle, 1.6.04).

Κυρίως όμως, μια βεβαιωμένη καταδίκη του ΚΕΑ ως κόμματος θνησιγενούς θα παραγνώριζε το γεγονός ότι όλο το στοίχημα της ίδρυσής του έγκειται στην προσπάθειά του να προσφέρει στις ευρωεκλογές μια επιλογή πραγματικά ευρωπαϊκή, αντί των απωθητικών για τους ψηφοφόρους εθνικών καλλιστείων στα οποία την έχουν υποβιβάσει οι σοσιαλδημοκράτες και οι συντηρητικοί. «Το ΚΕΑ είναι ένα είδος "σκληρού πυρήνα" της Ευρώπης», εξηγεί ο Ταλχάιμ, τονίζοντας έτσι την αντίθεση του κόμματος στα φαινόμενα αποσύνθεσης της Ε.Ε., ενώ το προοίμιο του Καταστατικού του δηλώνει ρητά: «είμαστε ενωμένοι ενάντια στην πολιτική αδρανοποίηση», (Σχέδιο Καταστατικού ΚΕΑ, 15.2.04). Υπό την έννοια αυτή, το ΚΕΑ υιοθετεί το αντίστροφο μοντέλο των κομμάτων εθνικής ανεξαρτησίας, όπως

το βρετανικό UKIP, το οποίο έντεκα χρόνια μετά την ίδρυσή του απέσπασε μια μεγάλη μερίδα ψήφων, ακριβώς διότι μετείχε στις ευρωεκλογές με πρόγραμμα που αντιμετώπιζε απευθείας τα θέματα της Ευρώπης. Γι' αυτό η δημιουργία του ΚΕΑ κυρίως στη βάση της ευρωπαϊκής αυτής προοπτικής του θα πρέπει να κριθεί.

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΧΑΛΑΡΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΟΠΟΙΗΣΗ

Ειδωμένο από τη σκοπιά αυτή, το ΚΕΑ δεν είναι διόλου **απαλλαγμένο** από προβλήματα. Διαβάζοντας το **Καταστατικό** του, βλέπει κανείς να διατηρείται ένας μεγάλος βαθμός **ανεξαρτησίας** από τα 15 εθνικά κόμματα που το απαρτίζουν. Για παράδειγμα, το **άρθρο 5** προβλέπει ότι το ΚΕΑ **επιδιώκει να «εδραιώσει τη συνεργασία των κομμάτων... και να προωθήσει και να εξασφαλίσει το συντονισμό των βασικών τους θέσεων καθώς και την επεξεργασία στρατηγικών κατευθύνσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο»**. Αυτό σημαίνει ότι το Ευρωπαϊκό Κόμμα παραμένει εν πολλοίς ένα **συντονιστικό όργανο** των εθνικών κομμάτων του, και στο βαθμό που αυτό διατηρεί κάποια υπερεθνική αυτονομία, τούτη περιορίζεται μόνο «στην επεξεργασία στρατηγικών κατευθύνσεων» που προέρχονται από αυτά. Άλλωστε ο εθνοκεντρισμός που διέπει το νέο κόμμα προβάλλεται εύγλωττα από το **άρθρο 1 του Καταστατικού** του: «Το ΚΕΑ... είναι ένας **ενέλικτος, αποκεντρωμένος οργανισμός ανεξάρτητων και κυρίαρχων ευρωπαϊκών αριστερών κομμάτων και πολιτικών οργανώσεων**» – ούτε να επρόκειτο για την Ευρώπη των «κυρίαρχων κρατών» του στρατηγού Ντε Γκωλ και της Μάργκαρετ Θάτσερ!

Στην πράξη η αποκεντρωμένη αυτή δομή σημαίνει ότι το ΚΕΑ δεν είναι ακόμη σε θέση να υιοθετήσει ενιαία στάση επί

του κατ' εξοχήν ευρωπαϊκού ζητήματος του νέου Συντάγματος της Ευρώπης, απέναντι στο οποίο τοποθετείται ως εξής: «Σήμερα, όποια κι αν είναι η συνολική μας άποψη για τη "Συνταγματική Συνθήκη" που συζητείται, είμαστε αντίθετοι σε ένα Διευθυντήριο των Μεγάλων Δυνάμεων», (Μανιφέστο ΚΕΑ)! Αυτή η «απογοητευτικά θολή» στάση, όπως την αποκαλεί ο Αντρέα Νολλ (Bellaciao, 18.6.04), φαίνεται ωστόσο να αντισταθμίζεται από την ικανότητα άρθρωσης κοινών θέσεων σε άλλα ζητήματα, όπως στην απερίφραστη καταδίκη του «Συμφώνου Σταθερότητας και των προσανατολισμών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας», αν και δε φαίνεται για ποιους προσανατολισμούς πρόκειται ακριβώς.

Ιδιαίτερα αξιοσημείωτη όμως είναι η αυτοπειθαρχία που έχουν εκδηλώσει ορισμένα εθνικά κόμματα στην προσπάθειά τους να συμβάλουν μονομερώς σ' έναν καλύτερο συντονισμό των θέσεων του ΚΕΑ. Για παράδειγμα, έχει περάσει σχεδόν απαρατήρητο ότι στη συνέντευξη τύπου που έδωσε ο Νίκος Κωνσταντόπουλος για τις ευρωεκλογές στις 3 Ιουνίου στο Ζάππειο, για πρώτη φορά διατύπωσε απερίφραστα εκ μέρους του ΣΥΝ τις θέσεις:

«Να καταργηθεί το ΝΑΤΟ. Να μην υπάρξει ευρωστρατός που θα λειτουργεί ως δύναμη επέμβασης σε όλο τον κόσμο» (Κείμενο Συνέντευξης, www.syn.gr, 3.6.04). Η αναζήτηση της προέλευσης των θέσεων αυτών δεν είναι σπαζοκεφαλιά: «Θέλουμε μια Ευρώπη... που να απορρίπτει το ΝΑΤΟ, τις ξένες στρατιωτικές βάσεις και κάθε μοντέλο ενός ευρωπαϊκού στρατού που να οδηγεί στην αύξηση των στρατιωτικών συγκρούσεων» (Σχέδιο Διακήρυξης ΚΕΑ, Βερολίνο 10-11.1.04).

ΛΙΓΟΤΕΡΑ ΣΥΝΟΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΙΟ ΠΟΛΥ ΔΟΥΛΕΙΑ

Όλα για το ΚΕΑ θα εξαρτηθούν τελικά από τον τρόπο με τον οποίο θα χειριστεί τις νέες δυνατότητες που ανοίγονται από το γεγονός της ίδρυσής του. Η ενίσχυση της κεντρικής δομής του με διακοδοσίες χάραξης ενιαίου ευρωπαϊκού προγράμματος και ενιαίας στρατη-

γικής, η μετατόπιση του βάρους της λήψης αποφάσεων από το εθνοκεντρικό Συμβούλιο των Αρχηγών προς το υπερεθνικό Συνέδριο και την Εκτελεστική Επιτροπή και, τέλος, η εντατικοποίηση της διευρωπαϊκής συνεργασίας των πολιτικών του με σκοπό τη σύνθεση πανευρωπαϊκών ψηφοδελτίων στις ερχόμενες ευρωεκλογές, πρέπει να αποτελέσουν τις προτεραιότητές του.

Είναι γεγονός ότι η σύσταση του ΚΕΑ μέσα από τους κόλπους της Ευρωπαϊκής Κοινοβουλευτικής Ομάδας «Ευρωπαϊκή Ενωμένη Αριστερά / Βόρεια Συμμαχία

ση με το Σταλινισμό». Αυτό γίνεται ήδη κατανοητό από πολλά άλλα κομμουνιστικά και ριζοσπαστικά κόμματα της ευρωπαϊκής αριστεράς, όπως το ΚΚ Ιταλίας, το ΑΚΕΛ και η Αριστερά Λουξεμβούργου, που μετέχουν στη σύστασή του ΚΕΑ ως «Παρατηρητές». Η σύσφιξη των σχέσεων με τα κόμματα αυτά, με τους Σκανδιναβούς της Βόρειας Συμμαχίας Αριστερών-Πρασίνων, καθώς και με το ΚΚ Βοημίας και Μοραβίας, που ήρθε δεύτερο σ' αυτές τις ευρωεκλογές στην Τσεχία, είναι πρωτοβουλίες που πρέπει να εντατικοποιηθούν.

Το μεγαλόπνοο εγχείρημα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς τελικά δεν ξεκίνησε όσο εκρηκτικά θα επιθυμούσαν οι ιδρυτές του. Πολλές από τις πομπώδεις διακηρύξεις του για «μεγάλους κοινωνικούς αγώνες... που άρχισαν να αλλάζουν την κατάσταση» και «που έχουν συμβάλει σε μία ευρεία ανασύνταξη...» κ.λπ. μάλλον έρχονται να συγκαλύψουν ένα έλλειμμα κοινών πολιτικών και στρατηγικών δράσης που ελλοχεύουν στην καρδιά του νέου κόμματος. Αντί αυτών, θα ήταν ίσως ουσιαστικότερο να είχε ολοκληρωθεί η ίδρυση του ΚΕΑ αρκετά πριν από τις ευρωεκλογές ή να είχε το Καταστατικό του προβλέψει τη σύσταση ενός κέντρου αναλύσεων και ιδεολογικής επεξεργασίας θέσεων ανάμεσα στα κεντρικά όργανά του.

Σε κάθε περίπτωση όμως, όλη η προοπτική του ΚΕΑ βρίσκεται ακόμη μπροστά του και όχι στο μετριοπαθές ξεκίνημά του. Το πλαίσιο για την ανάδειξή του σ' έναν φορέα ανανέωσης του μίζερου τοπίου της αριστεράς αλλά και της ίδιας της Ευρώπης, έχει πλέον τεθεί. Η επιτυχία του ωστόσο δεν πρόκειται να κριθεί στο εξής από την ικανότητά του να προσφέρει μια νέα προοπτική στην περαιτέρω εξέλιξη της ευρωπαϊκής αριστεράς, διότι αυτό δεν είναι παρά ένα μέσο· όλο το στοίχημα του ΚΕΑ, και μαζί μ' αυτό της ίδιας της αριστεράς, αρχίζει τώρα να εξαρτάται από τη δυνατότητά τους να αποτελέσουν το εφαλτήριο των λαών της γηραιάς ηπείρου για την οικοδόμηση, στην πράξη, μιας «εναλλακτικής Ευρώπης».

του Χρ. Παπανίκου

Αριστερών-Πρασίνων», ενθαρρύνθηκε από το κίνητρο χρηματοδότησης ενιαίων πανευρωπαϊκών κομμάτων που προβλέπει το άρθρο 191 της Ευρωπαϊκής Συνθήκης. Ωστόσο η καταδίκη του από τα «ορθόδοξα» κομμουνιστικά κόμματα ως «οργάνου της καπιταλιστικής Ε.Ε.», εξαιτίας της αποδοχής των κονδυλίων, είναι εξίσου ασόβαρη και διχαστική όσο θα ήταν και η καταδίκη του ΚΚΕ «ως όργανου του ελληνικού καπιταλισμού» επειδή επιδοτείται από το ελληνικό κοινοβούλιο (βλ. Μίλαν Νέουμπερτ, Γνωμοδότηση SDS Τσεχίας, 30.3.04). Πολύ σωστά άλλωστε επεσήμανε ο νέος αρχηγός του ΚΕΑ και ηγέτης της Κομμουνιστικής Επανάδρυσης Φάουστο Μπερτινότι ότι το νέο κόμμα «πρέπει να σπάσει κάθε σύνδε-

ΠΑΡΙ ΖΕΤΕΜ

Γυρνάω από την Ευρώπη. Από το Παρίσι. Έκανα κι εγώ την τουρνέ μου, για να μην νομίζετε ότι είμαι κανένας μπουρτζόβλαχος. Έχω ένα καλό νέο και ένα άσχημο. Το καλό είναι ότι οι Παριζιάνες είναι πλέον πιο φτωχές από τις Ελληνίδες. Μέσα στα κουρέλια. Άβαφτες, χλωμές, ανήσυχες. Οπότε μια χαρά είμαστε με τις δικές μας.

ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Το κακό νέο είναι ότι εξακολουθούν να είναι ομορφότερες.

Ο ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ

Συνάντησα σε σύσκεψη κορυφής τον Ντομινίκ Στρως Καν, τον πρώην υπουργό Οικονομικών του Ζοσπέν που τώρα πάει για Πρόεδρος. Και ξέρετε τι μου είπε; Ότι σκοπεύουν, λέει, να κάνουν κοινωνικό κράτος στην Ευρώπη. Να μειώσουν τις κοινωνικές ανισότητες. Όχι μόνον αγορά, αλλά και δικαιοσύνη.

Ο ΤΑΞΙΤΖΗΣ

Μόλις μου τα είπε αυτά, άναψα ένα τσιγάρο και του είπα: Αγόρι μου Ντομινίκ, εμείς οι Έλληνες δεν ενδιαφερόμαστε για κοινωνικό κράτος. Το μεροκάματο να βγαίνει και τα υπόλοιπα βρείτε τα εσείς. Έχεις ένα ταξί, ας πούμε. Πέφτει το παραδάκι; Πάνε οι κυρίες για ψώνια στο Κολωνάκι; Τέλεια. Τι με νοιάζει εμένα το κοινωνικό κράτος σου; Εγώ είμαι το κράτος.

ΚΛΕΦΤΕΣ

Αυτά τού είπα, καθότι το παιδί είναι καινούργιο και δεν ξέρει από Ελλάδα. Ούτε από αρχαία Ελλάδα, ούτε από Μεσαίωνα. Νομίζει κι αυτός ότι ο κόσμος άρχισε από την Γαλλική Επανάσταση. Και δεν ξέρει ότι όλα είναι παλιά. Ο Έλληνας βρίσκει ανέκδοτη την άκρημόνος του. Δεν περιμένει από το κράτος. Διότι ξέρει ότι το κράτος είναι μια μη-

χανή να του κλέβει τα λεφτά.

ΠΑΤΟΣ

Επέστρεψα την παραμονή των ευρωεκλογών. Δεν θέλω να χάνω ποτέ τις κωμωδίες. Και είδα τον γιωργάκη με τα αφτιά κατεβασμένα. Πάλι έχασε. Τι θα γίνει; Σε κάθε εκλογές αυτός θα χάνει και από 5 μονάδες; Μα έτσι θα τον περάσει σε λίγο και ο Συνασπισμός του Κουβέλη.

ΡΕΖΙΛΙΚΙΑ

Η πλάκα μ' αυτόν τον απίθανο είναι η εξής: Τον ρωτάς τι μέρα έχουμε σήμερα Γιώργο, και σου λέει Ιανουάριο. Ήθελα να ΄ξερα: δεν τον έβλεπε η γάτα ο πατέρας του να τον στείλει στο εξωτερικό να παντρευτεί, ώστε να μην ρεζιλεύει το όνομά του;

ΠΡΟΤΑΣΗ

Η κυβέρνηση έχει πάρει τρεις καρέκλες, έχει απλώσει τα πόδια της, ζήτησε και έναν βαρύ γλυκό με 3 νερά και περιμένει τώρα το φθινόπωρο να πιάσει δουλειά. Ωραία μηχανή στήσανε. Εγώ αν ήμουν Καραμανλής, θα ΄κανα εκλογές κάθε εξάμηνο. Και μόλις έφταναν τον γιωργάκη στο 20 τα εκατό και το ΚΚΕ στο 22, θα τον έβαζα στην κυβέρνηση, υπουργό Ναυτιλίας. Να γίνει το σύστημα τουρμπιγιόν. Να κυβερνάω για τα επόμενα 30 χρόνια, μέχρι να πεθάνω.

S

ΕΛΛΑΣ

Ε

Π

Υ

Ι

Τ

Ο

Το χωριό λέγεται Χωματάδα. Είναι στη Μεσσηνία, έξω από την Πύλο. Μερικά σπίτια μέσα στο φως, ελιές, αμπέλια, φρούτα – κάπως σαν την εικόνα που έχει ο παράδεισος για τα μικρά παιδιά.

Εκεί έχει μόνο γέρους και 2-3 παιδάκια. Στην άκρη του χωριού είναι το παλιό σχολείο, που τώρα είναι εκλογικό κέντρο για να ψηφίζουν οι γέροι. Άνοιξα την πόρτα και κάπου σε μια ντουλάπα είδα ό,τι είχε απομείνει από το παλιό δημοτικό. Τετράδια μαθητών, μια εγκυκλοπαίδεια, το βιβλίο του Τάκη Λάπα *Η Κλεφτουριά*, βιβλία γραμματικής παλιά, ένας χάρτης της Ελλάδας και ένας πίνακας του Καραϊσκάκη. Όλα πεταμένα εκεί πάνω στα ράφια, μέσα στη σκόνη.

Μετά ήρθε ένας γέρος 92 χρονών για να ψηφίσει. «Πρώτος έρχομαι», μου λέει. «Φύγανε όλοι. Παλιά το σχολείο είχε 70 παιδιά. Τώρα φύγανε. Γίνανε επιστημόνοι. Και η εγγονή μου έγινε δικηγόρος. Την ξέρεις την εγγονή μου;».

Έφυγε ο γέρος, που του έλειπε και ένα δάχτυλο από το '40. Πήγε στο σπίτι του να ταΐσει τις κότες. Μετά κοίταξα έξω από το παράθυρο, τα χωράφια μακριά, μέσα στο χορτάρι. Ησυχία. Και ήλιος πολύς.

Επιστημόνοι. Ωραία λέξη. Που σημαίνει δηλαδή άνθρωποι χωρίς πατρίδα. Χαμένοι. Φτερά στον άνεμο.

Το τελευταίο πείραμα στον ΣΥΝ

του Γρηγόρη Ρουμπάνη

Είναι θέμα ελιγμών. Έτσι φαντάζει. Ελιγμών, προσαρμοστικότητα στην παρούσα κατάσταση, αλλά και διαφυγής και προοπτικής. Διότι, αν μείνει έτσι η κατάσταση και η προσαρμοστικότητα αποδειχθεί τρόπος ζωής, θα σε ξεχάσει η ίδια η ζωή.

Για τον Συνασπισμό ο λόγος, τον Συνασπισμό της Αριστεράς και της Προόδου, όπως λεγόταν μέχρι πριν από περίπου έναν χρόνο, αλλά μετονομάστηκε σε Συνασπισμό της Αριστεράς των Κινήσεων και της Οικολογίας για να **πάει καλύτερα**, και διευρύνθηκε σε Συνασπισμό της Ριζοσπαστικής Αριστεράς για κάτι ακόμα πιο καλύτερο· τώρα ψάχνεται, μόλις και μετά βίας απέφυγε το χειρότερο:

— Να βρεθεί εκτός Βουλής· αλλά τα κατάφερε, επειδή ακριβώς κάποιοι αριστεροί πίστεψαν στο —έστω προβληματικό— εγχείρημα του συντονισμού των αριστερών δυνάμεων και κυρίως στην προοπτική του.

— Να βρεθεί και εκτός Ευρωβουλής — σενάριο «τραβηγμένο» βεβαίως, αλλά με κάποιο συνδυασμό αποτελεσμάτων, έπαιζε και αυτό. Οι συνδυασμοί αποτελεσμάτων δεν ισχύουν μόνο στο ποδόσφαιρο, ούτε μόνο για την εθνική ομάδα της Ισπανίας, η οποία με ισοβαθμία αλλά με δυο γκολ διαφορά πίσω από τη δική μας εθνική, έμεινε έξω από την επόμενη φάση του Ευρωπαϊκού Πρωταθλήματος.

Ποιο είναι το πρόβλημα του ΣΥΝ; Πάσχει από ταυτότητα. Δεκατρία χρόνια μετά το ιδρυτικό συνέδριό του (το καλοκαίρι του 1991), μετά την αποχώρηση του ΚΚΕ από τον ενιαίο τότε Συνασπισμό, ακόμα τα ηγετικά στελέχη του, τα μέλη, οι φίλοι και —όσοι υπήρξαν ή υπάρχουν ακόμα— ψηφοφόροι του, ψάχνουν ακόμα για την ταυτότητά του.

Την έψαχνε η Μαρία Δαμανάκη, μέχρι που κουράστηκε και τώρα ψάχνει την ταυτότητα του νέου ΠΑΣΟΚ υπό

τον Γιώργο Παπανδρέου, την έψαχνε ο Νίκος Κωνσταντόπουλος μέχρι που πήρε την απόφαση να τραβήξει για άλλες προεδρίες, την ψάχνουν ο Αλέκος Αλαβάνος, ο Γιάννης Δραγασάκης, ο Φώτης Κουβέλης και ο Μιχάλης Παπαγιαννάκης.

Την ψάχνουν, και τώρα παίρνουν όρκο ότι μέχρι το συνέδριο του Νοεμβρίου θα την έχουν βρει, πρέπει να την έχουν βρει. Γιατί το ιδεολογικό και πολιτικό αδιέξοδο του ΣΥΝ είναι εμφανές πια και για τα ίδια τα ηγετικά στελέχη του. Όλοι αναγνωρίζουν ότι το κόμμα τους δεν μπορεί να είναι πλέον της αντίληψης και πρακτικής «και τούτο ποιείν κακείνο μη αφιέναι». Διότι τους αφήνει ο κόσμος, ο οποίος:

— Στην αρχή τους έδωσε εμπιστοσύνη επειδή του έδωσαν ελπίδες για κάτι καλύτερο.

— Στη συνέχεια τους ψήφισε, επειδή τους συμπόνεσε.

— Μετά τους έδειξε ανοχή, με την επισημάνση ότι πρέπει να διορθωθούν.

Κι αυτοί τι έκαναν; Πήγαν στο γεύμα του Διονύσου. Όχι όλοι. Ο πρόεδρος τους, έστω. Αυτός όμως δεν είναι που δίνει το στίγμα;

Είναι θέμα ταυτότητας, ομολογούν όλοι. Πρόκειται για τη μισή αλήθεια. Έχει αποδειχθεί κάτι ακόμα σοβαρότερο. Είναι θέμα ειλικρίνειας, θέμα αξιοπιστίας.

Το «Αριστερό Ρεύμα», το οποίο κλίνει υπέρ της υποψηφιότητας του Γιάννη Δραγασάκη, θέλει επιτέλους το κόμμα να αποκτήσει σαφώς αριστερή φυσιογνωμία. Γι' αυτό και ο Παναγιώτης Λαφαζάνης λέει ότι επιτέλους πρέπει να βάλουμε το άλογο και το κάρο στη σωστή σειρά: Πρώτα να καθορίσει το κόμμα το πολιτικό πρόγραμμά του και μετά να καταλήξει σε πρόεδρο. Οι αμφισήμες μέχρι τώρα διατυπώσεις, λέει ο Νίκος Βούτσης, επέτρεψαν περισσότερες από μια ερμηνείες στην κατεύθυνση του ΣΥΝ, γι' αυτό και δημιουργήθηκαν τα γνωστά προβλήματα.

Το «Ρεύμα», η ισχυρότερη τάση σήμερα στον ΣΥΝ, ξέρει ότι δεν μπορεί να πετύχει το στόχο αυτό, αν δεν προκύψουν σύμμαχοι. Υπάρχουν, λένε, στην πλευρά της τάσης που καλείται «Παρέμβαση» και καλύπτει το χώρο των αποκαλούμενων «προεδρικών», δηλαδή των στελεχών του κεντρικού χώρου, που συνήθως εκφράζονται από τις κινήσεις και τους χειρισμούς του προέδρου. Λέγεται ότι το μεγαλύτερο μέρος των «προεδρικών» έχει αντιληφθεί πως η περίοδος των λεπτών εσωκομματικών ισορροπιών, οι οποίες έχουν πάρει πια το χαρακτήρα ακροβατισμών, έχει παρέρθει. Και είναι αναγκαίο για την επιβίωση του κόμματος να αποκτήσει κάτι πιο σαφές και ευδιάκριτο. Προς τα αριστερά εννοείται.

Αυτή την επιθυμία προβάλλουν και όσοι υποστηρίζουν την υποψηφιότητα Κουβέλη. Έμπειρος πολιτικός ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΣΥΝ, με χειρισμούς στο ενεργητικό του που θα μπορούσαν να αποτρέψουν τον εσωκομματικό διχασμό, όπως πρόσφατα η πρότασή του για το σχέδιο Ανάν, έχει πολλούς πόντους στο κόμμα. Αυτοί που τον προτείνουν, πιστεύουν ότι με άνεση θα περάσει στον «τελικό» (με αντίπαλο τον Δραγασάκη) και από κει και πέρα όλα είναι ανοιχτά. Μικρότερο, έτσι όπως διαμορφώνονται τα πράγματα, είναι το ακροατήριο του Αλέκου Αλαβάνου και του Μιχάλη Παπαγιαννάκη.

Ανεξαρτήτως πάντως θέματος προσώπων, το ζήτημα με τον ΣΥΝ είναι ότι δημιουργήθηκε για να εκφράσει τη σύγχρονη Αριστερά, μια Αριστερά με προοπτική και οράματα που πάνε πέρα από το λόγο του ΚΚΕ, του κόμματος που και σήμερα συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος της προτίμησης των ψηφοφόρων του χώρου. Και η εξήγηση είναι απλή. Δεν είναι λίγοι εκείνοι οι οποίοι δεν συμφωνούν με το λόγο του, αλλά πιστεύουν ότι είναι το μοναδικό κόμμα που μπορεί με συνέπεια να πολεμήσει για τα δικαιώματα και τα συμ-

φέροντα των στρωμάτων που βρίσκονται εκτός ενδιαφερόντων των κομμάτων του λεγόμενου ευρωμονόδρομου.

Το αναγνωρίζει αυτό και η Αλέκα Παπαρήγα, όταν προεκλογικά απευθύνεται σ' αυτούς ακριβώς τους ανθρώπους. Πρόκειται και εδώ για ψήφο ανοχής – και όχι προοπτικής. Γι' αυτό και το ΚΚΕ έχει πρόβλημα ουσιαστικής επικοινωνίας με τον ευρύτερο κόσμο της Αριστεράς, κι ας καρπώνεται το μεγαλύτερο κομμάτι από την πίτα του. Το καρπώνεται, αλλά δεν το ελέγχει.

Είναι αυτός ο κόσμος της Αριστεράς, ο οποίος στρέφει τα νώτα του στο ΠΑΣΟΚ και τις εκάστοτε μεταμορφώσεις του. Κυρίως τώρα, που ο Γιώργος Παπανδρέου δίνει ένα σαφέστερο κεντρώο προφίλ στο κόμμα που παρέλαβε και οι αναφορές του στον (όποιο) σοσιαλισμό είναι σπανιότερες και ακόμα πιο θολές. Είναι που ενοχλεί σφόδρα ο ατλαντικός προσανατολισμός του, αυτός που ενοχλεί και πολλά από τα ίδια τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ, σε συνδυασμό με το σκεπτικισμό τους για τις ηγετικές ικανότητες του νέου ηγέτη. Ένας συνδυασμός που φορτίζει επικίνδυνα το κλίμα ενόψει του συνεδρίου και ενδεχομένως φέρνει στην επιφάνεια πολλά προβλήματα, τα οποία μέχρι τώρα κάλυπτε αποτελεσματικά τότε η συγκολλητική ουσία της εξουσίας και τότε η αναμονή για ταχεία επιστροφή σ' αυτήν.

Ένα κεντρώο κόμμα σήμερα, με τον αδρανή λόγο του Γ. Παπανδρέου πόσο αποτελεσματικά μπορεί να αντιπολιτευθεί τη ΝΔ; Μπορεί ο Κώστας Καραμανλής να προτείνει Σημίτη για την Προεδρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και Κωνσταντόπουλο για την Προεδρία της Ελληνικής Δημοκρατίας, αλλά αυτό ενδεχομένως να του εξασφαλίσει άνεση χειρισμών σε διακομματικά ζητήματα, όχι όμως και άνετη μακρόχρονη παραμονή στην εξουσία. Τουλάχιστον δεν επιτρέπεται, λένε οι αντιπολιτευόμενοι. (Το ίδιο λέει και ο Μιλτιάδης Έβερτ, ο οποίος επιμένει σε θέματα ουσιαστικής κάθαρσης, κυρίως γύρω από τη λειτουργία του Χρηματιστηρίου.)

Και δεν είναι μόνο η κοινωνική και οικονομική πολιτική του κυβερνώντος κόμματος που μπαίνει στο μικροσκόπιο της αντοχής των λαϊκών στρωμάτων. Είναι και οι ταλαντεύσεις του απέναντι στις διαθέσεις των ΗΠΑ για μια ευρύτερη συμμετοχή στον πόλεμο κατά του Ιράκ, που επιμένει να αντιστέκεται, και ίσως σε μια διεύρυνση του πολέμου προς τα ανατολικά της χώρας αυτής ή και νότια.

Αυτές οι προοπτικές ή και φόβοι είναι που δίνουν χαρακτήρα επείγοντος στις διαδικασίες ανασυγκρότησης της Αριστεράς με κορμό τον ΣΥΝ. Αυτή τη φορά μάλιστα, περιθώρια ανεπιτυχών πειραμάτων δεν υπάρχουν.

ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Δεν θέλω να σ

του Γιώργου Παπασπυρόπουλου

Οι ευρωεκλογές έγιναν, το ΚΚΕ πήρε 20.000 ψήφους παραπάνω από το 1999 και πανηγυρίζει, ο ΣΥΝ πήρε 80.000 ψήφους λιγότερο και ψάχνεται. Σημασία έχει ότι πέραν του εσωτερικού συσχετισμού ανάμεσα στα δύο ελληνικά αριστερά κόμματα, το συνολικό τους ποσοστό φθίνει σταθερά. Το ΚΚΕ βέβαια δεν θεωρεί τον ΣΥΝ αριστερό κόμμα κι έτσι έχει ξεμπερδέψει με το πρόβλημα. Ταυτίζοντας επίσης το κίνημα με το κόμμα, έχει πλάσει μια δική του υπεροπτική πραγματικότητα που μέσα της ζει και ευτυχεί, ανεξάρτητα από τι συμβαίνει γύρω του, μαχόμενο στα μετερίζια ενός σταθερού και πολύστοχου ΟΧΙ που έχει υψώσει απέναντι σε οτιδήποτε συμβαίνει στην κοινωνία και τον κόσμο και με μια ιδεολογία κληρονομικού δικαιώματος στο κίνημα που εξαντλείται σε έναν ψευτοπαλληκαρισμό και μια αυτοδιαφήμιση. Ο ΣΥΝ από την άλλη, έχει μπλοκαριστεί σε μια πολλάκις εξαγγελλλόμενη αλλά πάντα μετέωρη ανανέωση του αριστερού κινήματος στην Ελλάδα. Το αδιέξοδο είναι ορατό, παρά την αντοχή που επιδεικνύει ο κόσμος της ανανεωτικής αριστεράς στις αμέτρητες ματαιώσεις που εισπράττει ξανά και ξανά.

γνώσω, αλλά είναι ώρα για πρωτοβουλίες

ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ;

Ας είμαστε ειλικρινείς. Η κούραση από τις παλινωδίες του ΣΥΝ, δεν συναντιέται μονάχα στη μια ή την άλλη άποψη ή τάση, υπάρχει σε όλους. Ανανεωτικοί και νεοκομμουνιστές, παραδοσιακοί και οικολόγοι αριστεροί, όλοι τους έχουν γονατίσει. Το πράγμα δεν προχωράει για κανέναν. Όλοι βλέπουν τις ελπίδες τους να αναλώνονται, όλοι έχουν παράπονα και υποδείξεις, αγωνία και καχυποψία για τις προθέσεις των άλλων.

Και όλοι κάθονται μαζί σ' ένα διχασμένο κόμμα, αφού ο ένας έχει ανάγκη τον άλλο, κι όλοι μαζί φαντασιώνονται τη μαγική νέα σύνθεση που θα μετέτρεπε τα πράγματα σε μια νέα ποιότητα, τη νέα αριστερά.

Σ' αυτήν δεν προσδοκούν άλλωστε όλοι; κι αυτοί που είναι μέσα στον ΣΥΝ, κι αυτοί που είναι έξω από τον ΣΥΝ, οργανωμένοι ή ανεξάρτητοι συμμαχώντας κατά καιρούς μαζί του;

Γιατί, θέλουμε δεν θέλουμε, το πείραμα της νέας αριστεράς – με όρους κοινωνίας – ο ΣΥΝ το επιχειρεί. Είναι το μόνο υπαρκτό και διακριτό ρεύμα της νέας αριστεράς μέσα στην ελληνική κοινωνία. Και κατά μία έννοια, κάνει λάθη επειδή προσπαθεί, επειδή κινείται, σχεδόν υποχρεωτικά από τη στιγμή που πήρε επάνω του την ευθύνη της κρίσης και της ανασύνταξης της αριστεράς! Άλλωστε εμπεριέχει κάθε τάση της υπάρχουσας αριστεράς, άσχετα αν πολλοί έχουν επιλέξει να διατηρούν οργανωτικά και εκτός ΣΥΝ τις εκφράσεις αυτών των τάσεων σε κατάσταση αναμονής. Το αστείο με τον ΣυΡΙζΑ ήταν ότι κάθε συνεργαζόμενη οντότητα είχε και το αντίστοιχό της σε τάση ή πρόσωπα μέσα στον ΣΥΝ, κάτι σαν να συνεργάστηκε ο ΣΥΝ με τον εαυτό του, αφήνοντας για λίγο σε δίλημμα όσους δεν βλέπουν το δικό τους πρόσωπο στον καθρέφτη της νέας αριστεράς και μιλούν τώρα για «αλήστου μνήμης παρέκκλιση».

ΟΥΤΕ ΘΥΜΟΣ, ΟΥΤΕ ΣΥΓΧΩΡΟΧΑΡΤΙ, ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Τον ΣΥΝ μπορεί κανείς να τον κατηγορήσει για πολλά, πάρα πολλά. Μπορεί και η προοπτική του να αποδειχθεί τελικά μη βιώσιμη. Μπορεί οι πλάτες του να αποδειχθούν αδύναμες για ένα τέτοιο εγχείρημα. Όμως μην ξεχνάμε πως σήμερα οι δικές του πλάτες είναι που έστω τρεκλίζοντας επιχειρούν να το σηκώσουν.

Αναφορά στο ΚΚΕ ή το ΜΕΡΑ δεν μπορεί να γίνει σε αυτό το πλαίσιο (του διαλόγου για την προγραμματική ενότητα της αριστεράς), εφόσον δεν το επιτρέπουν οι ίδιοι, δεν συζητούν με τους άλλους, δεν τους αναγνωρίζουν καν σαν αριστερούς, είναι ευχαριστημένοι με τον εαυτό τους, δεν έχουν αμφιβολίες για την άποψή τους και αρκούνται να τσιμπολογούν ψήφους από τα λάθη των άλλων, μη συμμετέχοντας ωστόσο στο κόπο τους. Αν και όταν μειωθεί ο ναρκισσισμός τους και μπορέσουν να κοιτάξουν γύρω τους, τότε θα συμπεριληφθούν στους αγωνιώντες και κοπιώντες για την πραγματικότητα της αριστεράς και της κοινωνίας.

Ας περάσουμε λοιπόν στην ουσία:

1. Την κάτσαμε την βάρκα!

Η παρατεταμένη συνύπαρξη δύο διακριτά αντίθετων ιδεολογικών τάσεων της αριστεράς χάριν της πολιτικής ενότητας σε ένα κομματικό οργανισμό έχει φτάσει στα όριά της. Παίζεται πια με όρους κυριαρχίας μια της μιας και μια της άλλης, και όχι ανασύνθεσης. Έτσι το καράβι στρίβει απότομα πότε προς τη σοσιαλδημοκρατία και πότε προς την νέα αριστερά, μ' όλες τις άσχημες συνέπειες που προκαλεί κάτι τέτοιο. Παίρνουν κεφάλι οι νεοκομμουνιστές με τον ΣυΡΙζΑ, επανέρχονται οι ανανεωτικοί με το Κυπριακό και τις ευρωεκλογές, οι δε προεδρικοί μοιράζουν τα χαρτιά. Βυθίζονται όμως ταυτόχρονα στην κοινωνία όλοι μαζί και παραδέχονται επίσης ότι αιτία είναι η απουσία ταυτότητας, η μη ιδεολο-

γική ενότητα, η πολυφωνία κ.λπ.

2. Μη μου θυμώνεις μάτια μου...

Πριν τα πράγματα φτάσουν στην αναιμότητα που κανείς δεν θέλει, αξίζει να γίνει μια σοβαρή προσπάθεια (όχι... εξαγγελία προσπάθειας) να βαθύνει όσο μπορεί η πολιτική ενότητα μέσω της ούτως ή άλλως απαραίτητης και επείγουσας εστίασης στον προγραμματικό λόγο της αριστεράς. Καλώς ή κακώς, όλα δείχνουν ότι για ιδεολογική ενότητα σε μη δογματικό οργανισμό έχει παρέλθει προ πολλού η εποχή, η δυνατότητα και ίσως και η ανάγκη. Στο μέλλον η αριστερά θα είναι υποχρεωτικά δημοκρατική και πολυσυλλεκτική και θα προσδιορίσει τα όρια της ιδεολογίας της στον τρόπο ύπαρξής της σε μια μεταβαλλόμενη πραγματικότητα, όσο και αν της στοιχίσει αυτό στο μεταβατικό διάστημα που θα απαιτηθεί.

3. Εδώ σε θέλω φίλε!

Στην προσπάθεια αυτή, που δείχνει καθοριστική για το αν θα υπάρξει ξανά μεγάλη αριστερή παράταξη (για το αν δηλαδή μπορεί η αριστερά να ξεπεράσει τη μονολιθική της ιστορία και να υπάρξει ως πολιτική ενότητα – πράγμα που είναι πανευρωπαϊκό, αν όχι παγκόσμιο ζητούμενο), πρέπει να κληθούν να συνεισφέρουν όλοι: αν υπάρξουν οι απαραίτητες εγγυήσεις από μέρους της οργανωτικής επιτροπής του συνεδρίου του ΣΥΝ, θα μπορούσαν να συμμετέχουν δημιουργικά αρκετές συνιστώσες του ΣυΡΙζΑ και άλλες οργανώσεις σαν τάσεις, σύνεδροι, ομιλητές κ.λπ.

4. Αν έπεφτε και κάνα κεφάλι στο μεταξύ...

Μέχρι τώρα η ηγεσία του ΣΥΝ, αλλά και των τάσεών του, δρούσαν ως μεσολαβητές για τις μεταξύ τους ισορροπίες με αποτέλεσμα πολλά παράξενα παιχνίδια και σωρεία ψευδοδημοκρατικών μεθοδεύσεων και πολιτικών λαθών. Είναι φανερό ότι μια νέα στάση στο κόμμα αυτό πρέπει να σηματοδο-

τθθεί και από μια σαρωτική αλλαγή στην ηγεσία του συνολικά κι όχι μόνο στο πρόσωπο του προέδρου του κόμματος.

5. Προπαντός, δεν θέλω υστερίες!

Αν παρ' όλα αυτά τα διχαστικά φαινόμενα δείξουν αντοχή και επιμονή, οι βασικές τάσεις στον ΣΥΝ δεν πρέπει να φοβηθούν να τραβήξουν το δικό τους δρόμο μ' ένα βελούδινο διαζύγιο και μια αναδιάταξη των συμμαχιών τους, προκρίνοντας την ιδεολογική ενότητα έναντι μιας διαρκώς επιδεινούμενης και πρακτικά αδύνατης πολιτικής ενότητας. Έτσι θα μπορέσουν να ξεδιπλώσουν ελεύθερα το δυναμικό τους, να συμμαχήσουν με όσους πραγματικά θέλουν και μπορούν, και να κριθούν από την κοινωνία. Η κοινωνία χρειάζεται ιδεολογικά ρεύματα και δεν πρέπει η ανάγκη αυτή να θυσιάζεται πάντα για ένα 3% στις εκλογές, ειδικά όταν η λειτουργία του πολιτικού σκοπού καθίσταται τελικά ανέφικτη. Καλύτερα να συνεργάζονται μόνο στις εκλογές δυο ή περισσότερα διακριτά αριστερά κόμματα σε μιαν Αριστερή Συμμαχία παρά να πνίγουν το δημιουργικό τους δυναμικό σε μια παρατεταμένη και ανέφικτη συγκατοίκηση όλο το υπόλοιπο διάστημα!

Σε κάθε περίπτωση, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο η εκκρεμότητα στον ΣΥΝ πρέπει να τελειώσει. Η κοινωνία δεν την ανέχεται άλλο, καθώς εξαιτίας της ο ΣΥΝ υπολείπεται μόνιμα κινηματικά και σε αποτελεσματικότητα ακόμα και από υποδεέστερες δυνάμεις και δεν μπορεί να εκπληρώσει τις ελπίδες που ο ίδιος δημιουργεί, αφού, ως έχει, δεν διακρίνεται για διάρκεια και στοχοπροσήλωση αλλά από συνεχείς αντιφάσεις, μετατοπίσεις και παλινωδίες. Η αριστερά, αφήνοντας πίσω οριστικά την εποχή του δογματισμού, πρέπει να ολοκληρώσει το μετέωρο βήμα της προς το καινούργιο, αποφασίζοντας τι βάρος έχουν τελικά οι ιδεολογικές της αποκλίσεις πάνω στην πολιτική της ενότητα και απομυθοποιώντας διλήμματα όπως ρήξη ή ρεφορμισμός που την ταλαιπωρούν και τη διχάζουν, χωρίς να έχουν άλλη πραγματική χρησιμότητα πέραν της κάλυψης των προγραμματικών της κενών.

Μια μεγάλη αφήγηση...

ΕΝΑ ΣΧΟΛΙΟ ΤΟΥ ΑΛΕΚΟΥ ΑΛΑΒΑΝΟΥ

Μετά την παραίτηση του Προέδρου του ΣΥΝ Νίκου Κωνσταντόπουλου και τις διεργασίες που άνοιξαν στο εσωτερικό του κόμματος, το Αντί ζήτησε από τους φερόμενους ως υποψήφιους για την εκλογή του νέου προέδρου του κόμματος ένα σύντομο κείμενο για τις προοπτικές του Συνασπισμού. Στη συνέχεια δημοσιεύουμε το σχόλιο του Αλέκου Αλαβάνου, ενός από τα στελέχη του ΣΥΝ στα οποία απευθυνθήκαμε.

Τι σχόλιο θα μπορούσα να γράψω για το Αντί σε σχέση με το επερχόμενο Συνέδριο του Συνασπισμού και την εκλογή της νέας ηγεσίας του; Νομίζω ότι στο Συνασπισμό θα μπορούσαν να προκληθούν τρεις κυρίως σκέψεις από το Curriculum Vitae αυτού του περιοδικού της Αριστεράς.

- Πρώτο, ότι μία εστία της Αριστεράς μπορεί να υπάρξει και να δημιουργήσει χωρίς να είναι διασωληνωμένη μέσω «εκσυγχρονισμών», «κεντροαριστεράς», «προτάσεων εξουσίας» με την ελληνικού τύπου σοσιαλδημοκρατία. Μπορεί να προχωρήσει, όταν απαιτείται, σε σκληρή κριτική και θεμελιωμένη ακόμα πολεμική.

- Δεύτερο, ότι η Αριστερά δεν είναι μόνο γραμματείες, κεντρικές επιτροπές, συνθήματα, πανό. Είναι και μια μεγάλη αφήγηση, που συνεχίζεται αέναα μέσα στο χρόνο, γράφεται και απαγγέλλεται από πολλούς, όπως τα Ομηρικά Έπη. Σήμερα, στην Ελλάδα, ένα περιοδικό της Αριστεράς, ανοικτό πεδίο διαλόγου, υπογραμμίζει το μεγάλο έλλειμμα λόγου που υπάρχει σε σχήματα της Αριστεράς.

Ένα κόμμα της Αριστεράς δεν πρέπει

να είναι μια εντός των τειχών ατέρμονη και επαναλαμβανόμενη συζήτηση πάνω σε αντιμαχόμενα και πολλές φορές κενά πια περιεχομένου στερεότυπα, για το πόση δόση από το καθένα θα μπει σε μια απόφαση. Οφείλει όμως να είναι μια εμπνευσμένη συζήτηση, όχι μόνο εσωτερικός μονόλογος, με τους εκτός των τειχών, πάνω σε όλα τα μεγάλα προβλήματα της κληρονομιάς της αλλά και της εποχής μας.

Η πορεία της Αριστεράς θα είναι μια μεγάλη αφήγηση που θα μας βοηθήσει μέσα από ένα δημιουργικό διάλογο να συγκατασκευάσουμε τη νέα θέση της στην κοινωνία, όχι περιθωριακή, όχι άγονη, όχι αξιολύπητη.

- Τρίτο, ότι η γραμμή άμυνας της Αριστεράς, όταν οι καιροί δεν είναι οι πιο ευνοϊκοί και ο άνεμος δεν είναι ούριος, είναι η αξιοπρέπεια και το πείσμα.

Αυτές τις σύντομες σκέψεις μου φέρνει αυτή η συνάντηση με το Αντί, από το οποίο όχι λίγες φορές έχουν δεχθεί και προφανώς θα ξαναδεχθούν κανστική κριτική απόψεις που έχω υποστηρίξει.

ΑΛΕΚΟΣ ΑΛΑΒΑΝΟΣ

Αμερικανο-ισραηλινή συνεργασία με φόντο τους Ολυμπιακούς

του Θ. Γεωργαντέα

Μπίζνες στο «απελευθερωμένο» Ιράκ, εκπαιδεύσεις δολοφόνων των ταγμάτων θανάτου σε χούντες της Λατινικής Αμερικής, δουλειές με φούντες από την κυβέρνηση Μπους στον τομέα της «αντιτρομοκρατικής» ασφάλειας των Ηνωμένων Πολιτειών, πράκτορες της Μοσάντ που εμπλέκονται ακόμη και στους εμφυλίους πολέμους της Αφρικής και τις ιστορίες με τα «βρόμικα διαμάντια»: Είναι ορισμένες μόνον από τις καταγγελίες και τα στοιχεία που κατά καιρούς έχουν αποκαλυφθεί για μεγάλες ξένες εταιρείες που έχουν αναλάβει την ασφάλεια της Ολυμπιάδας στην Αθήνα. Αυτή η αμερικανο-ισραηλινή συνεργασία υποτίθεται ότι θα εξασφαλίσει την ομαλή διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων. Στο άρθρο του Θ. Γεωργαντέα που ακολουθεί αποκαλύπτονται πλήθος αξιόπιστων πληροφοριών για τις φονικές δραστηριότητες των «υπερασπιστών» της ασφάλειας των Ολυμπιακών.

Στο επόμενο τεύχος, το *Αντί* θα δημοσιεύσει αποκλειστικό άρθρο για το θέμα της ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων.

Το «προφίλ» των πολυεθνικών που έχουν αναλάβει έναντι αδράς αμοιβής τους σημαντικότερους τομείς της ασφάλειας της μεγαλύτερης αθλητικής διοργάνωσης, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Κυρίαρχη μεταξύ αυτών, είναι SAIC, μιά από τις μεγαλύτερες εταιρείες υψηλής τεχνολογίας στις ΗΠΑ, η οποία έχει αναλάβει έναντι σχεδόν τριακοσίων εκατομμυρίων ευρώ την ηλεκτρονική θωράκιση της Ολυμπιάδας, δηλαδή το μεγαλύτερο κομμάτι της πίτας της ασφάλειας.

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ SAIC

Στις Ηνωμένες Πολιτείες ο Τύπος κατ' επανάληψη έχει παρουσιάσει την εταιρεία SAIC ως το «χαϊδεμένο παιδί» της κυβέρνησης Μπους, που είναι μέσα σχεδόν σε όλα τα νευραλγικής σημα-

σίας «αντιτρομοκρατικά» προγράμματα υψηλής τεχνολογίας των ΗΠΑ. Συχνά επίσης βρέθηκε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της κοινής γνώμης. Γεγονός που οφείλεται σε καταγγελίες που έγιναν για «δουλειές» που πήρε στο Ιράκ, στο ότι ο άνθρωπος που βρέθηκε στο επίκεντρο των ερευνών του FBI για τις επιστολές με «άνθρακα» (βιοχημικά) προετών είχε εργαστεί σ' αυτή, και στο ότι, τέλος, από την εταιρεία έχουν περάσει πρώην υψηλόβαθμα στελέχη της CIA, του FBI και των Ενόπλων Δυνάμεων των ΗΠΑ.

Ενδεικτικές, μεταξύ των άλλων, είναι οι περιπτώσεις του Ντέιβιντ Ταμπς, υπεύθυνου και για τον σχεδιασμό της «ηλεκτρονικής θωράκισης» της Ολυμπιάδας στην Αθήνα, ο οποίος φέρεται να προέρχεται από το FBI, κα-

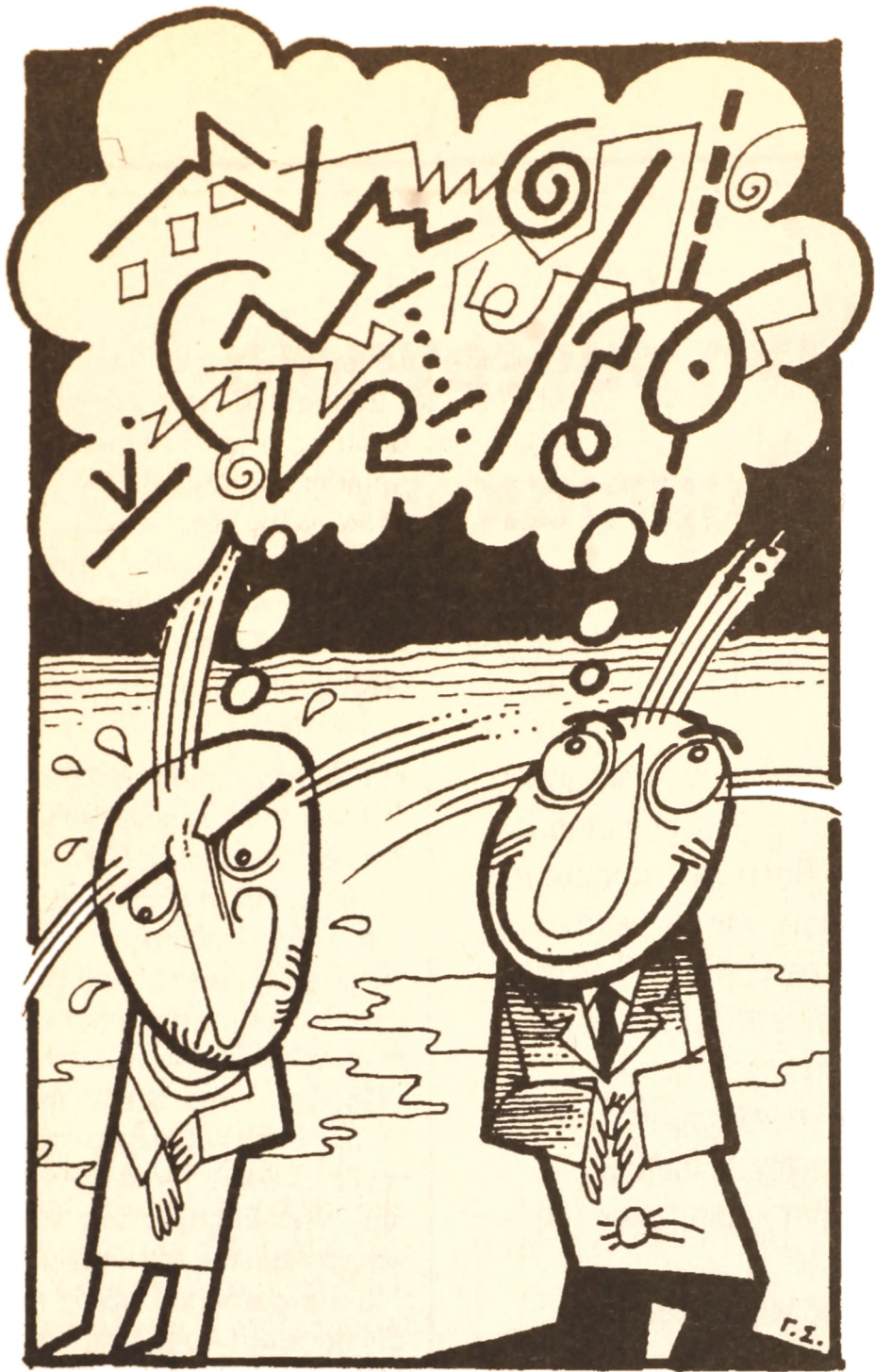
θώς και του Γουίλιαμ Όουενς, πρώην αρχηγού του βου Στόλου -με έδρα τη Σούδα- στη διάρκεια της επιχείρησης «Καταιγίδα της ερήμου» (1991). Ο τελευταίος, πρώην αντιπρόεδρος της SAIC, ήταν σύμβουλος σε θέματα ασφαλείας του αμερικανού αντιπροέδρου Ντικ Τσένι και του Φράνκ Καρλούτσι από το Carlyle Group, γνωστού για τις στενές σχέσεις του με την οικογένεια Μπους. Ο Όουενς υπηρέτησε ως σύμβουλος του αμερικανού υπουργού Αμύνης Ράμσφελντ.

Υψηλόβαθμο στέλεχος της SAIC ήταν και ο βετεράνος της NSA (Εθνική Υπηρεσία Ασφαλείας) Γουίλιαμ Μπλακ, ο οποίος μετά από τρία χρόνια στην εταιρεία, το 2000 επανήλθε στην NSA ως υποδιοικητής της. Δύο χρόνια αργότερα, όπως αναφέ-

ρει η εφημερίδα *Baltimore Sun*, «η SAIC κέρδιζε συμβόλαιο 282 εκατομμυρίων δολαρίων για την τελευταία φάση του Τραμπλάιζινγκ, του πιο τελειοποιημένου συστήματος υποκλοπών στην ιστορία των μυστικών υπηρεσιών».

Παράγων της SAIC ήταν επίσης ο συνταξιούχος στρατηγός Γουέιν Ντάουνινγκ, πρώην επικεφαλής των ειδικών δυνάμεων του αμερικανικού στρατού και μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΠΑ, αρμόδιος σε θέματα καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Το 1997-98, αυτός ήταν που οργάνωσε σχέδιο ανατροπής ή ακόμα και δολοφονίας του Σαντάμ Χουσεΐν. Αντιπρόεδρος της εταιρείας έως τον Οκτώβριο του 2002 ήταν ο Ντέιβιντ Κέν, ο οποίος, σύμφωνα με δημοσιεύματα του αμερικανικού Τύπου, είχε «επιλεγεί» από τον ελληνοαμερικάνο πρώην αρχηγό της CIA Τζορτζ Τένετ, να ηγηθεί της ομάδας των επιθεωρητών του ΟΗΕ που πραγματοποιούσαν ελέγχους στο Ιράκ για πιθανή ύπαρξη βιοχημικών όπλων.

Ειδικά τους Γουίλιαμ Όουενς και Γουέιν Ντάουνινγκ, ο αμερικανικός Τύπος τούς παρουσίασε ως πρόσωπα που συνδέονταν στενά με το Ιρακινό Συμβούλιο Ανοικοδόμησης και Ανάπτυξης, που δημιουργήθηκε από το Πεντάγωνο και στο οποίο μετείχαν εξόριστοι Ιρακινοί.

Επίσης ο Όουενς εφέρετο να συνδέεται με τον **Αχμέντ Τσάλαμπι**, επικεφαλής του Ιρακινού Εθνικού Κογκρέσου, άνθρωπο του Πενταγώνου. Αυτός, παρότι αρχικά παρουσιάστηκε ως υποψήφιος αρχηγός του Ιράκ στη μετά-Σαντάμ εποχή, έχασε κατόπιν την υποστήριξη που του προσέφερε το Πεντάγωνο, καθώς έγινε ευρύτερα γνωστό ότι πρόκειται για έναν διεφθαρμένο πολιτικό.

Όπως και να έχουν τα πράγματα, το «λόμπυ» αυτών των ανθρώπων φέρεται να πίεζε αφάνταστα για την εισβολή στο Ιράκ. Μετά την κατάληψη της χώρας πάντως, η SAIC υπέγραψε σειρά συμβολαίων για την «ανοικοδόμηση» του Ιράκ. Ένα από αυτά, ύψους περίπου 90 εκατομμυρίων δολαρίων, ήταν η ανασυγκρότηση του εθνικού δικτύου ραδιοτηλεόρασης της χώρας. Τελι-

κώς, μετά από έντονες κριτικές και λόγω της αναποτελεσματικότητας της εταιρείας, όπως αναφέρθηκε στον αμερικανικό Τύπο, η «δουλειά» δόθηκε σε άλλη μεγάλη αμερικανική εταιρεία. Να σημειωθεί πως γι' αυτό το συμβόλαιο η SAIC είχε προσλάβει τον **Ρόμπερτ Ρέιλυ** από τη «Φωνή της Αμερικής», που άρχισε την καριέρα του στη δεκαετία του 1980 ως προπαγανδιστής των Κόντρας της Νικαράγουα. Μαζί του συνεργάστηκαν και άλλοι αμερικανοί «ειδικοί», που δούλεψαν για την «ανασυγκρότηση» των ΜΜΕ στο Κόσοβο.

«Οι επιχειρηματικές ευκαιρίες της SAIC -γράφει η *Baltimore Sun*- απογειώθηκαν με αφορμή τον αμερικανικό πόλεμο κατά της τρομοκρατίας».

Ενδεικτικά των σχέσεων που έχει η εταιρεία με το

αμερικανικό κράτος, είναι τα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν στους *Asia Times* το 2003, σύμφωνα με τους οποίους από τα έξι δισ. δολάρια έσοδα που είχε πέρυσι η SAIC, τα δύο τρίτα προέρχονταν από κρατικές προμήθειες και κυρίως από τον αμυντικό προϋπολογισμό των ΗΠΑ.

Ανάμεσα στις μεγάλες «δουλειές» που πήρε η SAIC ήταν η ασφάλεια των χειμερινών Αγώνων του Σολτ Λέικ το 2002. Εκτός αυτού, ορισμένα από τα λίγα προγράμματα που έχει γίνει γνωστό ότι ανέλαβε, είναι η κατασκευή και η εκπαίδευση αμερικανικών μονάδων για αντιμετώπιση βιοχημικών απειλών, οι ειδικές και προωθημένες τεχνολογικά συσκευές για να προστατεύουν τις αμερικανικές πόλεις από μια ενδεχόμενη βιοχημική επίθεση (χρησιμοποιήθηκαν και στο Σολτ Λέικ), τα προγράμματα ψυχολογικού πολέμου κ.λπ. Η εταιρεία, ανάμεσα στα άλλα, το 1993 ανέλαβε τις έρευνες για τη βομβιστική επίθεση της χρονιάς εκείνης στο World Trade Center στη Νέα Υόρκη. Εξαιρετικά σημαντική δραστηριότητα, τέλος, έχει αναπτύξει η SAIC στον πετρελαϊκό τομέα, στη Βενεζουέλα.

Η ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ ISDS

Εταιρεία γεμάτη πράκτορες των μυστικών υπηρεσιών του Ισραήλ, όπως μάλιστα διαφημίζει η ίδια, είναι η ισραηλινή εταιρεία ISDS (International Security & Defence Systems), η οποία έχει αναλάβει τον σχεδιασμό των μέτρων ασφαλείας για την Ολυμπιάδα και την ανάλυση κινδύνων για την αθλητική διοργάνωση. Σύμφωνα με την ισραηλινή εφη-

μερίδα *Haaretz*, «η ελληνική αστυνομία θα εκτελέσει την αποστολή της ως προς την ασφάλεια των Ολυμπιακών, μαζί με την ισραηλινή εταιρεία και υπό την καθοδήγησή της».

Η εταιρεία αυτή θεωρείται ως μια από τις σημαντικότερες διεθνώς. Ωστόσο ο επικεφαλής της, **Λέο Γκλέσερ**, πρώην στέλεχος της Μοσάντ, έχει κατηγορηθεί κατ' επανάληψη για σχέσεις με χούντες της Λατινικής Αμερικής. Χαρακτηριστικά, όπως αναφέρει το χιλιάνο περιοδικό *Que pasa*, ο Γκλέσερ «βρέθηκε στο στόχαστρο της κριτικής, επειδή στη δεκαετία του 1980 εκπαίδευε για λογαριασμό των ισραηλινών μυστικών υπηρεσιών στρατιωτικούς της Κεντρικής Αμερικής». Επίσης ότι «εκπαίδευσε το περιβόητο Τάγμα 316, μια μονάδα της Ονδούρας, η οποία κατηγορείται από τις οργανώσεις για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για βασανιστήρια και για τις εξαφανίσεις 191 ατόμων».

Ενδιαφέρουσα «σύμπτωση» είναι ότι εκείνη την περίοδο (1981-1985) πρέσβης των ΗΠΑ στην Ονδούρα ήταν ο ελληνοαμερικανός **Δημήτρης Νεγκροπόντε**. Ο διπλωμάτης αυτός, ο οποίος μάλιστα προορίζεται για πρέσβης των ΗΠΑ στο Ιράκ, κατηγορείται ότι συγκαλύψε, αν δεν ευνόησε, την επιχείρηση της CIA να οργανώσει τα τάγματα θανάτου της χούντας και να τα εκπαιδεύσει σε «σύγχρονα» βασανιστήρια και στην καταστολή του αριστερού κινήματος. Να σημειωθεί πως τα τάγματα θανάτου ευθύνονται για χιλιάδες εξαφανίσεις και δολοφονίες πολιτών.

Σήμερα πάντως αποδει-

κνύεται ότι CIA και Μοσάντ συνεργάζονταν στην Ονδούρα – όπως άλλωστε το ίδιο έκαναν και στην περίπτωση των Κόντρας στη Νικαράγουα, και σε σειρά άλλων δικτατοριών σε όλη τη Λατινική Αμερική. Μάλιστα οι ισραηλινές μυστικές υπηρεσίες κατηγορούνται ακόμη και για την εκπαίδευση αξιωματικών των παραστρατιωτικών ομάδων της Κολομβίας, που μάχονται το αριστερό αντάρτικο και είναι γνωστές για τις στενές τους σχέσεις με τα καρτέλ των ναρκωτικών. Με την παρουσία των μυστικών υπηρεσιών τους, οι Ισραηλινοί είχαν καταφέρει –και συνεχίζουν– να πουλούν μεγάλες ποσότητες όπλων στις χώρες αυτές.

Οι σχέσεις της ISDS με τη Λατινική Αμερική είναι ολοφάνερες. Άλλωστε, εκτός της Ελλάδας και των ΗΠΑ, όλα τα υπόλοιπα παραρτήματα της βρίσκονται στη νότιο Αμερική. Δραστηριοποιείται πάντως και σε άλλες χώρες, όπως η Βρετανία, η Νιγηρία και η Αγκόλα. Μεταξύ των δραστηριοτήτων της, είναι επίσης να παρέχει σωματοφύλακες: Εκτός της Μαντόνα και του Έλτον Τζον, η εταιρεία προσφέρει τις υπηρεσίες της στους Τζίμν Κάρτερ, Χένρι Κίσιγκερ καθώς και στο βασιλιά της Ισπανίας.

Η ISDS, η οποία φέρεται να έχει χρηματίσει σύμβουλος ασφαλείας και στους Ολυμπιακούς της Βαρκελώνης και του Σίδνεϋ, ενδιαφέρθηκε σφόδρα για την Ολυμπιάδα της Αθήνας. Ωστόσο ο Λέο Γκλέσερ δεν αποκάλυψε έναντι ποίου ποσού ανέλαβε τους Αγώνες. Γενικότερα πάντως το ενδιαφέρον για την Ολυμπιάδα της Αθήνας ήταν και εξα-

κολουθεί να είναι ιδιαίτερα έντονο από πλευράς Ισραήλ. Γεγονός που οφείλεται κυρίως στην επιθυμία της χώρας να πουλήσει στρατιωτικό και «αντιτρομοκρατικό» υλικό. Σε αυτό το πλαίσιο, ερωτηματικά προκαλεί και η παρέμβαση που έκανε μόλις τον Απρίλιο του 2004 ο Ντίβιντ Τσουρ, εκπρόσωπος του Ισραήλ στην ομάδα ασφαλείας που αποτελείται από εκπροσώπους επτά χωρών και θα έχει το πάνω χέρι στην Ολυμπιάδα. Αυτός είχε καλέσει την Ελλάδα να λάβει επιπρόσθετα μέτρα για την αντιμετώπιση της βιοχημικής απειλής. Κι αυτό παρότι ήδη είχαν ληφθεί τα σχετικά μέτρα και είχαν γίνει οι ανάλογες προμήθειες.

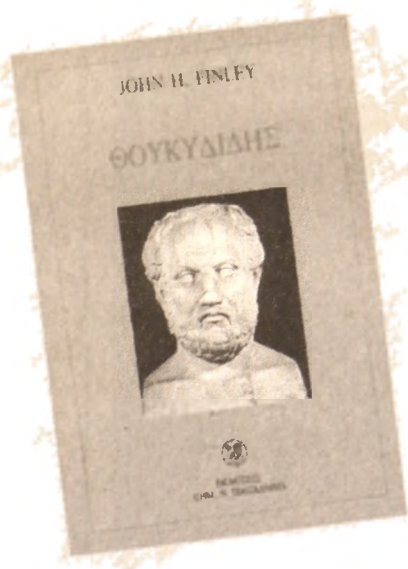
Να σημειωθεί πως οι ίδιες οι ισραηλινές εφημερίδες, όπως η *Haaretz*, είχαν επισημάνει ότι απόστρατοι και μυστικές υπηρεσίες του Ισραήλ ονειρεύονταν πακτωλό εκα-

τοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων από την Ολυμπιάδα. Μεταξύ αυτών –αναφέρει η ίδια εφημερίδα– και οι πρώην επικεφαλής της Μοσάντ **Σαμπτάι Σαβίτ** και **Ντάνυ Γιατόμ**. Ο τελευταίος, βουλευτής του Εργατικού Κόμματος με μεγάλη επιρροή, σύμφωνα με το χιλιανό περιοδικό *Que pasa*, είναι προσωπικός φίλος του Λέο Γκλέσερ της ISDS.

Το 1998 ο Ντάνυ Γιατόμ, μαζί με ένα άλλο πρώην υψηλόβαθμο στέλεχος της Μοσάντ, τον **Άβι Νταγκάν**, δημιούργησε επίσης μια εταιρεία ασφαλείας, την Strategic Consulting Group. Όσο ο Γιατόμ ήταν επικεφαλής της Μοσάντ, ανέπτυξε ιδιαίτερως μεγάλη δράση στη Λατινική Αμερική και την Αφρική. Λέγεται μάλιστα ότι επί εποχής του η Μοσάντ κατάφερε να ξανακερδίσει το χαμένο έδαφος από την περίοδο του Ψυχρού Πο-

λέμου σε αυτές τις ηπείρους.

Ειδικότερα στην Αγκόλα, όπου ως γνωστόν δραστηριοποιήθηκε και η ISDS, ο τότε επικεφαλής της ισραηλινής μυστικής υπηρεσίας συνεργάστηκε στενά με τον **Αρκάντι Γκαϊντάμακ**. Ο Αρκάντι, ρώσος εμιγκρές με στενές σχέσεις με τη Μοσάντ, καταζητείται από τη Γαλλία και κατηγορείται από διεθνείς οργανισμούς για το ρόλο του στην υπόθεση των «βρόμικων διαμαντιών» της Αγκόλας – δηλαδή τη χρησιμοποίηση εσόδων από πωλήσεις λαθραίων διαμαντιών για να χρηματοδοτηθεί ο αιματηρός εμφύλιος πόλεμος στη χώρα. Μεταξύ των άλλων κερδών από τη δράση της Μοσάντ εκεί, ήταν ότι το Ισραήλ, μια από τις μεγάλες παγκόσμιες δυνάμεις στο διαμάντι, κατάφερε να πάρει μερίδιο από τα αδαμαντωρυχεία της Αγκόλας. «Καθαρές» δουλειές, σαν διαμάντι, δηλαδή.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

JOHN H. FINLEY

Καθηγητής του Πανεπιστημίου Harvard

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

Μετάφραση - αναλυτική βιβλιογραφία: Τάσος Κουκουλιός
6η έκδοση, σχήμα 8ο με 402 σελίδες, 7 εικόνες και 4 χάρτες

Η μελέτη του J.H. FINLEY συνδυάζει τη βαθιά γνώση του θέματος με την απλότητα. Θίγοντας αδρομερώς ή αφήνοντας για τον ειδικό μελετητή τα εξειδικευμένα προβλήματα της συγγραφής του Θουκυδίδη, ρίχνει το βάρος στο πολιτικό και πνευματικό κλίμα της εποχής του, φροντίζοντας να δείξει μέσα από ποιες συνθήκες ξεπήδησε αυτό το λαμπρό πνεύ-

μα και αυτό το υπέροχο έργο. Στη συνέχεια παρακολουθεί το κείμενο τονίζοντας τα κύρια σημεία του σχεδίου και τις κατευθυντήριες γραμμές της σκέψης του ιστορικού και προβάλλοντας τα μέρη εκείνα όπου κορυφώνεται η διεισδυτική ματιά. Το βιβλίο περιέχει ακόμη αναλυτική βιβλιογραφία, πίνακα χωρίων του Θουκυδίδη και άλλων συγγραφέων και γενικό ευρετήριο. Αποτελεί ένα χρήσιμο βοήθημα για τη μελέτη του Θουκυδίδειου έργου απαραίτητο στους φιλόλογους αλλά και σε όποιον επιθυμεί να γνωρίσει το έργο του μεγάλου ιστορικού.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό και στην Παιδεία
Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210.36.27.318
www.papadimasbooks.gr • e-mail: papadimas@atp.gr

Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς: Τα πολιτικά πρόσωπα

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Όπως έχουμε αναφέρει και σε προηγούμενα κείμενά μας η έρευνα στη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, η οποία ξεκίνησε προ τριμήνου, αποτελεί το «μοντέλο» έρευνας και περιγραφής αυτού που ονομάσαμε «βαθύ κράτος του ΠΑΣΟΚ». Το πάλαι ποτέ «βαθύ κράτος» του ΠΑΣΟΚ απαρτίζεται βεβαίως και στηρίζεται από «μικρά» και κυρίως «μεσαία» στελέχη των Νομικών Προσώπων Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου, τα οποία σιγά σιγά μετατρέπονται σε Ανώνυμες Εταιρείες.

Είχαμε υπολογίσει ότι αυτά τα στελέχη είναι περίπου 100.000.

Χρειάστηκαν 20 χρόνια διακυβέρνησης για να στηθεί αυτό το κράτος. Η βασικότερη προϋπόθεση όμως πάνω στην οποία τελικά στήθηκε ήταν η πολιτική βούληση. Θα χρησιμοποιήσουμε και πάλι ως «όχημα» τη Νέα Γενιά για να περιγράψουμε πώς πολιτικά πρόσωπα «ανδρώθηκαν» μέσα από την παράλληλη ανάπτυξη αυτού του «βαθέος κράτους».

Ο Κώστας Λαλιώτης
εξαγγέλλει την
ίδρυση της «Νέας
Γενιάς». Το 1982
ήταν μια αγνή εποχή.
Καλή για τους νέους
ακόμα. Μετά
παρέμειναν οι
υπουργοί. Και η «νέα
γενιά» γέρασε... Αυτό
ήταν το μικρότερο
κακό που της
συνέβη...

Λέγεται ότι όταν δημιουργήθηκε η «Νέα Γενιά», ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε πει «ας φτιάξουμε και κάτι για τους πιτσιρικάδες για να έχουν να παίζουν».

Πραγματικά αυτή η φράση περιγρά-

φει θαυμάσια την πορεία της «Νέας Γενιάς» μέσα στο χρόνο και τη διαδικασία μετατροπής της από «πρόταση ζωής» και «όραμα για τη νεολαία» (που ήταν οι πολλά υποσχόμενες εξαγγελίες του φέρελπιδος νεαρού τότε, υφυπουργ-

γού Νέας Γενιάς Κώστα Λαλιώτη) σε «γόρδιο δεσμό» ή «κόπρο του Αυγείου», για να χρησιμοποιήσουμε συμβολισμούς από τους μύθους.

Σήμερα στους διαδρόμους του κτηρίου της οδού Αχαρνών περπατούν πενηντάρηδες. Οι τότε νέοι συνεργάτες και εθελοντές –είναι ξανά μόδα το σπορ στις μέρες μας– του υφυπουργείου, δεν υπάρχουν πια (Δ. Παπαχρήστος, Χρ. Λάζος, Σ. Βίος, Ρ. Νενεδάκη, Μ. Τσαφαράκης, Δ. Τσιλιχρήστος, Αθ. Κουρματζής, Χρ. Οικονόμου κ.ά.).

Τη θέση τους πήραν κάποιοι υπάλληλοι που εν τω μεταξύ μονιμοποιήθηκαν, γέρασαν και αυτοί, απέκτησαν μόνιμη θέση στο δημόσιο, έγιναν προϊστάμενοι, «πλακώθηκαν» μεταξύ τους για τις «θέσεις», έγιναν όργανα των πολιτικών και διαχειριστικών τους προϊσταμένων (Γενικών Γραμματέων και υπουργών του ΠΑΣΟΚ) και εν κατακλείδι το μόνο που δεν τους ενδιαφέρει πια και βεβαίως δεν τους συγκινεί είναι το μέλλον αυτής της υπηρεσίας ή των νέων γενιότερων.

Ομοίως προσπαθούν να ξεχάσουν το παρελθόν αυτής της υπηρεσίας και όσοι πολιτικοί από το «βαθύ κράτος» των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ υπήρξαν εκεί προϊστάμενοι. Και είναι πολλοί. Ξεκίνησαν και στήθηκαν πολλές πολιτικές καριέρες από τη «Νέα Γενιά». Ίσως μάλιστα αυτό να εξηγεί και τη δυσκολία στην εξεύρεση λύσης του γόρδιου δεσμού (με σοβαρές ποινικές προεκτάσεις, οι οποίες είναι ακόμα στην αρχή της δικαστικής τους διερεύνησης, που ίσως και να μην ολοκληρωθεί ποτέ).

Εκτός από τον Κώστα Λαλιώτη, από την «Νέα Γενιά» ξεκίνησαν την καριέρα τους:

Ο νυν πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ και άνευ λοιπών σχολίων Γιώργος Παπαν-

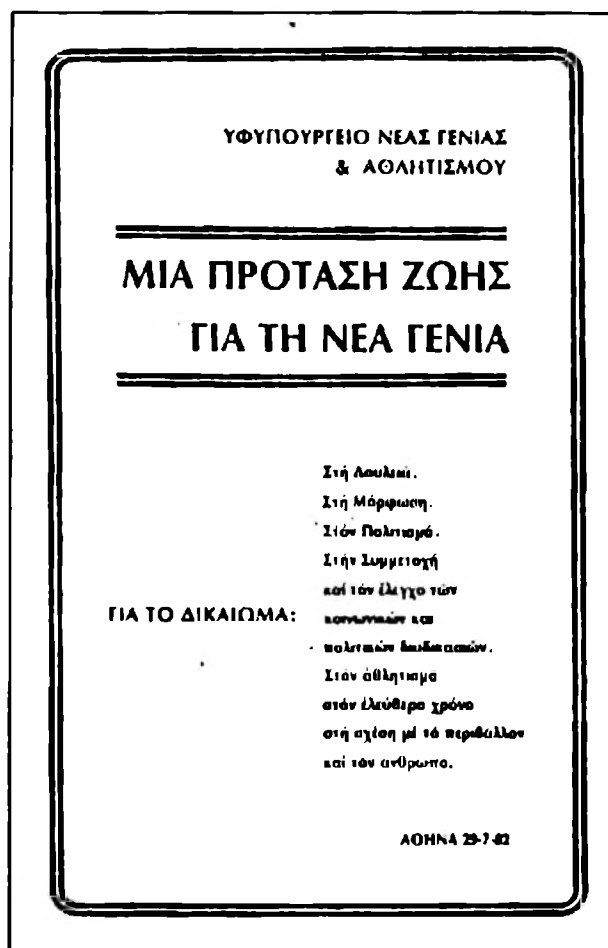
δρέου (άρχισε από υφυπουργός στην Νέα Γενιά στα μέσα της δεκαετίας του '80). Ο Φίλιππος Πετσάλνικος (ομοίως). Ο Θεόδωρος Στάθης (πρώην υφυπουργός). Ο Μανώλης Χατζηνάκης (πρώην υφυπουργός). Η Ελένη Κούρκουλα (άνευ λοιπών σχολίων· έχουμε αναφερθεί αναλυτικά σε πρόσφατα τεύχη). Ο Πέτρος Ευθυμίου. Ο Γ. Θωμάς (τελευταίος υφυπουργός του ΠΑΣΟΚ). Ο Στέφανος Μανίκας (άρχισε από Γενικός Γραμματέας). Ο Γ. Σεφερτζής (άρχισε –και τελείωσε– την πολιτική του καριέρα ως Γενικός Γραμματέας – συνέχισε στον ιδιωτικό τομέα· επίσης έχουμε αναφερθεί εκτενώς στην περίπτωση του). Η Μαρία Αρσένη (μετά από Νομάρχης θήτευσε ως Γενική Γραμματέας και αργότερα επανήλθε ως υφυπουργός). Η Άννα Διαμαντοπούλου (μετά από Νομάρχης και Γενική Γραμματέας Λαϊκής Επιμόρφωσης θήτευσε ως Γ.Γ. Νέας Γενιάς ως το 1989). Ο Βασίλης Τόγιας (άρχισε από Γενικός Γραμματέας το 1993). Ο Π. Τσιλιγκαρίδης (άρχισε και –τελείωσε– ως Γενικός Γραμματέας). Ο Π. Σφηκάκης (ομοίως). Ο Γ. Σακελλίωνας (τελευταίος Γενικός Γραμματέας Νέας Γενιάς των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ).

Ηθικόν δίδαγμα: χρειάστηκαν 16 πρωτοκλασάτα στελέχη του ΠΑΣΟΚ και 21 χρόνια για να γίνει αυτό το πολιτικο-υπηρεσιακό «μπάχαλο» στη Νέα Γενιά.

Βεβαίως την περίοδο 1990-1993 υπήρξε ένα διαχειριστικό διάλειμμα της ΝΔ του Κ. Μητσοτάκη, με Γ.Γ. Νέας Γενιάς τον Θεσσαλονικιό Μιχ. Σιώψη, που άνοιξε σκληρή βεντέτα με τους «πράσινους» του χώρου.

Πρόσφατα τη νέα διακυβέρνηση της ΝΔ του Κώστα Καραμανλή εκπροσωπεί στη Γ.Γ. Νέας Γενιάς η κα Βάσω Κόλια, που έχει ως προϊσταμένους της τους καλά ενημερωμένους για το θέμα υπουργούς Μαριέτα Γιαννάκου, Γ. Καλό και Α. Ταλιαδούρο (όπως πληροφορούμαστε από παλαιότερες αντιπολιτευτικές δηλώσεις τους και τα Πρακτικά της Βουλής, 6.11.2000, που αναφέρθηκαν στα τεύχη του *Αντί* 816 και 817).

Όπως η κατάσταση στη Γενική Γραμ-

Μιά έκδοση του 1982...

ματεία Νέας Γενιάς αποτελεί «πιλότο» για τη μελέτη του «βαθέος κράτους» του ΠΑΣΟΚ, έτσι πρόκειται και να αποτελέσει δείγμα των πραγματικών προθέσεων της νέας κυβέρνησης του Κ. Καραμανλή για εξυγίανση του κρατικού μηχανισμού.

Κάθε πολιτικό πρόσωπο που προαναφέρθηκε είναι συνυφασμένο και με μια συγκεκριμένη πολιτική καθώς και με συγκεκριμένες δράσεις, πολλές από τις οποίες είτε έμειναν ημιτελείς είτε χαρακτηρίζονται επιεικώς ως αμαρτωλές, ή και τα δύο μαζί.

Η καταγραφή τους βεβαίως συνεχίζεται καθώς αποτελεί ένα ενδιαφέρον αντικείμενο πολιτικής μελέτης στις λεπτομέρειές του – και κυρίως γι' αυτές. Προς το παρόν αναζητούμε τους υπαλλήλους που έχουν εμπλακεί στις υποθέσεις με τις οποίες απασχολείται η δικαιοσύνη. Παράλληλα παρουσιάζει ενδιαφέρον και η άποψη της νέας Γενικής Γραμματέως κ. Κόλια, καθώς κρίνουμε ότι πια έχει επαρκώς ενημερωθεί και αναλάβει καθήκοντα. Από τη στάση της θα εκτιμηθεί και η συνολικότερη στάση της ΝΔ απέναντι στο «νοικοκύρεμα» του κράτους που ήταν και από τους κύριους λόγους για τους οποίους κέρδισε τις εκλογές.

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

Εκδόσεις Νησίδες, 37003 Σκόπελος,
τηλ.: 2424-023277, 023283,
231-0263363, 6937745452

www.nissides.gr

Χρίστος Τσολάκης, Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική Τρίτος τόμος

- Ο Νίτσε και η πολιτική. Ολοκληρωτισμός ή δημοκρατία;
- Το όραμα του υπερανθρώπου. Μία ερμηνεία του έργου του Νίτσε «Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα»
- Τα έργα του Φρίντριχ Νίτσε σε καινούργιες μεταφράσεις του Ζήση Σαρίκα:
 - Χαραυγή
 - Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα
 - Πέρα από το καλό και το κακό
 - Το λυκόφως των ειδώλων-Αντίχριστος
- Ίδε ο άνθρωπος (Ecce homo)
- Η θέληση για δύναμη
- Γενεαλογία της ηθικής
- Η γέννηση της τραγωδίας
- Κείμενα για την Ελλάδα
- Πέτρ Κροπότκιν, Αναμνήσεις ενός επαναστάτη
- Ζιλ Λιποβετσκί, Η εποχή του κενού
- Πωλ Βιριλιό, Αυτό που έρχεται
 - Η πληροφορική βόμβα
 - Η διαδικασία της σιωπής
 - Καθαρός πόλεμος
- Ζαν Μπωντριγιάρ, Η καταναλωτική κοινωνία
 - Συνθήματα
- Μαρκ Φερά, Η ιστορία υπό επιτήρηση
- Κρίστοφερ Λας, Η κουλτούρα του ναρκισσισμού

• Νικόλαος Μουτσόπουλος, Άγνωστα βυζαντινά κάστρα της Μακεδονίας

- Άλντους Χάξλεϋ, Θαυμαστός καινούργιος κόσμος
- Φιόντορ Ντοστογιέφσκι, Ο σωσίας
- Άρθουρ Κάιλερ, Το μηδέν και το άπειρο
- Πιέρ-Πάολο Παζολίνι, Μυθοπλασία
- Τόμας Μπέρνχαρντ, Οι φτηνοφαγάδες
- Φούλα Λαμπελέ, Το άλλο ανάστημα
 - Ίο (διηγήματα)
 - Διακοπή ταξιδιού (διηγήματα)
- Ζήσης Σαρίκας, Ψίχουλα (μικρά πεζά)
 - Μισές δουλειές
- Απόστολος Λυκεσάς, Διηγήσεις ευχαριστημένων ανθρώπων (μικρά πεζά)
- Στέφανος Μπαλής, Μαθηματικά και ποίηση
 - Λυρικά ουρανογραφήματα
- Χριστίνα Φλόκα, Η φαρμακογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη
 - Εγώ, ο Αμάραντος (Τα βότανα στο δημοτικό τραγούδι)
- Τα μυθιστορήματα του Αργύρη Παυλιώτη
 - Ολέθριος δεσμός
 - Ο φόνος θέλει τέχνη
 - Το δίχτυ

• Χάννα Άρεντ, Άνθρωποι σε ζοφερούς καιρούς (Λούξεμπουργκ, Μπένγιαμιν, Μπρεχτ)

- Κώστας Τομανάς, Χρονικό της Θεσσαλονίκης
- Τσβετάν Τόντοροφ, Απέναντι στο ακραίο
- Νταϊνβιντ Ρήσμαν, Το μοναχικό πλήθος
- Εύα Φοργκάς, Μπάουχαους: Ιδέες και πραγματικότητα

Οι κρίσεις του ΕΣΥ

Από πανεπιστημιακό γιατρό που δηλώνει «απελπισμένος αλλά και ελπίζων» πήραμε ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο που αναφέρεται στις διαβλητές διαδικασίες κρίσεων που ισχύουν σήμερα στο ΕΣΥ.

Ο αρμόδιος υπουργός –την καλή πίστη του οποίου δεν αμφισβητεί ο αρθρογράφος μας– οφείλει να ερευνήσει το ζήτημα που θέτει το άρθρο που ακολουθεί. Δεν είναι καθόλου δύσκολη υπόθεση η διερεύνηση του θέματος αλλά και η θεραπεία του πάσχοντος οργανισμού...

Ελπίζω πως το φιλόξενο περιοδικό σας θα μου παραχωρήσει λίγο από τον χώρο του, για να θίξω ένα θέμα μεγίστης κατά τη γνώμη μου σημασίας για την όλη λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Υγείας. Είναι το θέμα των κρίσεων των γιατρών. Αμφιβάλλω αν ο νέος υπουργός, άνθρωπος κατά γενική ομολογία έντιμος και καλών προθέσεων, έχει αντιληφθεί έστω και κατά το ένα δέκατο τι έχει διαμειφθεί στον τομέα αυτό από την ίδρυση του ΕΣΥ και μετά. Και πριν ξεκινήσω την απαρίθμηση, θα δηλώσω πως οποιαδήποτε απάντηση είναι θεμιτή, πλην μιας: της Σημιτικής εμπνεύσεως, «όποιος έχει στοιχεία να πάει στον Εισαγγελέα». Το κράτος οφείλει να προστατεύει τον απλό πολίτη, που ούτε πρόσβαση έχει στα πλήρη στοιχεία, ούτε χρήματα να προσφεύγει στα δικαστήρια όποτε αδικείται (για να δικαιωθεί πέντε χρόνια μετά) και που ούτε φυσικά θέλει να γίνεται το κόκκινο πανί και ο στόχος οργανωμένων ομάδων συμφερόντων που τους χαλάει τη σούπα. Και ο οποίος στο κάτω-κάτω, ειδικά όταν είναι γιατρός, δεν θέλει να χάνει το χρόνο του σε δικαστήρια ή διαδικασίες χρονοβόρες –εις βάρος της ιατρικής δηλαδή– και αμφιβόλου αποτελεσματικότητας. Και εξηγούμαι ένα προς ένα.

ΠΩΣ, ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΠΟΥ

Το πότε προκηρύσσονται οι θέσεις:

Είναι εύλογο ότι, μετά την για οποιοδήποτε λόγο κένωση μιας θέσης, το πο-

λύ σε ένα μήνα πρέπει να είναι στον αέρα. Συνέβη και αυτό, όταν καραδοκώσαν να την καταλάβουν ημέτεροι και ειδικά σε υψηλόβαθμες θέσεις. Από κει και πέρα ο «χρόνος επώασης» φθάνει και την πενταετία. Είτε γιατί περιμένουμε τον «εκλεκτό», είτε γιατί θέλουμε κάποιοι φίλα προσκείμενοι και μη διαθέτοντες τα στοιχειώδη, να διευθύνουν αναπληρούντες. Με δυο λόγια οι θέσεις προκηρύσσονται όποτε συμφέρει.

Πού ανακοινώνεται η προκήρυξη:

Είναι αστείο να μην ανακοινώνονται οι προκηρύξεις στο site του υπουργείου. Πολλές προκηρύξεις «κρύφτηκαν» σε απίθανες εφημερίδες χαμηλής κυκλοφορίας, ώστε να μην το πληροφορηθούν ενδιαφερόμενοι που προφανώς είχαν προσόντα.

Πώς προκηρύσσεται η θέση:

Οι θέσεις με «ειδικά προσόντα» είναι ένα κεφάλαιο που αν και έχει λογική στη σύλληψή του, έχει εφαρμοσθεί καταχρηστικά. Πολύ απλά, όποιος διευθυντής εξειδικεύεται κάπου και θέλει να πάρει «δικά του παιδιά», τα εφοδιάζει με τις σχετικές επιστολές και προκηρύσσει τις θέσεις σε «ειδικό αντικείμενο», θέσεις όμως που προϋπήρχαν χωρίς τον χαρακτηρισμό αυτό.

Πόσο κρατάει η διαδικασία της κρίσης;

Από μήνες μέχρι και χρόνια. Ανάλογα με τη συγκυρία (σύνθεση κριτών, ποιοι είναι υποψήφιοι, αν οι μη εκλεκτοί αλ-

λά σαφώς καλύτεροι έχουν πιθανότητα να πάρουν άλλη θέση και να μας αδειάσουν τη γωνιά κ.λπ., κ.λπ.). Γνωρίζω περίπτωση που δεν έχει κριθεί ακόμα θέση που προκηρύχθηκε πριν από τρία χρόνια.

Και μετά την κρίση πότε γίνεται ο διορισμός;

Αν για κάποιους λόγους υπάρξει παραίτηση του πρώτου διοριζόμενου ξεκινάει μια χρονοβόρα διαδικασία διορισμού των επιλαχόντων, γιατί κανένας δεν αναλαμβάνει να τους τηλεφωνήσει και να ζητήσει να μάθει ποιοι από αυτούς δεν ενδιαφέρονται να διορισθούν, με αποτέλεσμα ένας διορισμός να μπορεί να σέρνεται επί έτη, από επιλαχόντα σε επιλαχόντα.

Είναι πολύ εύκολο για τον υπουργό να διαπιστώσει αν τα παραπάνω «διαδικαστικά» αληθεύουν, ζητώντας από τις υπηρεσίες του υπουργείου να συντάξουν καταλόγους της τελευταίας πενταετίας που να περιέχουν τα προαναφερθέντα στοιχεία.

ΠΩΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΠΟΙΟΥΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΚΡΙΣΕΙΣ:

Οι κρίσεις γίνονται με βάση τη σχετική υπουργική απόφαση του 1997 που αντικατέστησε αυτήν του 1984. Χαρακτηριστικό της είναι ότι είναι περισσότερο «φλου» από την προηγούμενη, η οποία όμως, αν και περιείχε το απαράδεκτο προσόν της κοινωνικής προσφοράς και δράσης, εντούτοις ποσοτικοποιούσε αριθμητικά τα διάφορα προσόντα, πράγμα που ανάγκαζε τα ΠΑΣΟΚικά σαΐνια να παραποιούν τους αριθμούς. Δηλαδή η διατριβή «εκοστολογείτο» με τρεις μονάδες, ενώ τώρα, μπαίνοντας στον κοινό κορβανά του επιστημονικού έργου, μπορεί μια διατριβή παρελθόντων ετών και ασχέτου αντικειμένου να ανατρέψει σύγχρονο επιστημονικό και ερευνητικό έργο σοβαρό, επειδή έτσι το θέλουν οι «επαγγελματίες» κριτές. Η κλινική εμπει-

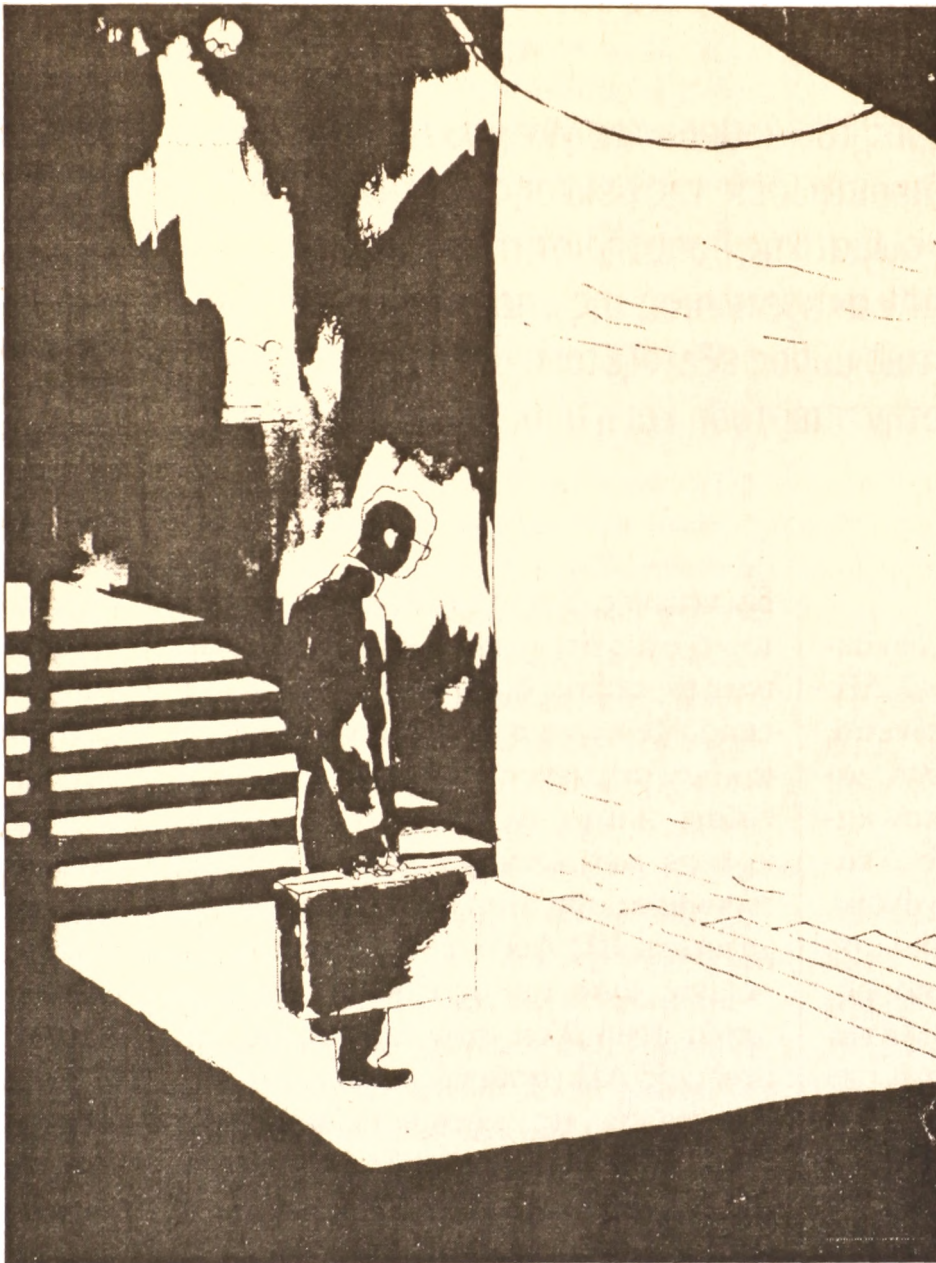
ρία επίσης ξεχώριζε σε ποσοτική και ποιοτική που δυσκόλευε τους κριτές να απαξιώσουν την πραγματική προϋπηρεσία κάποιου (φυσικά η «δημιουργική λογιστική» έδινε κι έπαιρνε: για άλλους το 4x0.8 ήταν 3.2 και για άλλους 2).

Το δεύτερο και σημαντικότερο ίσως είναι το ποιοι έκαναν τις κρίσεις. Δεν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία για τους στοιχειωδώς γνωρίζοντες τα πράγματα ότι ευρεία ομάδα γιατρών προσκείμενων στο ΠΑΣΟΚ, κοινώς «φτιάχτηκε» από τις αντιπαροχές των κρίσεων. Η απογοήτευση του γιατρού που πήγε στο εξωτερικό για να γίνει καλύτερος με χιλίες δυο στερήσεις και έβρισκε μπροστά του στις κρίσεις «παιδιά» από το χωριό του τάδε υπουργού ή συγγενείς ή κομματικούς φίλους του δείνα μεγαλοστελέχους ανταλλάχτηκε με διευθυντικές θέσεις, με διοικήσεις οργανισμών και με διοικήσεις νοσοκομείων. Οι ίδιοι και οι ίδιοι. Ας κάνει το υπουργείο έναν κατάλογο των κριτών της τελευταίας πενταετίας και ας τους ζητήσει να δηλώσουν τα αξιώματα τα οποία κατέλαβαν τα χρόνια αυτά. Αλήθεια η ιατρική είναι τόσο εύκολη που επιτρέπει σε όλους αυτούς να διοικούν κλινικές, να διοικούν οργανισμούς, να είναι σε δεκάδες επιτροπές ο καθένας και παράλληλα να κάνουν και κρίσεις; Πάντα για το καλό του κοινωνικού συνόλου, πάντα για να μας σώσουν. Το ότι μας δουλεύουν είναι σίγουρο. Το ότι βολεύτηκαν ακόμα πιο βέβαιο. Τουλάχιστον να μην τους ξαναβρούμε μπροστά μας. Αλλά πολύ αμφιβάλλω. Με τις αντιπαροχές των κρίσεων ντύθηκαν τον μανδύα του κύρους και της σοβαρότητας, ενίοτε και της αυθεντίας, έχουν άλλους να δουλεύουν γι' αυτούς και τώρα πλέον θα απαιτούν εκ των θέσεων που κατέλαβαν.

Αν υπάρχει διάθεση επιβεβαίωσης των προαναφερθέντων, η διαδικασία ανάσυρσης από το σωρό πενήντα μόνο φακέλων κρίσεων και ελέγχου τους

από πέντε σοβαρούς ανθρώπους νομίζω ότι θα αποδείξει πως όχι μόνο λέγω την αλήθεια αλλά και ότι είμαι πολύ φειδωλός στις εκφράσεις και τους χαρακτηρισμούς μου.

Το ερώτημα βεβαίως είναι αν φταίνει μόνον αυτοί. Μήπως κάποιοι τους ανέχτηκαν; Η απάντηση είναι καταφατική.

Ουδέποτε ο ΠΙΣ, ο ΙΣΑ ή η ΕΙΝΑΠ έθεσαν θέμα κρίσεων. Αντίθετα, μονίμως οι εκ του ΠΙΣ κριτές συγκατένευαν στις επιλογές των κυβερνητικών ελπίζοντας σε κάποιο μικρό αντίδωρο. Και κάποιοι εξ αυτών το έλαβαν. Εντύπωση προκαλεί η στάση των παρατάξεων της αριστεράς, που ενώ δεν μπορούν να κατηγορηθούν για ιδιοτέλεια, εντούτοις δεν έθεσαν ποτέ θέμα κρίσεων (ίσως γιατί δεν αντιλήφθηκαν τη σημασία του).

ΥΠΑΡΧΕΙ ΛΥΣΗ;

Φοβάμαι πως όχι. Ο νυν υπουργός αναγκαστικά θα χρησιμοποιήσει στελέχη της παρατάξής του στις κρίσεις,

που όμως βαρύνονται τουλάχιστον για ανοχή για τα τεκταινόμενα επί ΠΑΣΟΚ και που σίγουρα θα επιδιώξουν να γίνουν «χαλίφηδες» στη θέση των προηγούμενων. Πιστεύω ότι μόνον ένα άλλο νομοθετικό πλαίσιο, σαφές, που θα ποσοτικοποιεί αυστηρά και συγκεκριμένα τα προσόντα και δεν θα

αφήνει αχαλίνωτες τις ορέξεις των κριτών και παράλληλα θα τους θωρακίζει από τις έξωθεν πιέσεις, μπορεί να βελτιώσει κάπως τα πράγματα. Παράλληλα οι κριτές πρέπει να έχουν προσωπική ευθύνη και όχι να κρύβονται πίσω από τα νοσοκομεία ή το υπουργείο, ώστε ο υποψήφιος που αδικείται να μπορεί να στραφεί δικαστικά και προσωπικά κατά αυτού που θεωρεί ότι τον αδίκησε. Οι κριτές να επιλέγονται με κλήρωση από πολύ ευρύ σώμα γιατρών, να μην έχουν το δικαίωμα να αρνηθούν και να μη συμμετέχουν σε περισσότερες από δύο κρίσεις το χρόνο. Παράλληλα, επειδή η μελέτη των φακέλων είναι δύσκολη υπόθεση, να χορηγείται ευλόγου χρονικού διαστήματος άδεια στον εισηγητή από την απασχόλησή του για να ετοιμάσει την εισήγηση και παράλληλα να υπάρχει αμοιβή. Τέλος, τα στάδια των κρίσε-

ων να έχουν συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, με τις προβλεπόμενες κυρώσεις για τους υπευθύνους. Σημειώνω επίσης ότι και οι διοικητικές υπηρεσίες έχουν τεράστιες ευθύνες για τις καθυστερήσεις.

Τελειώνοντας, κύριε Διευθυντά, θέλω με θλίψη μου να σας πω ότι δεν πιστεύω πως θα αλλάξει κάτι. Ήδη έχουμε τα πρώτα δείγματα επιβράβευσης ατόμων που συναίνεσαν σ' αυτές τις πρακτικές παίζοντας σε δύο ταμπλό. Πιστεύω ότι η γνήσια επιθυμία του νέου υπουργού για εξυγίανση του συστήματος Υγείας θα ηττηθεί από τις επιθυμίες και τα συμφέροντα των υπό συγκρότηση «νέων» μηχανισμών.

Η θεραπεία της υπέρτασης χωρίς φάρμακα

του Αντώνη Λαγγουράνη

Μέρος δεύτερο

Στο προηγούμενο, πρώτο μέρος του άρθρου του γιατρού Αντώνη Λαγγουράνη αναλύθηκαν οι περιπτώσεις της μείωσης του σωματικού βάρους και της αύξησης της σωματικής δραστηριότητας και ο θεραπευτικός ρόλος τους στην αντιμετώπιση της υπέρτασης. Στο σημερινό δεύτερο και τελευταίο μέρος εξετάζεται ο ρόλος του καπνίσματος και του stress στην υπέρταση και η μέθοδοι αποτροπής τους.

3. ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΟΥ ΚΑΠΝΙΣΜΑΤΟΣ

Είναι γνωστό, εδώ και πολλές δεκαετίες, ότι το κάπνισμα αυξάνει την ΑΠ. Η βλαπτική αυτή δράση εκδηλώνεται, αν και σε μειωμένο βαθμό, ακόμα και όταν ο καπνιστής δεν εισπνέει τον καπνό, διότι η νικοτίνη απορροφάται ταχύτατα από όλους τους βλεννογόνους. (Αν ο καπνός κρατηθεί στο στόμα, σε διάστημα 1-2 δευτερολέπτων, απορροφάται το 66-77% της νικοτίνης. Με την εισπνοή η απορρόφηση ανέρχεται στο 90-98%).

Οι μηχανισμοί της νικοτινικής υπέρτασης είναι οι εξής:

– **Ο επινεφριδιακός.** Η νικοτίνη διεγείρει τα επινεφρίδια και προκαλεί έντονη έκκριση κατεχολαμινών. Τούτο επιτυγχάνεται με την ενεργοποίηση των νικοτινικών υποδοχέων της κυτταρικής μεμβράνης των κυττάρων του μυελού των επινεφριδίων.

– **Ο εξωεπινεφριδιακός.** Η νικοτίνη: I) Διεγείρει όλα τα γάγγλια του αυτόνομου νευρικού συστήματος, δρώντας στους νικοτινικούς υποδοχείς της μετασυναπτικής κυτταρικής μεμβράνης, με αποτέλεσμα την απελευθέρωση νορα-

δρεναλίνης. Τούτο επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι η νικοτίνη εμφανίζει την υπερτασική της δράση και όταν το αίμα εμποδίζεται να περάσει από τα επινεφρίδια, στη γενική κυκλοφορία, καθώς επίσης και με τη χειρουργική απομάκρυνση των επινεφριδίων. II) Ασκεί απευθείας σύσπαση του αγγειακού τοιχώματος. III) Αυξάνει την έκκριση θυροξίνης, από τον θυρεοειδή αδένα, η οποία συμβάλλει στην αύξηση της συστολικής ΑΠ (ασθενής επίδραση). IV) Επιταχύνει τις αρτηριοσκληρυντικές εξεργασίες, διότι προκαλεί, α) αύξηση της χοληστερίνης χαμηλής πυκνότητας («κακή» χοληστερίνη), β) μείωση της χοληστερίνης υψηλής πυκνότητας («καλή» χοληστερίνη), γ) σύσπαση των vasa vasorum (αγγεία των αγγείων), με αποτέλεσμα την ανοξία των αγγειακών τοιχωμάτων, δ) εξουδετέρωση της βιταμίνης C, που είναι απαραίτητη για τη σύνθεση του κολλαγόνου συνδετικού ιστού, με αποτέλεσμα την καταστροφή του έσω χιτώνα των αγγείων κ.τ.λ. Επίσης, οι καπνιστές έχουν συνεχώς το 5-15% της αιμοσφαιρίνης (Hb) τους δεσμευμένο με μονοξείδιο του άνθρακα (CO), δηλ. υπό μορφήν ανθρακυλαιμοσφαιρίνης (Hb-CO). Η χημική συγγένεια της Hb προς το CO είναι 240 φορές μεγαλύτερη σε σχέση προς το οξυγόνο. Το CO συμβάλλει, εκτός της ανο-

ξίας, και απευθείας στην αθηρογένεση με άγνωστο μηχανισμό.

Υπάρχουν πολλές μελέτες που επιβεβαιώνουν την υπερτασική ενέργεια της νικοτίνης και πολύ λίγες που την αμφισβητούν. Επίσης είναι βέβαιο ότι υπάρχουν άτομα που εμφανίζουν μεγάλη άνοδο της ΑΠ την περίοδο που καπνίζουν (ακόμα και όταν καπνίζουν μόνο 3-5 τσιγάρα ημερησίως). Η αυξημένη αυτή υπερευαισθησία παρατηρείται και σε άλλα ενδογενή και εξωγενή ερεθίσματα, π.χ. στη δοκιμασία του ψύχους. Αυτά τα άτομα παρουσιάζουν, σε μεγαλύτερη συχνότητα, στεφανιαία ανεπάρκεια, διαλείπουσα χωλότητα, εγκεφαλική αιμορραγία και πολλές άλλες επιπλοκές. Το κάπνισμα παρεμβαίνει αρνητικά και στη θεραπευτική αποτελεσματικότητα διαφόρων χορηγούμενων αντιυπερτασικών φαρμάκων. Επίσης οι καπνιστές υπερτασικοί έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να αναπτύξουν κακοήγη υπέρταση (η οποία είναι πολύ επικίνδυνη κατάσταση), σε σχέση με τους μη καπνιστές υπερτασικούς. Μελέτες σε πειραματόζωα δείχνουν ότι η νικοτίνη ελαττώνει τη νεφρική ροή αίματος και υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι και σε άτομα με οριακή νεφρική ροή αίματος, λόγω υπερτασικής αγγειακής νόσου, επιδεινώνει την νεφρική ισχαιμία και ως εκ τούτου την υπέρταση.

Επιβάλλεται επομένως να καταπολεμηθεί με κάθε τρόπο το κάπνισμα στους υπερτασικούς (και όχι μόνο σε αυτούς, λόγω της καταστρεπτικής επίδρασης του καπνού σε κάθε κύτταρο του οργανισμού, με διάφορους μηχανισμούς). Υπάρχουν πολλές μέθοδοι που βοηθούν προς αυτήν την κατεύθυνση, όπως η ομαδική ενημέρωση, τα οπτικοακουστικά μέσα, που κάνουν τον άρρωστο

Ο Α. Λαγγουράνης είναι παθολόγος-νεφρολόγος, διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών, και διευθυντής Μονάδας Τεχνητού Νεφρού στο ΓΝ Αθηνών «Αλεξάνδρα».

να σκεφτεί σοβαρά τη διακοπή του καπνίσματος, η δημιουργία αποστροφής με φαρμακευτικές ουσίες και μεθόδους, ο βελονισμός, η χαλάρωση, οι αναπνευστικές ασκήσεις, φάρμακα που αμβλύνουν τα συμπτώματα στέρησης, όπως η βουπροπιόνη, η βουσπιρόνη, η βενζοδιαζεπίνη κ.τ.λ., τα υποκατάστατα νικοτίνης (αυτοκόλλητα, τσίχλες και σπρέι) κ.ά.

Η διακοπή του καπνίσματος συνήθως συνοδεύεται από αύξηση του ΣΒ (5 κιλά κατά μέσον όρο, ιδίως τους πρώτους 6 μήνες), διότι μειώνεται ελαφρώς ο μεταβολισμός και αυξάνεται η όρεξη για φαγητό. Ο κίνδυνος από αυτή τη μέτρια αύξηση του ΣΒ είναι αμελητέος σε σύγκριση με τη νοσηρότητα και θνησιμότητα που προκαλεί η συνέχιση του καπνίσματος. Η συστηματική μυϊκή άσκηση μπορεί αφενός να προλάβει την αύξηση του ΣΒ και αφετέρου να αμβλύνει την επιθυμία για κάπνισμα, η οποία είναι έντονη τους πρώτους μήνες ύστερα από τη διακοπή του.

4. ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ STRESS

Στην εξελικτική πορεία μας εκατομμυρίων ετών έχουμε αναπτύξει προσαρμοστικούς μηχανισμούς που μας εξασφαλίζουν δυνατότητες μάχης ή φυγής. Ο πρωτόγονος άνθρωπος, όταν βρισκόταν μπροστά σε κίνδυνο, π.χ. από την επίθεση ενός άγριου ζώου, είχε δύο επιλογές: Η μία ήταν να απομακρυνθεί τρέχοντας και η άλλη να μείνει και να δώσει μάχη. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις ο εχθρός ήταν ορατός και όλη η κατάσταση συναγεμμού του νευρικού και ενδοκρινικού συστήματος (ενεργοποίηση του άξονα υποθάλαμος-υπόφυση-επινεφρίδια, καθώς και του συμπαθητικού σκέλους του αυτόνομου κεντρικού νευρικού συστήματος, με συνέπεια την υπερέκκριση κατεχολαμινών και κορτικοειδών, και πολλαπλές άλλες κινητοποιήσεις) εξωτερικευόταν με μυϊκή απάντηση, η οποία ολοκληρωνόταν σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Αυτές και άλλες αναπόφευκτες στη ζωή καταστάσεις «συναγεμμού» αποτελούν θετικό stress και έχουν συμβάλει καθοριστικά στην επιβίωση και την εξέλιξη του ανθρώπινου είδους.

Σήμερα η μάχη δίνεται μεταξύ ατόμου και πολύπλοκων γραφειοκρατικών δομών και μηχανισμών, όπου ο εχθρός δεν φαίνεται πια εύκολα. Οι αλματώδεις αλλαγές στον τρόπο της ζωής τα τελευταία εκατόν πενήντα χρόνια, ιδίως τις τελευταίες δεκαετίες, αποτέλεσμα της τεχνολογικής εξέλιξης, δεν ήταν δυνατόν να συνοδευτούν από ανάλογες αλλαγές στους προσαρμοστικούς μηχανισμούς μας σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα. Ο σύγχρονος άνθρωπος υφίσταται καθημερινά έναν καταιγισμό από πλήθος αντιφατικών και αρνητικών ερεθισμάτων, βρίσκεται σε κατάσταση συνεχούς έντασης, αλλά δεν μπορεί να δώσει διέξοδο στην κατάσταση ετοιμότητας με την ανάληψη ανοικτής δράσης (αρνητικό stress). Ούτε η μάχη ούτε η φυγή είναι τώρα παραδεκτές επιλογές. Ακόμα και όταν ο εχθρός είναι ορατός, π.χ. ο διευθυντής του που τον καταπιέζει, ούτε η γροθιά ούτε η παραίτηση αποτελούν κοινωνικά και οικονομικά αποδεκτές λύσεις. Το τίμημα που θα καταβληθεί μακροπρόθεσμα από μία παρόμοια φυσιολογική, αυθόρμητη αντίδραση θα είναι πολλαπλάσιο του οποιουδήποτε ευεργετικού αποτελέσματος που θα απέφερε μία τέτοια άμεση εκτόνωση και θα δημιουργούσε ακόμα περισσότερο από το πρωταρχικό χρόνιο stress. Αποτέλεσμα αυτού του αδιεξόδου, το οποίο επιτείνεται από τον επαγγελματικό ανταγωνισμό, την αβεβαιότητα για το μέλλον και από πολλές άλλες ανασφάλειες, είναι η συνεχής φόρτιση χωρίς δυνατότητα εκτόνωσής της, με συνέπεια τη σύσπαση των αγγείων, η οποία οδηγεί τελικά σε υπέρταση, πάχυνση και εκφύλιση του αγγειακού τοιχώματος, ιδίως των προτριχοειδικών αρτηριδίων. Τούτο επιβεβαιώνεται και από πειράματα σε πειραματόζωα που απομимούνται την είσοδο του ανθρώπου σε ένα κόσμο γεμάτο από προβλήματα. Τα ζώα αυτά εμφανίζουν υπέρταση που γίνεται μόνιμη, εάν καθυστερήσει η λύση των προβλημάτων τους για μερικούς μήνες. Επίσης, η ματαιοδοξία, ο αχαλίνωτος καταναλωτισμός, η αποδοχή και μίμηση κοινωνικών προτύπων, που επιβάλλονται από τη «διαφήμιση», πέραν των πραγματικών αναγκών και οικονο-

μικών δυνατοτήτων, ο αποπροσανατολισμός (από συνεχή μηνύματα και πληροφορίες που δεν υφίστανται καμία συνθετική επεξεργασία), η χωρίς λόγο εμπλοκή σε στείρες συγκρούσεις και αδιέξοδες καταστάσεις, οι λαθεμένες επιλογές και η μη σωστή ιεράρχηση των στόχων που θέτουμε στη ζωή, η εμμονή σε αρνητικά συναισθήματα, όπως ο θυμός, ο φθόνος, η μεμψιμοιρία, η απελπισία κ.τ.λ., οδηγούν σε υπερέκκριση κατεχολαμινών και κορτικοστεροειδών, με συνέπεια όχι μόνο την αύξηση της ΑΠ, αλλά και τη μείωση της άμυνας του οργανισμού, η οποία προδιαθέτει σε λοιμώξεις και νεοπλάσματα, καθώς και πολλές άλλες παθολογικές καταστάσεις, όπως το έλκος βολβού δωδεκαδακτύλου, η οστεοπόρωση, κ.τ.λ.

Εφόσον λοιπόν είναι αναμφισβήτητο ότι η συνεχής κινητοποίηση του νευρικού-ενδοκρινικού συστήματος (αυξημένη συμπαθητική δραστηριότητα) είναι ένας από τους αιτιολογικούς παράγοντες της υπέρτασης και αφού δεν μπορούμε να αλλάξουμε τα ποικίλα αρ-

νητικά ερεθίσματα του περιγύρου, η μόνη λύση είναι η τροποποίηση της αντίδρασης και γενικά της στάσης μας έναντι αυτών των ερεθισμάτων που δημιουργούν stress. (Σε τελική ανάλυση, τις περισσότερες φορές το πρόβλημα δεν το δημιουργούν οι αγχογόνες καταστάσεις της ζωής αλλά η απάντησή μας σε αυτές). Τούτο επιτυγχάνεται με διάφορες μεθόδους, όπως ο διαλογισμός, η ύπνωση, η γιόγκα, η ψυχοθεραπεία, οι οποίες είναι αποδεκτές όταν είναι απαλλαγμένες από θρησκευτικούς προσηλυτισμούς και χρησιμοποιούνται απλά και μόνο ως μέθοδοι που τροποποιούν τη συμπεριφορά. [Διαλογισμός είναι η τεχνική, η μέθοδος αυτοσυγκέντρωσης που επιτρέπει την εξερεύνηση ενός ανώτερου επιπέδου συνειδητότητας, το οποίο είναι έξω από το πεδίο της συνηθισμένης διαδικασίας του σκέπτεσθαι, και οδηγεί στην εσωτερική χαλάρωση και αρμονία, στην ανάπτυξη ποικίλων ψυχικών, πνευματικών και σωματικών ικανοτήτων, καθώς και στην ενίσχυση των αυτοεπιδιορθωτικών (ιαματικών) δυνάμεων του οργανισμού]. Επίσης υπάρχουν και άλλες μέθοδοι «ανατροφοδότησης» (biofeedback), οι οποίες χρησιμοποιούν τη μοντέρνα τεχνολογία που παρέχει οπτικά και ακουστικά σήματα, μέσω των οποίων τα άτομα εκπαιδεύονται να αναγνωρίζουν το επίπεδο της αρτηριακής πίεσής τους και να το αυξομειώνουν με τη θέλησή τους. Τούτο προφανώς επιτυγχάνεται με τη ρύθμιση των περιφερικών αγγειακών αντιστάσεων. Η σημαντική συμβολή της μυϊκής άσκησης στην εκτόνωση κάθε ψυχοσωματικής έντασης αναφέρθηκε ήδη. Η υγιεινή διατροφή και ο επαρκής ύπνος είναι εκ των ων ουκ άνευ στην ομαλή λειτουργία όλων των συστημάτων του οργανισμού και ιδιαίτερα του νευρικού συστήματος. Άτομο που δεν διατρέφεται σωστά ή στερείται επαρκούς ανάπαυσης και ύπνου αντιδρά δυσανάλογα έντονα σε σχέση με τα ερεθίσματα.

Ιδιαίτερα πρέπει να τονιστεί ο ρόλος των αναπνευστικών ασκήσεων και γενικά της σωστής αναπνοής. Η αρμονική διαφραγματική αναπνοή, σε συνδυασμό με άλλες απλές ασκήσεις χαλάρωσης, συμβάλλει εντυπωσιακά στην αντι-

μετώπιση των διαφόρων καταστάσεων stress και κατ' επέκταση της υπέρτασης και αποτελεί έναν τρόπο θεραπείας, ελεύθερο των δυνητικών παρενεργειών των φαρμάκων. Δυστυχώς οι περισσότεροι άνθρωποι ακινητοποιούν το διάφραγμά τους (σφίγγουν την κοιλιά τους) και αναπνέουν συνήθως με το μέσο και πάνω τμήμα των πνευμόνων (θωρακική αναπνοή).

Η ψυχοδιανοητική κατάσταση ενός ατόμου ανά πάσα χρονική στιγμή μπορεί, ως ένα μεγάλο βαθμό, να καθοριστεί με την παρατήρηση της αναπνοής του, εάν είναι ρυθμική ή άρρυθμη, συνεχής ή διακεκομμένη, θωρακική ή διαφραγματική. Ο λυγμός, η διακοπή της αναπνοής για μερικά δευτερόλεπτα ύστερα από έντονο πόνο ή φόβο και οι βαθιές αναπνοές κατά τη διάρκεια μίας κρίσης θυμού αποτελούν παραδείγματα επηρεασμού της αναπνοής από διάφορες συγκινήσεις.

Αντίστροφα, η συνειδητή αλλαγή του τρόπου της αναπνοής επηρεάζει άμεσα την ψυχική, τη διανοητική και τη σωματική κατάστασή μας. Η αναπνοή είναι η θεμελιωδέστερη φυσιολογική λειτουργία που υπόκειται σε παρατήρηση και τροποποίηση, αλλά λόγω της φαινομενικά απατηλής απλότητάς της, όσον αφορά στην αδρή της κίνηση, έχει παραμεληθεί και δεν έχει λάβει ακόμα τη θέση που της αξίζει ως μέσου ανάπτυξης της γενικής ισορροπίας και ακεραιότητας του οργανισμού στα πλαίσια της πολυπλοκότητας και «εκζήτησης» της ιατρικής έρευνας.

5. ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΑΤΡΙΟΥ

Το περισσότερο νάτριο που λαμβάνει ο σύγχρονος άνθρωπος βρίσκεται υπό τη μορφή του ορυκτού χλωριούχου νατρίου (επιτραπέζιο αλάτι), που περιέχει, κατά βάρος, 40% νάτριο και 60% χλώριο. Η ημερήσια πρόσληψη νατρίου στον μέσο ευρωπαϊό ενήλικα κυμαίνεται από 2,3 έως 6,9 γραμμάρια νατρίου, δηλαδή περίπου μεταξύ των 6 και 17 γραμμαρίων χλωριούχου νατρίου, ποσότητας πολύ μεγάλης για τις πραγματικές ανάγκες του. Το χλωριούχο νάτριο κατακρατά νερό στον οργανισμό με αποτέλεσμα την αύξηση του κυκλοφορούντος όγκου αίματος και ως εκ τού-

του της ΑΠ. Αυτή η αύξηση της ΑΠ είναι μία φυσιολογική ανταπόκριση, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την ισορροπία ύδατος και ηλεκτρολυτών (ομοιοστασία) του οργανισμού. Όσο αλάτι προσλαμβάνουμε ημερησίως με τις τροφές, τόσο αποβάλλουμε δια των ούρων, διαφορετικά θα καταλήγαμε σε θάνατο από πνευμονικό οίδημα. Όμως το ισοζύγιο μεταξύ πρόσληψης και αποβολής χλωριούχου νατρίου επιτυγχάνεται με την ΑΠ, το επίπεδο της οποίας διαφέρει και στο ίδιο άτομο ανάλογα με την πρόσληψη του χλωριούχου νατρίου, αλλά και μεταξύ των ατόμων, λόγω της διαφορετικής ευαισθησίας τους όσον αφορά στην απέκκριση του χλωριούχου νατρίου από τα ουροφόρα σωληνάκια. Εάν μειώσουμε την ημερήσια πρόσληψη αλάτος στα 2-4 γραμμάρια, πολλές φορές επιτυγχάνεται σημαντική πτώση της ΑΠ και ελατώνεται η απαιτούμενη δόση των διουρητικών ή άλλων αντιυπερτασικών φαρμάκων. Θα πρέπει λοιπόν και εδώ να ενθαρρύνουμε με κάθε τρόπο τον υπέρτατικό για περιορισμό του αλατιού στη διατροφή. Για τον ολέθριο ρόλο του αλατιού στην υπέρταση (και όχι μόνο) και αυτά που πρέπει να έχουμε υπόψη για τον αποτελεσματικό διαιτητικό περιορισμό του, καθώς και για τη βλαπτική επίδραση άλλων αρνητικών παραγόντων που οδηγούν στην άνοδο της ΑΠ και δεν αναφέρθηκαν, υπάρχουν πολλά ακόμα να ειπωθούν. Θεωρώ όμως ότι τονίστηκε αρκετά ο ρόλος των υγιεινοδιαιτητικών μέσων στην αντιμετώπιση της υπέρτασης.

* * *

Σήμερα είναι πλέον ή βέβαιο ότι με το συνδυασμό δύο ή περισσότερων μη φαρμακευτικών μέσων μπορούμε να αντιμετωπίσουμε σε σημαντικό ποσοστό τους υπερτασικούς ασθενείς. Παρότι συνήθως συνυπάρχουν όλοι οι παράγοντες κινδύνου (καθιστικός βίος, παχυσαρκία κ.τ.λ.) που απεργάζονται τη δημιουργία της υπέρτασης, υπάρχουν σημαντικές διαφορές, όσον αφορά στη βαρύτητα που έχει ο καθένας από αυτούς μεταξύ των υπερτασικών ατόμων. Π.χ. ένας ευτραφής «καλοπερασάκιας» που τρώει και πίνει υπέρ το δέον πιθανόν να μην έχει το παραμικρό

πρόβλημα άγχους. Αντίθετα, κάποιος άλλος ο οποίος είναι λεπτός είναι δυνατόν να «τρώγεται με τα ρούχα του» και να καπνίζει μανιωδώς από το πρωί μέχρι το βράδυ. Επομένως για την επιτυχή παρέμβασή μας στην αντιμετώπιση της υπέρτασης πρωτίστως πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν οι ιδιαιτερότητες του κάθε ασθενούς και όχι να εφαρμόζονται σε όλους τα ίδια υγιεινοδιαιτητικά ή άλλα θεραπευτικά μέτρα.

Η υπέρταση πολλές φορές αποτελεί κραυγή και σωτήρια προσαρμογή και απάντηση (αντιρρόπηση) του οργανισμού έναντι διαφόρων επιβαρυντικών παραγόντων, που έχει ως σκοπό τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεών τους. Η κατάχρηση αλατιού αυξάνει μεν την ΑΠ, αλλά με αυτή την αύξηση επιτυγχάνεται, όπως προαναφέρθηκε, επαρκής απέκκριση και αποβολή του από το ουροποιητικό σύστημα. Ο παχύσαρκος με τη δημιουργία μεγαλύτερου αγγειακού δικτύου επιτυγχάνει επαρκή αιμάτωση των ιστών, αυξάνοντας την αρτηριακή του πίεση, ανεξαρτήτως του τιμήματος που θα καταβληθεί, μακροπρόθεσμα (εγκεφαλικό επεισόδιο, νεφρική και καρδιακή ανεπάρκεια κ.τ.λ.). Αν λοιπόν επέμβουμε με τεχνητό τρόπο χορηγώντας κάποιο αντιυπερτασικό φάρμακο, χωρίς να επιχειρήσουμε να διορθώσουμε τις γενεσιουργές αιτίες, ο ασθενής θα αισθάνεται καταβεβλημένος, με ρυθμισμένη ΑΠ, ενώ πριν αισθανόταν καλύτερα. Έχουν περιγραφεί και περιπτώσεις αιφνίδιου θανάτου

σε άτομα, ιδίως με στεφανιαία ανεπάρκεια, λόγω μείωσης της αιμάτωσης (ισχαιμίας) του μυοκαρδίου (ύστερα από την απότομη ρύθμιση της ΑΠ) ή οξέως πνευμονικού οιδήματος από κατακράτηση χλωριούχου νατρίου-ύδατος, συνεπεία της μεγάλης πτώσης της ΑΠ, από παθολογικά σε φυσιολογικά επίπεδα, μετά από τη χορήγηση αντιυπερτασικού σε πάσχοντες που δεν περιόρισαν την κατανάλωση αλατιού ή δεν έλαβαν συγχρόνως και ένα αλατοδιουρητικό φάρμακο. Η υπέρταση, όπως και οι περισσότερες εκφυλιστικές και άλλες παθολογικές καταστάσεις από τις οποίες μαστιζονται οι σύγχρονες δυτικές καταναλωτικές κοινωνίες, είναι απόρροια του λανθασμένου τρόπου ζωής και ιδίως της διατροφής.

Αποτελεί βεβαίως πρόκληση η αναγραφή ενός σύγχρονου αντιυπερτασικού φαρμάκου που συνδυάζεται με ένα διουρητικό, αλλά και την εύκολη λύση και ίσως την παραδοχή της ήττας μας απέναντι στο πρόβλημα. Δεν θα έπρεπε όμως να υποβιβάζομαστε σε διανομείς δηλητηρίων, όπως είναι τα φάρμακα, και γενικά να καταφεύγουμε στη συμπτωματική, στην κατασταλτική ιατρική, εάν δεν εξαντλήσουμε πρώτα όλα τα περιθώρια και τις δυνατότητες που μας προσφέρει η μη φαρμακευτική αγωγή. Ο βασικός ρόλος του γιατρού δεν μπορεί να είναι άλλος από τον εκπαιδευτικό-συμβουλευτικό, προς την κατεύθυνση της ευαισθητοποίησης του κόσμου ότι η οριστική λύση των προ-

βλημάτων υγείας (σε επίπεδο πρόληψης και θεραπείας), σε ποσοστό πάνω από το 90% των περιπτώσεων, δεν βρίσκεται στο αναγραφόμενο «αλλοπαθητικό» ή «ομοιοπαθητικό» καταπότιο κάποιας μαγικής συνταγής ούτε σε οποιαδήποτε «εναλλακτική» θεραπευτική μέθοδο, αλλά στην υπακοή στους φυσικούς νόμους που διέπουν την ανθρώπινη ύπαρξη.

[Τα ανωτέρω απευθύνονται σε όσους δεν πάσχουν από κάποιο άλλο μείζον πρόβλημα υγείας. Όταν οι παθολογολογικές αλλοιώσεις ενός ζωτικού οργάνου έχουν προχωρήσει σε βαθμό που να διαταράσσουν σοβαρά τη λειτουργικότητά του, είναι ευνόητο ότι τα υγιεινοδιαιτητικά μέσα απαιτούν την προσαρμογή τους στους τρέχοντες ατομικούς περιορισμούς που επιβάλλει η εκάστοτε παθολογική κατάσταση, όπως άλλωστε προαναφέρθηκε κατ' επανάληψη. Αυτό ισχύει ακόμα περισσότερο στην περίπτωση που η βλάβη κάποιου οργάνου είναι καθολική και μη αναστρέψιμη. Π.χ. ο ασθενής που έχει χάσει οριστικά και αμετάκλητα τη νεφρική λειτουργία του από οποιαδήποτε αιτία, που βρίσκεται δηλαδή σε τελικό στάδιο χρόνιας νεφρικής ανεπάρκειας και υποβάλλεται σε εξωνεφρική κάθαρση, είτε με αιμοκάθαρση είτε με περιτοναϊκή κάθαρση, δεν μπορεί να ακολουθήσει ένα διαιτολόγιο που να περιλαμβάνει άφθονα φρούτα και λαχανικά, λόγω του κινδύνου της υπερκαλιαιμίας].

ΗΠΑ ΤΟ ΙΡΑΚ «ΠΝΙΓΕΙ» ΤΟΝ ΜΠΟΥΣ

Μορφή χιονοστιβάδας παίρνουν οι αποκαλύψεις αναφορικά με την εισβολή και την κατοχή του Ιράκ από τις αμερικανικές δυνάμεις, φέρνοντας σε όλο και πιο δύσκολη θέση τόσο τον ίδιο τον Πρόεδρο Τζορτζ Μπους, όσο και την παρέα των στενών συνεργατών του, καθώς πλησιάζει ο καιρός για τις εκλογές που θα διεξαχθούν στις ΗΠΑ το ερχόμενο φθινόπωρο.

Έτσι, μετά την φριχτή ιστορία των απάνθρωπων βασανιστηρίων σε βάρος ιρακινών κρατουμένων στο Άμπου Γράιμπ και τις πληροφορίες για βρόμικες συναλλαγές και αναθέσεις «έργων για την ανασυγκρότηση του Ιράκ» και εκμετάλλευσης του ιρακινού πετρελαίου, προς όφελος της εταιρείας Χάλιμπαρτον του αντιπροέδρου Ντικ Τσένι, τις ημέρες αυτές ήλθε η «χαριστική βολή» με μια έκθεση μικτής επιτροπής του Κογκρέσου, η οποία, επιβεβαιώνοντας τις πληροφορίες που ήδη υπήρχαν, κατέρριψε και το τελευταίο επιχείρημα που είχε χρησιμοποιηθεί από τον Μπους και το επιτελείο του, ότι δηλαδή το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεϊν είχε συνεργασθεί με την αλ-Κάιντα του Οσάμα μπιν Λάντεν για την πραγματοποίηση των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11 Σεπτεμβρίου 2001 στη Νέα Υόρκη και την Ουάσιγκτον.

Όπως είναι γνωστό, μερικές εβδομάδες μετά την εισβολή, είχε καταρριφθεί το σημαντικότερο επιχείρημα της κυβέρνησης Μπους, ότι δηλαδή ο Σαντάμ διέθετε όπλα μαζικής καταστροφής, με τα οποία μάλιστα απειλούσε σχεδόν ολόκληρο τον πλανήτη.

Μπροστά στον κόλαφο που έχει δεχθεί, ο αμερικανός Πρόεδρος βιάζεται να παραδώσει την εξουσία στη νέα πολιτική ηγεσία που δημιουργήθηκε στο Ιράκ, κατά το πρότυπο του Αφγανιστάν, πράγμα που θα γίνει στις 30 Ιουνίου. Το ερώτημα είναι όμως πώς θα λειτουργήσει η προσωρινή αυτή η κυβέρνηση –στόχος της οποίας είναι ουσιαστικά η ψήφιση ενός νέου συντάγματος και η προετοιμασία της διεξαγωγής εκλογών στις αρχές του ερχόμενου χρόνου– κα-

θώς συνεχίζονται με μεγαλύτερη ένταση οι βομβιστικές επιθέσεις εναντίον των νέων δυνάμεων της αστυνομίας και του στρατού που έχουν συγκροτηθεί, αλλά και οι συγκρούσεις ομάδων ανταρτών με τις δυνάμεις κατοχής, με δεκάδες θύματα από όλες τις πλευρές.

Για τον ίδιο τον Μπους, ο οποίος, αγνοώντας τους πάντες, εμφανίζεται αμετανόητος και πεισματικά προσκολλημένος στην πολιτική του, η κατάσταση θεωρείται μάλλον ευνοϊκή, καθώς βοηθά στην υλοποίηση των σχεδίων του για την ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Άλλωστε η νέα ηγεσία που

δημιουργήθηκε στο Ιράκ, εξήγγειλε ήδη ότι αμέσως μετά την ανάληψη της εξουσίας θα επιβάλει στρατιωτικό νόμο, ενώ παράλληλα –όπως αναμενόταν– έσπευσε να ζητήσει, εμμέσως πλην σαφώς, την παραμονή των δυνάμεων κατοχής στη χώρα, παρέχοντας την κατάλληλη νόμιμη βάση για μια μονιμότερη και ευρύτερη παρουσία των Αμερικανών στην περιοχή του Περσικού Κόλπου – παρουσία που, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, δεν πρόκειται να τερματισθεί, ακόμα και στην περίπτωση που ο Μπους θα χάσει τις επικείμενες εκλογές.

ΙΣΡΑΗΛ ΠΑΛΙΑ ΜΟΥ ΤΕΧΝΗ ΚΟΣΚΙΝΟ...

Πιστοί στην «παράδοση» που έχουν δημιουργήσει εδώ και αρκετές δεκαετίες οι Ισραηλινοί, επαναλαμβάνοντας παλιότερες ανάλογες δραστηριότητές τους στη Λατινική Αμερική και την Αφρική, εκπαιδεύουν τώρα κούρδους αντάρτες στο Ιράκ, αλλά και στο Ιράν και τη Συρία, σε μια προσπάθεια να ελέγξουν την κατάσταση στις χώρες αυτές και παράλληλα να δημιουργήσουν ένα μουσουλμανικό μέτωπο που θα εξισορροπεί την αυξανόμενη δράση των Σιιτών.

Η δραστηριότητα αυτή των Ισραηλινών, που αποκάλυψε πριν από μερικές ημέρες ο γνωστός αμερικανός δημοσιογράφος Σίμουρ Χερς στο *Νιου Γιόρκερ*, είναι βέβαιο ότι έχει τη σύμφωνη γνώμη και της Ουάσιγκτον, καθώς ταυτίζεται με την πολιτική που ακολουθούν οι Αμερικανοί έναντι των Κούρδων. Το ερώτημα είναι όμως πώς θα αντιδράσει η Άγκυρα, η οποία εξοργίζεται με ενέργειες που συμβάλλουν στην αναβάθμιση των Κούρδων και πολύ περισσότερο στη δημιουργία ενός ανεξάρτητου Κουρδιστάν, μια εξέλιξη που ευνοούν τόσο η Ουάσιγκτον όσο και το Τελ Αβίβ.

ΟΗΕ ΞΙΦΟΥΛΚΕΙ Ο ΚΟΦΙ ΑΝΑΝ

Τελικά χρειάστηκε να ξεσηκωθεί διεθνής κατακραυγή για την προκλητική και καθαρά εγκληματική συμπεριφορά των αμερικανών στρατιωτών στο Ιράκ, για να αντιληφθεί ο γ.γ. του ΟΗΕ Κόφι Ανάν ότι δεν είναι δυνατόν οι Αμερικανοί να εξαιρούνται από την αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, όπως με πείσμα προσπαθεί να επιβάλει με κάθε τρόπο ο Πρόεδρος Τζορτζ Μπους.

Έτσι έστω και καθυστερημένα –αφού εδώ και τρία χρόνια οι Αμερικανοί απολαμβάνουν ασυλίας έναντι του ΔΠΔ– ο γ.γ. του ΟΗΕ αποφάσισε να αναλάβει προσωπικά εκστρατεία για να αντιστραφεί η κατάσταση αυτή, για τη νομιμότητα της οποίας εξέφρασε αμφιβολίες, ενώ παράλληλα δήλωσε ότι «στέλνει ένα πολύ ατυχές μήνυμα στον κόσμο».

Όπως είναι γνωστό, η Ουάσιγκτον επιμένει ότι παραπτώματα αμερικανών στρατιωτών πρέπει να εκδικάζονται από την αμερικανική δικαιοσύνη, ως πλέον δίκαιη και αξιόπιστη. Ωστόσο, σχετικά με τα βασανιστήρια σε βάρος των Ιρακινών στη φυλακή Άμπου Γράιμπ έχει καταδικαστεί μέχρι τώρα μόνο ένα άτομο από τα έξι που έχουν παραπεμφθεί. Και αυτό –προφανώς για λόγους μόνον επικοινωνιακούς– με ποινή φυλάκισης μερικών μόνο μηνών.

Η εκστρατεία του Ανάν γίνεται με αφορμή την λήξη στις 30 Ιουνίου της τελευταίας συμφωνίας για την εξαίρεση των Αμερικανών από το ΔΠΔ και φαίνεται ότι ο γ.γ. τα καταφέρνει, αφού η Ουάσιγκτον, παρά τις έντονες διπλωματικές προσπάθειες που καταβάλλει στο Συμβούλιο Ασφαλείας, χάνει όλο και περισσότερο υποστήριξη, ακόμα και από χώρες που μέχρι πριν από λίγο καιρό στέκονταν στο πλευρό της.

ΙΤΑΛΙΑ ΦΟΡΤΣΑ ΜΠΕΡΛΟΥΣΚΟΝΙ...

Οι ευρωεκλογές 2004 είχαν το μεγάλο χαμένο και για την Ιταλία: τον Σίλβιο Μπερλουσκόνι – καθώς παρά τις απεγνωσμένες προσπάθειές του να κρατήσει το «κοινό» του, η Φόρτσα Ιτάλια, το κόμμα που ουσιαστικά κυβερνά τη χώρα εδώ και τρία χρόνια, έχασε έδαφος εκεί ακριβώς που ήλπιζε να «παίξει» περισσότερο: στην Ευρώπη.

Έχασε λοιπόν η Φόρτσα Ιτάλια, αλλά δεν κέρδισε πολλά ούτε και η κεντροαριστερά του Ρομάνο Πρόντι. Αντίθετα έδαφος έδειξαν να κερδίζουν τα μικρά κόμματα, όπως το UDC, μέρος της πάλαι ποτέ Χριστιανικής Δημοκρατίας, η λίστα της Έμμα Μπονίνο με τους Ριζοσπάστες και ακόμα το αναγεννημένο σοσιαλιστικό κίνημα του Μπόμπο Κράξι, γιου του Μπετίνο, ο οποίος είχε συντελέσει σημαντικά στην δημιουργία του Μπερλουσκόνι ως επιχειρηματία.

Ουσιαστικά αυτό που συνέβη ήταν μια ανακατανομή ψήφων στο εσωτερικό του κάθε συνασπισμού, που είχε σαν αποτέλεσμα να αποδυναμωθούν τα μεγαλύτερα κόμματα προς όφελος των μικρότερων.

Στον κυβερνητικό συνασπισμό η ήττα της Φόρτσα Ιτάλια είναι εμφανής: αν το 25% των ψήφων που είχε βάλει ο Μπερλουσκόνι σαν στόχο μπορούσε να αποτελέσει ένα καλό αποτέλεσμα, τελικά δεν κατάφερε ούτε να το πλησιάσει. Από την πρώτη στιγμή των εκλογών αυτών η Φόρτσα Ιτάλια έδειξε ότι επεδίωκε να ενισχύσει τη θέση της στον κεντροδεξιό συνασπισμό και να αποδυναμώσει τους συμμάχους της. Τελικά όμως η Εθνική Συμμαχία του Τζιανφράνκο Φίνι πέτυχε ένα αποτέλεσμα ικανοποιητικό, συγκρατώντας τη δύναμή της, ενώ η Λέγκα του Βορρά, ακόμα και χωρίς τον ιστορικό αρχηγό της Ουμπέρτο Μπόσι, που είναι άρρωστος από καιρό, είδε τα ποσοστά της αμετάβλητα.

Βέβαια στις εκλογές αυτές οι Ιταλοί δεν τιμώρησαν αυστηρά την κυβερνητική πολιτική της χώρας τους, όπως συνέβη στη Βρετανία, τη Γερμανία, ή τη Γαλλία. Παρ' όλα αυτά ο Μπερλουσκόνι μετρά σήμερα κάπως λιγότερο, ενώ προσωπικότητες σαν τον Φίνι και τον Φολίνι του UDC λίγο περισσότερο, και όσοι θεωρούσαν τον Μπερλουσκόνι έναν μικρό αυτοκράτορα αναθεωρούν την άποψή τους, αρχής γενομένης από τους αντιπάλους του της κεντροαριστεράς, όπως ο Ρουτέλι της Μαργαρίτας ή οι Μάσιμο

Ντ' Αλέμα και Πιέρο Φασίνο της Ελιάς, που γεννήθηκε από τις στάχτες του ΚΚΙ, οι οποίοι όμως βρίσκονται σε πλήρη αμηχανία. Το δίλημμά τους είναι: Να επιτρέψουν στην φανερά πλέον αδύναμη Φόρτσα Ιτάλια να συνεχίσει να κυβερνά, ή να συσπειρωθούν εναντίον της μαζί με την ενισχυμένη Κομμουνιστική Αναγέννηση του Φάουστο Μπερτινόνι, του ανθρώπου που μπορεί να καταστεί ο ακρογωνιαίος λίθος μιας αριστεράς η οποία αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στις πάμπολλες τάσεις που συγκεντρώνει, αλλά δεν έχει το κουράγιο να προτείνει μια ενιαία τοποθέτηση ούτε καν για την εξωτερική πολιτική της χώρας;

Αρκετά ισχυρός, χάρις στη νεολαία της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς και στα ειρηνιστικά κινήματα, ο Μπερτινόνι, για μια ακόμα φορά –όπως και το 1993 όταν έριξε την κυβέρνηση του Ρομάνο Πρόντι– αποτελεί τον αποφασιστικό παράγοντα για τη δημιουργία μιας μελλοντικής κυβέρνησης της κεντροαριστεράς, αν και μια τέτοια επιλογή θα είναι δίκαιο μαχαίρι, καθώς ο Μπερτινόνι δεν είναι αρεστός στους μετριοπαθέστερους ψηφοφόρους εξαιτίας των ριζοσπαστικών ιδεών του.

Πολλοί ωστόσο αναρωτιούνται αν ο Ρομάνο Πρόντι δεν τίθεται επίσης υπό αμφισβήτηση με το μόλις υποφερτό 31% που κέρδισε ο συνασπισμός του. Ίσως αυτό μάλιστα να είναι μια υπερβολή του ιταλικού τύπου, όμως στο 31% της κεντροαριστεράς αντιπαρατίθεται το 13% που κέρδισαν οι πιο ριζοσπαστικές δυνάμεις της χώρας και από τα δύο στρατόπεδα, που σίγουρα θα το χρησιμοποιήσουν ωθώντας προς την αναζήτηση μιας αναγκαστικής, αν και όχι απαραίτητης ισορροπίας, που θα σπρώξει τον ιταλικό λαό προς το τόσο παραδοσιακό, τόσο καθολικό και τόσο αναγνωρίσιμο κέντρο.

ΝΙΚΟΛΑΣ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ

Τουρκία - Ευρωπαϊκή Ένωση: Ένταξη ή ειδική σχέση;

του Κώστα Διαμαντίκου

Η διαδικασία για την επίλυση του Κυπριακού και η έκβαση του δημοψηφίσματος για το σχέδιο Ανάν ερμηνεύθηκε από πολλές πλευρές ότι άνοιξε τον δρόμο για την ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε., αν θεωρήσουμε βέβαια ότι ο ρόλος της υπήρξε κρίσιμος προς την κατεύθυνση της επίλυσής του. Υποστηρίζεται ότι η Τουρκία επέδειξε συμπεριφορά που ικανοποίησε τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις. Αλλά η στάση της Ένωσης έναντι της προοπτικής ένταξης της Τουρκίας ήταν μέχρι σήμερα επιφυλακτική και μάλλον αμφίσημη. Για το λόγο αυτό δεν έχει ακόμη οριστεί η ημερομηνία έναρξης των διαπραγματεύσεων (αυτό θα γίνει πιθανόν τον Δεκέμβριο του 2004), παρά το γεγονός ότι η Τουρκία είχε προηγηθεί πολλών από τις νέες χώρες που πήραν το χρίσμα του θεσμικού μέλους.

Συνολικά δεν έχει διαμορφωθεί μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών συναίνεση σχετικά με την ένταξη της Τουρκίας. Παρ' όλα αυτά, η Ε.Ε. δεν κλείνει οριστικά την πόρτα στην γείτονα. Αυτό που ίσως θα αποτελούσε διέξοδο είναι ένα καθεστώς «ειδικής συνεργασίας».

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΠΙΦΥΛΑΞΕΙΣ

Παρουσιάζοντας τους λόγους των ευρωπαϊκών επιφυλάξεων πρέπει κατ' αρχάς να αναφέρουμε ότι το μέγεθος του πληθυσμού της γείτονος αποτελεί ισχυρότατο αντικίνητρο για την αποδοχή της στους κόλπους της Ε.Ε., καθώς θα της δώσει κυρίαρχη θέση στα όργανα και τους θεσμούς της Ένωσης. Οι προβλέψεις για τη δημογραφική εξέλιξη της χώρας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι πιθανή ένταξη της Τουρκίας θα ανατρέψει την υπάρχουσα «ισορροπία δυνάμεων», δημιουργώντας κλυδωνι-

σμούς στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο εξηγεί εν μέρει τις αντιδράσεις των ευρωπαϊκών χωρών.

Ένα ακόμα επιχείρημα είναι ότι η γεωγραφική θέση της Τουρκίας ανακινεί την συζήτηση για τα όρια της Ευρώπης. Ο προβληματισμός σχετίζεται τόσο με το ερώτημα αν μπορεί να θεωρηθεί η Τουρκία ευρωπαϊκή χώρα, όσο και με τη δυνατότητα της Ευρώπης να επεκταθεί σε τέτοιο βαθμό. Η αδιάκοπη διεύρυνση και «υπερεπέκταση» της Ένωσης είναι δυνατό να οδηγήσει κατά τον Ζισκέρ Ντ'Εστέν στο «τέλος της Ευρώπης».

Συναφώς, οι πολιτικοί θεσμοί (και η κουλτούρα) της Τουρκίας διαφέρουν από αυτούς που έχουν εμπεδωθεί στην Ευρώπη. Στην Τουρκία ο στρατός διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο, ο ισλαμικός φονταμενταλισμός διατηρεί κυρίαρχη δύναμη (παρά τις εντυπωσιακές πραγματικά προσαρμογές του επί πρωθυπουργίας Ερντογάν), τα ανθρώπινα δικαιώματα και η αντιμετώπιση των μειονοτήτων υστερούν εμφανώς έναντι των ευρωπαϊκών δεδομένων. Η πτυχή αυτή μπορεί να εξεταστεί από πολλές οπτικές γωνίες. Συχνά αυτό που συζητείται, κυρίως από την πλευρά της Τουρκίας, είναι ότι η Ευρώπη λειτουργεί ως «χριστιανική λέσχη» και απορρίπτει την Τουρκία με κριτήριο το θρήσκευμα. Το επιχείρημα όμως δεν είναι θρησκευτικό. Η βασική θέση είναι ότι οι ιστορικές εμπειρίες των δύο παράγουν ασυμβίβαστες (ακόμα) πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές δομές.

Ένα επιπλέον σημαντικό ζήτημα που λειτουργεί ανασταλτικά ως προς την τουρκική ένταξη είναι οι κίνδυνοι που διατρέχουν οι ευρωπαϊκές δημοκρατίες σε περίπτωση πρόωρης ένταξης

της Τουρκίας. Μία βεβαιωμένη ένταξη είναι πιθανό να προκαλέσει μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Τουρκία προς τις ευρωπαϊκές χώρες. Η μαζική εγκατάσταση μεταναστών και ακόμα περισσότερο η δημιουργία γκέτο στο εσωτερικό των χωρών μπορεί να προκαλέσει έντονα προβλήματα και αποσταθεροποίηση των πολιτικών συστημάτων των χωρών υποδοχής.

Τα παραπάνω εξηγούν σε κάποιο βαθμό τους λόγους για τους οποίους η ένταξη της Τουρκίας αντιμετωπίζεται επιφυλακτικά, και ίσως αρνητικά, από τους ευρωπαίους ηγέτες. Ωστόσο ο προβληματισμός που ανακύπτει είναι γιατί η Ένωση δεν κλείνει οριστικά την πόρτα της στην Τουρκία.

Ορισμένες πολιτικές ηγεσίες χωρών-μελών της Ε.Ε. δεν επιθυμούν την οριστική και αμετάκλητη απόρριψη της τουρκικής ένταξης, καθώς α) εκτιμούν ότι η προοπτική της ένταξης ενθαρρύνει περαιτέρω μεταρρυθμιστικές τομές στο εσωτερικό της Τουρκίας και β) αναγνωρίζουν τη σημασία της Τουρκίας τόσο για την Ευρώπη, όσο και για το ΝΑΤΟ. Η Τουρκία θεωρείται κομβικό κράτος¹, στοιχείο που την καθιστά εξόχως σημαντική για πολλούς λόγους που θα εξετάσουμε παρακάτω.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Ένας προφανής λόγος είναι το μέγεθος της τουρκικής αγοράς. Δεύτερον, η Τουρκία είναι από τις λίγες μουσουλμανική χώρα με κοσμικούς θεσμούς που λειτουργούν και μάλιστα ο μόνος δυτικόστροφος εκπρόσωπος του μουσουλμανικού κόσμου. Η Ευρώπη φαίνεται να αγωνιά να πείσει την Τουρκία ότι το κριτήριο για την εξέλιξη του ευρωπαϊκού εγχειρήματος της γείτονος δεν είναι το θρήσκευμα.

Ένα ισχυρό επιχείρημα που ερμηνεύει σε κάποιο βαθμό τη στάση της Ένωσης απέναντι στην Τουρκία είναι η γεωγραφική της θέση. Το γεγονός ότι συνορεύει με χώρες όπως το Ιράκ, το Ιράν και η Συρία, χώρες με γεωστρατηγική σημασία τόσο για την Ευρώπη όσο και για τις ΗΠΑ, καθιστά την Τουρκία στρατηγικά σημαντική. Αυτό φαίνεται ότι κατανοούν και τονίζουν περισσότερο οι ΗΠΑ, που ασκούν σημαντική πίεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση για επιτάχυνση των διαδικασιών ένταξης, κυρίως διότι τα συμφέροντά τους, οικονομικά και πολιτικά, στην περιοχή εξυπηρετούνται καλύτερα με την παρουσία μίας σταθερής και ισχυρής Τουρκίας. Οι πρόσφατες εξελίξεις και η εισβολή στο Ιράκ επαναφέρουν στο προσκήνιο την κυρίαρχη σημασία που έχει η θέση της σε μία περιοχή ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για την Αμερική.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ;

Παρά τις σιωπηρά ή ρητά εκφραζόμενες επιφυλάξεις των Ευρωπαίων, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφεύγει να πει ευθέως όχι στην Τουρκία και να επεξεργαστεί κάποια εναλλακτική πρόταση για την οργάνωση των σχέσεων σε μία σταθερή βάση, αν και τέτοιες εναλλακτικές δυνατότητες δεν είναι άγνωστες στην ευρωπαϊκή πρακτική. Ο Ντ'Εστέν πρότεινε τη σύναψη ενός προωθημένου «συμφώνου συνεργασίας» παρόμοιου με αυτό μεταξύ Ε.Ε. και Ουκρανίας. Ένα ακόμα παράδειγμα είναι μία μορφή ενισχυμένης εταιρικής σχέσης όπως αυτή ανάμεσα σε Ε.Ε. και Ρωσία, όπου η τελευταία αναγνωρίζεται ως περιφερειακός παίκτης. Παρεμφερής είναι η πρόσφατη πρόταση των Γερμανών Χριστιανοδημοκρατών για «προνομιακή εταιρική σχέση»².

ΠΡΟΒΛΕΨΗ

Διακινδυνεύοντας μία πρόβλεψη για την κατάληξη του ευρωπαϊκού εγχειρήματος της γείτονος με βάση τα όσα ανεφέρθηκαν, σημειώνουμε ότι η Ευρώπη δε σκοπεύει να μεταβάλει τη στάση της βραχυπρόθεσμα. Επιπλέον, διατυπώνονται έντονες αμφιβολίες σχετικά με

τη δυνατότητα της Ευρώπης να αφομοιώσει μία χώρα με εντελώς διαφορετικό παρελθόν και διαφορετική νοοτροπία. Η έννοια της ευρωπαϊκής ταυτότητας, όσο δυναμική και αν είναι, έχει συγκεκριμένο θεσμικό περιεχόμενο. Και οι αμφιβολίες γίνονται ακόμα εντονότερες όταν εξετάζονται οι πιθανότητες δημιουργίας «στενότερης» πολιτικής ένωσης στην Ευρώπη. Δύσκολα μπορούμε να αντιληφθούμε πώς μία χώρα που είναι προσηλωμένη σε έννοιες όπως έθνος-κράτος και εθνική κυριαρχία θα ασπασθεί λογικές πολιτικής συνεργασίας που υπερβαίνουν το έθνος-κράτος.

Εξάλλου, όπως διαπιστώνεται και στην Έκθεση Προόδου που συνέταξε

για τη χώρα η Επιτροπή το 2003, η μεταρρυθμιστική πορεία της γείτονος δεν είναι ικανοποιητική. Στην ιδανική περίπτωση για την Τουρκία, θα παρέλθουν πολλά –ίσως 15 ή 20– χρόνια, μέχρις ότου αναλάβει τις υποχρεώσεις του πλήρους μέλους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Για την έννοια του κομβικού κράτους βλέπε τις παρατηρήσεις του καθηγητή Θ. Κουλουμπή στο Chase, R., Hill, Em., Kennedy, P., *Τα κομβικά κράτη και η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001, σελ. 13.
2. Βλέπε μεταξύ άλλων www.dw-world.de/english/0,3367,1433_A_1116408,00.html

Γράφει η Ευρώπη ιστορία; Σκέψεις για τη «συνταγματική» Συνθήκη

του Πάνου Καζάκου

Η νέα Συνθήκη υπογράφηκε σχεδόν την ώρα που η Ευρώπη επανενώθηκε για πρώτη φορά χωρίς προσφυγή στη βία, που άλλωστε ουδέποτε έφερε μονιμότερα αποτελέσματα. Είναι αναμφίβολα ένα ιστορικό βήμα, αν και δεν ξέρουμε ακόμη τι θα πούν στο τέλος οι λαοί. Για πρώτη φορά 25 ευρωπαϊκές χώρες υπογράφουν ένα τέτοιο δοκουμεντό χωρίς να έχει προηγηθεί πόλεμος. Η Ευρώπη με το βήμα αυτό ξεπερνά τη διαίρεση της Γιάλτας. Και ακόμη: λειτουργεί σήμερα στη βάση νέων, πρωτόγνωρων για τον χώρο αρχών. Π.χ. η αρχή του εθνικού κράτους, όπως τη γνωρίσαμε στους προηγούμενους αιώνες εγκαταλείφθηκε, ενώ καθιερώθηκαν μια μεγάλη «εσωτερική αγορά», προωθημένοι μηχανισμοί συνεργασίας και, σε κάποιο βαθμό, μορφές αλληλεγγύης.

ΕΝΑΣ ΧΩΡΟΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ...

Πρέπει να βλέπουμε τη μακροχρόνια όψη των ευρωπαϊκών πραγμάτων. Η πρόσφατη διεύρυνση και η συμφωνία για τη «συνταγματική» Συνθήκη είναι το αποκορύφωμα εξελίξεων κατά τη διάρκεια των μεταπολεμικών δεκαετιών που μετέτρεψαν την Ευρώπη από έναν χώρο όπου οι πόλεμοι διαδέχονταν ο ένας τον άλλο, σε έναν χώρο έντονης συνεργασίας και αυτοπεριορισμών. Αυτή η αλλαγή οφείλεται σε πολλούς λόγους: στην εμπειρία του τελευταίου πολέμου, στις μεταπολεμικές εξαρτήσεις (οι ΗΠΑ υποστήριζαν την οικονομική συνεργασία των Ευρωπαίων) και απειλές, στην αλληλεξάρτηση μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών, σε ένα κοινό ενμέρει πολιτισμικό υπόβαθρο (αξίες). Οφείλεται όμως επίσης στην επίμονη «ιδέα της Ευρώπης» που έχει παμπάλαιες ρίζες.

Δεν υπάρχει άλλη επιλογή από την ευ-

ρωπαϊκή ενότητα για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων και την υπεράσπιση κοινών συμφερόντων έναντι τρίτων. Το πρόβλημα είναι ότι ο όρος ευρωπαϊκή ενότητα επιδέχεται πολλές ερμηνείες.

...ΧΩΡΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Λογικά, η επανένωση και η θεσμική εξέλιξη θα 'πρεπε να έχουν γίνει πηγή διάχυτης αισιοδοξίας. Όμως το κλίμα στην Ευρώπη είναι βαρύ: Η αποδοχή της Ένωσης από τους πολίτες της έχει πέσει κάτω από το 50% (2004), από 70% που ήταν πριν από 15 περίπου χρόνια, η οικονομία υστερεί και συνοδεύεται από επίμονα υψηλή ανεργία, ενώ με τη διεύρυνση γίνονται εμφανέστερες οι διαφορές συμφερόντων σχετικά με το ποιος θα πληρώσει γι' αυτή.

Την ώρα της επανένωσής της και της υπογραφής «Συντάγματος» η Ευρώπη εμφανίζεται εύθραυστη. Ειδικά η οικονομική κατάσταση είναι με κάμποσα κριτήρια κακή. Ο μέσος όρος οικονομικής ανάπτυξης από το 2000 είναι μόλις 1,75% και η απόσταση του μέσου εισο-

δήματος από το αμερικανικό μεγαλώνει. Η ανεργία παραμένει, ιδίως στις μεγάλες χώρες –Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία και Ισπανία–, σε υψηλά επίπεδα (και στην Ελλάδα). Η στασιμότητα συνοδεύεται από τον φόβο για απώλεια της ανταγωνιστικότητας στις διεθνείς αγορές και, ταυτόχρονα, από πολιτική αμηχανία μπροστά στην κοσμογονία των αγορών.

Εκτός τούτου, το προωθημένο σχήμα συνεργασίας δεν συνεπάγεται ότι οι εθνικοί ανταγωνισμοί και τα παίγνια επιρροής και δύναμης πέρασαν στο χρονοντούλαπο της ιστορίας. Η διένεξη για τον νέο πρόεδρο της Επιτροπής είναι τυπικό σύμπτωμα της παμπάλαιας παθολογίας. Ακόμη και στην οικονομία οι αντιπαλότητες παίζουν ρόλο, όπως επιβεβαιώνουν οι περιοδικές εντάσεις στις σχέσεις Γαλλίας και Γερμανίας.

«ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ» ΣΥΝΘΗΚΗ, ΑΛΛΑ ΟΧΙ ΝΕΟ ΚΡΑΤΟΣ!

Από τυπική άποψη η νέα Συνθήκη είναι μια συνθήκη ανάμεσα σε κυρίαρχα κράτη που τροποποιεί τους κανόνες της μεταξύ τους συνεργασίας που ίσχυαν ως τώρα. Η ΕΕ παραμένει «Ένωση Κρατών» που λειτουργεί στη βάση συμφωνημένων κανόνων, αν και περιέχει στοιχεία που χαρακτηρίζουν ένα τέτοιο κράτος. Η ΕΕ είναι «ομοσπονδιακή» σε ορισμένους τομείς της οικονομικής πολιτικής (ελεύθερες αγορές, νομισματικά) και συνομοσπονδιακή σε άλλους (εξωτερική πολιτική κ.λπ.).

Ποια ποιοτική διαφορά υποδηλώνει το επίθετο «συνταγματική»; Κατά τη γνώμη μου, η απάντηση πρέπει να αναζητηθεί κατά πρώτον στο συμβολικό επίπεδο. Με τον όρο αυτό ανανεώνεται η πεποίθηση ότι το όραμα για μια πολιτική ένωση δεν τέλειωσε (την ώρα

όμως που όλα δείχνουν ότι τέλειωσε ή ότι θα τελειώσει οριστικά με την ένταξη της Τουρκίας, που θα άνοιγε το δρόμο για μια διαφορετική Ευρώπη που θα εκτεινόταν από το Βλαδιβοστόκ ως το Μαρακές, όπως ονειρεύονται οι *Financial Times*, και θα έμοιαζε περισσότερο με έναν συνήθη διεθνή οργανισμό). Δεύτερον, με τον όρο «Σύνταγμα» υπογραμμίζεται η ανάγκη τήρησης των βασικών κανόνων στη διευρυμένη και ετερογενή ΕΕ των 25 ή 27 μελών.

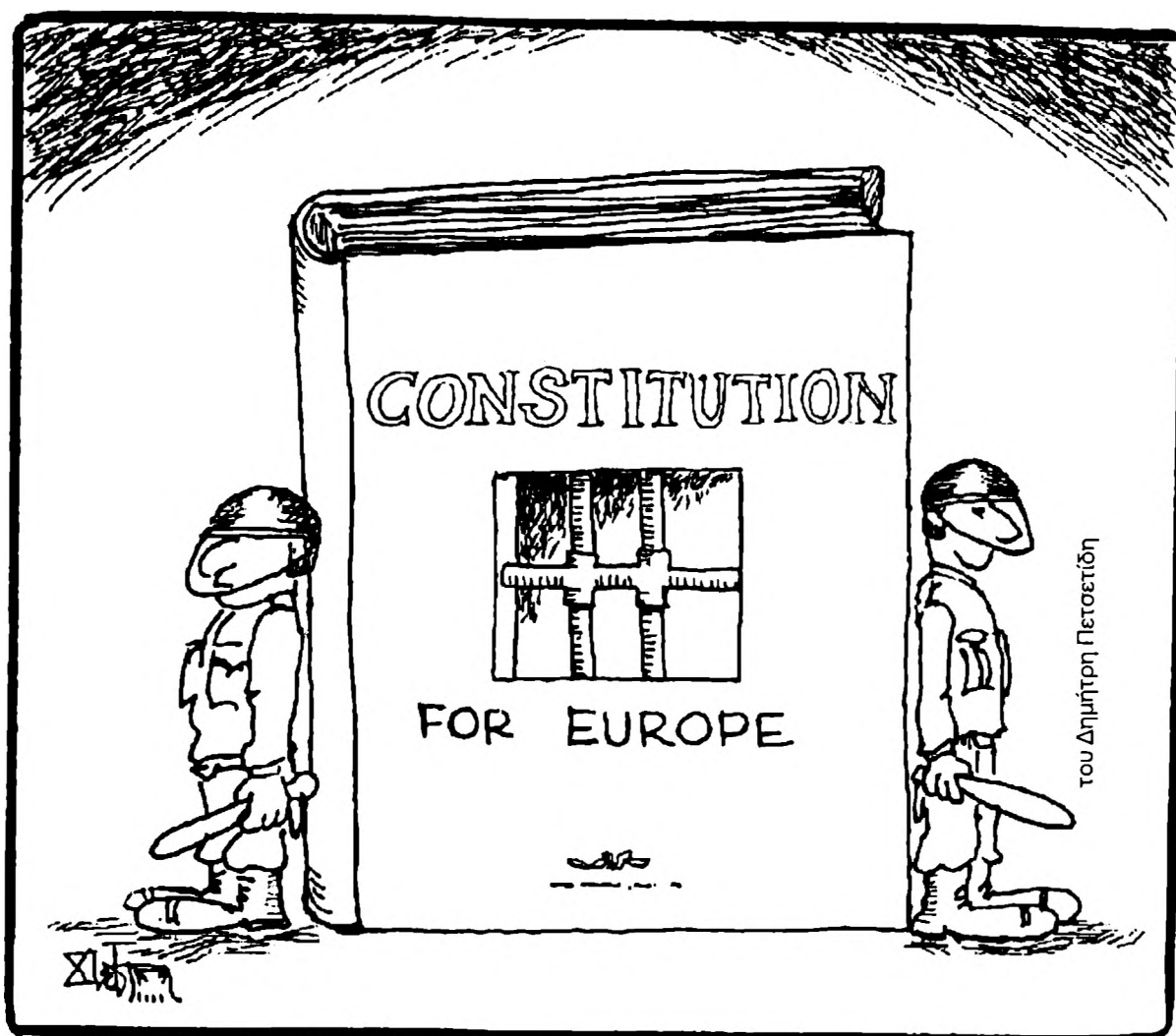
Τι αλλαγές φέρνει νέα Συνθήκη; Γενικά διατυπώνει καθαρότερα από πριν τις αξίες πάνω στις οποίες στηρίζεται η ΕΕ, αλλά οι σημαντικότερες αλλαγές (καινοτομίες) αφορούν τους θεσμούς – τις εξουσίες τους και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Οι αλλαγές αυτές θεωρήθηκαν αναγκαίες για να αντιμετωπισθούν προβλήματα αποτελεσματικότητας στην ΕΕ των 25 και προβλήματα αποδοχής από τους πολίτες. Είναι όμως αμφίβολο αν οι τελικοί συμβιβασμοί για ένα Πρόεδρο της Ένωσης χωρίς πραγματικές αρμοδιότητες ή για τους κανόνες ψηφοφορίας εξυπηρετούν πραγματικά τον σκοπό αυτό.

Γενικά ωστόσο η Ένωση παραμένει μια ένωση κυρίαρχων κρατών που καθορίζουν εντέλει τις αρμοδιότητές της. Δηλαδή, και στο μέλλον, τα κράτη μέλη θα ελέγχουν ουσιαστικά την πορεία και θα αποφασίζουν ομόφωνα αν θα αναθέσουν κάποια νέα εξουσία στην ΕΕ.

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΚΑΙ Η ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Σε ζητήματα οικονομικής συνεργασίας (ή «οικονομικής διακυβέρνησης», όπως είναι ο όρος της μόδας) η νέα «συνταγματική» Συνθήκη δεν φέρνει εκ πρώτης όψεως πολλά νέα στοιχεία, ούτε τροποποιεί σημαντικά ό,τι ήδη ισχύει. Υπενθυμίζω ότι το σημερινό καθεστώς «οικονομικής συνεργασίας» είναι μεν κατά βάση φιλελεύθερο (εσωτερική αγορά, ανεξάρτητη ΕΚΤ, απαγόρευση υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων), αλλά περιέχει και αρκετά παρεμβατικά συμπληρώματα.

Η κριτική έχει επισημάνει ότι σε ένα τέτοιο καθεστώς οι κυβερνήσεις δεν

έχουν πολλές επιλογές. Υπάρχει ένα είδος «μονόδρομου της προσαρμογής». Συνεπώς αντανάκλα μια τρόποντινα αντι-κεϋνσιανή λογική και εμπνέεται από τον μονεταρισμό και τη θεωρία των ορθολογικών προσδοκιών. Επίσης το καθεστώς αυτό αντανάκλα μια βαθιά δυσπιστία έναντι μιας ενεργού μακροοικονομικής πολιτικής. Τέλος, με αυτούς τους θεσμούς (ΕΚΤ) και δημοσιονομικούς περιορισμούς, οι προσανατολισμοί της οικονομικής πολιτικής γίνονται ανεξάρτητοι από κάθε δημοκρατική διαδικασία!

Όμως οι κριτικοί παραβλέπουν συχνά ότι το καθεστώς αυτό ήλθε ως αποτέλεσμα μεγάλης κλίμακας «αποτυχιών του κράτους» και ότι η επιστροφή στον άναρχο παρεμβατισμό δεν συνιστά λύση.

Η «συνταγματική» Συνθήκη δεν αλλάζει ουσιαστικά το πλαίσιο που περιγράψαμε. Ενδυναμώνει σε κάποιο βαθμό την οικονομική συνεργασία υποθέτοντας ότι έτσι θα βοηθήσει να διορθωθούν οι οικονομικές πολιτικές των κυβερνήσεων. Αλλά είναι αμφίβολο αν μπορούν να λυθούν προβλήματα ανεργίας και κοινωνικής ασφάλισης

απλά και μόνο με περισσότερο τυπικές και μάλλον εθελοντικές μορφές συνεργασίας ή συντονισμού στο επίπεδο της ΕΕ. Οι λύσεις απαιτούν ισχυρή πολιτική βούληση στο εσωτερικό κάθε χώρας, κοινωνικές συμμαχίες και ευφάνταστους και αποτελεσματικούς μηχανισμούς «αποζημίωσης» όσων χάνουν από τις αλλαγές. Και οι χαμένοι δεν είναι λίγοι. Οι μεταρρυθμίσεις εμποδίζονται ή αποτυγχάνουν στο εθνικό-τοπικό, όχι στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Τοπικά προσκρούουν σε παρωχημένες ιδεολογίες (που συχνά υποκρύπτουν παρασιτικά συμφέροντα) αλλά και σε πραγματικά προβλήματα επιμερισμού του κόστους, (ανα)διανομής των ωφελειών και, για να μη παραβλέψουμε την ηθική διάσταση, απληστερίας των «εκεί πάνω».

Επίσης, το μακροοικονομικό κλίμα δεν βοηθά πολύ τις κυβερνήσεις. Οι μεγάλες χώρες (εκτός Αγγλίας) έχουν πολύ μικρή ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια. Αυτός είναι ένας φαύλος κύκλος: Η χαμηλή ανάπτυξη σημαίνει υψηλή ανεργία, η τελευταία με τη σειρά της δυναμώνει τις αντιστάσεις σε διαρθρωτικές αλλαγές (π.χ. ιδιωτικο-

ποιήσεις) και η υστέρηση στις αλλαγές επιβραδύνει την ανάπτυξη. Η Ελλάδα, ως συνήθως, είναι ειδική περίπτωση. Εδώ είχαμε όντως ανάπτυξη, όχι όμως σοβαρές μεταρρυθμίσεις. Το αποτέλεσμα είναι οι γνωστές αβεβαιότητες για το μέλλον.

Η ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

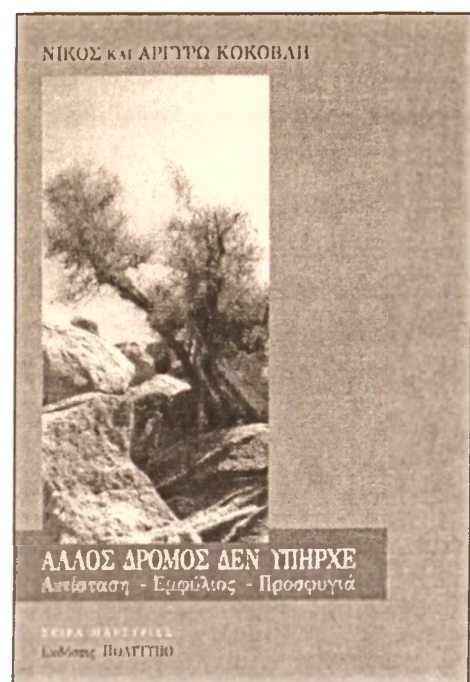
Η «συνταγματική» Συνθήκη δεν αλλάζει άμεσα την καθημερινότητά μας (για να χρησιμοποιήσω έναν πρόσφατο πολιτικό όρο). Άλλωστε δεν είναι αυτός ο ρόλος των θεμελιωδών κανόνων του παιγνιδιού. Όμως οι τύχες μας, οι τύχες της οικονομίας και του καθενός και η ασφάλειά μας εξαρτώνται εν πολλοίς από την εξέλιξη της ΕΕ και όχι μόνον από τις δικές μας προσπάθειες. Επίσης,

η Συνθήκη-Σύνταγμα μπορεί εντέλει να σταθεροποιήσει τη μακροχρόνια τάση «επανεπινόησης» του κράτους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Αυτό σημαίνει πολλά πράγματα – κυρίως, λιγότερα μονοπώλια, μικρότερο και καλύτερο κράτος σε συνθήκες ανταγωνισμού και ανοικτών αγορών. Το κράτος-καρδάρα (James Buchanan) που απλώς διανέμει πόρους άναρχα σε συγκυριακούς ευνοούμενους, συσσωρεύει χρέη και είναι αντιπαραγωγικό, δεν μπορεί πλέον να επιβιώσει.

Συνολικά, η «συνταγματική» Συνθήκη δεν τροποποιεί τη γενικά φιλελεύθερη φιλοσοφία της ΕΕ, ούτε τά ισχύοντα παρεμβατικά στοιχεία της. Δεν τροποποιεί επίσης τις ισορροπίες που έχουν διαμορφωθεί ανάμεσα σε κράτη-μέλη και ευρωπαϊκούς θεσμούς (Επιτροπή,

κ.λπ.): Η Ένωση εποπτεύει τον ανταγωνισμό και διασφαλίζει ένα ελάχιστο παρέμβασης και αλληλεγγύης, τα κράτη μέλη όμως παραμένουν υπεύθυνα για την κοινωνική τους πολιτική, την οποία, όπως δείχνει η εμπειρία των τελευταίων ετών, αναμορφώνουν αλλά δεν συρρικνώνουν!

Ποια είναι όμως η δυναμική του πράγματος; Οποιοδήποτε θεσμικό άλμα μπορεί να προέλθει, όπως δείχνει η ιστορική εμπειρία, μόνον από εξωτερικούς κλονισμούς ή απειλές. Η νέα Συνθήκη διευκολύνει τέτοια άλματα αν χρειασθούν και αν οι κυβερνήσεις τα αποφασίσουν ομόφωνα! Προς το παρόν πάντως οι αντιλήψεις για το πού πηγαίνουμε ή πού θα 'πρεπε να πάμε διαφέρουν. Δεν υπάρχει ένα κοινό όραμα για την αυριανή Ευρώπη.

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι. Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας,

Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια. Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία που πρέπει να γνωρίζει κάθε πολίτης. Ένα μάθημα εγκάρτερησης και ανθρωπιάς.

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:
ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ
Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21
τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail:
chrapou@otenet.gr

Ο Παλλαδάς ο Αλεξανδρεύς –άγνωστος στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό και του οποίου «το ποιητικό κύρος έφτασε στο απόγειό του μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο» (J. Irmscher)– έζησε στο β' μισό του Δ' αιώνα και το έργο του βρίσκεται διασκορπισμένο στα οχτώ από τα δεκαέξι βιβλία της Παλατινής Ανθολογίας. Την εποχή αυτή ο χριστιανισμός εδραιώνεται και ανακηρύσσεται επίσημη θρησκεία του κράτους, ενώ τα αλληπάλληλα διατάγματα του Θεοδοσίου νομιμοποιούν τους νέους διωγμούς που αναλαμβάνουν

τώρα οι χθεςινοί διωκόμενοι.

Ο Παλλαδάς, συγκλονισμένος από τα τραγικά γεγονότα, θα διατυπώσει επιγραμματικά την πικρία του:

*Είμαστε αλήθεια ζωντανοί, ω Έλληνες
καθώς μας πήρε τώρα η συμφορά
κι έγινε η ζωή μας εφιάλτης;
Ή μήπως ζούμε εμείς κι έχει η ζωή πεθάνει;*

Για όσους εξακολουθούν να αναζητούν μέσα από τα ερείπια της Ιστορίας το πνεύμα των Ελλήνων που χάθηκε, οι στίχοι αυτοί θα αναδύονται από τα βάθη του χρόνου ανέπαφοι καθώς συνοψίζουν επίκαιρες απορίες.

**ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ
ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ**

Το αρχαίο κείμενο και μεταφραστικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις από τον Τζίμη Παπανικολόπουλο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21
τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail:
chrapou@otenet.gr

Καθ' οδόν προς μία αυτόνομη κουλτούρα της Δεξιάς (ένα «αιρετικό» κείμενο με πολιτικές προεκτάσεις)

του Χρήστου Γούδη

Διαβάτη, τ' αχνάρια σου ειν' ο δρόμος,
τίποτε άλλο πέρ' απ' αυτά.
Διαβάτη, δεν υπάρχει δρόμος,
το δρόμο η πορεία σου τον φτιάχνει μοναχά
και ρίχνοντας πίσω τη ματιά,
βλέπει κανείς το μονοπάτι
που ποτέ δε θα βαδίσει
για να γυρίσει πίσω ξανά.
Διαβάτη, δεν υπάρχει δρόμος,
παρά μονάχα ρεύματα στό πέλαγος μακριά.

Caminante

Antonio Machado (μτφρ: Χ. Γούδης)

Ι. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΚΑΙ Η ΨΥΧΟΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ «ΚΑΤΑΔΡΟΜΕΑ»

Η κουλτούρα ενός πολιτικού χώρου υπερβαίνει εξ ορισμού την πολιτική (εξουσιαστική) του διάσταση. Διότι η πολιτική της Εξουσίας δεν είναι παρά ένας κατ' επίφαση εκλεγμένος (ουσιαστικά επιλεγμένος) κοινωνικός μηχανισμός ελέγχου και διαχείρισης της δυναμικής μιας κοινωνίας. Ο ευρύτερος όμως πολιτικός χώρος του οποίου είναι έκφανση, διέπεται από επιπρόσθετες φιλοσοφικές, πολιτισμικές και αισθητικές διαστάσεις οι οποίες συμβάλλουν καθοριστικά στη διαμόρφωση της κουλτούρας του. Στην πορεία του χρόνου μια τέτοια κουλτούρα αναπτύσσεται και εξελίσσεται, ιδιαίτερα όταν η ιδεολογία του χώρου δοκιμάζεται επί μακρόν από την επικράτηση άλλων ρευμάτων σκέψης. Στην προκειμένη περίπτωση η αναδυόμενη παρουσία μιας «αναρχοαυτόνομης» κουλτούρας της Δεξιάς στο χώρο της διανόησης αποτελεί έκφανση της πολύχρονης αντίστασης ορισμένων πνευματικών οντοτήτων που επιβίωσαν στην πορεία μόνοι τους, μαχόμενοι με τις δικές τους δυνάμεις «δια πυρός και σιδήρου» ενάντια στην κυριαρχία ενός μακρόβιου καθεστώτος γεμάτου με μικροβιακές εστίες, οι οποίες και το οδήγησαν τελικά στη σήψη του.

Εκείνες οι ανεξάρτητες προσωπικότητες της σύγχρονης Δεξιάς που ξεπέρασαν χωρίς να αλλοτριωθούν την εικοσαετία της πράσινης λαίλαπας, αναγκάστηκαν –ακριβώς για να επιβιώσουν χωρίς συμβιβασμούς– να σφυρηλατήσουν μέσα στο πέρασμα του χρόνου μία αυτόνομη και αυτοδύναμη πολιτική

φυσιογνωμία. Μία φυσιογνωμία διαπνεόμενη από την ψυχοσύνθεση και τον ιδεολογικό κώδικα του «καταδρομέα» (συγχωρείστε την μιλιταριστική ορολογία, αλλά η σκέψη είναι από τη φύση της πολεμική ενώ η πολιτική δεν είναι παρά ένα πολεμικό παίγνιο – *war game*, *jeu de guerre*, *Kriegsspiel* ή *juego de guerra*, για τους εξ ημών διεθνιστές και κοσμοπολίτες). Η έννοια της «καταδρομής», μιας αφιερωμένης, ευέλικτης, σάρωτικής και στοχευμένης πνευματικής πορείας στα όρια της ριψοκίνδυνης κρημνοβασίας, για την πάση θυσία εκπλήρωση της «αποστολής», είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον πολιτικό ακτιβισμό της Δεξιάς της δράσης. Μια τέτοια ψυχολογία κατατείνει στην διαμόρφωση μιας ελευθεριακής φυσιογνωμίας πέραν και έξω από την εκάστοτε κατεστημένη δεξιά εξουσιαστική ιεραρχία, η οποία ούτως ή άλλως –μέχρι την πρόσφατη αναγέννησή της κατά την διάρκεια της τελευταίας επταετίας– δεν είχε τη δύναμη να προσελκύσει τους συνειδητοποιημένους εκφραστές της ιδεολογίας της, πολύ δε περισσότερο να τους εντάξει στους κόλπους της, λόγω των εγγενών αδυναμιών της, τόσο ως προς την ευρύτερη πολιτική της θεώρηση περί των τεκταινομένων (πρακτικά δεν καταλάβαινε τι της γινόταν) όσο και ως προς την ικανότητα συγκρότησης εναλλακτικής πρότασης εξουσίας και πειστικής προβολής των θέσεών της (η πολιτική του «ώριμου φρούτου», την άσχημη γεύση του οποίου δοκίμαζε τελικά η ίδια η Δεξιά επί σειρά αναμετρήσεων).

Η μέχρι προ ολίγων μόλις ετών παθολογική πολιτική καχεξία του εξουσιαστικού πυρήνα της Δεξιάς, μέσα από την έλλειψη σαφούς ιδεολογίας και στρατηγικής και την επιλογή προσώπων στις τάξεις της στα όρια του πολιτικώς απαράδεκτου ή γελοίου, ανάγκασε τους ιδεολόγους του χώρου να αναπτύξουν μία αυτόνομη «αναρχική» κουλτούρα και ως προς τη στάση τους απέναντι σε ένα «δημοκρατικό» καθεστώς, πρακτικά μιας δημοκρατικής δικτατορίας, και ως προς την αποδοχή της κανονιστικής πολιτικής εκδοχής του φυσικού τους χώρου, πρακτικά του αιδήμονος απολιτικού αυτοπροσδιορισμού του «μεσαίου» χώρου. Γιατί το όνομα του ρόδου είναι ρόδο, έστω τριαντάφυλλο, αλλά ποτέ μολόχα. Έτσι και το όνομα της Δεξιάς είναι Δεξιά, έστω Κεντροδεξιά, αλλά ποτέ «μεσαίος» χώρος. Ο νεφελώδης μεσαίος χώρος δεν έχει ποτέ συγκεκριμένη πολιτική και ιδεολογική τοποθέτηση. Επιλέγει κατά το δοκούν, ανάλογα με τις τρέχουσες αντιλήψεις, την συγκυρία της στιγμής και τα τρέχοντα συμφέροντά του. Χρέος της νεωτερικής Δεξιάς εί-

ναι να προβάλλει την –ομολογουμένως πολυμορφική και ευέλικτη– ιδεολογία της, προσαρμοσμένη στις τεχνοπολιτικές και κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις, να κάνει την αυτοκριτική της σε βάθος –κάτι που μέχρι σήμερα αποφεύγει συστηματικά–, να επωμισθεί τις ευθύνες που της αναλογούν από τα σφάλματα του πρόσφατου και απώτερου παρελθόντος και να επαναπροσδιορίσει το νέο καθαυτό της πρόσωπο, χωρίς να ντρέπεται για το όνομά της. Χρέος της είναι να πείθει σε βάθος χρόνου με το δόκιμο, ειλικρινές και εφαρμόσιμο της ιδεολογίας της, και όχι με την περιστασιακή απόκρυψη του ονόματός της. Αποτέλεσμα αυτής της δυσαρμονίας των ιδεολόγων με την εξουσιαστική δομή του πολιτικού τους χώρου σχετικά με την υπαρξιακή δύναμη του ονόματος, είναι η εκ μέρους τους διαμόρφωση μιας πολιτικής ψυχασύνθεσης η οποία χαρακτηρίζεται από αναρχική νοοτροπία όσο οι πολιτικές, κοινωνικές και εθνικές πιέσεις διατηρούνται σε χαμηλό επίπεδο (το σύνδρομο του «δεν πάν’ να πνιγούν όλοι τους»), μία νοοτροπία η οποία όμως γίνεται προοδευτικά δεξιόστροφη με την σταδιακή αύξηση των αντίστοιχων πιέσεων. Σε μια τέτοια πολιτική συμπεριφορά, οι στροφές προς τα δεξιά καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θέσεων και αντιδράσεων, μέχρι να φθάσει η στρόφιγγα στο αδιέξοδό της, και να ακουστεί το κλικ που προμηνύει τον ήχο του όπλου.

Οι ακραίες καταστάσεις που προκαλούν την αδυναμία της στρόφιγγας να κινηθεί προς τα δεξιά δεν αφορούν τη φυσιογνωμία της αναρχοαυτόνομης Δεξιάς. Ο χώρος του δικού της ακτιβισμού είναι χώρος ιδεών, εκλογίκευσης, πειθούς και διαλεκτικής αντιπαράθεσης. Λόγω ιδιοσυγκρασίας, λόγω παιδείας και λόγω βιωματικής εμπειρίας. Είναι ο χώρος των πνευματικών ενεργειών και δραστηριοτήτων της πολιτικής, τον οποίο η ακροδεξιά παραδοσιακά γράφει «στις ερπύστριες των τεθωρακισμένων της».

II. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ

Η δύναμη της δεξιάς κουλτούρας είναι ο λόγος, όχι το αίμα. Και επειδή ακριβώς η δύναμή της είναι ο λόγος, και επειδή ο λόγος από τη φύση του εκφράζει αλήθειες και όχι ρητορικά σχήματα, αλήθειες που υπερβαίνουν τα προσωπικά συμφέροντα αλλά και την τρέχουσα ευκαιριακή πολιτική θεώρηση και τους τακτικισμούς που αυτή επιβάλλει, η θέση της είναι –και θα παραμείνει– θέση επαγρύπνησης για την τήρηση των ιδεών της από τον εξουσιαστικό μηχανισμό της «άρχουσας» Δεξιάς. Αυτή είναι η μοίρα των «καθαρών». Αντιεξουσιαστική (στην όποια μορφή κατάχρησης της εξουσίας) και ασυμβίβαστη (στην εξαγορασμένη σιωπή).

Πρωταρχικός όμως στόχος και σκοπός της δεξιάς διανόησης είναι η προβολή της «κουλτούρας της Δεξιάς» πέραν των στενών πολιτικών της πλαισίων και της εξουσιαστικής πρακτικής της. Είναι η ανάδειξη της «πολυμορφικής» Δεξιάς και ο ευρύτερος και πολύπτυχος προσδιορισμός της ως μεθόδου θέασης των πραγμάτων, ως στάσης ζωής και τρόπου κοινωνικής συμπεριφοράς, ως θεώρησης φιλοσοφικής και επιστημονικής βαθύτερων εννοιών και αισθημάτων που υπερκαλύπτουν την όποια τετριμμένη ή εξτρεμιστική (μιλιταριστική) πολιτική της διάσταση. Είναι η προβολή ενός οράματος που επιζητά να γίνει πράξη, ενός κοσμοείδωλου (*world-view*, *Weltanschauung*) που διαπλάθει η δεξιά αντίληψη της τάξης και της ελευθερίας, η δεξιά προσέγγιση της ζωής, του έρωτα και του θανάτου, η δεξιά σύλληψη του θείου, η δεξιά μορφή του αγώνα του καθενός μας που μάχεται τον δικό του πόλεμο, η δεξιά γραφή της ποίησης, η δεξιά ηθική της μάχης. Μέσα από κείμενα αντίστασης και αγώνα. Μέσα από λόγο άλλοτε καταγγελτικό και διάπυρο, άλλοτε παραινετικό και ανατρεπτικό, άλλοτε αναλυτικό, στοχαστικό και ανορθόδοξο. Μέσα από τον αιρετικό μονόλογο του μοναχικού καβαλάρη που πορεύεται τον δύσκολο δρόμο των πεποιθήσεών του στην ασυμβίβαστη ιδεολογική πορεία του.

Το κύριο χαρακτηριστικό μιας τέτοιας προσπάθειας δεν είναι η συμμετοχή στην εξουσία αλλά η διαμόρφωση της πνευματικότητας και της πολιτισμικής διάστασης του χώρου. Αντιεξουσιαστική από τη φύση της, η μαχόμενη διάνοηση αυτού του χώρου έχει πλήρη συνείδηση του αιρετού και εφήμερου της κάθε εξουσίας. Γι’ αυτό μάχεται για μια διεισδυτικότερη παρέμβαση και μια μακρόπνοη παρουσία σε βάθος χρόνου, στηριγμένη στο κύρος της γνώμης των εκφραστών της σε θέματα ευρύτερης πολιτικής (και όχι μόνο) κουλτούρας. Η διατήρηση όμως του κύρους της γνώμης, το οποίο υπάρχει ή δεν υπάρχει ανεξάρτητα και πέραν της οποιας πλειοψηφικής επιδοκιμασίας, είναι συνυφασμένη με αξιολογικές προσεγγίσεις εδραιωμένες στην (ενίοτε πικρή) αλήθεια. Γιατί μακροπρόθεσμα η αλήθεια, για να αναφερθώ στις απόψεις του Ρένου Αποστολίδη, δεν είναι αδύναμη, αναιμική και ανίσχυρη μπροστά στην όποια μορφή εξουσία, αλλά πανίσχυρη και παντοδύναμη, διεισδυτική, διατηρητική και καταλυτική στην τελική έκβαση των πραγμάτων. Και όποιος τολμά να την κοιτά κατάματα –ασπαζόμενος το σολωμικό δόγμα «εθνικό είναι ότι είναι αληθές»– και να δομήσει

ον λόγο του επάνω της, θα είναι ο τελικός νικητής στην δια-
ιόρφωση και παγίωση ενός πολιτικού και πολιτισμικού πλαι-
ίου αρχών και αξιών, που αποτελεί το ζητούμενο της σύγ-
χρονης ελληνικής κοινωνίας.

II. Η ΠΡΟΑΣΠΙΣΗ ΤΟΥ ΟΡΑΜΑΤΟΣ

Κάτω από αυτό το πρίσμα η «κουλτούρα της Δεξιάς» δεν εί-
ναι ένα καλλωπιστικό φυτό στον κήπο της δικής της εξου-
σίας, αλλά κάκτος ακάνθινος που φύτεψε στην έρημο του
ιακρόχρονου αναχωρητισμού της παράταξης και άντεξε την
ειψυδρία. Είναι μία κουλτούρα σε συνεχή κινητικότητα,
του πλάθεται και μορφοποιείται καθημερινά μέσα στο καμί-
νι ενός αέναου αγώνα ιδεολογικής ζύμωσης και πνευματικής
κναζήτησης και αντιπαράθεσης.

Προσδιορισμένη μέσα από τις ποικίλες εκφάνσεις της, αυτή
η κουλτούρα αποτέλεσε και αποτελεί δύναμη ανατροπής των
διαθέσεων της όποιας αυτοκρατορίας (οθωμανικής, βρετα-
νικής, σοβιετικής, τριτοκοσμικής, αμερικανικής, οικονομι-
κής) η οποία απειλούσε ή απειλεί να επιβάλλει ξένους πολι-
τικούς και πολιτισμικούς οδοδείκτες στη χώρα μας. Η ελλη-
νική αντίληψη της πολιτικής πρακτικής, του πολιτικού ρεαλι-
σμού και της πολιτικής ουτοπίας, σμίλεμένη αντίστοιχα μέσα
από την παγκοσμιότητα της αριστοτελικής, της θουκυδίδειας
και της πλατωνικής σκέψης, παρέχει όλα τα εφόδια όχι μόνο
για την βαθύτερη κατανόηση των ανθρώπινων κοινωνικών
και πολιτικών οριζόντων αλλά και το αξιολογικό υπόβαθρο
για άμυνα μέχρις εσχάτων, τόσο εναντίον των ιστορικών βι-
αιοπραγιών των στιγμιαία ισχυρών της γης όσο και εναντίον
της ηπιότερης αλλά επικινδυνότερης οσμοτικής διείσδυ-
σης της πολιτισμικής τους επικυριαρχίας. Γιατί η ελληνική
Δεξιά αυτοπροσδιορίζεται με βάση τη συνέχεια της τρισχι-
λιόχρονης ιστορίας και γλωσσολαλίας των Ελλήνων, αυτών
που έρχονται από μακριά για να πάνε μακριά, πορευόμενοι
τον δύσκολο δρόμο της αρετής μέσα σε μια ατμόσφαιρα ελ-
ληνικότητας που περικλείει το νόημα της ζωής τους. Και θεω-
ρεί ότι οι υπεράνθρωποι αγώνες των Ελλήνων για την Ελευ-
θερία τους έχουν και απαιτούν συνέχεια και συνέπεια κατά
την διάνοιξη του υπαρξιακού τους δρόμου για το μέλλον.

Η «κουλτούρα της Δεξιάς» είναι επίσης ταγμένη στην προά-
σπιση της ίδιας της Δεξιάς έναντι του κακού εαυτού της, που
πολλές φορές αναδύθηκε στο παρελθόν όταν βρέθηκε στην
εξουσία. Γιατί ο χώρος της Δεξιάς παραμένει ακόμη δραματι-
κά αδιάβαστος και ελάχιστα συνειδητοποιημένος ιδεολογι-
κά. Όχι μόνο στη βάση του αλλά και στις υψηλότερες εκφάν-
σεις του, ακόμα και στο πεδίο της ενημέρωσης. Δεν είναι διό-
λου τυχαίο το γεγονός ότι οι όποιες πρωτότυπες, ανένταχτες,
ανορθόδοξες, αιρετικές αλλά ακόμα και κατεστημένες και
ιστορικές απόψεις της Δεξιάς, φιλοξενούνται, εκφράζονται
και μαθαίνονται κυρίως μέσα από τα έντυπα της ευρύτερης
προοδευτικής Αριστεράς (*Αντί, Αρδην, Ελευθεροτυπία*, για
παράδειγμα), ενώ αντίστοιχα πνίγονται, αγνοούνται ή συστη-
ματικά «οστρακίζονται» από τη μεγάλη πλειοψηφία των εντύ-
πων της Δεξιάς, σοβαροφανών ή όχι.

Στον τομέα της ελεύθερης έκφρασης των ιδεών η Αριστερά
εξακολουθεί να έχει σαφή και αναμφισβήτητη υπεροχή.

Πρακτικά χάρις σ' αυτόν τον φιλελευθερισμό της Αριστεράς,
πολλές από τις απόψεις που σήμερα βλέπουν το φως της δη-
μοσιότητας κατόρθωσαν να διατρήσουν το φράγμα της κατε-
στημένης λογοκρισίας και να βρουν τη δημόσια έκφρασή
τους. Απόψεις που με τη διάχυσή τους αποσκοπούν στην
προάσπιση του οράματος που επαγγέλθηκε πρόσφατα η σύγ-
χρονη ελληνική Δεξιά και την αποφυγή της διάψευσης στην
πράξη των προσδοκιών του λαού της, από την ενδεχόμενη
ακαταλληλότητα των συντελεστών υλοποίησης των επαγγε-
λιών της. Γιατί άπειρες είναι οι φορές που στο πέρασμα της
ιστορίας οι αδυναμίες, η ανικανότητα και οι ιδιοτελείς μι-
κρότητες των ανθρώπων, καταβύθισαν τα όνειρα που ευγε-
νείς οραματιστές και καλοπροαίρετοι ηγέτες προσπάθησαν
να εφαρμόσουν για τη δόμηση μιας καλύτερης, δικαιότερης
και ωραιότερης κοινωνίας.

Είναι όμως στη φύση της μαχόμενης διανόησης να μην τα
βάξει ποτέ κάτω και να προσπαθεί –μάταια ίσως– να διαψεύ-
σει τον ποιητή (T.S. Eliot, από «Το ερωτικό τραγούδι του Τζ.
Άλφρεντ Προύφροκ» σε δική μου μετάφραση) σύμφωνα με
τον οποίο:

*Ξεχαστήκαμε σε δώματα θαλασσινά
νύμφες της θάλασσας στεφανωμένες
με φύκια κόκκινα και καστανά
να κοιτούμε,
μέχρι να μας ξυπνήσουνε ανθρώπινες φωνές,
και να πνιγούμε.*

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΜΙΧΑΛΗΣ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ:
ΕΝΟΡΚΟΣ στη Δίκη για τη 17N

Εκδόσεις Σταφυλίδη

Ο εθνοκεντρισμός των ευρωεκλογών

του Αλέκου Τζιόλα

Από παντού φαίνεται πως οι πολίτες της Ε.Ε. αντιμετώπισαν τις ευρωεκλογές με κριτήρια εθνικά μόνο. Και αυτό δείχνει πόσο απαξιωτικά βλέπουν το θέμα της ενοποίησης της. Είναι δε απογοητευτικό να βρίσκεται η ενοποίηση στη φάση της θεσμοθέτησής της και οι λαοί να της γυρίζουν την πλάτη. Είναι όμως ακόμα πιο απογοητευτικό με αυτή την έμμεση συναίνεση των λαών να ωθείται η Ευρώπη προς την πλήρη εξομοίωσή της με την Αμερική σε χρονική στιγμή που μόνο ντροπή μπορεί να επισύρει κάθε τέτοια εξομοίωση.

Το υψηλό ποσοστό αποχής, που σημαίνει μεγάλη απάθεια απέναντι σ' αυτό που πάει να συντελεστεί, δείχνει αρκετά καθαρά την καθολική αναδίπλωση των ευρωπαϊκών χωρών στον εθνικισμό τους. Προπάντων οι νέες χώρες, από τις οποίες θα περίμενε κανείς να επιβεβαιώσουν τουλάχιστον τη θέλησή τους στην ένταξη, σημείωσαν τα υψη-

λότερα ποσοστά αποχής. Όμως και η ίδια η ψηφοφορία έχει χαρακτηριστικά εθνικών εκλογών. Οι ευρωπαίοι πολίτες δεν υπερψήφισαν ή δεν καταψήφισαν τα πολιτικά τους κόμματα με βάση τη στάση τους απέναντι στο θέμα της ενοποίησης της Ευρώπης, αλλά με βάση την εγχώρια πολιτική που ασκούν. Έτσι κατά κανόνα καταψηφίστηκαν τα κυβερνώντα κόμματα και

υπερψηφίστηκαν τα αντιπολιτευόμενα. Κι όπου αυτό σε ελάχιστες περιπτώσεις δεν έχει συμβεί είναι σ' εκείνες τις χώρες που διεξήχθησαν εθνικές εκλογές πολύ πρόσφατα, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι τα κριτήρια είναι πάλι εθνοκεντρικά.

Βεβαίως η μεγάλη ευθύνη για την αναδίπλωση των ευρωπαϊκών χωρών στον εθνικισμό τους βρίσκεται στις ηγεσίες τους, που με την πολιτική τους απογοήτευσαν τους λαούς και δεν τους εμπνέουν πλέον με το όραμα της ενωμένης Ευρώπης. Το κατακερματισμένο πολιτικό πρόσωπό της, η ανυπαρξία διάθεσης να εναντιωθεί και ν' ανακόψει τη βαρβαρότητα της αμερικάνικης πολιτικής, η πλήρης υποταγή της σ' αυτή, η ανυπαρξία δημοκρατίας, η συντέλεση της ενοποίησης ερήμην των λαών της, η ικανοποίηση όλων των ολιγαρχικών βλέψεων του συστήματος και η έλλειψη ιδεολογικής συνοχής εξηγούν γιατί το όραμα της Ε.Ε. έπαυσε να εμπνέει τόσο γρήγορα τους λαούς της.

Η τραγική συνέπεια από την απαξίωση των ευρωεκλογών είναι να διαμορφώνεται η ενοποίηση της Ευρώπης με τους κανόνες και τις δομές που θέλουν οι οικονομικά ισχυροί, οι οποίοι πάντα εναντιώνονται στη συμμετοχή των πολιτών και κάνουν ό,τι μπορούν για να την αποκλείουν ή να την περιορίζουν ή και να την κατευθύνουν. Γι' αυτό αποφεύχθηκε συστηματικά να τεθούν σε προεκλογική συζήτηση ευρωπαϊκά θέματα. Έτσι ενθαρρύνθηκαν οι εθνικιστικές τάσεις και ενισχύθηκε ο αντιευρωπαϊσμός.

Ιδιαίτερα στη χώρα μας ο εθνοκεντρικός χαρακτήρας των ευρωεκλογών εκδηλώθηκε πιο έντονα. Κι ενώ οι ευρωεκλογές ήταν πάντα ανώδυνες πολιτικά, αυτές εδώ έπαιξαν ρόλο πολιτικής χιονοστιβάδας, όχι μόνο επει-

ή ανατράπηκαν οι συνηθισμένοι κανόνες που διέπουν την ευρωεκλογική ια συμπεριφορά, αλλά και επειδή οι ιολιτικές τους συνέπειες είναι ανυπο-όγιστης σημασίας. Γιατί κατά παρά-οση στις ευρωεκλογές τα μεγάλα κόμματα έχαναν μέρος της δύναμής τους και ενισχύονταν αναλογικά τα μικρά. Σε τούτες όμως, με βάση το εθνο-εντρικό κριτήριο που ίσχυσε, εκφρά-πηκε ανεπιφύλακτη η εμπιστοσύνη ιρος το κυβερνητικό κόμμα και απο-όκιμάστηκε έντονα το κόμμα της ξιωματικής αντιπολίτευσης. Τα δύο μικρά, ΚΚΕ και ΛΑΟΣ, που είχαν ντιευρωπαϊκό προσανατολισμό, ση-είωσαν θεαματική αύξηση των ψή-ρων, ενώ ο ΣΥΝ, που έχει ευρωπαϊκό προσανατολισμό, ενισχύθηκε σε σχέ-η με τις εθνικές εκλογές αλλά μείωσε η δύναμή του σε σχέση με τις προη-γούμενες ευρωεκλογές.

Η αποδοκιμασία του κόμματος της ξιωματικής αντιπολίτευσης ήταν τόσο έντονη, ώστε να σηματοδοτούνται με-γάλες πολιτικές εξελίξεις. Τώρα πράγ-ματι διαγράφεται η προοπτική αλλαγής του πολιτικού σκηνικού αλλά με την εντελώς αντίστροφη έννοια από αυτή που εννοούσαν και διατυμπάνιζαν προ-εκλογικά οι σύγχρονοι οπαδοί του μεσ-σιανισμού. Γιατί πρόκειται για πραγ-ματική συντριβή, όχι σε σύγκριση με τα ποσοστά που είχε στις προηγούμενες ευρωεκλογές –ως προς αυτές σημειώ-θηκε «λάχιστη αύξηση»– αλλά σε σύ-γκριση με τα ποσοστά των πρόσφατων εθνικών εκλογών και προπάντων σε σύγκριση με τη διαφορά του από το κυ-βερνών κόμμα, που διπλασιάστηκε. Η θεαματική αύξηση αυτής της διαφοράς προκάλεσε αντιδράσεις και για πρώτη φορά αμφισβητείται απερίφραστα ο αρχηγός από κορυφαία στελέχη. Η ανασυγκρότηση του κόμματος δεν εί-ναι ατομική υπόθεση αλλά συλλογική και κανένας δεν έχει λευκή επιταγή, θα διακηρύξουν δημόσια. Μόνο ο κ. Σκαν-δαλίδης δείχνει πως δεν έχει καταλάβει τι έχει συμβεί και συνέχισε τη διατύπω-ση ασύμβατου προς τα πράγματα πολι-τικού λόγου.

Όμως ο αρχηγός τους έχει δίκιο. Για-

τί, στην επιδίωξή τους να πάρουν τις εθνικές εκλογές με κάθε τρόπο, του εκχώρησαν άνευ όρων κάθε εξουσία επί του κόμματος. Δέχθηκαν την απαί-τησή του ν' αλλάξει το Καταστατικό του κόμματος, ώστε να γίνει η εκλογή του όχι μόνο από την κομματική βάση αλλά και από εξωκομματικούς, για να μην έχει πια το κόμμα το δικαίωμα ανάκλησής του. Του έδωσαν επίσης το δικαίωμα να πάρει την εντολή από τους ψηφοφόρους ν' ανατρέψει τα πά-ντα στο κόμμα, όργανα, μηχανισμούς, στελέχη, και να γίνει ο απόλυτος δια-χειριστής τους. Η εν λευκώ λοιπόν επι-ταγή κατάργησης των πάντων και αυ-θαίρετης ανασύνθεσής τους δόθηκε και από τα στελέχη του κόμματος και αντί να ντρέπονται για την αναγόρευ-σή του σε απόλυτο μονάρχη επαίρο-νταν, πιστεύοντας ότι θα ξεγελάσουν έτσι το λαό και θα ξαναπάρουν τις εκλογές. Τώρα όμως αντιδρούν καθώς ούτε εκείνες τις εκλογές κέρδισαν ούτε πιστεύουν ότι πρόκειται ποτέ να τις ξανακερδίσουν υπό τη δική του ηγε-σία. Γιατί ο μεσσίας τους, που τον πρό-βαλλαν με τόσο αυτοεξευτελισμό, τους βγήκε λειψότατος.

Όμως όση πίστη στη δημοκρατία κι αν εκδηλώνουν υστερόχρονα, κανείς δεν τους πιστεύει. Έχουν συνειδητοποιή-σει οι οπαδοί τους πως στο μόνο που πι-στεύουν είναι η αποκόμιση προσωπι-κών ωφελειών, γι' αυτό και το μοιραίο «φυγείν αδύνατον». Η πολιτική χρεο-κοπία του ΠΑΣΟΚ δε σχετίζεται με την ανυπαρξία ικανοτήτων. Οι ικανότητες, αν εξαιρέσει κανείς τον αρχηγό τους, ποτέ δεν τους έλειψαν. Το πρόβλημα του ΠΑΣΟΚ είναι αποκλειστικά ηθικό και σαν ηθικό μόνο με ηθικούς όρους μπορεί ν' αντιμετωπιστεί. Αυτοί όμως είναι που λείπουν παντελώς. Ο κ. Κου-λούρης, που τόσο μελοδραματικά, όπως πάντα, θρηνεί για το κατάντημά τους, είναι αυτός που επαίρεται για την ανακάλυψη των πεντάμετρων κοντα-ριών, που δίνουν τη δυνατότητα να φαί-νονται μεγαλύτερες οι συγκεντρώσεις τους απ' ό,τι ήταν και να εξαπατούν τους πολίτες. Ο κ. Βενιζέλος, που εμφα-νίζεται ως επικρατέστερος διεκδικητής

της αρχηγίας, έχει δικαιολογήσει όλες τις αντιφάσεις του κόμματος, αντιφά-σκοντας φυσικά και ο ίδιος ακατάπαυ-στα. Ποιος να τον εμπιστευθεί, έστω κι αν αναγνωρίζονται γενικά οι ικανότη-τές του;

Βέβαια να μεταλλάσσεται ένας πολι-τικός ή πολιτικό κόμμα και τη μια στιγ-μή να χειροκροτεί ακατάπαυστα το στραγγαλισμό της δημοκρατίας, για να μπορέσει έτσι να εξαπατήσει το λαό και να ξαναπάρει τις εκλογές, και την άλλη στιγμή, επειδή δεν «του βγήκε» ο μεσσιανισμός που υπηρέτησε πιστά, να την επικαλείται, είναι πολιτική συμπε-ριφορά ενδεδειγμένη στο πλαίσιο του πολιτικού κυνισμού, αλλά πολιτική χω-ρίς καμιά προοπτική. Η Δεξιά κέρδισε τις εκλογές χάρη στον ηθικό εξαγνισμό της, που της εξασφάλισε η θέαση της ηθικής κατάπτωσης του ΠΑΣΟΚ. Κι ευτυχώς που τις κέρδισε και μας έσωσε από την πολιτική σήψη των σοσιαλι-στών. Αυτό είναι το μέγα μήνυμα και των ευρωεκλογών στη χώρα μας.

Οι επιπτώσεις των αποτελεσμάτων των ευρωεκλογών είναι σημαντικές και για την Αριστερά στη χώρα μας. Ο Συνασπισμός ήδη μπήκε σε κλυδωνι-σμούς μετά την απόφαση του Προέ-δρου του να μη διεκδικήσει ξανά την Προεδρία του κόμματος. Μένει τώρα να αποδείξει αν είναι πράγματι δημο-κρατικό κόμμα. Γιατί σε δημοκρατικό κόμμα η διαδικασία αλλαγής προέ-δρου δε συνεπάγεται κλυδωνισμούς. Το ΚΚΕ, που συγκριτικά με τις εθνικές εκλογές σχεδόν διπλασίασε τη δύναμή του, θα νιώσει ακόμα πιο αύταρκες και θα συνεχίσει το μοναχικό του δρόμο, χωρίς να βλέπει τη διπλή πλαστότητα, που χαρακτηρίζει το διπλασιασμό της πολιτικής του δύναμης. Γίνεται λόγος για διπλή πλαστότητα, διότι από τη μια πρόκειται για ευρωεκλογές και όχι για εθνικές εκλογές, και από την άλλη ο εθνοκεντρισμός που επέδειξε και που δε συνάδει με την αριστερή ιδεολογία, υπήρξε, πιστεύω, κύριος λόγος αυτής της αύξησης. Έτσι ενισχύονται οι όροι διατήρησης της διάσπασης της Αριστε-ράς. Και αυτό είναι το πιο τραγικό στην ιστορία της.

δια λογος αναγνωστών

Μακρόνησος

Ο Ι. Ηλιάκης, μέλος του Δ.Σ. της Πανελληνίας Ένωσης Κρατουμένων Αγωνιστών Μακρονήσου, περιγράφει τις πρόσφατες εκδηλώσεις μνήμης που έγιναν στη Μακρόνησο:

Κάθε πέτρα σε τούτο το νησί κι ένας καημός. Κάθε γκρεμισμένη σκοπιά και μια κατάρα, ένας αναστεναγμός, ένα βογγητό, ένα δάκρυ, κι απέραντος πόνος. Σε τούτο το νησί του θανάτου και της κόλασης, όπως και στα άλλα ξερονήσια της εξορίας, νικήθηκαν οι βασανιστές, η βία και η εξαθλίωση. Νικήθηκαν από τις ψυχές των γενναίων και την καρτεριά τους. Το πείσμα των γενναίων και τα οράματά των πέρα από την άκρη της απελπισιάς νίκησαν και λύγισαν τα τέρατα που ξέρασε η κόλαση εκείνη την εποχή στις ακτές των βασανιστηρίων. Εδώ δοκιμάστηκαν οι δήμιοι. Λύγισαν μπροστά στο μεγαλείο της ψυχής και την καρτεριά των ηρώων που ζήσαν αδούλωτοι και αλύγιστοι μέσα στο σύρμα, στο βούρδουλα και στο ποδοπάτημα.

Μέσα στην έσχατη εξαθλίωση. Στο στερνό σκαλί του κακού τη σκάλα. Τούτα τα λιθάρια της οδύνης μαζευτήκαμε να τιμήσουμε. Μα και τις ψυχές των γενναίων που πέθαναν ολόρθοι και αλύγιστοι και πέρασαν στην αιωνιότητα. Γίναν σύμβολα και οδηγητές. Όπως τούτο το έργο του Μακρονησιώτη που ατενίζει περήφανο το πέλαγο και την ιστορία και διδάσκει, φρονηματίζει και οδηγεί στο δρόμο της αξιοπρέπειας και της τιμής όλους όσους υποφέρουν και υπομένουν ακόμη και σήμερα, τα βάσανα των βρικολάκων που θέλουν να στεριώσουν ένα νέο μεσαίωνα, μια νέα κόλαση του Δάντη σ' όλη τη γη. Όλοι μας καταθέσαμε ένα δάκρυ μνήμης και τιμής σε τούτον τον αρχαϊκό κούρο τυλιγμένο στο σύρμα με τ' αγκάθια με την πέτρα του θανάτου στον ώμο και με τη γροθιά υψωμένη στο μέλλον, δείχνοντας το δρόμο του αγώνα και της αξιοπρέπειας.

Ζήσαμε στιγμές αγωνιστικής έξαρσης με το ποίημα του Ρίτσου «ΑΒΓ», που απήγγειλε ο ηθοποιός Β.

Κολοβός. Ρίγη αισθανθήκαμε με την ανάγνωση και το βροντερό παρόν του προσκλητηρίου των δολοφονημένων αγωνιστών.

Καταθέσαμε την ευγνωμοσύνη μας σ' όλους όσους επέζησαν, κι όλοι μαζί ένα άλικο γαρίφαλο μπροστά στο Μακρονησιώτη-σύμβολο. Και πρώτος φυσικά ο Γ. Γραμματέας της ΠΕΚΑΜ Θανάσης Τσουνκίδας λέγοντας με συγκίνηση: Στους ακριβούς μας συναγωνιστές και συντρόφους, αγωνιστές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, περηφάνιας, θύματα της βαρβαρότητας και της μισαλλοδοξίας των κρατούντων της εποχής και των ξένων επεμβάσεων. Εκ μέρους του Δ.Σ. της Πανελληνίας Ένωσης Κρατουμένων Αγωνιστών Μακρονήσου, κατέθεσα σαν ελάχιστο φόρο τιμής στη μνήμη τους το δάφνινο στεφάνι, διαβεβαιώνοντάς τους ότι οι αγωνιστές και αγωνίστριες του κολαστηρίου θα τους θυμούμαστε για πάντα, κι όσο θα υπάρχουμε θα αγωνιζόμαστε, για την πραγμάτωση των ιδανικών και οραμάτων της τρισέδοξης ΕΑΜικής Εθνικής Αντί-

στασης, της ανεπανάληπτης και θρυλικής ΕΠΟΝ, για τα ιδανικά και οράματα που και σήμερα είναι επίκαιρα και για τα οποία αφήσατε την τελευταία σας πνοή στο θανατονήσι. Αιώνια η μνήμη σε σας αξέχαστα και αγαπημένα μας αδέρφια.

Ακολούθησαν καταθέσεις στεφάνων από διάφορες οργανώσεις κομμάτων και φορέων, μεταξύ των οποίων και του Συλλόγου Πολιτικών Εξορίστων Γυναικών, από την Πρόεδρο Ελένη Καρανικόλα. Το πένθιμο εμβατήριο και η συναυλία του Στέφανου Ψαρουδάκη. Την κεντρική ομιλία της συγκέντρωσης έκανε ο Πρόεδρος της ΠΕΚΑΜ Κ. Κορτσιδής, ο οποίος μεταξύ των άλλων είπε: «Χαρακτηριστικό της επιχείρησης "ιστορική λήθη" που σκηνοθετεί η κυρίαρχη τάξη είναι η πεισματική άρνηση της επίσημης πολιτείας να ανοίξουν τα αρχεία της Μακρονήσου, ώστε να αποκαλυφθεί το μέγεθος της φρικαλεότητας». Ο πρόεδρος της ΠΕΚΑΜ στάθηκε ιδιαίτερα στην προκλητική εγκατάλειψη του ιστορικού βράχου από τις κυβερνήσεις της μεταπο-

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙ (2002)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού

(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

δύο ακόμα τόμοι του ΑΝΤΙ που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη

754 έως και 766 (ο 56ος)

και 767 έως και 778 (ο 57ος).

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών

λίτευσης, αφού δεν έχει γίνει τίποτα «για να πάψει η Μακρόνησος να είναι τόπος καταπάτησης από γιδοβοσκούς και μελισσοκόμους». Ακολούθησαν χαιρετισμοί πολιτικών κομμάτων και τα αποκαλυπτήρια του μνημείου από τον επίτιμο Δήμαρχο Καισαριανής Π. Μακρή και τη Νίτσα Γαβριηλίδου, κόρη του αείμνηστου αρχηγού του Αγροτικού κόμματος Ελλάδας Κ. Γαβριηλίδου, εξόριστου Μακρονησιώτη. Το μνημείο είναι έργο του Μακρονησιώτη γλύπτη Γρ. Ριζόπουλου.

Το νησί, που από τις 16 Μαΐου 1989 με απόφαση της υπουργού Πολιτισμού Μελίνας Μερκούρη χαρακτηρίστηκε ιστορικός τόπος και τα κτήρια διατηρητέα μνημεία και προστατεύεται από το Π.Δ./Δ 895/30-8-95, ασεβέστατοι και αυθάδεις καταπατούν, λεηλατούν και καταστρέφουν με τα γιδοπρόβατά τους και τα γελάδια τους, μολύνουν με τις κοπριές τους, τους Αγίους αυτούς τόπους, τα ιερά χώματα των μαρτύρων.

Τα κτήρια που αποκαταστάθηκαν σήμερα είναι γεμάτα από ακαθαρσίες των ζώων. Αλλά χειρότερες είναι οι ακαθαρσίες των ανθρώπων που μολύνουν με τα αυθαίρετά τους τους ιερούς χώρους όπου μαρτύρησαν χιλιάδες επωνύμων και ανωνύμων αγωνιστών. Αν πράγματι οι πολιτικοί σέβονται την ιστορία θα πρέπει και στην πράξη να προστατεύσουν το νησί, εφαρμόζοντας το προεδρικό διάταγμα. Όχι μόνο με τη θεσμοθέτηση. Να απομακρυνθούν άμεσα τα αυθαίρετα, τα ζώα και κάθε είδους εκμετάλλευση και ασχμία, όπως και το Π.Δ. ορίζει και ρητά απαγορεύει,

υπογράμμισε ο Θανάσης στην κουβέντα μας. Να συνηρηθούν και τα υπόλοιπα κτήρια, έστω και στην ερειπώδη τους κατάσταση. Έτσι η ιστορία θα διδάσκει και θα στέκεται στο χρόνο.

Για τον Ντίνο Παπαϊωάννου και την τάξη του

Με αφορμή το κείμενο που συνέταξαν για τον Ντίνο Παπαϊωάννου οι συμφοιτητές του στο Πολυτεχνείο, και που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος του Αντί, αναγνώστης μάς γράφει:

Ένας άξιος ανάμεσα σε ακόμα πιο άξιους...

Αυτή ήταν η πρώτη σκέψη που έκανα, όταν στο περασμένο τεύχος του Αντί είδα και διάβασα το κείμενο που έγραψαν για τον Ντίνο Πα-

παϊωάννου οι συμφοιτητές και φίλοι του στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Ε.Μ.Π. στα χρόνια 1953-1958.

Και δεν ήταν βέβαια ένα τέτοιο κείμενο μία συνηθισμένη γενναιοδωρία όπως συχνά συμβαίνει όταν φεύγουν από κοντά μας άνθρωποι που δεν έχουμε τίποτε από αυτούς να φοβηθούμε.

Ήταν, εκτίμησα –και δεν θα ήθελα στιγμή να κάνω λάθος–, η πηγαία έκφραση μιας πραγματικής συντροφικότητας που αξιώθηκαν να μοιραστούν αυτοί οι άνθρωποι εκείνες τις μεγάλες εποχές που το Ε.Μ.Π. λειτουργούσε ακόμα σαν πραγματικό σχολείο με λίγους σπουδαστές και πολλούς καλούς δασκάλους.

Ε.Χ.Π.

απόφοιτος της ίδιας σχολής του 1963

Κλίντον-Χάρι Πότερ

Απο τόν Χριστόφορο Μηλιώνη η επιστολή που ακολουθεί:

Αγαπητό Αντί,

Διαβάζω στις εφημερίδες ότι στην Αμερική (και σύντομα και στην Ελλάδα) σχηματίζονται στα βιβλιοπωλεία ουρές για το βιβλίο του Κλίντον, ανάλογες μ' εκείνες του Χάρι Πότερ.

Προτείνω λοιπόν να προλάβουμε και, μαζί με τον Χάρι Πότερ, όπως ήδη έχει προταθεί σοβαρά από συνεργάτιδά σας, να ανθολογηθούν στα νέα βιβλία του Γυμνασίου και σελίδες από το βιβλίο του Κλίντον. Έτσι θα πληροφορηθούν οι μαθητές και για το πώς σώθηκαν «τα πρόβατα του Αιγαίου» (διαθεματική διδασκαλία).

Καλό καλοκαίρι,
Χριστόφορος Μηλιώνης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

ΧΑΡ. ΜΠΑΛΤΑ

Συγγραφέα - φιλόλογου

ΠΥΛΟΣ, ΝΑΒΑΡΙΝΟ, ΝΙΟΚΑΣΤΡΟ, ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΝΕΣΤΟΡΟΣ, ΜΕΘΩΝΗ

Νέα έκδοση συμπληρωμένη, σχ. 8ο, σελ. 226, με 1 χάρτη, 13 σχέδια και 148 φωτογραφίες

Τουριστικός οδηγός και σύντομη ιστορία της Πύλου, της περιοχής της και της γειτονικής αδελφής της, Μεθώνης. Μια περιήγηση-ξενάγηση στις δύο αυτές ιστορικές πόλεις, στα λιμάνια και τα κάστρα τους, στη μυκηναϊκή Πύλο (ανάκτορο Νέστορος), στην κλασική Πύλο του Κορυφαίου και της Βοϊδοκοιλιάς, στη Σφακτηρία, στο Ναβαρίνο, στο Νιόκαστρο και στην «αμπελόεσσα Πήδα-σο» (Μεθώνη) του Ομήρου στη νοτιοδυτική άκρη της Πελοποννήσου, όπου επί τέσσερις χιλιάδες χρόνια δεν σταμάτησε να γράφεται η ιστορία.

Το ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ (ΠΥΛΟΣ) περιλαμβάνει τα κεφάλαια Στη σημερινή Πύλο, Στο Κάστρο (Νιόκαστρο), Στο Τοιχλήμπαμπα, Στη Σφακτηρία, Στο Χελωνάκι, Στο Παλαιόκαστρο, Στη λιμνοθάλασσα και στη Γιάλοδα, Στο ανάκτορο του Νέστορα.

Το ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ (ΜΕΘΩΝΗ) περιλαμβάνει τα κεφάλαια Στη σημερινή Μεθώνη, Στο Κάστρο, Εξορμήσεις (στα αξιοθέατα της γύρω περιοχής και στις Οινούσες) με περιγραφή όλων των μνημείων και σύντομη ιστορία της πόλης και του λιμανιού της από την προϊστορική εποχή ως την απελευθέρωση από τους Τούρκους και τη χάραξη της σημερινής πόλης έξω από το κάστρο της.

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ**

Προσφορά στον Πολιτισμό και στην Παιδεία
Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210.36.27.318
www.papadimasbooks.gr • e-mail: papadimas@atp.gr

Πάνω απ' όλα η ασφάλεια των υψηλών ανθρώπων

του Νίκου Πρωινού

☞ Το έγραψε η *Απογευματινή* πριν από δυο εβδομάδες: Ο κ. Φασούλας, παλαιός Κνίτης και Πασοκτζής, ο οποίος αφού «είδε το φως το αληθινό», έγινε Πασόκος και Ολυμπιακός, διαθέτει φρουρά από 7 αστυνομικούς!

☞ Αν ήταν ιδιωτικοί, δεν θα μας έπεφτε λόγος. Λεφτά έχει, ας τα ξοδεύει όπως του γουστάρει. Αλλά μιλάμε για υπαλλήλους του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

☞ Αλήθεια από τι ακριβώς και από ποιους τον προστατεύουν;

☞ Πέρυσι έφυγαν από τον Παναθηναϊκό ο Καραγκούνης και ο Λυμπερόπουλος. Φέτος ο Νικοπολίδης και ο Σεϊταρίδης. Ποιος έχει σειρά;

☞ Τουλάχιστον ο Γιούρκας άφησε στο ταμείο 3 εκατομμύρια ευρώπουλα. Ας είναι καλά το παλληκάρι.

☞ Ο Φιλιππίδης τώρα δικαιώνεται!

☞ Όπως και ο Σηφουνάκης, που πλάκα-πλάκα βρέθηκε στην ευρωβουλή και γλυτώνει τα δικαστικά έξοδα των ενστάσεων σε βάρος του ΚΚΕ για την έδρα που δε θα έπαιρνε ποτέ στη Λέσβο.

☞ Σταθερά εναντίον των Κανελλοπουλογκαγκάτηδων ο Μητρόπουλος. Οι δημοσιογράφοι (λέμε τώρα) του συστήματος ΠΑΣΟΚ-Ολυμπιακού μιλάνε για τούμπες κι αφήνουν διάφορα υπονοούμενα. Τη δουλειά τους κάνουν οι άνθρωποι.

☞ Αλλά για τις τούμπες (μετά σιέλου) των Μανοανδριανόπουλων και των Δαμανοανδρουλάκηδων γιατί τέτοια μούγκα αδέρφια;

☞ Έχω μια απορία: Τα εγκαίνια στο Καραϊσκάκη θα τα κάνουν οι Ορφανός-Πετραλιά ή το δίδυμο χοντρού-λιγνού (Βενιζέλος-Λιάνης);

☞ Περιμένουμε το Σεπτέμβριο για να δούμε αν όντως θα υλοποιηθούν όσα κυκλοφορούν στους διαδρόμους του Υπουργείου Αθλητισμού. Δηλαδή το άδειασμα των Κανελλοπουλέων και των Γκαγκάτηδων που αποτελούν τροχοπέδη στον αθλητισμό.

☞ Ο χρόνος περνά και τα μαγαζάκια της ΑΕΚ και του ΑΡΗ ψάχνουν για ιδιοκτήτη. Ζητούνται επενδυτές.

☞ Αν μη τι άλλο, ο κ. Κρόκο γνωρίζει από πολιτική: Ανέκρουσε πρύμναν αδειάζοντας τον Αλέφαντο και τους γραφικούς υπαλλήλους του της Θύρας 7, υποστηρίζοντας ότι το πρωτάθλημα δε χάθηκε από τον Δούρο, και συμπληρώνοντας ότι δεν υπάρχει πρόβλημα με τη Ν.Δ. και πως ό,τι διαφορετικό λέγεται βλάπτει την «εταιρεία».

☞ Άντε ν' ακούσουμε και για «σύστημα ΠΑΣΟΚ» από τον Πρόεδρο και κλείσαμε ως στήλη. Αυτός είναι εκσυγχρονισμός.

☞ Οι καθοδηγητές μας πάντως τη δεκαετία του '70 τον αποκαλούσαν οπορτουνισμό.

☞ Τέλειωσε και η περιπέτεια Καλατράβα. Μπορεί να κόστισε κάτι παραπάνω, αλλά ως έθνος μπορούμε να νιώθου-

με υπερήφανοι.

☞ Τόσο που φημολογείται ότι ο Σουφλιάς σκέπτεται να αναθέσει την αναμόρφωση της Ομόνοιας στον ισπανό αρχιτέκτονα.

☞ Η πορεία της Εθνικής μας αυτήν την περίοδο είναι η μόνη ευχάριστη έκπληξη, εκτός της νέας πανωλεθρίας του ΠΑΣΟΚ.

☞ Ο Ρεχάγκελ κατόρθωσε να μιλούν οι πάντες για το εθνικό συγκρότημα με θαυμασμό.

☞ Όχι όπως με τον άλλον Γερμανό (Σημίτη) που το άκουσμα και μόνον του ονόματός του βγάζει γέλιο για το υποτιθέμενο έργο του.

☞ Φαντάζεστε να βρισκόταν στην ηγεσία του αθλητισμού το δίδυμο χοντρού-λιγνού; Τι ρουκέτες είχαν να εκτοξευτούν, τι φιέστες με τους γνωστούς κρατικοδίαιτους καλλιτέχνες είχαν να γίνουν και τι τραπέζια θα έστρωναν στις τηλεοράσεις οι γνωστοί γυμνοσάλιαγκες της Χ. Τρικούπη;

☞ Πάντως οι συμμετοχικοδημοκρατικοί δε χαμπαρίζουν και καθημερινά μας βομβαρδίζουν από τηλεοράσεως με τις γνωστές ρουκέτες τους.

☞ Σύντροφε Κλεάνθη Γρίβα, πόσο παίρνεις την επίσκεψη; Είναι για λύπηση τα άτομα.

☞ Σαλπάρουμε για Μόλυβο της Λέσβου. Ραντεβού το φθινόπωρο. Ό,τι καλύτερο να πίνεις τα ούζα σου στο λιμάνι αγναντεύοντας το πέλαγος και τις σκυθρωπές πασοκόφατσες να τσακώνονται για το ποιος φταίει και πήραν τον κατήφορο. Ε ρε γλέντια!

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

ΥΠΠΟ και γλυπτική

... ωχρή κυρία, ενώ το πλοίο πλέει, -ή δεν πλέει;-
τον πλοίαρχο απ' το μπράτσο αρπά κι αχνή και κρύα:
-Γροίκησα σαν κάποιο τίναγμα... του λέει.
-Μα βέβαια! Βυθιζόμεθα, κυρία!
Γιάννης Σκαρίμπας (Το πλοίο)

Σε δύο πράγματα δεν μπορούν να επιβληθούν η λογική, το ταλέντο και η γνώση: στον θάνατο και τη βλακεία. Μετά τον «Πολιτισμό των Πολιτισμών» -για να μην ξεχνιόμαστε- ήρθε η «Γιορτή των Πολιτισμών» και κάποιοι ένοχοι ηράκλειων γελοιοτήτων στη Μόσχα και αλλαχού γίνονται τώρα όψιμοι τιμητές και ζητούν από πάνω τα ρέστα. Πολιτιστικός παχυδερμισμός, θα μου πείτε, που όμως συνεχίζει να μπλοκάρει κάθε ανανεωτική προσπάθεια στο ΥΠΠΟ ανακυκλώνοντας τα ίδια και τα ίδια ιδιαζόντως εφθαρμένα πρόσωπα. Φευ, αυτό που φοβόμασταν, αναδύεται εμπρός στα μάτια μας. Ή η Ν.Δ. δεν έχει άποψη για τον πολιτισμό, ή, κι αν έχει, στερείται προσώπων για να την πραγματοποιήσουν. Που κάνει το ίδιο... «Σαν μετέωρο θέλγητρο, σαν μέγα μπαλόνι», όπως θα 'λεγε κι ο Ρώμος Φιλύρας, η «Πολιτιστική Ολυμπιάδα» με το Βενιζέλειο καβαλιστικό σήμα συνεχίζει να υπάρχει απτόητη: αυτή τη φορά με τη σύνθεση ανανεωμένη, περιλαμβάνουσα και τις γνωστές νερουλίτες του παλαιού καθεστώτος.

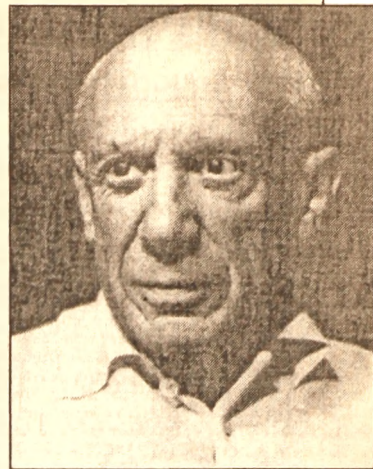
Απ' την άλλη πλευρά υπάρχουν άνθρωποι σαν τον Άγγελο Δεληβορριά ή τον Δημήτρη Κωνσταντίου που βρέξει-χιονίσει παράγουν έργο και μάλιστα έργο υψηλών προδιαγραφών. Γιατί σνομπάρουνται; Το νέο Βυζαντινό Μουσείο προγραμματίζει για τις 28 Ιουνίου τα εγκαίνιά του και την μνημειώδη επανέκθεση των συλλογών του και ακόμη δεν είναι γνωστό αν την τελετή θα τιμήσει ο πρωθυπουργός, όπως είναι επιβεβλημένο. Ο πρωθυπουργός που κατά τ' άλλα εγκαινίασε τον Rodin στα... σκαλάκια της Πινακοθήκης. Στα ίδια σκαλάκια, δεν θα κουραστούμε να επαναλαμβάνουμε, που η διεύθυνση του Μουσείου περίμενε με τριαντάφυλλα την κ. Μιμή Λιάνη. Γιατί είπαμε: το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ, όπως εδώ είναι ο λαϊκισμός και η κοσμικοπολιτιστική διαπλοκή του. Χωρίς όμως σπάσιμο αβγών, ομελέτα δεν γίνεται. Και η Ν.Δ. υπερψηφίστηκε από τους δημοκρατικούς πολίτες για ρήξεις με το νεόπλοστο κατεστημένο και για την διεκδίκηση ενός νέου οράματος. Ρωτήστε και τον Χρήστο Γούδη, έναν ακέραιο δεξιό που όμως έχει θεωρητικότατη αριστερή σκέψη. Απλά πράγματα: Ήταν ντροπή που πλάι στον Giacometti, τον Brancusi και τον Moore δεν προτάθηκε ως μεγάλη μορφή της ευρωπαϊκής γλυπτικής του Μεσοπολέμου και ο ακόμη «ζωντανότερος» Γιαννούλης Χαλεπάς (1851-1938). Με μια τέτοια άποψη και η «Πολιτιστική Ολυμπιάδα» θα διέσωζε, έστω και εκ των υστέρων, το ιδεολογικό της περιεχόμενο και η Εθνική Πινακοθήκη θα υπηρετούσε έστω και για λίγο, όχι το θέαμα και την ονοματολαγνία αλλά τον επιστημονικό και εθνικό της ρόλο. Και κάτι έσχατο: Είναι δυνατόν να σωριάζονται γλυπτά στο πεζοδρόμιο της Βασ. Κωνσταντίνου και να μην χρησιμοποιείται ο σχεδιασμένος ειδικά για εκθέσεις γλυπτικής κήπος της Πινακοθήκης; Είναι δυνατόν ο κήπος να έχει αποκλεισθεί από το ...κοινό για τις ανάγκες του... Flocaté; Κι έπειτα προβάλλουμε το μεγάλο μας ενδιαφέρον για τη γλυπτική και τα σύγχρονα δημόσια μνημεία της.

Πρόταση εδώ και τώρα: Ετήσια βραβεία γλυπτικής, αρχιτεκτονικής και ζωγραφικής παράλληλα με τα κρατικά βραβεία λογοτεχνίας. Αναβάθμιση-αξιοποίηση-μελέτη των γλυπτών στις κεντρικές πόλεις της Ελλάδας μέσα από μια πανεθνική επιτροπή. Ενεργοποίηση του 1% της Μερίνας υπέρ γλυπτικού διακόσμου για τα δημόσια κτήρια εδώ και τώρα. Αγορές γλυπτικών έργων εδώ και τώρα από επιτροπή ειδημόνων πανελλαδικού κύρους και σε συνεργασία με τον ΣΑΔΑΣ και τα Πολυτεχνεία της χώρας ως προς την χωροθετική τους αντιμετώπιση. Εφόσον γλυπτική χωρίς αρχιτεκτονική δεν νοείται. Και vice versa. Μήπως και αναπνεύσουμε επιτέλους... Τέλος διερρωτώμαι: Τα πάθη της πλατείας Ομονοίας δεν έχουν ακόμη συνετίσει κανέναν;

Μάνος Στεφανίδης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• «Ο Πικάσο και η Ελλάδα» είναι ο τίτλος της έκθεσης που οργάνωσε και φιλοξενεί φέτος το καλοκαίρι το Ίδρυμα Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή στην Άνδρο. Η έκ-

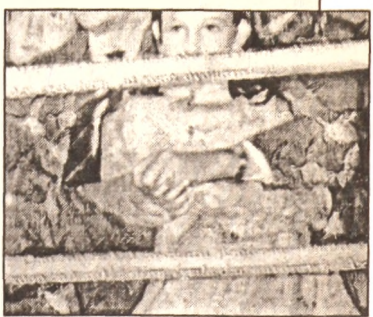
θεση εγκαινιάζεται αύριο, Σάββατο 26/6, και θα διαρκέσει έως 26/9. Περιλαμβάνει αντιπροσωπευτικά έργα (ζωγραφική, γλυπτά, κεραμικά, χαρτικά) από όλες τις περιόδους δουλειάς του μεγάλου ισπανού καλλιτέχνη, με θέματα εμπνευσμένα από την αρχαία ελληνική παράδοση.

• **Τις Βάκχες** του Ευριπίδη, σε σκηνοθεσία **Λούκα Ρονκόνι**, θα παρουσιάσει στις 2 και 3/7 στην Επίδαυρο το περίφημο **Πίκολο Τεάτρο** του Μιλάνου. Πρόκειται για μια από τις πιο ενδιαφέρουσες παραστάσεις του φετινού προγράμματος των Επίδαιρων.

• **Επισκεφθείτε** την ωραία έκθεση «**Αλέξης Ακριθάκης**» της Συλλογής Ζαχαρία Πορταλάκη (Πεσμαζόγλου 8, κέντρο Αθήνας: ώρες λειτουργίας: Τετάρτη 18.00-20.00 και Σάββατο 11.00-15.00). Εγκαινιάσθηκε προ μηνός και θα διαρκέσει έως τον Σεπτέμβρη.

• **Οι γνωστοί** βρετανοί καλλιτέχνες **Gilbert & George**, μεγάλη αναδρομική έκθεση των οποίων είχε γίνει στην ΑΣΚΤ προ τριετίας, από 20/6 έως 18/9 παρουσιάζουν στη γκαλερί Bernier/Eliades μια σειρά καινούργιων έργων με τίτλο «**Thirteen Hooligan Pictures 2004**», που δημιούργησαν αποκλειστικά για τη συγκεκριμένη τους έκθεση στην Αθήνα.

• «**Τα καλύτερα 2003-2004**» είναι ο τίτλος της έκθεσης που παρουσιάζει μέχρι 2/10 η αίθουσα τέχνης Μέδουσα (Ξενοκράτους 7, Κολωνάκι). Περιλαμβάνει έργα που επιλέχθηκαν από τις εκθέσεις της χειμερινής περιόδου: συγκεκριμένα των: **Γ. Ζογολόπουλου, Λίνας Μπέμπη, Αννίτας Ξάνθου, Ντόρας Πούλμαν, Στ. Στάμου και Ν. Τασσιόγλου.**

Πολιτισμός χωρίς θεσμικό πλαίσιο

Ανοιχτή επιστολή του Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών στην Δήμαρχο Αθηναίων

Κυρία Δήμαρχε,

πληροφορηθήκαμε από τον Τύπο ότι ο Δήμος Αθηναίων έχει δρομολογήσει ένα πρόγραμμα αξίας 1,3 εκ. ευρώ, για τη διακόσμηση του ιστορικού κέντρου με εικαστικές παρεμβάσεις, όπως γλυπτά, εγκαταστάσεις, κατασκευές, βιντεοπροβολές κ.λπ. Με το πρόγραμμα αυτό προβλέπεται να παρουσιαστούν έργα εκατό περίπου καλλιτεχνών, προσωρινά για την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων. Το πρόγραμμα ονομάζεται «Δώστε την Αθήνα στους Καλλιτέχνες» και έχει ανατεθεί στα μέλη της Ένωσης Τεχνοκριτικών να προτείνουν τους υποψήφιους καλλιτέχνες και τα έργα, εκτός ορισμένων που έχουν ήδη επιλεγεί αριστίνδην.

Είναι φανερό ότι το όνομα που επιλέξατε για το πρόγραμμά σας «Δώστε την Αθήνα στους Καλλιτέχνες» δεν ανταποκρίνεται σ' αυτό που πράττετε, που είναι «Δώστε την Αθήνα στους Τεχνοκριτικούς». Αυτό ως γεγονός είναι μια ανοιχτή πρόκληση, διότι α) παραβιάζονται οι θεσμοί της πολιτείας, και β) αντιμετωπίζονται οι όροι της πολιτιστικής πραγματικότητας. Οι τεχνοκριτικοί έχουν ως αντικείμενο της εργασίας τους (ή της επιστήμης τους, αν είναι ταυτόχρονα και ιστορικοί τέχνης) την καταγραφή και

την αποτίμηση-κρίση της καλλιτεχνικής πράξης-έργου. Δηλαδή ασχολούνται με το παρελθόν. Τη νέα πρόταση, την κάνει ο καλλιτέχνης. Αποκλείοντας τους καλλιτέχνες από το δικαίωμά τους να προτείνουν αυτοί και έπειτα να κριθούν, δεν είναι σύνηθες και είναι μη ηθικό ως προς το ιστορικό πολιτικό γίγνεσθαι.

Η ανάθεση στους τεχνοκριτικούς να προτείνουν ποιοι καλλιτέχνες εκπροσωπούν τη σύγχρονη ή μεγάλη τέχνη σήμερα, σημαίνει στην καλύτερη των περιπτώσεων ότι τους ζητάει να αναπαράγουν την προσδιορισμένη από το παρελθόν αντίληψή τους για το ποια πρέπει να είναι η τέχνη σήμερα. Η πρακτική αυτή είχε αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια από τον απελθόντα Υπουργό Πολιτισμού, τον κύριο Ευάγγελο Βενιζέλο, με αποκορύφωμα την εκροσώπηση της Ελλάδας στο Σάο Πάολο και το πολύ Outlook, που σφράγισαν το τέλος της θητείας του.

Κυρία Δήμαρχε,

όλοι χαιρετίζουν την πρόθεσή σας να στολιστεί η Αθήνα με 100 καλλιτεχνικά δημιουργήματα. Η ανάγκη τοποθέτησης έργων τέχνης σε δημόσιους χώρους και κτήρια είναι ένα πάγιο αίτημά μας και αντικείμενο πολύχρονων αγώνων του ΕΕΤΕ. Αλλά ποιος είναι ο ρόλος της ηγεσίας της Δημόσιας Διοίκησης, οποιασδήποτε βαθμίδας, σε σχέση με τα κάθε είδους δημόσια έργα; Είναι να

B O M B I Δ I A
πολιτιστικής
A Φ A Σ I A Σ

- Πρόεδρε, είπαμε «πάρτο αριστερά», όχι «τράβα χειρόφρενο». Ούτε ο Καλατράβα να ήσουν.

- *Ανέκαθεν πάντως στον ΣΥΝ μπερδευόμαστε με τα συνθήματα.*

- «Για κοίτα με στα μάτια λοιπόν και θυμήσου», αν θυμάστε...

- «Είμαστε δύο, είμαστε τρεις, άντε και χίλιοι δεκατρείς. Παραπάνω όμως δεν είμαστε». Αξέχαστο σύνθημα! Και επίκαιρο.

- Προϋποθέσεις βάζει ο Αλαβάνος για να αναλάβει την προεδρία.

- *Άρχισαν τα όργανα... 'Η μάλλον τα όργανα έπαιζαν εδώ και καιρό, μόνο που κάποιοι το έπαιζαν «Σουφλιάδες». Δηλαδή έπαιζαν το όργανό τους.*

- Πάνω στη σύγχυση βγήκε και ο Παπαδημούλης

ευρωβουλευτής, αν και ο ίδιος είχε αποτύχει στο Εθνικό Κοινοβούλιο πριν από δύο μήνες. Είναι να ξέρεις το όργανο...

- *Τελικά στον ΣΥΝ κανείς δεν χάνεται. Κι όλοι οι καλοί χωράνε.*

- Πρόεδρε, πάμ' Προεδρία; Όχι, θα κάτσεις να σκάσεις!

- *Εκτός κι αν ο Καραμανλής για πλάκα προτείνει Μπανιά ως Πρόεδρο!*

- Εκεί να δεις μπάνια στα δάκρυα.

- Όλοι εμείς πάλι, οι ερωτικοί αριστεροί που ψηφίσαμε τον σέξι συνδυασμό των γυναικών και θυμηθήκαμε τα σέξι νιάτα μας στον «Ρήγα»...

- Υποστηρίζουμε αταλάντευτα Πορτάλιου για Πρόεδρο Δημοκρατίας (ή, έστω πρόεδρο του Παναθηναϊκού).

- *Για να δοθεί ένα καίριο χτύπημα στον αντρικό σεξισμό τύπου Σπύρου Βούγια.*

- Άντρες, γουρούνια, φαλλοκράτες!

- *Εκτός κι αν ο Καραμανλής μάς βγει από κεντροαριστερά με το δεξί και προτείνει Αρβελέρ!*

- Δηλαδή μιαν αυταρχική κυρία στο χώρο μας στην Ηρώδου Αττικού.

- *Ρε σεις, δεν κάνουμε όλοι μια μαγκιά να προτείνουμε Ρεχάγκελ;*

- Γιατί και η Ελλάδα θέλει τον Γερμανό της. Ρωτήστε και τον Καφετζόπουλο.

- *Οι Γερμανοί πάλι, δεν θέλουνε –άσχετο– την Τουρκία.*

- Και η Τουρκία κατηγορεί την Ελλάδα ότι κωλυσιεργεί σχετικά με τη Χάγη (sic)!

- *Η εξωτερική πολιτική Γιωργάκη-Ροζάκη-Γιαννίτση-Σημίτη τώρα δικαιώνεται.*

- ...Και το Αιγαίο διεκδικείται εξ ημισείας. Μισό-μισό με την ημισέληνο. Με τα Ίμια

πάλι συμβολικά να δίνονται στην Χάλιμπαρντον Όιλ Κόμπανυ.

- *Το χάλι μας, με το μπαρδόν, το μαύρο.*

- Έτσι είναι. Τα μεγάλα παχνίδια –πολέμους, εθνικά σύνορα, εισβολές– οι ΗΠΑ τα κάνουν για το πετρέλαιο...

- *Και τα μικρά –Ολυμπιακούς Αγώνες, Biennale, εκθέσεις– για την Coca-Cola.*

- Coca-Cola Art, που λέμε και εν Ελλάδι και που προωθείται από χαρούμενους πιονιέρους σαν τον Τζέφρι Ντάιτς και το Ίδρυμα ΔΕΣΤΕ.

- *Δέστε μας δηλαδή!*

- Κάνοντας μπίζνες με τους νεόπλουτους του ΠΑΣΟΚ.

- *Και δίνοντας δεξιώσεις προς τιμήν του Γιωργάκη.*

- Ενώ συγχρόνως κλείνει η ιστορική γκαλερί ΑΡΤΙΟ της γλυκύτατης Μαρτίν, βαθύτατα πικραμένη από τον τρόπο που την αντιμετώπισαν οι συνάδελφοί της του ΠΣΑΤ

αναδειχθεί ως η «φωτισμένη προσωπικότητα» που της ανέθεσαν να υλοποιήσει το «προσωπικό της όραμα»; Ή μήπως είναι να αναδειχθεί σε ηγεσία ικανή να δραστηριοποιεί τους θεσμούς, ώστε να κινητοποιούνται οι κοινωνικές δυνάμεις που μπορούν να εγγυηθούν τόσο το ποιοτικό αποτέλεσμα όσο και τη διαφάνεια, ενάντια σε κάθε είδους χειραγωγήσεις «παραγόντων»;

Όταν αναλάβατε τη δημαρχία της Αθήνας, σας επισκέφτηκε αντιπροσωπεία του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΕΤΕ και έθεσε στη διάθεσή σας τις υπηρεσίες του φορέα μας, προκειμένου να αλλάξει η προσέγγιση του Δήμου σε τέτοιας αποφασιστικής σημασίας παρεμβάσεις, ώστε να ωφεληθεί ο Δήμος από τις δυνατότητες που του δίνουν οι θεσμοί. Όταν το Μαΐο του 2003 μάθαμε από τις εφημερίδες ότι η πρόθεσή σας ήταν να δημιουργηθεί μια επιτροπή για να μελετήσει το πρόβλημα της εικόνας της Αθήνας και των δημοσίων καλλιτεχνικών έργων, σας υπενθυμίσαμε την παρουσία μας. Καμιά απάντηση δεν είχαμε από εσάς. Αντίθετα, σήμερα μαθαίνουμε ότι προχωράτε, παραμερίζοντας τους θεσμούς (το ΕΕΤΕ είναι από τους πλέον σημαντικούς στο χώρο του πολιτισμού), και αναλαμβάνετε μια προσωπική ευθύνη για το αισθητικό αποτέλεσμα, ακριβώς όπως έκαναν οι προκάτοχοί σας.

Τι έχει κερδίσει όλα τα προηγούμενα χρόνια μέχρι σήμερα η Αθήνα, ή η Πολιτεία γενικότερα παό μια τέτοια πρακτική; Το

αποτέλεσμα της αισθητικής της Αθήνας, που έχετε κατακρίνει στο παρελθόν, είναι προϊόν των ίδιων διαδικασιών που ακολουθείτε και σεις τώρα. Πιστεύετε ότι η αλλαγή των προσώπων θα κάνει τη διαφορά;

Το ΕΕΤΕ πάντα πρότεινε και προτείνει και στην προκειμένη περίπτωση: α) τη συγκρότηση Επιτροπής Δεοντολογίας, η οποία να αποτελείται από καλλιτέχνες-εκπροσώπους του ΕΕΤΕ και της Σχολής Καλών Τεχνών, εκπροσώπους της Εθνικής Πινακοθήκης και των τεχνοκριτικών για την κατ' αρχήν επιλογή των χώρων του ιστορικού κέντρου που πρέπει να γίνεται η καλλιτεχνική παρέμβαση, β) αυτή η Επιτροπή να απευθύνει ανοιχτή πρόσκληση προς όλους τους καλλιτέχνες να κάνουν τις προτάσεις τους, με τεχνικές προδιαγραφές που θα έχει ορίσει η ίδια, και γ) να συγκροτηθεί μια Επιτροπή Κρίσης από εκπροσώπους των παραπάνω φορέων που θα αξιολογήσει τις προτάσεις και στην οποία η πλεοψηφία να είναι καλλιτέχνες.

Η μέχρι τώρα πρακτική μάς έχει δείξει ότι όταν δεν υπάρχει βούληση να ακολουθηθούν οι νόμιμες διαδικασίες, αφήνεται να παρέλθει ο αναγκαίος χρόνος, όπως και έγινε με τη ΜΕΤΡΟ Α.Ε. η οποία μετά τρία χρόνια απραξίας μάς δήλωσε: «Ο χρόνος πλέον δεν επαρκεί για τέτοιου είδους διαδικασίες». ΑΞΙΟΚΡΑΤΙΑ και ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ παραμένουν δύο ΑΙΤΗΜΑΤΑ για τις διαδικασίες που μέχρι τώρα ακολουθεί η Δημόσια Διοίκηση.

στην Ατσο.

• *Απ' την άλλη πάλι, η κουλτούρα της δεξιάς όταν δεν είναι ανύπαρκτη, ή παλαιάς κοπής είναι απλώς μαύρη.*

• *...Κύριε Μαύρε μου, Πρόεδρε της «Πολιτιστικής» και του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης στη θέση του μελαχρινού Κωνσταντίνου Τσουκαλά (κάθε καθεστώς έχει και τους μαύρους του).*

• *Το δε ΥΠΠΟ σταδιακά γίνεται κακέκτυπο του πάλαι ποτέ μαγαζιού της Μελίνας.*

• *Ακολουθώντας την ίδια, απaráλλαχτη και καταδικασθείσα από τον ελληνικό λαό πολιτική του ΠΑΣΟΚ.*

• *Παράδειγμα το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, το οποίο μήννε ως σκάνδαλο εθνικό ο κ. Τατούλης ως βουλευτής, για να το χτίζει με γοργούς ρυθμούς ως υφυπουργός σήμερα.*

• *Και για να παίρνει για την πάρτη του Μουσείου*

τα κονδύλια από το Μέγαρο (ουδέν κακόν αμιγές καλού, βλέπετε).

• *Το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης και την προκλητικά ανιστόρητη και αντιαισθητική θέση του επίσης καυτηρίαζε ακόμη και ο Μπερνάρ Τσούμι μαζί με τον Κένεθ Φράμπτον...*

• *Προτού βεβαίως αναλάβει τη δουλειά (ο Τσούμι).*

• *Γιατί αυτό ήταν το σύστημα ΠΑΣΟΚ. Δίνουμε τη δουλειά σε όποιον φωνάζει.*

• *Π.χ. στον Αθανασούλη. Ή «στον Φέσσα της Infoquest που αγόρασε μέσω off shore οικόπεδο με δόσεις στον Βύθουλα και μέσα σε πέντε μέρες το πάσαρε στο ΧΑΑ με καπέλο 11,7 δισ. ευρώ» (Αυριανή, Δευτέρα 21 Ιουνίου).*

• *Τίτλος: «Από Χριστοδουλάκη και τη διοίκηση του ΧΑΑ, Δωράκι 3,5 δισ. σε φίλο τους επιχειρηματία».*

• *Και στην πίσω σελίδα*

της εφημερίδας που γκρέμισε τον Καραμανλισμό και υπήρξε ο φάρος του κινήματος: «Φραγκοφονιάδες οι αδελφοί Σημίτη (με φωτό). Βγάζουν σε πλειστηριασμό τα κινητά είδη πτωχευσάσης εταιρείας λόγω μη καταβολής ενοικίων και για οφειλόμενο ποσό 17.298 ευρώ».

• *Διερωτώμαστε: Αν ήταν ο Κουρής, θα τα χάριζε;*

• *Αλλά έτσι ήσαν ανέκαθεν οι Πασόκοι: Κιμπάρηδες με τις τσέπες των άλλων ή του κράτους.*

• *Κάτι σαν τις χουβαρδοσύνες του Ντέμη Νικολαΐδη...*

• *Του προέδρου ντε, που θα σώσει την ΑΕΚ!*

• *Ιδέα: Μήπως πρέπει να σπρώξουμε τον Ντέμη και τη Δέσποινα προς Ηρώδου Αττικού μεριά;*

• *Επειδή τη Νέα Φιλαδέλφεια τη ρημάξανε.*

• *(Συγγνώμη αν σε ζαλίσαμε, σύντροφε πρόεδρε Πονσταντόπουλε, που θα 'λεγαν και οι*

Τσεκεραίοι, με τα προεδρικά, αλλά εσύ τα άρχισες.)

• *Διαβάζουμε περιχαρείς στην Ε: «Οι πρόσθετες δαπάνες μπορεί να εκτινάξουν το έλλειμμα μέχρι 4,7% το 2004».*

• *Ενώ ο δανεισμός για το τρέχον έτος, όπως έφα ο κ. Πέτρος Δούκας, γαμβρός του κ. Έβερτ και υφυπουργός της κυβέρνησης Καραμανλή, θα φτάσει τα 40 δισ. ευρώ.*

• *Όλοι στην οικογένεια είμαστε, μια χαρούμενη ατμόσφαιρα είμαστε τελικά.*

• *Πρόταση: Αλεξάκης υφυπουργός Οικονομίας, Δούκας πρόεδρος του ΧΑΑ, Έβερτ Πρόεδρος Δημοκρατίας! (Είμαι γεννημένος προβοκάτορας τελικά, κ. Ρουσόπουλέ μου!)*

• *Α ρε Ecofin που τους χρειάζεται, κ.*

Χριστοδουλάκη μου!

• *Γιατί μπορεί να καταργήθηκε το έθνος-κράτος από τον κ. Σημίτη –παρά τις γραπτές*

Παρίου Φωτός Αντίδωρον

Πολύ δυναμική και έντονη προβάλλει φέτος η πολιτιστική ζωή της Πάρου χάρις στις εύστοχες πρωτοβουλίες και την όλη δραστηριότητα του Δημάρχου Παρίων κ. Ι. Ραγκούση, ο οποίος ίδρυσε το τόσο ευεργετικό για το νησί Διεθνές Σπίτι της Λογοτεχνίας στις Λεύκες. Δραστηριότητες που υλοποιούνται με την αμέριστη συμπαράσταση και συνεργασία των στελεχών της Δ.Ε.Π.Α.Π.

Ειδικότερα, οι «4+1 Στιγμές Πολιτισμού» για τη φετινή θερινή σεζόν της Πάρου αφορούν: 1) την Έκθεση «Παρίου Φωτός Αντίδωρον» με έργα ζωγραφικής και γλυπτικής ξένων και ελλήνων καλλιτεχνών που εργάζονται και εμπνέονται στην Πάρο (Πολιτιστικό Κέντρο Μελίνα, Δήμου Αθηναίων, 23-30 Ιουνίου)· 2) τη Δεύτερη Διεθνή Συνάντηση για την Ελληνική Λογοτεχνική Επικαιρότητα στο Σπίτι της Λογοτεχνίας (3-4 Ιουλίου, Λεύκες Πάρου)· 3) την Άφιξη της Ολυμπιακής Φλόγας-Λαμπαδηδρομία πλαισιωμένη από συναυλία των Πυξ-Λαξ (Πάρος, 14 Ιουλίου)· 4) Τη Διαχείριση της Πολιτισμικής Διάστασης του Χώρου (Θερινό Σχολείο Πάρου - Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 19-30 Ιουλίου), 5) την εκδήλωση *Από τον Αρχίλοχο στον Ελύτη, Βραδιά Ποίησης* (Πάρος, 30 Αυγούστου).

Η πρώτη από αυτές τις εκδηλώσεις: Η έκθεση «Παρίου Φωτός

Αντίδωρον», εγκαινιάσθηκε την Τετάρτη 23 Ιουνίου στο Πολιτιστικό Κέντρο Μελίνα (πρώην Πιλοποιείο Πουλόπουλου, Θησείο) με τη σύμπραξη του Δήμου Παρίων και του Δήμου Αθηναίων. Ειδικότερα, η έκθεση περιλαμβάνει 9 ξένους –μέλη του International Paros Arts Center– και 15 έλληνες σημαντικούς δημιουργούς στους χώρους της ζωγραφικής και της γλυπτικής.

Συνδυετικός κρίκος ανάμεσα στους συμμετέχοντες καλλιτέχνες που ανήκουν σε διαφορετικές γενιές της σύγχρονης τέχνης και των οποίων η τεχνοτροπία διαφέρει ανάλογα με την προσωπικότητα του καθενός, είναι η συνειδητή –ή υποσυνείδητη– αξιοποίηση των ερεθισμάτων τους, με έναυσμα το μεταφυσικό φως και την ατμόσφαιρα της Πάρου, όπως γράφει στο εισαγωγικό σημείωμά της η Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν.

Στην έκθεση συμμετέχουν οι: Α. Βαρριάς, Fr. Bootz, M. Brady, E. Γεμελιάρη, Α. Γεραλής, Α. Γκίνης, Β. Γκιώνη-Ζησιμοπούλου, J. Durivault, W. Drion, Δ. Καλανδράνης, Ρ. Κοψίδης, Μ. Obdulia Lopez, Η.Γ. Μαρμαρινός, G. Mills, Ν. Μπιζά, Γ. Παπαγεωργίου, Ν. Περαντινός, Μ. Πρέκα, Π. Πρέκας, R. Francis, Ρ. Seibt, Ν. Τζιώτης, J. Fleureau, Δ. Χανιώτη. Η ενδιαφέρουσα αυτή έκθεση μετά την Αθήνα θα μεταφερθεί στις Βρυξέλλες.

διαμαρτυρίες του

Διαμαντή– αλλά ο Κώστας Βεργόπουλος δια χειρός Ντισραέλι επιμένει:

- «Υπάρχουν δύο έθνη στη Βρετανία: το έθνος των μισθωτών και το έθνος των κεφαλαιούχων».

- Εμείς πάλι έχουμε κι ένα τρίτο: των μιζαδόρων (με την καλή έννοια, κ. Νεονάκη μου).

- Άσχετο (ή μάλλον πολύ σχετικό): Τι γίνεται, ρε παιδιά, με την Εθνική Οδό Αθηνών-Κορίνθου και τα τούνελ στην Κακιά Σκάλα; Πόσες δεκαετίες ακόμη θα χρειαστούν για να δοθεί το έργο σε λειτουργία;

- Όμοια και το υπόγειο πάρκινγκ στο Γουδή, έξω από το Νοσοκομείο των Παίδων, που θυμίζει γεφύρι της Άρτας.

- Ή μάλλον Γεφύρι της Άρ-κτωρ.

- Ξέρετε, της κατασκευαστικής εταιρείας που συμπαθεί εξαιρετικά ο κ. Σουφλιάς...

- ...ο υπουργός που, προς τιμήν του, είπε ότι δεν έπρεπε ν' αναλάβουμε την

Ολυμπιάδα κι έπεσε να τον φάει το κατεστημένο.

- ...Μπας και δεν προλάβει να φάει ως και τις σκλήθρες απ' τα μαδέρια.

- Γιατί ποιοι κυβερνούσαν και ποιοι κυβερνάνε των Ελλάδα, φίλτατοι;

- Πέντε εργολάβοι την κυβερνάνε (για να μην πω τέσσερις).

- Το διαβάσαμε στο περιοδικό Αρχιτέκτονες, τχ. 44, και μας άρεσε: ο ΣΑΔΑΣ προτείνει στον υπουργό Πολιτισμού κ. Καραμανλή την καθιέρωση Τριενάλε Αρχιτεκτονικής και την θεσμοθέτηση Πανελλήνιας Έκθεσης αρχιτεκτονικού έργου μετά βραβείων.

- Μήπως και αναβαθμιστεί η εμπορευματοποιημένη και καθημαγμένη αρχιτεκτονική στον τόπο μας, κ. Καλατράβα μου!

- Εν τω μεταξύ ας ψάξει ο κ. πρωθυπουργο-υπουργός να βρει ποιος έφαγε την πρόταση Τουρνικιώτη, Σουβατζίδη, Στεφανίδη για τη φετινή 9η Biennale

Αρχιτεκτονικής στη Βενετία...

- Γιατί χωρίς ειλικρίνεια κάθαρση δεν γίνεται.

- Κύριε Ζαχόπουλέ μου. Ρωτήστε και τον καθηγητή Χρήστο Γούδη, που και έντιμος είναι και εκτός κυκλωμάτων.

- Ελπίζουμε τουλάχιστον να προκρίθηκε για φέτος η πρόταση του ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνιας Ένωσης Αρχιτεκτόνων την οποία εκπόνησαν ομάδες εργασίας σύμφωνα με το θέμα του επιμελητή Kurt Foster.

- Εκτός κι αν πάλι πλειοδότησε η μη αρχιτεκτονική των φιλολογούντων –με το αζημίωτο– παρα-αρχιτεκτόνων...

- ...κριτικών τέχνης με ροπή στο να στραβοκοιτάζουν προς τα έξω (Out Look δηλαδή).

- Επειδή η τέχνη δημιουργεί νέες αντιλήψεις σχετικά με το τι είναι πραγματικά πραγματικό. Αλλά και ανάλογες συσκοτίσεις.

- Λέμε τώρα...

- Συμπληρώνουμε: την επιμέλεια του εξαιρετικού βιβλίου *Et in Iraq Ego* (εκδ. Πλέθρον) έχει η Βαρβάρα Παπαδοπούλου.

- Πληροφορούμαστε –και χαιρόμαστε– πως όλα τα καταστήματα Zara στον Ψυρρή ανήκουν στον θεωρητικό νου του ΠΑΣΟΚ του, άλαλο εσχάτως κ. Λαλιώτη.

- Είναι αλήθεια, Fürher μου;

- Άσχετο: Ρε παιδιά κάποιος να θυμίσει στο Μίκη ότι λέγεται Θεοδωράκης.

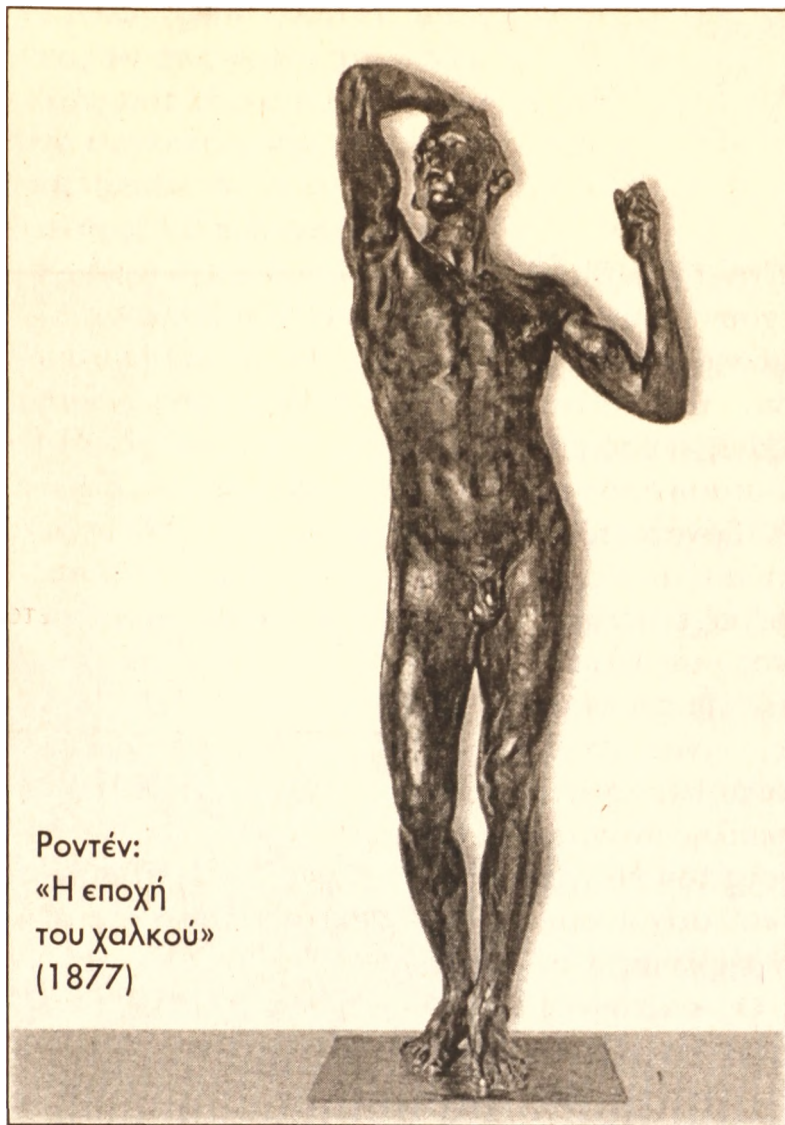
- Εμείς σας τα λέγαμε από παλιά για τη σχέση Calatrava-Ειρήνης Παπά-Πινακοθήκης, αλλά δεν μας πιστεύατε.

- Λέγεται ευρέως στα έδρανα του Κοινοβουλίου: Άλλο πράγμα αρχηγός με αρχίδια κι άλλο αρχίδια αρχηγός.

- Εμείς πάλι στο Αντί λέμε: Καλομελέτα κι έρχεται.

Μανωλάκης ο βομβιστής

Άνθρωπο ζητώ!

Ροντέν:
«Η εποχή
του χαλκού»
(1877)

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Είδατε την έκθεση γλυπτικής στην Πινακοθήκη; Ο (πλήρης) αγγλικός της τίτλος είναι: Six Leading Sculptors and the Human Figure. Και ο ελληνικός: Έξι κορυφαίοι γλύπτες συνομιλούν με τον άνθρωπο. Ήδη από την επικήφαλίδα τίθενται τα προβλήματα, εφόσον υπάρχει κρίσιμη διαφορά ανάμεσα στο ξένο και το ελληνικό κείμενο. Γιατί είναι άλλο πράγμα η «ανθρώπινη φιγούρα»

και ο τρόπος ερμηνείας της από την γλυπτική νεωτερικότητα κι άλλο η φιλολογική «συνομιλία με τον άνθρωπο» που παραπέμπει σ' ένα φιλοσοφικό, εξαισθητικό μάλλον, χώρο. Απ' την άλλη το δίπολο φιγούρα-άνθρωπος συγκροτεί από μόνο του μιαν αντίφαση στη φιλοσοφική σκέψη του 20ού αι., εφόσον και στον Wittgenstein και στον Heidegger ο άνθρωπος συγκροτεί το ον που αντιπαρατίθεται προς τη γλώσσα του, που είναι η γλώσσα του κατοικώνας την, και που το «σώμα» και η «ψυχή» του δεν διαφοροποιούνται όπως ήθελε ο Descartes (άνθρωπος, το ον που σκέπτεται παρότι φυλακισμένο στο σώμα του). Ένας ρασιοναλιστής δηλαδή που οδηγεί την μεταφυσική στο απολύτως φυσικό της αδιέξοδο. Το σώμα λοιπόν είναι τεράστια υπόθεση για την τέχνη του 20ού αι. και η έννοια της «σωματικότητας» προβληματίζει δραματικά δημιουργούς διαμετρικά αντίθετους, όπως είναι ο Bonnard, ο De Chirico, ο Giacometti, ο Beuys ή ο Bacon: Είναι όμως το «σώμα» «άνθρω-

πος» ή έστω «φιγούρα»; Ή πάλι ταυτίζεται η προσέγγιση στο σώμα ενός γοθικού, ηρωικού καλλιτέχνη σαν τον Rodin, που σχολιάζει τον Michelangelo, φθάνοντας στις παρυφές του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, με την προσέγγιση του Moore όπου το «σώμα» είναι πρωτίστως θετικός και αρνητικός χώρος και εξάρτημα μιας υπέρτερης μηχανής, της μηχανής της φύσης;

Η έκθεση της Πινακοθήκης επιμένει στα αφελή σχήματα των «Κορυφαίων», ομαδοποιώντας με γραμμικό τρόπο πράγματα ετερόκλητα, όπως π.χ. ο νεομπαρόκ Bourdelle ή ο κλασικιστής Maillol –γιατί λείπει ο Despiau;– με τον εννοιολογικό και φιλόσοφο της φόρμας Brancusi.

Απ' την άλλη ο Giacometti είναι μόνος του ολόκληρη η ιστορία της παρακμής της «ηρωικής» και «μνημειακής» γλυπτικής υπέρ μιας μορφής έμφορτης από υπαρξιακή αγωνία και υπαρκτικό κενό (κάτι εντελώς διαφορετικό απ' το χωρικό κενό ή γεμάτο του Moore). Τέτοιες αντιπαραθέσεις ή ερμηνευτικές λεπτο-

μέρειες δεν απασχολούν τον αθώο σχεδιασμό της Πινακοθήκης, που περισσότερο άγγχεται για το πώς θα χωρέσει αυτά τα τεράστια γλυπτά στους χώρους της, αναπαράγοντας κάπως την installation του Musée Rodin στο Παρίσι. Έτσι το μέγεθος τρώει την ποιότητα (όπως και στο φιλμ Troy!) και οι ερμηνείες υποβαθμίζονται εμπρός στον –απαραίτητο– θαυμασμό και το δέος που οφείλει να νιώσει ο θεατής, καθώς αισθάνεται αρκετά πνιγηρά στους στενούς χώρους της Πινακοθήκης.

ΠΟΙΑ ΓΛΥΠΤΙΚΗ;

Τέλος, είναι απαράδεκτο το ότι δεν αξιοποιήθηκε ο προς τούτο σχεδιασμένος, γλυπτικός κήπος της Πινακοθήκης, ο οποίος εξάλλου είχε φιλοξενήσει το 1985 τους «Αστούς του Καλαί» του Rodin, και έχει σήμερα μερικά ξεχασμένα γλυπτά του Μακρή, του Νικολαΐδη ή της Πάστρα.

Ο υπαίθριος αυτός χώρος θα έλυνε πολλά από τα μουσειολογικά προβλήματα που δημιούργησε αυτή η άνιση και εκ των ενόντων διαρθρωμένη έκθεση. Αλγεινή, τέλος, εικόνα δημιουργούν τα γλυπτά στο πεζοδρόμιο, καθώς συμφύρονται με τα γλυπτά του Ζογγολόπουλου, του Τάκι ή του Βαρώτσου, αλλά και καλύπτονται από δέντρα, θάμνους (sic) κ.λπ. Τραγέλαφος! Απ' την άλλη η ανθρωποκεντρική γαλλική σχολή συγκρούεται μέχρις εσχάτων με τους γλύπτες-στοχαστές Brancusi, Giacometti και Moore και επικρατούν βέβαια, ως μη έδει, οι μυς. Τέλος, θεωρούμε πως χάθηκε μια ακόμη ιστορική –γιατί όχι;– ευκαιρία, να προταθεί ο ισοδύναμος Χαλεπάς ανάμεσα στους «κορυφαίους» ευρωπαίους γλύπτες και για τον υπαρξιακό μύθο που υπηρετεί και για την πρωτοποριακή φόρμα που προτείνει. Ο Χαλεπάς μαζί με τον Medardo Rosso θα έδεναν τους έξι υπόλοιπους δημιουργούς σ' ένα ισχυρό διαλεκτικό σχήμα και θα πρόσφεραν ένα ιδεολογικό άλλοθι στην Εθνική Πινακοθήκη και στην «συνομιλία της με τον άνθρωπο». Εξάλλου –γιατί να το κρύψωμεν άλλωστε;– όλα για τον άνθρωπο γίνονται στον τόπο αυτό. Έστω κι αν η γλυπτική παραμένει ακόμη ένα ζητούμενο ανθρώπων.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Στην οδό του Μπλαμαντώ

«Να μην κληθούμε κάποτε να γιορτάζουμε επετείους, χωρίς ουσία και χωρίς αντίκρισμα», έγραφε ο Μάνος Χατζιδάκις το 1987 στο *Αντί* «για την 13η επέτειο της αποκαταστάσεως της Δημοκρατίας». Με το κείμενο αυτό στην ουσία καλούσε κράτος και πολίτες σε εγρήγορση. Να αφήσουν τα χαϊδέματα και τις φιλολογικές περί δημοκρατίας συζητήσεις και να αναλάβει ο καθένας την ευθύνη που του αναλογεί, ώστε η λέξη δημοκρατία να αποκτήσει ουσιαστικό περιεχόμενο. Καλούσε σε μια βιωματική δημοκρατία, μια πολιτεία ζωντανών και –ανεξαρτήτως ηλικίας– νέων ανθρώπων, κι όχι στεγνών δεσμών, που το μόνο που εξυπηρετούν είναι ο μεσαιωνικός αυταρχισμός της εξουσίας. «Πριν χάσει η λέξη “δημοκρατία” το νόημά της, όπως τόσες άλλες σύγχρονες ελληνικές λέξεις».

Πολλά είναι τα επίθετα που έχουν χρησιμοποιηθεί για να περιγράψουν τον Μάνο Χατζιδάκι, κι όσο μεγαλώνει η απόσταση από τον βιολογικό του θάνατο πληθαίνουν εκ του ασφαλούς. Ο ίδιος άλλωστε είχε γράψει πως «ο θάνατος μιας αληθινής και δυνατής για τον τόπο φυσιогνωμίας, είναι όπως και να το κάνουμε ανακουφιστικός», συμπληρώνοντας –με τους στίχους του Νάνου Βαλαωρίτη– «οι στίχοι σου τους φόρεσαν εμβλήματα οι εχθροί σου». Ο –ακίνδυνος πλέον– επιφανής νεκρός γίνεται εθνικό σύμβολο και μνημείο που δίπλα του όλοι μπορούν, ευκαιρίας δοθείσης, να φωτογραφηθούν. Μετά, αυτές οι φωτογραφίες, περίτεχνα καδραρισμένες θα κοσμούν τα κελιά της πολιτείας, που κατασκευάζεται στο όνομά του, πλην ερήμην του.

Ο ίδιος δεν ασχολήθηκε ποτέ με τη λεγόμενη ενεργό πολιτική. «Οι ιδεολογίες και τα κόμματα απέδειξαν πως δεν είναι πλέον ειλικρινείς φορείς της δημοκρατίας· γι' αυτό να σταματήσουν την επιθυμία τους να υποτάσσουν τον πολίτη με κάθε μέσον στις επιδιώξεις τους και στις προοπτικές τους», συνεχίζει. Μια τέτοια τοποθέτηση φαντάζει ολίγον αναρχίζουσα, αλλά κυρίως αντιφατική, αν σκεφθεί κανείς ότι ο Χατζιδάκις δήλωνε δεξιός, γεγονός που όσο ζούσε μπερδευε εξίσου δεξιούς και αριστερούς. Τους

Ο Μάνος Χατζιδάκις σε μοτοσικλέτα. Φωτογραφία του 1986 από το αρχείο του Γ. Σταδόπουλου. Πρωτοδημοσιεύτηκε στο εξώφυλλο του *τχ. 608* (21.6.1996) του *Αντί*.

μεν γιατί τους αφόπλιζε από το να κριτικάρουν τις ριζοσπαστικές ιδέες του, τους δε γιατί έβλεπαν στο πρόσωπό του να χάνουν το copyright του ριζοσπαστισμού. Παρ' όλα αυτά ο Χατζιδάκις κατάφερε να συγκινήσει και να ταράξει τις καρδιές των ανθρώπων, ανεξαρτήτως παρατάξεως. Η πολιτεία του δεν ήταν μια πολιτεία τακτοποίη-

σης του ανθρώπινου δυναμικού της, αλλά διαρκούς αφύπνισής του.

Στο όραμα αυτής της πολιτείας στρατεύθηκε παθιασμένα, με πλήρη συνείδηση ότι πολιτισμός και πολιτεία όχι μόνον έχουν κοινή ρίζα, μα πρέπει να δουλέψουμε για να γίνουν κάποτε ταυτόσημες έννοιες. Κι αυτή ήταν η συνισταμένη όλων των

δραστηριοτήτων του αλλά και της δημόσιας παρουσίας του. Ποτέ δε συμβιβάστηκε, ούτε δίστασε να αντιπαρατεθεί σε οποιαδήποτε μορφή σκοταδισμού.

Κατ' αρχήν με τη μουσική. Είναι από τους λίγους συνθέτες που κατάφερε να αρθρώσει εντελώς προσωπικό μουσικό λόγο, ο οποίος, χωρίς να πέφτει στις παγίδες του λαϊκισμού, είναι βαθύτατα λαϊκός. Η τίμια στάση του και η ενστικτώδης κομψότητά του, απέκλεισαν από τη δημιουργία του το μεγαλόστομο και το στομφώδες. Προτίμησε να είναι τραγουδοποιός. Ακόμη και οι οργανικές του συνθέσεις είναι περισσότερο τραγούδια χωρίς λόγια παρά καθαρή μουσική. Το δρόμο αυτό δεν τον επέλεξε από άγνοια των υπόλοιπων εκφραστικών (συμφωνικών, πρωτοποριακών κ.λπ.) δυνατοτήτων που θα μπορούσε, εκμεταλλευόμενος την καλλιτεχνική του ισχύ, να χρησιμοποιήσει. Προτίμησε να είναι απλός, να πάρει τον ακροατή του από το χέρι και να τον μπάσει σ' ένα θαυμαστό κόσμο όπου όλα είναι διάφανα, διαυγή και φιλικά. Η μουσική του δεν συνοδεύει ούτε σκιαάζει την πραγματικότητα, την επηρεάζει. Δεν ωραιοποιεί, αναζητά το ωραίο· δεν ερωτοτροπεί, γονιμοποιεί, παρεμβαίνει, και υπ' αυτή την έννοια ενοχλεί.

Όπως ενόχλησαν και οι υπόλοιπες δραστηριότητες που ανέπτυξε. Ο Χατζιδάκις δεν επαναπαύθηκε στο θρόνο που τον τοποθέτησε η διεθνής αναγνώριση και η εμπορική επιτυχία. Μονίμως κατέβαινε από το θρόνο και ξανάπιανε δουλειά. Στην Πειραματική Ορχήστρα, στην Κρατική, στο Τρίτο Πρόγραμμα, στην Ορχήστρα των Χρωμάτων,

στο Τέταρτο. Και πάντοτε ο κόσμος τον ακολουθούσε. Κυρίως γιατί ήταν κι αυτός παρών στις μάχες που έδινε. Έβρισκε λύσεις και διατύπωνε συγκεκριμένες προτάσεις τις οποίες δε δίσταζε να ρισκάρει να πραγματοποιήσει. Κυρίως όμως οραματίστηκε. Μια κοινωνία ανθρώπων, τίμιων απέναντι στους εαυτούς τους και στους άλλους.

Εκτός από την Ορχήστρα των Χρωμάτων, που ήταν καθαρά δικό του δημιούργημα και μέχρι το θάνατό του λειτούργησε υποδειγματικά, σ' όλες τις υπόλοιπες προσπάθειές του, όταν τα πράγματα σοβάρευαν, ξύπναγε το θηρίο της τάξης. Το θηρίο έχει ανάγκη να του παρέχεται άλλοθι για τις τακτικές του. Κι ο Χατζιδάκις κάθε άλλο παρά κατάλληλος αποδείχθηκε για να το εξυπηρετήσει. Προτιμούσε την αποχώρηση από τη σιωπηρή συνενοχή.

Μετά έφυγε. Και σαν να τα πήρε όλα αυτά μαζί του.

Οι αναφορές στη μνήμη του γίνονται πάντα με τον δέοντα σεβασμό. Όλοι έχουν μια καλή κουβέντα να πουν, να εκθειάσουν το ήθος και τη δυναμική του, να καυτηριάσουν αυτούς που τον πολέμησαν και την πολιτεία που δεν άφησε να πραγματοποιηθούν οι επιδιώξεις του. Οι συνεργάτες του όλοι τον θυμούνται και πάντα υπόσχονται να συνεχίσουν το δρόμο που τους δίδαξε. Οι λεκτικές επιθέσεις στο σύστημα και τη χυδαιότητα που επικρατεί δεν λείπουν, η κριτική στην εξουσία και στο κράτος που εμποδίζει την πρόοδο του πολίτη δίνουν και παίρνουν. Όλοι μας λίγο ως πολύ αρεσκόμαστε στο ρόλο του θύματος, παραπονιόμαστε, και κάπου κάπου θυμόμαστε ότι ο Χατζιδάκις είπε τότε αυτό ή

**Η πολιτεία του δεν
ήταν μια πολιτεία
τακτοποίησης του
ανθρώπινου
δυναμικού της,
αλλά διαρκούς
αφύπνισής του.
Στο όραμα αυτής
της πολιτείας
στρατεύθηκε
παθιασμένα, με
πλήρη συνείδηση
ότι πολιτισμός και
πολιτεία όχι μόνον
έχουν κοινή ρίζα,
μα πρέπει να
δουλέψουμε για
να γίνουν κάποτε
ταυτόσημες
έννοιες**

έκανε εκείνο. Κι αναπολούμε: Πώς θα ήταν τα πράγματα αν δεν είχε φύγει; Λες και θα 'μενε για πάντα. Λες και η στάση του δεν ήταν απλά ένα σκαλοπάτι προς την κατεύθυνση της πολιτείας που ονειρεύτηκε και πως ο πραγματικός φόρος τιμής δεν είναι άλλος από το να τολμήσουμε να προχωρήσουμε. Καθόμαστε λοιπόν και κλαιγόμαστε και μέσα από κροκοδείλια αναφιλητά μάς «ξεφεύγει» και κανένα σπαρταξικάρδιο «ο Μάνος όμως».

Ο υπογράφων το παρόν κείμενο δεν είχε την τύχη να τον γνωρίσει προσωπικά. Η εικόνα που έχει γι' αυτόν σχηματίζεται μόνο μέσα από τα κείμενα και τη μουσική του. Δεν έχει να καταθέσει κανένα ανέκδοτο από τη ζωή του Μάνου Χατζιδάκι, ούτε καμιά σπάνια μαρτυρία από κάποια μάχη που έδωσε στο πλευρό του, δεν έχει να διαμαρτυρηθεί για τίποτα επ' ονόματί του. Γι' αυτό και δεν καταλαβαίνει πώς την πατάει κάθε φορά που γίνονται τέτοιου είδους αναφορές, και νομίζει πως ταυτόχρονα με τους διθυράμβους, ακούει στο βάθος τον ίδιο τον Χατζιδάκι να απαγγέλλει σαν άλλη Σαπφώ Νοταρά στην Πορνογραφία: «Στην οδό του Μπλαμαντώ, φτάνουν οι κυρίες σωρό»...

Ίσως ζηλεύει που, μιας και δεν τον γνώρισε, δεν νομιμοποιείται να μιλήσει κι αυτός έτσι· αλλά περιέργως, δεν του λείπει αυτού του είδους η σχέση. Μάλλον επειδή το έργο του Χατζιδάκι αναπληρώνει την έλλειψη προσωπικής επαφής και αποκαθιστά από μόνο του την απευθείας επικοινωνία μαζί του.

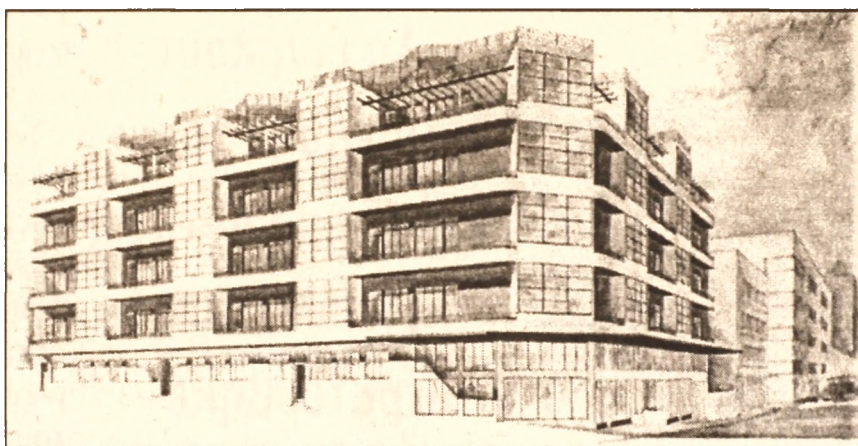
«δεν σας λέω χωρατό»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΥΡΙΑΚΑΚΗΣ
kyriakakisg@ath.forthnet.gr

Όλοι γνωρίζουμε λίγο-πολύ την εκστρατεία του Δήμου Αθηναίων για να αποκτήσει χρώμα (ξανά;) η πρωτεύουσα λίγο πριν καταφτάσουν οι δρυλικοί της επισκέπτες για τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Άσχετα με το ότι η ιδέα δεν είναι πρωτότυπη ούτε την σκέφτηκε πρώτος ο Δήμος, εκείνο που μετράει είναι ποιο θα είναι το τελικό αποτέλεσμα. Ήδη έχουν φανεί, έστω αποσπασματικά, τα πρώτα αποτελέσματα της εφαρμογής του προγράμματος, έχουν ήδη ακουστεί κάποιες γκρίνιες ή απορίες. Αν και άγνωστη, η σχετική ιστορία που θα σας διηγηθώ είναι πολύ διδακτική.

Πόσο μπλε είναι το μπλε;

Πρόκειται για την περίφημη «μπλε πολυκατοικία» στην πλατεία Εξαρχείων, έργο του Κ. Παναγιωτάκου (1932). Δεν υπάρχει ιστορία της ελληνικής αρχιτεκτονικής που να μην την περιλάβει, δεν υπάρχει αναφορά

στην ελληνική πολυκατοικία που να την αφήνει απέξω. Είναι «κλασική».

Όμως η σημερινή της όψη, που διατηρείται αναλλοίωτη μεταπολεμικά, δεν δικαιολογεί την ονομασία της: είναι όλη βαμμένη ένα απροσδιόριστο λευκό. Όμως αρχικά ήταν μπλε, και καραμπινάτο μπλε. Το πιστοποιούν οι φωτογραφίες της εποχής που χτίστηκε, δυστυχώς όμως ασπρόμαυρες. Εκεί βλέπουμε ένα κτήριο σίγουρα με κάποιο σκούρο χρωματισμό, αλλά τίποτε παραπάνω.

Αν θυμάμαι καλά, ένας γάλλος ερευνητής, ο Fr. Loyer, ήταν εκείνος που εντόπισε τα αρχικά χρώματα του κτηρίου: μπλε σκούρο και σιένα (καφέ). Αλλά κι αυτό ήταν στα λόγια – ποιο μπλε, ποια σιένα, και πού είχε μπει το κάθε χρώμα; Το μυστήριο δεν λύθηκε ούτε καν όταν το κτήριο εκπροσωπήθηκε στην πρώτη μεγάλη έκθεση ελληνικής αρχιτεκτονικής στο εξωτερικό το 1999, οργανωμένη από το ΕΙΑ. Εκεί, η ξύλινη μακέτα του κτηρίου αναγκαστικά παρουσιάστηκε λευκή, επειδή θεωρήθηκε παρακινδυνευμένη οποιαδήποτε χρωματική επιλογή.

Όμως ο καιρός περνάει, κι ήρθε η ευλογημένη ώρα να (ξανα)βαφτούν όσες αθηναϊκές πολυκατοικίες βρίσκονται σε νευραλγικά σημεία της πόλης. Η «μπλε πολυκατοικία» ήταν μια πιθανή υποψήφια για βάψιμο. Ένας νέος μάστα αρχιτέκτονας, ο Ν. Μοίρας, που νοικιάζει ένα διαμέρισμα της πολυκατοικίας εδώ και αρκετά χρόνια, ενθουσιάστηκε με την υπόθεση κι ανάλαβε να βρει (επιτέλους) ποια ήταν τα αρχικά χρώματα και πώς είχαν χρησιμοποιηθεί. Με πολύ κόπο κατάφερε να πιστοποιήσει πως το καφέ χρώμα σκέπαζε όλο το ισόγειο, ενώ το μπλέ (κι εδώ αρχίζουν οι εκπλήξεις) δεν ήταν ένα αλλά δύο ευδιάκριτες αποχρώσεις. Με σκούρο μπλε είχαν βαφτεί οι επιφάνειες που προεξείχαν, ενώ με ανοιχτό μπλε οι εσοχές (όπως οι βεράντες). Με βάση αυτές τις ανακαλύψεις, έστησε μια χρωματική μακέτα στον υπολογιστή, τύπωσε τα σχέδια... κι από εκεί αρχίζει η μεγάλη περιπέτεια.

Πρώτα έπρεπε να πειστούν και να συμφωνήσουν μεταξύ τους οι ιδιοκτήτες και ενοικιαστές της πολυκατοικίας

(για να βάλουν το μερδικό που τους αναλογεί στο συνολικό κόστος), κι έπειτα έπρεπε να γίνουν οι σχετικές κινήσεις προς το ΥΠΕΧΩΔΕ (τον χρηματοδότη για το υπόλοιπο του κόστους). Τίποτε από αυτά δεν ήταν εύκολο. Στις πρώτες συνελεύσεις της πολυκατοικίας αποδείχτηκε πως ενώ οι περισσότεροι ήταν καταρχήν πρόθυμοι να συνεισφέρουν, οι ιδιοκτήτες του μεγαλύτερου ποσοστού του κτηρίου δεν έδειξαν ιδιαίτερο ενθουσιασμό για να βαφτεί η πολυκατοικία (ξανά) μπλε. Εκείνων άλλωστε ήταν η αρχική πρωτοβουλία για να καταργηθούν τα αρχικά χρώματα μεταπολεμικά. Έμενε τώρα να κριθεί η υπόθεση από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Αν αυτό έπαιρνε κάποια θέση, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως επιχείρημα για τη σωστή αποκατάσταση του κτηρίου. Φαίνεται όμως πως ούτε και το υπουργείο πείστηκε εντελώς από τα «τεκμήρια». Η απόφαση που πήρε ήταν «αναθεωρητική», δηλαδή ανέτρεψε τη θέση των δύο αποχρώσεων του μπλε και γνωμοδότησε πως το μπλε σκούρο ανήκε στο βάθος και το ανοιχτό μπλε στο πρώτο πλάνο. Ταυτόχρονα, χρησιμοποιώντας δικό του χρωματολόγιο, καθόρισε τις «σωστές» αποχρώσεις που έπρεπε να χρησιμοποιηθούν.

Αλλά αυτό είναι το λιγότερο. Όταν οι ιδιοκτήτες της πλειοψηφίας άκουσαν πως το υπουργείο κατέληξε στα χρώματα, δήλωσαν πως δεν θεωρούν πως δεσμεύονται από μια τέτοια απόφαση, επιμένοντας στις αρχικές τους επιλογές. Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές δεν είναι διόλου σίγουρο ότι θα καταφέρουν όλοι να συμφωνήσουν πώς θα βαφτεί η πολυκατοικία. Το ΥΠΕΧΩΔΕ δεν πρόκειται να βάλει ούτε ένα ευρώ αν δεν γίνει μπλε η «μπλε πολυκατοικία», οι ιδιοκτήτες την θέλουν οτιδήποτε εκτός από «μπλε» και δεν σκοτίζονται για την αντίφαση τίτλου και πράγματος, και όσοι αγωνίζονται για να γίνει επιτέλους και κάτι σωστό (ο Ν. Μοίρας έχει μεταδώσει τον ενθουσιασμό του σε μια ομάδα συμπολεμιστών) ακόμα ελπίζουν ότι θα προλάβουν τις ημερομηνίες.

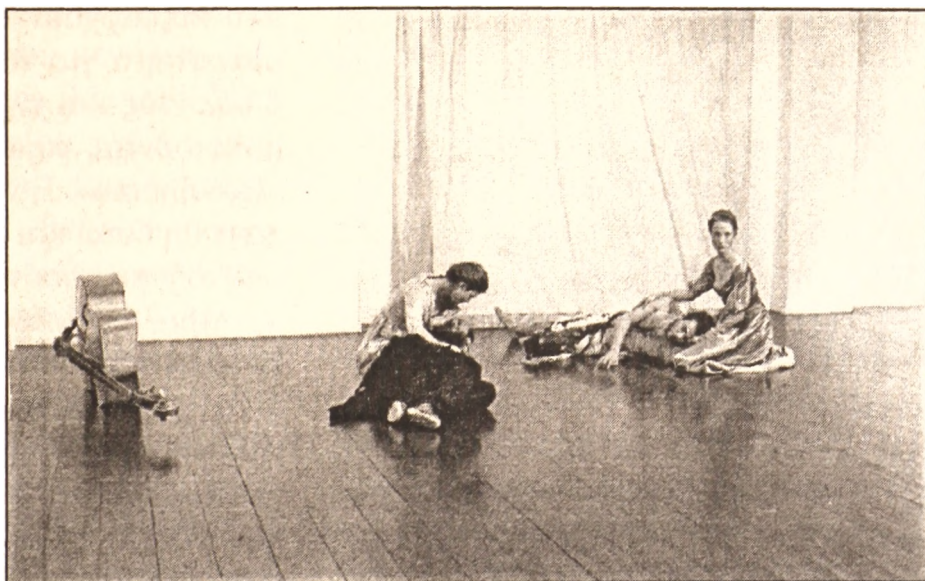
Άραγε πώς ορίζεται το «σωστό» σε μια τέτοια περίπτωση και τι σημαίνει στ' αλήθεια «μπλε»;

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Έχει καθιερωθεί η χειμερινή θεατρική περίοδος να λήγει επίσημα την Κυριακή των Βαΐων. Με το τέλος της, δεκάδες θεατρικές ομάδες, και δεν υπερβάλλω ως προς τον αριθμό, σπεύδουν να παρουσιάσουν τη δουλειά τους. Στην πλειοψηφία τους νέοι δημιουργοί –συγγραφείς, σκηνοθέτες, ηθοποιοί– που ευελπιστούν πως θα επωφεληθούν από το μεταβατικό αυτό διάστημα, το διάστημα μεταξύ χειμερινής και θερινής περιόδου, για να προωθήσουν την εργασία τους. Καθώς προετοιμάζονται τα «ισχυρά» θέατρα και σχήματα για το καλοκαίρι και ο ανταγωνισμός είναι μειωμένος, ελπίζουν πως κριτικοί, σκηνοθέτες και γενικώς άνθρωποι του χώρου θα παρακολουθήσουν τις παραστάσεις τους και ίσως να τους ξεχωρίσουν. Οι ομάδες αυτές συγκροτούνται κυρίως ευκαιριακά, συνήδως από κάποιον νέο σκηνοθέτη που προσπαθεί να δώσει δείγματα γραφής, και διαλύονται μετά τη λήξη των παράστασεων. Οι ηθοποιοί, οι σκηνοθέτες, και γενικά όλοι οι συντελεστές των παραγωγών αυτών, δουλεύουν τις περισσότερες φορές χωρίς να πληρώνονται, αλλά πληρώνοντας, ελπίζοντας πως θα τους δοθεί η ευκαιρία να σταδιοδρομήσουν.

Νέες ομάδες μόνες ψάχνουν

Ο Άδειος Χώρος του Εθνικού Θεάτρου και το Φεστιβάλ Νέων Δημιουργών και Πειραματικών Παραστάσεων «Δοκιμές» στο Θέατρο του Νότου είναι οι δύο φορείς που κατά κανόνα υποστηρίζουν νέα θεατρικά σχήματα.

Από φέτος προστέθηκαν και οι Θεατρικοί Αγώνες Νέων Δημιουργών, που οργάνωσε ο Τάσος Παπανδρέου με την Μαριάννα Κάλμπαρη και τη Μιμή Ντενίση στο Θέατρο Ιλίσια-Βολανάκης. Ο μεγάλος αριθμός των ομάδων επιβάλλει, προκειμένου να ενταχθούν στα

προγράμματα όσο το δυνατόν περισσότερα σχήματα, οι παραστάσεις να ανεβοκατεβαίνουν με τέτοιους ρυθμούς, που και να θέλει κανείς, αδυνατεί να τους παρακολουθήσει: Παραστάσεις που παίζονται μόνο για δύο ημέρες ή για τρεις και που μέχρι να ενημερωθεί

κανείς γι' αυτές έχουν ήδη κατέβει. Παράλληλα, ομάδες κινούνται αυτόνομα προς θέατρα που το διάστημα αυτό αργούν, ανεβάζοντας ακόμα περισσότερο τον αριθμό των παραστάσεων. Η ανάγκη τους αυτή πολλές φορές τους κάνει και θύματα εκμετάλλευσης από επιχειρηματίες που επωφελούνται από την ευκαιρία, για να βγάλουν τα σπασμένα όλης της σεζόν.

Η έντονη δραστηριότητα δικαιολογείται απόλυτα από την ανάγκη των δημιουργών να εκφραστούν και να αποκτήσουν βήμα. Όπως απόλυτα κατανοητή είναι και η ανάγκη τους να ξεχωρίσουν, να κάνουν κάτι που θα τους φέρει πιο κοντά στα όνειρά τους. Είναι κατανοητή η αγωνία τους και σεβαστή. Φυσικά από την πληθώρα των παραστάσεων αυτών, που μπορεί κανείς να σχηματίσει γνώμη παρακολουθώντας έναν αντιπροσωπευτικό αριθμό, μεγάλο μέρος δεν έχει τίποτα να πει ή να προσθέσει. Παραστάσεις και θεατρικά κείμενα που χαρακτηρίζονται από μία ανυπόφορη αυτοαναφορικότητα, συγγραφείς που πιστεύουν ότι πάσει θυσία πρέπει οτιδήποτε γράψουν να γίνει παράσταση, κείμενα που όχι μόνο δεν είναι θεατρικά, αλλά ούτε καν ενδιαφέρουν κανέναν, ευκολία διαπραγματεύσης των πιο σημαντικών ζητημάτων που αφορούν την ανθρώπινη ύπαρξη, έλλειψη αυτολογοκρισίας και ελέγχου. Στο σημείο αυτό θα θυμίσω την άποψη του Θόδωρου Τερζόπουλου πως *τέχνη σημαίνει αφαίρεση*. Δεν υποστηρίζω βεβαίως πως δεν υπάρχουν αξιόλογες δουλειές, πως δεν θα ξεπηδήσουν από αυτές τις προσπάθειες ταλαντούχοι άνθρωποι που θα στελεχώσουν το θέατρό μας. Όμως μήπως όλοι αυτοί που σπεύδουν να δημιουργήσουν μία ομάδα πρέπει να σκέφτονται πιο σοβαρά τις κινήσεις τους; Μήπως πρέπει να υποβάλλουν τον εαυτό τους στη διαδικασία της μάθησης που προσφέρει η εργασία σε διάφορα θεατρικά σχήματα, πριν αποφασίσουν όλοι ότι θέλουν να γίνουν πρωταγωνιστές και διάσημοι μέσα σε μία νύχτα;

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Όταν τελείωνε η φετινή, 4η διοργάνωση του «Ecocinema» στη Ρόδο (1-6 Ιουνίου), που την επιμελούνται ο Ηλίας Ευθυμίου και η Λουκία Ρικάκη, και για την οποία (διοργάνωση) τούτο το γραφτό δεν αποτελεί εύνοια προς αυτήν, αλλά προς τη σημαντική αξία και τη χρησιμότητα του περιεχομένου της, με πολιορκούσε ένα συλλογιστικό πρόγραμμα συμπερασμάτων. Ότι, δηλαδή, δεν μπορεί να είναι μακριά η χρονική στιγμή που η μοναδική (πολιτική) ιδεολογία, αποδεικτικά μη αναστρέψιμη, θα είναι –σε παγκόσμιο επίπεδο– το οικολογικό κίνημα. Η ολιστική προτεραιότητα της σωστικής διαχείρισης του πλανήτη.

Στόχος, η ακτιβιστική ευαισθητοποίηση (και κατόπιν η ψυχαγωγία)

Η ιστορία του ρευστού κόσμου

Όλα τα άλλα, ό,τι ψυχορραγώντας διασώζεται ακόμα από τους κάθε λογής -ισμούς (μέσα σ' αυτούς και οι δογματικές αγκυλώσεις των μονοθεϊστικών θρησκειών), οδηγούνται προς το ιστορικό αρχείο της μακραιώνης προσπάθειας να οργανώσει η ανθρωπότητα συλλογικά τη συνύπαρξή της. Εδώ και έναν αιώνα η λέξη πανάκεια: ανάπτυξη, μετα-

τρέπεται σε εφιάλη, αφού προηγουμένως παγίδευσε όλες τις πολιτικές πρακτικές –ειρηνικές και επαναστατικές– στο όνομα κάποιου «Ελδοράδο» ή κάποιας «Γης της Επαγγελίας» ή και των «βουνών με πιλάφια και ποταμών με μέλι». Στη λογική μιας «Θείας (και αστείρευτης) Οικονομίας», η υπερανάπτυξη του πιο κάτω από το ένα τρίτο της ανθρωπότητας, εξωθούμενη από

την απληστία της υπερκατανάλωσης και τη σώρευση κεφαλαίων, οδηγεί στην εγκληματική, στην τυφλή κατασπατάληση μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων, την καταστροφή μικρών και μεγάλων οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας, καθώς και την επιταχυνόμενη αποσταθεροποίηση του κλίματος.

Καινούργιες λογικές της θετικής γνώσης αναζητούν, μέσα από κοινωνικές στρατηγικές διαφώτισης και ευαισθητοποίησης, συμβιβασμούς και σημεία ισορροπίας με τις κατακτήσεις της ίδιας θετικής γνώσης οι οποίες βελτίωσαν σε θαυμαστό σημείο την υγεία και τη διαβίωση. Η δύσκολη αυτή επιδίωξη θα πρέπει να γίνεται μακριά από οικοφονταμενταλισμούς αλλά και από τη λογική των «παγιδευμένων» κυβερνήσεων των αναπτυγμένων χωρών. Στην πορεία αναπόφευκτα θα αποδειχτεί ή ότι ο άνθρωπος αποτελεί –μοιραία– «καρκινική» εξαλλαγή πάνω στον πλανήτη ή ότι η λογική και το ένστικτο της αυτοσυντήρησης θα αναστείλουν τον εφιάλη. Μέχρι τότε όμως είναι ακριβώς η λογική και η ηθική που θα πρέπει να αλληλοκατανοηθούν. Και είναι το ερώτημα που προκαλεί δέος: Μήπως είναι ήδη πολύ αργά για να πραγματοποιηθεί αυτή η δομική αλληλοκατανόηση;

* * *

Μας παρηγορεί ότι, μέσα στη σύγχυση, την άγνοια, τη σκόπιμη απόκρυψη της αλήθειας και του κοντόφθαλμου, γι' αυτό και εφήμερου, ωφελιμισμού, που κυριαρχούν στην ελληνική πραγματικότητα για τα ζητήματα του περιβάλλοντος και της οικολογίας, σταθεροποιούνται πρωτοβουλίες όπως το «Ecocinema». Είναι μια χρήσιμη διοργάνωση έστω και σαν προοπτική. Κάτι δηλαδή περισσότερο από ένα ακόμα φεστιβάλ-«φάσα» στο τουριστικό καλοκαίρι της Ρόδου. Και θα είναι ατύχημα αν χαθεί αυτή η ευκαιρία. Οι παρανοήσεις караδοκούν...

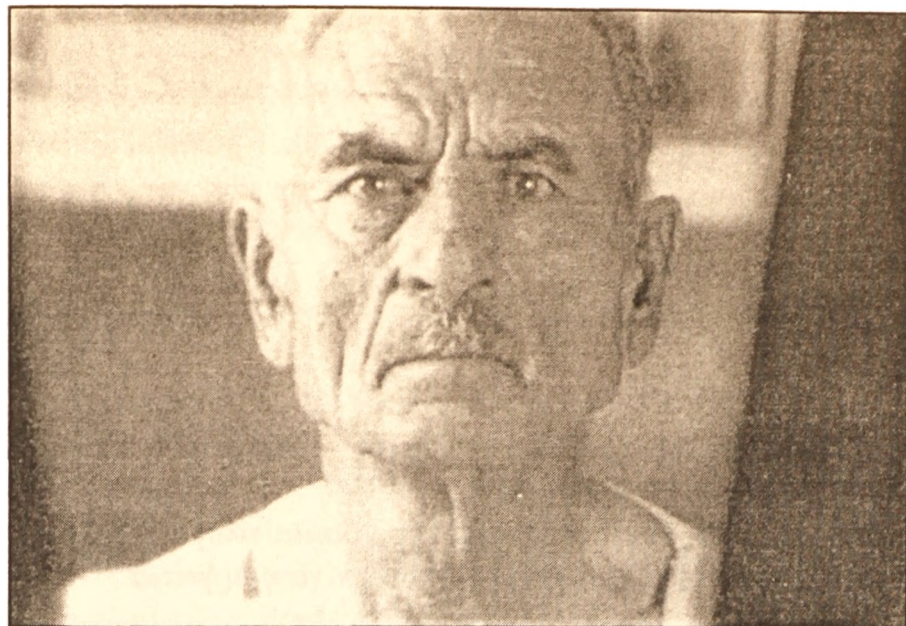
Φέτος λοιπόν, για να έρθουμε σ' αυτά που είδαμε, η διοργάνωση παρουσίασε περισσότερα σε ποικιλία και ποιότητα ντοκιμαντέρ, γεγονός που βοήθησε τον «ενεργό» θεατή να υιοθετήσει σκέψεις σαν αυτές που προηγήθηκαν, στην αρχή αυτού του κειμένου. Κιόλας οι δυο μεγάλες ενότητες: «Ταινίες για το νερό και τους υγρότοπους» και «Οι αυτόχθονες πληθυσμοί της Γης», με 24(!)

Πλεόνασμα

συνολικά ταινίες, αποτέλεσαν ένα μέτρο του φεστιβάλ. Φώτισαν εντυπωσιακά και με απόλυτη επάρκεια δύο δραματικά προβλήματα του περιβάλλοντος όπως είναι η διαχείριση των υδάτινων πόρων και η διάσωση των όσων απόμειναν αυτοχθόνων φυλών πάνω στη Γη, πολύτιμων για πλήθος λόγων.

Στα άλλα τμήματα –διαγωνιστικά, αφιερώματα, ενημερωτικό και εκτός συναγωνισμού– ένας σημαντικός αριθμός ταινιών ξεχώρισε χάρις στο μεγάλο ενδιαφέρον που παρουσίαζαν θεματικά σε συνδυασμό με τις κινηματογραφικές τους αρετές. Ανεδείκνυαν τη μεγάλη χρηστική αξία του είδους ντοκιμαντέρ, ακόμα και τη συχνή του υπεροχή έναντι μεγάλου ποσοστού ταινιών μυθοπλασίας. Ένα τέτοιο λαμπρό παράδειγμα ήταν η επαναπροβολή (σε επανεπεξεργασμένη κόπια) του θρυλικού *Νανούκ του Βορρά*, του μεγάλου εξερευνητή και σκηνοθέτη Ρόμπερτ Φλάεριν. Ογδόντα ολόκληρα χρόνια μετά την αρχική της προβολή η ταινία και παραμένει αρρυτίδωτη, εθνολογικό αριστούργημα και σπουδαίος κινηματογράφος. Αυτό μάς υπενθύμισε ότι οι σπουδαίες επιτεύξεις στην περιοχή του ντοκιμαντέρ πραγματοποιούνται από ειδική στόφα δημιουργών: «Ου παντός πλιν ες...». Αλλά και η σπουδαία σουηδική παραγωγή του 2003 *Πλεόνασμα* του Έρικ Γκαντίνι ήταν ένα επίσης χαρακτηριστικό παράδειγμα παρουσίας ενός οξύτατου θέματος κοινωνικής καταγγελίας όπως είναι η παντοία υπερκατανάλωση (ακόμα και... πολιτική) με επιπτώσεις και στο περιβάλλον. Συναρπαστικός, σύγχρονος κινηματογράφος, με διαβολικούς ρυθμούς. Λί-

Χαραυγή

γες μυθοπλαστικές ταινίες θα μπορούσαν να την συναγωνιστούν. Γνωστές από τη Θεσσαλονίκη η διπλής ανάγνωσης αλλά χωρίς αμφιβολία με πυκνή δυναμική και πολυσημία *Εταιρεία* των Mark Achbar και Jennifer Abbott και από άλλους δρόμους και για άλλους λόγους η δημοφιλής *Καμήλα που δάκρυσε*, γερμανο-μογγολική παραγωγή των Byambasuren Davaa και Luigi Falorini. Ξεχώρισαν ακόμα οι ταινίες: *Η κληρονομιά: η ιστορία ενός ψαρά· Γενέθλια γη: ταξίδι στη γενετική· Άγρια ομορφιά· Το κλίμα στην κόψη του ξυραφιού· Η μεγάλη περιπέτεια· Η Μαίρη Αν τα λέει έξω απ' τα δόντια· Η παλιά ακονόπετρα· Καταφύγια σκυλιών· Το μαύρο νησί· Με νύχια και με δόντια· Πνιγμένοι*. Τέλος, χάρη χρωστάμε στη Λουκία Ρικάκη για το γαλλο-ιαπωνικό αριστούργημα *Ιστορία του ρευστού κόσμου* του Alen Escallé. Ίσως η ωραιότερη ταινία της φετινής διοργάνωσης. Ολοφάνερη η «εξ αίματος» συγγένεια της οικολογίας με την ποίηση.

Η ελληνική συγκομιδή δεν είχε σαφές οικολογικό περιεχόμενο. Ούτε η κατά τα άλλα θαυμάσια ταινία του Μάρκου Γκαστίν *Μασσαλία, μακρινή κόρη*, ούτε οι άνισες αλλά ενδιαφέρουσες *Καλοκαιρινές αστραπές* του Νίκου Λυγούρη, ούτε το πολιτικό ντοκιμαντέρ του Ηλία Δημητρίου *Πύλα - Αυτοί που πάντα έμεναν μαζί*. Εντοπίζουμε, δηλαδή, την απορία μας στις καλύτερες. Έτσι, ευπρόσωπες ταινίες που βρήκαμε δικαιολογημένη τη συμμετοχή τους σε οικολογικό φεστιβάλ απόμειναν το *Δίνοντας φτερά* του Στ. Αποστολόπουλου και η *Μεσογειακή φώκια* της Βάσως Κανελλοπούλου. Ευτυχώς που

υπήρχε και η *Χαραυγή* του Γιάννη Κατσάμπουλα. Έχουμε τη γνώμη ότι στόχος ενός τέτοιου θεματικού φεστιβάλ, όπως είναι το «Ecocinema», οφείλει να είναι η ακτιβιστική ευαισθητοποίηση και εφόσον περισσεύει χρόνος «και ολίγον από υπόλοιπα».

Ένα κινηματογραφικό φεστιβάλ είναι ταινίες και διαχείριση χρόνου. Πρωτίστως, διαχείριση χρόνου. Φέτος που το φιλόδοξο πρόγραμμα ήταν παραφορτωμένο, ο χρόνος πάθαινε ζαλάδες. Δεν είναι π.χ. ό,τι καλύτερο, να βάζεις την κριτική επιτροπή να βλέπει διαγωνιζόμενες ταινίες τα μεσάνυχτα. Μεταξύ άλλων είναι και θέμα αξιοπιστίας της κρίσης της. Ούτε στήνεις ένα κάθιδρο και καταπονημένο ακροατήριο να υποστεί διάλεξη για τη «Συνθήκη του Ραμσάρ» μετά τα μεσάνυχτα(!).

Βέβαια δεν έφταιγε η διάλεξη, αλλά το timing. Φέτος, η διάρκεια της τελετής λήξης του αδελφού φεστιβάλ ντοκιμαντέρ της Θεσσαλονίκης διάρκεσε μόλις 42 λεπτά. Κάκιστη συνήθεια των νεοελλήνων το στήσιμο μπροστά στο μικρόφωνο μόλις τους δίνεται η ευκαιρία. Σχοινοτενή λογύδρια και ματαιόδοξοι ναρκισσισμοί –σίγουρα αγαθής προαίρεσης– μπροστά σε μια καλλιτεχνική διευθύντρια που τελούσε σε απόγνωση. Είπαμε· διαχείριση χρόνου. Τελετή λήξης που αρχίζει στις 9.30 το βράδυ και τελειώνει στη 1.30 το πρωί είναι για το βιβλίο Γκίνες. Και είναι κρίμα γιατί οι προοπτικές αυτής της διοργάνωσης μπορούν να είναι πολύ ευοίωνες. Άλλωστε το «έδαφος» της Ρόδου είναι κατάλληλο.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Οι «περιπέτειες» ενός ποιήματος για τους εργάτες

του Δημήτρη Κόκορη

*Εμείς οι εργάτες είμαστε που με τον ιδρώτα μας
ποτίζουμε τη γη για να γεννά
καρπούς, λουλούδια, τ' αγαθά του κόσμου ολόγυρά μας·
φτωχή, αλουλούδιαστη, άκαρπη, μονάχα η αργατιά.*

*Εμείς οι εργάτες είμαστε που με τον ιδρώτα μας
ζυμώνουμε του κόσμου το ψωμί·
πιο δυνατά κι απ' τα σπαθιά τα χέρια τα δικά μας,
και μ' όλο το αλυσόδεμα, σκάφτουν, και η γη πλουτεί.*

*Στου κόσμου τους θησαυριστές το βιο σου, εργάτη, νόμοι
στο τρώνε αδικητές χωρίς ντροπή.
Αγκαλιαστείτε, αδέρφια ορθοί! Με μια καρδιά, μια γνώμη,
Δικαιοσύνη, βρόντηξε, και λάμψε, Προκοπή!–*

Η εύλογη υπόθεση, ότι το ποίημα ενδέχεται να γράφτηκε κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου και να φιλοξενήθηκε –όπως πολυάριθμα ποιήματα ίδιας πνοής και στόχευσης– σε κάποιο αριστερό περιοδικό, αποδεικνύεται ασταθής. Οι στίχοι γράφτηκαν το 1913 και δημιουργός τους ήταν ο Κωστής Παλαμάς.¹ Ο ποιητής γνωστοποιεί² ότι παρακλήθηκε να γράψει το ποίημα από το «Εργατικόν Κέντρον Αθηνών» και δίδει την πληροφορία ότι υπάρχει και μελοποίηση των στίχων από τον Μανώλη Καλομοίρη. Έχει υποστηριχτεί πως από τους στίχους λείπει η «οραματιστική έκφραση» και ότι «η πληθώρα των κομμάτων, συγκεκριμένα στον τελευταίο στίχο κάθε στροφής, αντί να δίνει στο ποίημα ένα κοφτό ρυθμικό αποτέλεσμα, που θα τόνιζε τη σημασία του περιεχομένου [...] δημιουργεί μια άβολη ρυθμικά έκφραση».³ Η αλήθεια είναι ότι η περίπλοκη στίξη του ποιήματος οδηγεί σε σημασιολογικές συμπυκνώσεις και σε ηχοφθογολογική ροή, οι οποίες είναι πολύ δύσκολο να αποδοθούν με τη ρυθμική επαναληπτικότητα που η φόρμα ενός τραγουδιού επιβάλλει. Από την άλλη, παρά τις ενδεχόμενες αδυναμίες των στίχων, το ποίημα, ακριβώς επειδή πέρα από τη ρυθμική-σημασιολογική φόρτιση περικλείει και συναισθηματική πυκνωση, ενέχει τη δυναμική να κερδίσει τους αναγνώστες με τη συγκινησιακή σκευή του.

Ο Παλαμάς πολύ αργότερα εντάσσει το ποίημα στη συλλογή του *Σκληροί και δειλοί στίχοι*. Ο Ανδρέας Καραντώνης, δημοσιεύει το 1930⁴ κριτικό σημείωμα για την παλαμική συλλογή. Ο Καραντώνης, αναντίρρητα σημαντικός κριτικός αλλά και άγρυπνος φρουρός της εθνικοφροσύνης, δεν χάνει

την ευκαιρία να χαρακτηρίσει το *Εμείς οι εργάτες* «καθαρά κομμουνιστικό». Ο Παλαμάς αντιδρά και –σε επιστολή που συντάσσει στις 24.2.1930 και δημοσιεύεται στην *Νέα Εστία*⁵– τονίζει ότι το ποίημα είναι απλώς «φιλεργατικό» κάτι που αρκετά διαφέρει από τον μπολσεβικισμό. [Είναι] βγαλμένο από την ίδια ιδεολογία που γέννησε μέγα μέρος του Δουλευτή στον Β' Λόγο του *Δωδεκάλογου του Γύφτου* [...] θυμίζει κι αυτό τα εκστατικά περάσματα του ιδεοπλά-νου τραγουδιστή εμπρός από τα μεγαλόπρεπα φαντάσματα του σοσιαλισμού». Άλλωστε, όπως σημειώνει αφετηριακά, την εποχή σύνθεσης του ποιήματος δεν είχε «καμιά γνώση ούτε της φιλοσοφίας ούτε του ονόματος του κομμουνισμού». Σαφέστατα, το έτος 1930 σηματοδοτεί πολύ διαφορετικά κοινωνικοπολιτικά και πνευματικά συμφραζόμενα από αυτά του έτους 1913, το οποίο κατέχει χρονικό στάδιο προγενέστερο ακόμα και της «Οκτωβριανής Επανάστασης». Η αριστερή διανόηση δίνει ποικιλότροπα το «παρών» σε όλη τη δεκαετία του 1929, το ΣΕΚΕ μετεξελίσσεται σε ΚΚΕ το 1924, το «ιδιώνυμο» ψηφίζεται το 1929. Είναι εύλογο ο φιλελεύθερων αστικών αντιλήψεων ποιητής, του οποίου το έργο είχε αξιόλογη φιλολογική και αναγνωστική αποδοχή, να μη θέλει να ταυτιστεί με τον κομμουνισμό και μάλιστα ετεροχρονισμένα.

Το ποίημα φανερώνει τη θεματική πολυσχιδία του Παλαμά, του οποίου ο αυτοχαρακτηρισμός («ιδεοπλάνας τραγουδιστής») είναι πολύ εύστοχος. Ο «πολύτροπος στίχος» του⁶ λειτούργησε στα όρια της παραδοσιακής ρυθμικής αρμονίας («τραγουδιστής»)⁷, ενώ «πλανήθηκε» κατά τη μακρά πορεία του στους χώρους ποικίλων και ενίοτε αντίθετων μεταξύ τους ιδεών, των οποίων το περίγραμμα αναδύεται ευκρινές από τις συνθέσεις του. Ο Παλαμάς ανέπτυξε τις ποιητικές του απόψεις σε αρκετά κείμενα, αλλά ιδιαίτερα αποκαλυπτικές ως προς το ζήτημα είναι –κατά την ιδέα μας– οι προσεγγίσεις του στο έργο νεότερων νεοτεριζόντων ομοτέχνων του. Τον πρώιμο και γνήσιο μοντέρνο Τ.Κ. Παπατσώνη, παρ' όλη τη διαφαινόμενη θερμή διαπροσωπική τους σχέση,⁸ δεν δείχνει να τον νιώθει. Και αυτό δεν συμβαίνει μόνο με τα πρώιμα ποιήματα του Παπατσώνη (εφ. *Ακρόπολις*, 1913)⁹ αλλά και όταν αυτός έχει δώσει εξαιρετικά ποιήματα σαν το «Beata Beatrix».¹⁰ Σε κείμενο του 1923 κρίνει πως ο Φώτος Γιοφύλλης (σε προ-φουτουριστική βέβαια εποχή) δεν «έχει συγγένεια με την αφροντισιά που μεταχειρίζεται το στίχο ο φανατικά μυστικόπαθος καθολικισμός»¹¹ του Παπατσώνη. Αισθάνεται «σα θωπευτικές ανατριχίλες» ορισμένους στίχους της σεφερικής *Στροφής* (1931), αλλά κρίνει ότι τα ποιήματα της συλλογής είναι «κρυπτογραφικά» και δεν «βλέπει το κλειδί» τους.¹² Το αφειδώλευτα υμνητικό τετράστιχο για τον Ρίτσο,

Μία μορφή του κειμένου, με περικοπές που προκαλούσαν νοηματική συσκότιση και χωρίς τις σημειώσεις, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *Καθημερινή* (Κυρ. 30-3-2003, ένθετο «Επτά Ημέρες», σ. 29-30).

που κλείνει με το ιπποτικό «να παραμερίσουμε για να περάσεις»,¹³ το εμπνέεται από *Το τραγούδι της αδερφής μου* (1937), το οποίο είναι μεν ελευθερότερο μετρικά από τη *Στροφή* του Σεφέρη, αλλά υποβάλλει μια διαύγεια, τόσο συναισθηματική όσο και σημασιολογική.

Ωστόσο, η ρυθμική-νοηματική δυναμική των στίχων, η «μεταρσίωση του ρυθμού», κατά την εύστοχη διατύπωση του Κ.Θ. Δημαρά,¹⁴ δεν επιτρέπεται φυσικά να νοθεύεται, ούτε να διαστρέφεται ιδεολογικά, ερήμην του δημιουργού. Στην εφημερίδα *Δημοκρατία*, στο φύλλο της Κυριακής 4 Σεπτεμβρίου 1932, δημοσιεύεται με την υπογραφή του Κωστή Παλαμά, αλλά ερήμην του, το ποίημα «Ο ύμνος των αγροτών». Σε «επιστολιμαία διαμαρτυρία», η οποία γράφεται στις 9 Σεπτεμβρίου 1932 και δημοσιεύεται στη *Νέα Εστία*,¹⁵ ο ποιητής τονίζει: «Είναι το ίδιο παλαιό μου ποίημα, με τη διαφορά πως άλλαξε ο τίτλος. Όπου βρίσκεται η λέξη *εργάτες* (και επαναλαμβάνεται στα τρία τετράστιχα που αποτελούν το ποίημα), γίνεται *αγρότες*: [...] χωρίς να γνωρίζω τίποτε, η ωδή παρουσιάζεται *παρωδία*. Αλλά παρωδία που κρύβει το μασκάρεμά της και παρωδεί και τη δική μου μικρή, όμως δικαιούμενη να μένει απαραβίαστη, προσωπικότητα και σε όσους με γνωρίζουν και περισσότερο σε όσους με αγνοούν».

Ο Παλαμάς είναι φανερό πως δεν θα ήθελε να θεωρηθεί ότι διαμαρτύρεται για λόγους πολιτικούς: «Ουσιαστικά και στη ζωή μπορεί να μην είναι μεγάλη η διαφορά του εργάτη και του αγρότη, καθώς μας το θυμίζει ο άξιος πάσης τιμής και κάθε συμπαθείας κύριος Παπαναστασίου, που αδερφώνει τις δυο θεωρίες μέσα στη φιλοσοφία της πολιτικής του».¹⁶ Οι ενστάσεις του Παλαμά είναι ποιητικές: «[...] η ολοζώντανη *αργατιά* αλλάζεται σε *αγροτιά*: λέξη ανύπαρκτη και στη γλώσσα μας και στο λεξικό μου». Στην πορεία, η λέξη εντάχθηκε στη γλώσσα μας, αλλά φαίνεται ότι στον ποιητή δεν άρεσε. Επιπρόσθετα: «ο στίχος *ζυμώνουμε του κόσμου το ψωμί* γίνεται *παράγουμε*: δηλαδή αντί με το *ζυμώνουμε* να είναι μεταφορά που μεταφέρει και ζωντανεύει, με το *παράγουμε*, που ποτέ δε μου δόθηκε αφορμή ως την ώρα να το χρησιμοποιήσω στο στίχο μου, χάνει το χρώμα του, πεζοποιούμενος». Αφενός, αυτή η πεζοποίηση ήταν που ενόχλησε τον Παλαμά, ο οποίος ακόμη και με τον «πολύτροπο στίχο» του παρέμεινε «τραγουδιστής» και, αφετέρου, όπως σημειώνει και ο ίδιος, «[...] διαφέρει τεράστια το πράγμα στην ποιητική τέχνη, στο στίχο, στο έργο, στη χρονολογία του, στην αλήθεια, στην ακρίβεια [...]».

Η αλήθεια είναι ότι η μεταφορά των πρώτων στίχων της πρώτης στροφής (όχι της δεύτερης, για της οποίας την εξάλειψη διαμαρτύρεται ο ποιητής) γίνεται πιο ρεαλιστική, όταν οι *εργάτες* αντικαθίστανται από *αγρότες* και ίσως αυτός να ήταν, πέραν των ιδεολογικών κινήτρων, ένας από τους λόγους που ώθησαν στην –όπως και να έχει απαράδεκτη– μεταποίηση των παλαμικών στίχων. Στα ελαφρυντικά της εφημερίδας *Δημοκρατία* δίκαιο είναι να προσγραφεί το ότι –όπως πληροφορεί στα μεστά του σχόλια ο επιμελητής της *Αλληλογραφίας* Παλαμά Κ.Γ. Κασίνης¹⁷– ζήτησε συγγνώμη από τον ποιητή στο φύλλο της 11ης Σεπτεμβρίου 1932, όπου και αναφέρεται πως η παραποιημένη μορφή του παλαμικού ποιήματος μεταφέρθηκε από κάποια επαρχιακή εφημερίδα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Το ποίημα δημοσιεύθηκε, την εποχή που γράφτηκε, στην εφημερίδα *Λαός*. Βλ. *Κωστή Παλαμά Άπαντα*, τόμος 9, Μπίρης, χ.χ., σ. 165.
2. *Νέα Εστία*, τόμος 7, 15.3.1930, σ. 324. Βλ. και *Κωστή Παλαμά Αλληλογραφία*, τόμος Γ' (1929-1941), εισαγωγή-φιλολογική επιμέλεια-σημειώσεις: Κ.Γ. Κασίνη, Ίδρυμα Κωστή Παλαμά, 1981, σ. 42-43.
3. Χ.-Δ. Γουνελάς, *Η σοσιαλιστική συνείδηση στην ελληνική λογοτεχνία 1897-1912*, Κέδρος, 1984, σ. 219.
4. *Νέα Εστία*, τόμος 7, 15.2.1930, σ. 194-197.
5. *Νέα Εστία*, τόμος 7, 15.3.1930, σ. 158-159.
6. Βλ. Massimo Peci, «Ο «πολύτροπος στίχος» του Παλαμά», *Νεοελληνικά μετρικά*, επιμέλεια: Νάσος Βαγενάς, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1991, σ. 199-221.
7. Βλ. για παράδειγμα, «Μουσική και λογική στην ποίηση», *Κωστή Παλαμά Άπαντα*, τόμος 12, ό.π., σ. 464-479.
8. Βλ. Π.Δ. Μαστροδημήτρης, «Ο Κωστής Παλαμάς για τον Τ.Κ. Παπατσώνη», *Εκρηβόλος*, τχ. 14, 1986, σ. 1369-1407.
9. Το κείμενο του Παλαμά «Ακόμη ένας...» (εφ. *Εμπρός*, 25.2.1916), το οποίο αναφέρεται στον Παπατσώνη, αναδημοσιεύεται στο μελέτημα του Π.Δ. Μαστροδημήτρη, ό.π., σ. 1382-1384.
10. Γράφεται το 1920 και περιλαμβάνεται στην ανθολογία του Τέλλου Άγρα «Οι Νέοι». *Εκλογή από το έργο νέων Ελλήνων ποιητών 1910-1920*, Ελευθερουδάκης, 1922.
11. Βλ. *Κωστή Παλαμά Άπαντα*, τόμος 14, ό.π., σ. 491.
12. Βλ. *Κωστή Παλαμά Αλληλογραφία*, τόμος Γ', ό.π., σ. 71-74.
13. Βλ. *Κωστή Παλαμά Άπαντα*, τόμος 11, ό.π., σ. 167. Ως προς τις παλαμικές κρίσεις για τους Παπατσώνη, Σεφέρη και Ρίτσο βλ. Αλέξανδρος Αργυρίου, *Εισαγωγή στον τόμο Νεωτερικοί ποιητές του μεσοπολέμου*, Σοκόλης, 1979, σ. 188-189 και Βενετία Αποστολίδου, *Ο Κωστής Παλαμάς ιστορικός της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Θεμέλιο, 1994, σ. 292-294, 297-301.
14. Κ.Θ. Δημαράς, «Η μεταρσίωση του ρυθμού», *Κωστής Παλαμάς. Η Πορεία του προς την Τέχνη*, Νεφέλη, 1989, σ. 9-42.
15. *Νέα Εστία*, τόμος 12, 15.9.1932, σ. 997.
16. *Νέα Εστία*, 15.9.1932, ό.π.
17. Βλ. *Κωστή Παλαμά Αλληλογραφία*, τόμος Γ', ό.π., σ. 317.

Άντεια Φραντζή ΤΕΛΕΤΗ ΣΤΟ ΚΥΜΑ ΝΕΦΕΛΗ	Άντεια Φραντζή ΤΕΛΕΤΗ ΣΤΟ ΚΥΜΑ <i>Ποιήματα</i> ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ Ασκληπιού 6 Αθήνα www.nefeli-books.gr
--	--

Η κατάθεση μαρτυριών διαφέρει από την ανάπλαση ιστοριών που ενδέχεται να έχουν στο υπόβαθρό τους μαρτυρημένες ιστορήσεις. Η **Ελένη Γ. Ζαχαριάδου** στο βιβλίο της *Γλυκά του κουταλιού* (εκδ. Το Ροδακίό, 2003) επιχειρεί τη μυθοπλασία με μονολογικές αφηγήσεις σε πέντε ξεχωριστές ιστορίες που κυριαρχούνται από τον εξομολογητικό τόνο. Το τέχνασμα των γλυκών του κουταλιού που σηματοδοτούν κάθε μία από τις πέντε αφηγήσεις παραμένει προσχηματικό, ωστόσο οι αφηγήσεις είναι ελκτικές χάρις στην ικανότητα της συγγραφέως να διαμορφώνει έναν καθημερινό λόγο και να διεισδύει στον προσωπικό χώρο των ηρώων της.

Θα ήταν παραπλανητικό να αναζητήσει κανείς στο βιβλίο του **Πωλ Βαλερύ**, *Εισαγωγή στη μέθοδο του Λεονάρντο ντα Βίντσι* (μετάφραση: **Ελισσάβετ Βαρώνου**, εκ. Ίνδικτος, 2004) αναλυτική προσέγγιση του έργου του Λεονάρντο. Ωστόσο αυτό που κατορθώνεται μέσα από την «ανάγνωση» του Βαλερύ στο παρόν δοκίμιό του είναι μια διεισδυτική προσέγγιση της δικής του ποιητικής.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το βιβλίο του **Νίκου Ταμπάκη**, *Αναπαραστάσεις του κόσμου. Πραγματικότητα και σύγχρονη φυσική* (εκδ. Γκοβόστη, 2003)· κι αυτό γιατί θέτει ενδιαφέροντα ερωτήματα και αναζητά τη σύνθεση της φυσικής με τη

ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Άγνωστα και αθησαύριστα

1. Γεωργίου Βιζυηνού: Επιστολές (Εισαγωγή - Σημειώσεις - Σχόλια: Γιάννης Παπακώστας), εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2004, σελ. 162.

2. Μιχαήλ Μητσάκης, Παρά τοις δούλοις - Τα Ιωάννινα (Φιλολογική Επιμέλεια: Γιάννης Παπακώστας), εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2004, σελ. 88.

Με δύο τόμους, ο ένας με τις επιστολές του Γεωργίου Βιζυηνού και ο άλλος με δυο πεζά του Μιχαήλ Μητσάκη, εγκαινίασε ο κ. Γιάννης Παπακώστας, Καθηγητής Νέας Ελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, τη νέα σειρά «Επί Τα Ίχνη» των εκδόσεων Πατάκη. Στη σειρά αυτή στεγάζονται άγνωστα λανθάνοντα ή αθησαύριστα κείμενα. Τα κείμενα αυτά, όπως γράφει ο διευθυντής της σειράς, «μπορεί να είναι μελέτες, μαρτυρίες κι ακόμη δυσεύρετα λογοτεχνικά έργα παλαιότερων εποχών. Φιλοδοξία της Σειράς είναι να συνδεθεί με τη λογοτεχνική παράδοση και παράλληλα να ανασύρει από τη λήθη, έργα τα οποία παρέμεναν απρόσιτα στον αναγνώστη, εμπλουτίζοντας, όσο αυτό είναι δυνατόν, την έρευνα».

Ο Γιάννης Παπακώστας, με 11 βιβλία στο ενεργητικό του, έχει φωτίσει ανεξερεύνητες πτυχές της ζωής σπουδαίων λογοτεχνών μας (Βιζυηνού, Παπαδοπούλου, Λαπαθιώτη κ.ά.). Έχει εκδόσει επίσης 11 τόμους με τα Άπαντα του Γεωργίου Δροσίνη και μας έχει δώσει ερμηνευτικές μελέτες αναφοράς για συγγραφείς και έργα του 19ου και του 20ού αιώνα (π.χ. για το Περιοδικό *Εστία* και το Διήγημα, το Φώτη Φωτιάδη και το Αδερφάτο της Εθνικής Γλώσσας, για τον πολιτικό Καρυωτάκη, για τον Άγρα, για τον Σκαρίμπα, τον Κοτζιούλα, τον Θεοτοκά, τον Χατζή, την Δημουλά και για αρκετούς άλλους σύγχρονους ποιητές και πεζογράφους, όπως είναι η Σαραντίτη, ο Δημητρίου, ο Μίγγας, ο Βαβέρης, ο Βαγενάς κ.ά.).

Με οδηγούς του την αγάπη του για τη λογοτεχνία, την πίστη του για την παιδευτική της αξία, αλλά και το ερευνητικό του πάθος, ψάχνει συνεχώς περιοχές ελάχιστα γνωστές, σχεδόν ανεξιχνίαστες, απλώνει τα δίχτυα του σε τόπους που θεωρούνται ερευνητικά και ερμηνευτικά απρόσιτοι ή εξαντλημένοι και κάθε τόσο προσκομίζει νέο, πρωτότυπο υλικό ή παρουσιάζει από νέα οπτική γωνία πτυχές του έργου και της προσωπικότητας νεοελλήνων λογοτεχνών, επιστημόνων και λογίων, προκαλώντας νέες γόνιμες συζητήσεις.

Αποτέλεσμα της ερευνητικής του προσφοράς είναι και οι δυο τόμοι που μόλις κυκλοφόρησαν, ενώ ετοιμάζονται η ιστορικά πρώτη ανθολογία Διηγήματος, που κυκλοφόρησε το 1896, μέσω της οποίας αντικατοπτρίζεται ο αφηγηματικός λόγος της λεγόμενης γενιάς του '80, καθώς και δύο τόμοι με τα ποιήματα και τα πεζά του Μιλτιάδη Μαλακάση, το έργο του οποίου για δεκαετίες παραμένει απρόσιτο στον αναγνώστη.

Το Νοέμβριο του 2003 ο Γιάννης Παπακώστας είχε δημοσιεύσει στο *Βήμα* τρεις άγνωστες επιστολές του Γεωργίου Βιζυηνού, που είχε εντοπίσει στο αρχείο Δημητρίου Βικέλα, το οποίο απόκειται στο «Τμήμα Χειρογράφων και Ομοιοτύπων» της Εθνικής Βιβλιοθήκης. Τις τρεις αυτές επιστολές, μαζί με άλλες ένδεκα δημοσιευμένες στο παρελθόν σε διάφορα έντυπα, δυσπρόσιτα σήμερα, συγκέντρωσε σε έναν τόμο που αποτελεί και το corpus της αλληλογραφίας του Θρακιώτη συγγραφέα, για τον οποίο διαθέτουμε ελάχιστες μαρτυρίες.

Ο επιμελητής φρόντισε για την πιστή μεταγραφή των χειρόγραφων επιστολών, διόρθωσε εξόφθαλμα τυπογραφικά λάθη ή αβλεψίες των δημοσιευμένων, προχώρησε σε έναν υποδειγματικό φιλολογικό σχολιασμό, πρόσθεσε σε παράρτημα την εισηγητική έκθεση, της «Επί του Βουτσιναιίου Ποιητικού Διαγωνισμού» του 1876, στον οποίο βραβεύτηκε ο Βιζυηνός για την ποιητική του συλλογή *Βοσπορίδες Αύραι* και συμπλήρωσε όλα

α παραπάνω με μια μεστή εισαγωγή 25 σελίδων, στην οποία αναλύει το περιεχόμενο των επιστολών και το συνδέει με την πολυκύμαντη ζωή και το έργο του Βιζυηνού.

Οι επιστολές αυτές όπως σχολιάζονται και αναλύονται από τον Γιάννη Παπακώστα φωτίζουν ενδιαφέρουσες πτυχές από τα νεανικά έως τα μεταγενέστερα χρόνια του κορυφαίου μας πεζογράφου. Από την εποχή δηλαδή που για να επιβιώσει κατέφυγε ως καλογεροπαίδι σε μοναστήρι της Κύπρου, από τις σπουδές του στη Γερμανία, από τα χρόνια που έζησε στο Λονδίνο και τέλος από την περίοδο που εγκαταστάθηκε οριστικά στην Αθήνα (1884 και εξής).

Από τα δεκατέσσερα γράμματα (1872-1890) ένα απευθύνεται στον αρχιμανδρίτη Ιωαννίκιο στην Κύπρο, τρία στην Ελένη Φυσεντζίδου, έναν νεανικό του έρωτα, ένα στον ποιητή και δάσκαλό του στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης Ηλία Τανταλίδη, ένα στον συσπουδαστή του Leopold von Schlozer στη Λειψία, ένα στον γνωστό Γάλλο ελληνιστή Emile Legrand στο Παρίσι, τέσσερα στον Δημ. Βικέλα, ένα στον αδελφό του Μιχαήλο, ένα στον Ν. Βασιλειάδη, φοιτητή τότε της Ιατρικής Σχολής Αθηνών και ένα στη Νέα Εφημερίδα της Αθήνας. Τα γράμματα αυτά στάλθηκαν τέσσερα από την Κωνσταντινούπολη, δύο από την Γοττίγγη, πέντε από το Λονδίνο, δύο από το Castein και ένα από την Αθήνα.

Ο επιμελητής στην εισαγωγή του στέκεται ιδιαίτερα στη γνωριμία, στη συναναστροφή και την ευεργετική παρουσία που είχε ο Βικέλας στη ζωή και στο έργο του Βιζυηνού, στις πρώτες δημοσιεύσεις των διηγημάτων καθώς και στο χρόνο γραφής τους. Στο σημείο αυτό παρακολουθεί βήμα βήμα την συγγραφική πορεία του Βιζυηνού και με βάση άγνωστες πηγές θέτει νέα ερωτήματα ως προς το χρόνο της στροφής του Βιζυηνού στο διήγημα, αμφισβητώντας έτσι παραδομένες απόψεις. Παρακολουθεί την παρουσία του στο περιοδικό *Εστία*, στην έκδοση και τη διάδοση της ποιητικής συλλογής *Αττίδες Αύραι*, στην οριστική του εγκατάσταση στην Αθήνα.

Ο δεύτερος τόμος περιλαμβάνει δύο πεζά κείμενα του συγγραφέα Μιχαήλ Μητσάκη (1863-1916). Το πρώτο έχει τίτλο «Παρά τοις δούλοις»· δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *Ακρόπολις* (11-23 Ιουλίου 1887) και παρέμενε αθησαύριστο, σχεδόν άγνωστο. Το δεύτερο έχει τίτλο «Τα Ιωάννινα» και είναι ένα ανέκδοτο χειρόγραφο διήγημα που βρέθηκε στα κατάλοιπα του Μητσάκη που αποθηκεύονται στο ΕΛΙΑ. Τώρα δημοσιεύονται αφού ο επιμελητής έχει διορθώσει κάποια οφθαλμοφανή τυπογραφικά λάθη στο πρώτο

και επιβεβαιώσει την ορθή μεταγραφή του δευτέρου, στην οποία συνέβαλλε και η κ. Δέσποινα Δρακοπούλου.

Και τα δύο, όπως σημειώνει ο Παπακώστας, γράφτηκαν την ίδια περίπου περίοδο και με την ίδια αφορμή: από ένα ταξίδι που πραγματοποίησε ο Μητσάκης στα Γιάννενα ως απεσταλμένος του διευθυντή της εφημερίδας *Ακρόπολις* Βλάση Γαβριηλίδη.

Στην εκτενέστατη και κατατοπιστικότερη εισαγωγή του, ο επιμελητής αναλύει διεξοδικά το περιεχόμενο του πρώτου κειμένου, το συνδέει με άλλα ταξιδιωτικά κείμενα του συγγραφέα, αλλά και με ανάλογα κείμενα άλλων συγγραφέων, εντοπίζει τις επιδράσεις που έχει δεχθεί ο Μητσάκης και στέκεται ιδιαίτερα στην ιδεολογία του όπως αυτή διαφαίνεται μέσα από το κείμενο. Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης η εξαντλητική ερμηνευτική προσέγγιση του κειμένου: επισημαίνονται οι αφηγηματικές τεχνικές και τα εκφραστικά μέσα, το ύφος και η γλώσσα, το είδος και οι σκοποί του. Στο τέλος εύστοχα και διεισδυτικά αποτιμά την αξία του: «Όλα αυτά καθιστούν το “Παρά τοις δούλοις” ένα κείμενο νευρώδες, μέσω του οποίου ξεδιπλώνονται ένας τόπος και μια ιστορία, μια κοινωνία με τις ομοιότητες και τις διαφορές της· ομοιότητες στην επιφάνεια και διαφορές στο βάθος, όπου κανείς κατορθώνει να φθάσει μέσα από τη λεπτομέρεια, από την παρατήρηση και την άμεση αναστροφή με τα πρόσωπα και την κοινωνία του συγκεκριμένου αστικού χώρου».

Συγκεφαλαιώνοντας, θα έλεγα ότι στους δύο αυτούς τόμους ο Γιάννης Παπακώστας συνδυάζει θαυμάσια την έρευνα με την ερμηνεία και προσφέρει ένα καταστάλαγμα γνώσης, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στους αναγνώστες και τους μελετητές να γνωρίσουν μέσα από τον πρώτο τόμο ιδιαίτερες πτυχές της προσωπικότητας του Βιζυηνού που συνδέονται άμεσα με το έργο του και μέσα από τον δεύτερο τόμο δύο ενδιαφέροντα λογοτεχνικά κείμενα του Μητσάκη, καθρέφτες μιας περιοχής και μιας εποχής.

Και όλα αυτά ο Παπακώστας τα πετυχαίνει με μια γλώσσα πλούσια και χυμώδη μέσα στη λιτότητα και την ακρίβειά της. Με τη μεγάλη ζωντάνια και την πειστική αμεσότητα της γραφής του καθιστά τα βιβλία του ελκυστικά αναγνώσματα, αποδεικνύοντας ότι η φιλολογική ερμηνεία δεν είναι στείρος σχολαστικισμός και απωθητικός φορμαλισμός, αλλά ένας δεξιολογικός τρόπος να στραφούμε στους δημιουργούς και στο έργο τους, να ψάξουμε, να μελετήσουμε και να σκεφτούμε ξανά και ξανά.

Παναγιώτης Στυλ. Σκορδάς

φιλοσοφία, θεωρώντας ότι συνιστούν δύο συμβατά πληροφοριακά συστήματα.

Κάτω από το πρίσμα των διεθνών σχέσεων ο **Pascal Boniface** στο βιβλίο του *Οι πόλεμοι του αύριο* (πρόλογος: **Βύρων Θεοδωρόπουλος**, εισαγωγή-επιμέλεια: **Σωτήρης Ντάλης**, μετάφραση: **Βίκυ Ιακώβου**, εκδ. Παπαζήση, 2004) ερευνά τις ποικίλες εκδοχές του πολέμου που αναδεικνύονται στις μέρες μας. Μορφές του πολέμου ή των πολέμων που δεν καλύπτονται από την απλουστευση Πόλεμος-Ειρήνη, αλλά συνιστούν ένα μεγάλο φάσμα ποικίλων εκτροπών που συνδέονται με κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα.

Λένιν: μια ενδιαφέρουσα βιογραφία γραμμένη από την ιστορικό **Ελέν Καρέντ**· **Ενκώς** (μετάφραση: **Κατερίνα Δασκαλάκη**, εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2004). Μέσα από την περιγραφή της ζωής και της δράσης του Λένιν αναδεικνύονται τα ιστορικά γεγονότα που συνδέονται με τη δράση του και παρουσιάζεται ανάγλυφη η ηγετική φυσιογνωμία του. Η ερμηνεία της ιστορικού στηρίζεται σε μία προσωποκεντρική αντίληψη και στην πεποίθησή της ότι η πολιτική διάνοια του Λένιν είναι αυτή που διαδραμάτισε τον ουσιαστικό ρόλο στη θεμελίωση του κομμουνισμού, ως συστήματος εξουσίας που κυριάρχησε για εβδομήντα χρόνια.

ο χαρτοκόπτης

Ζητήματα επιστημονικής ερμηνείας του Συντάγματος

Παναγιώτης Πουλής,
Εγχειρίδιο συνταγματικού δικαίου και θεσμών,
εκδ. Σάκουλα, β' έκδοση, Αθήνα 2002.

Η ονομασία «Συνταγματικό δίκαιο» ποικίλλει τον τελευταίο καιρό στη Γαλλία. Έγινε «Συνταγματικό δίκαιο και πολιτικοί θεσμοί» («Droit constitutionnel et institutions politiques»), ενώ στην παλιά ονομασία περιέχονταν φυσικά και οι θεσμοί. Έτσι το βιβλίο του κ. Παν. Πουλή, τέως καθηγητή στην πρώην Παιδαγωγική Ακαδημία, που τώρα λέγεται «Παιδαγωγικό Πανεπιστήμιο», έχει τον τίτλο: «Εγχειρίδιο συνταγματικού δικαίου και θεσμών». Με τη γνωστή εκ παραδόσεως κατάταξη ύλης, αλλά και την επίκληση υπερεκατό συγγραφέων Ελλήνων και γαλλόφωνων, επιχειρείται η ερμηνεία του ελληνικού Συντάγματος του 1975, όπως έχει μεταρρυθμιστεί το 1986 και το 2001.

Η πρώτη γενική παρατήρηση είναι ότι όλες οι παραπομπές (και είναι περισσότερες από 400 σε σύνολο 200 περίπου σελίδων) γίνονται δεκτές και δεν αντικρούεται ούτε μία. Αλλ' ούτε και διατυπώνεται κάποια προσωπική γνώμη, αφού μάλιστα υπάρχουν και νέες διατάξεις. Έτσι π.χ. δεν σημειώνεται το παραμικρό σχόλιο για την «εθνική και κοινωνική αλληλεγγύη» του α. 25 του Συντάγματος (σελ. 195). Δεν αναφέρεται εξ αφορμής του α. 26 ότι η εκτελεστική λειτουργία δεν είναι τίποτε άλλο παρά: κυβέρνηση. (σελ. 73). Αλλά και για άλλες παλαιότερες διατάξεις δεν γίνεται η ορθή εκτίμηση ή δεν διατυπώνεται η ορθή αιτιολογία. Έτσι π.χ. η αρχή της ειδικά και εμπεριστατωμένα αιτιολογημένης δικαστικής αποφάσεως έχει σκοπό όχι «τον έλεγχο της άμεσης εφαρμογής του νόμου απ' τα δικαστήρια» (σελ. 144), αλλά την επιδίωξη δίκαιης αποφάσεως και τον περιορισμό των αυθαιρεσιών. Οπωσδήποτε ο συγγραφέας είχε την ευκαιρία να εκφράσει προσωπικές γνώμες, συγκρίνοντας τις διατάξεις του 2001 με εκείνες του 1986 και του 1975. Δεν αναφέρει τίποτε για τις διακρίσεις του δημοψηφίσματος (α. 44), καθώς και ότι ουδέποτε έχει διενεργηθεί δημοψήφισμα μέσα σε τριάντα περίπου χρόνια (σελ. 72). Σιωπώντας αφήνει να εννοηθεί ότι ορθώς είχαν οι δύο μεταρρυθμίσεις. Θυμίζει τον δικαστή, ο οποίος παρ' όλο που δέχεται άλλη άποψη από εκείνη της αρειοπαγίτικης απο-

φάσεως, συμφωνεί, σε δική του απόφαση, με την αρειοπαγίτική! Αν ο Άρειος Πάγος αποφανθεί διαφόρως μελλοντικά, ο δικαστής «θα πάει με την τελευταία».

Θα περάσουν χρόνια, μετά τη διδασκαλία ή τη μελέτη του βιβλίου, για να κινηθεί η σκέψη της σπουδάστριάς και του σπουδαστή, που μάλλον ήταν ακοινωνιολόγοι και χωρίς, έστω λίγη, πολιτικοφιλοσοφική παιδεία, ώστε να αρχίσουν να τους απασχολούν αυτά που σε λίγες και μόνο υποσημειώσεις θα μπορούσε να τους θέσει το βιβλίο:

Να έχει ή όχι αρμοδιότητες ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας; Να εκλέγεται από βουλευτές, ή απ' το λαό, ή από βουλευτές και δημάρχους; Να είναι απεριορίστος ή όχι ο χρόνος υπηρεσίας του βουλευτή; Του υπουργού; Του πρωθυπουργού; Να επιτρέπεται να προταθεί από αριθμό πολιτών σχέδιο νόμου; Να χρίζεται ο υποψήφιος βουλευτής απ' το λαό (μέλη κόμματος) ή όχι; Να επιτρέπεται συνταγματική μεταρρύθμιση κάθε δέκα χρόνια ή σε λιγότερα; Να αναγράφονται τα εκλογικά συστήματα στο Σύνταγμα; Να μπορεί να προσχωρεί ο βουλευτής σε άλλο κόμμα από την προκήρυξη των επόμενων ή των μεθεπόμενων εκλογών; Να διαγράφεται μόνο με προηγούμενη απόφαση πειθαρχικού συμβουλίου; Να χορηγείται σύνταξη αν ο βουλευτής συμπλήρωσε τωόντι οκτώ χρόνια θητείας και δεν λαμβάνει από άλλο επάγγελμα; Να διορίζεται απ' την κυβέρνηση ή να εκλέγεται από δικαστές η ηγεσία της Δικαιοσύνης; Να δικάζονται όλα τα κακουργήματα μόνο από τακτικούς δικαστές; Να καθορίζονται με κυβερνητικές αποφάσεις τα ανώτατα όρια αμοιβών ελευθέρων επαγγελματιών; Να καθιερωθεί ή όχι όριο ηλικίας και για τους ακαδημαϊκούς; κ.λπ., κ.λπ.

Χωρίς κοινωνιολογικό πνεύμα, έγραψε προ ετών συνταματολόγος (επιτέλους!), δεν νοείται πλέον συνταγματική ερμηνεία.

Και χωρίς ακριβέστερες αιτιολογίες και de lege ferenda σκέψεις δεν θα νοείται πλέον επιστημονική συγγραφή.

Ένα λόγο για τη γλώσσα του βιβλίου: Η χρήση της δημοτικής, κατά το πλείστον, ομαλή.

Η παραπάνω εργασία είναι αξιέπαινη για τον κόπο του συγγραφέα.

Δημήτρης Μαλακάσης
επ. Εισαγγελέας Εφετών
Διδάκτορας στη Φιλοσοφία

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

❖ Ο μετα-ψυχροπολεμικός κόσμος μπορεί ν' ανανέωσε την αισιοδοξία στον κόσμο, ωστόσο δεν δημιούργησε τις αναμενόμενες προϋποθέσεις ειρηνικής συμβίωσης. Τα τελευταία χρόνια οι εθνικές και περιφερειακές συγκρούσεις οδήγησαν και οδηγούν σε καταστροφικές συνέπειες. Το βιβλίο των Τζέφρεϋ Ζ. Ρούμπιν, Ντην Γκ. Προύιτ, Σουνγκ Χη Κιμ, *Η διευθέτηση της κοινωνικής σύγκρουσης. Κλιμάκωση-Αδιέξοδο-Επίλυση* (πρόλογος: Γ.Α. Παπανδρέου, μετάφραση: Άγγελος Φιλιππάτος, εκδ. Καστανιώτη, 2003), αποτέλεσμα μιας αντίληψης που ήδη έχει ξεπεραστεί από την ίδια την πραγματικότητα έχει ενδιαφέρον για τις αισιόδοξες αυταπάτες που

καλλιεργούνται στον κόσμο και είναι χρήσιμο για την αναζήτηση άλλων τοποθετήσεων από τις προτεινόμενες «χαζοχαρούμενες» πολιτικές συμφιλίωσης.

❖ Για τον ποιητή Ορέστη Αλεξάκη γράφουν οι Νατάσα Κεσμέτη, Νένα Ι. Κοκκινάκη, Ευτυχία-Αλεξάνδρα Λουκίδου, Χρύσα Σπυροπούλου, *Ακροατής Οριζόντων. Προσεγγίσεις στην ποίηση του Ορέστη Αλεξάκη* (εκδ. Γαβριηλίδης, 2004): «Σαν ποιητής που στο δικό του κόσμο έχει χαθεί / Σαν παραγιός που παίζοντας το φέρετρο καρφώνει / Σαν νύφη που μαρμάρωσε στο πετρωμένο χιόνι / Σαν τον προφήτη που έλειψε προτού ν' αναληφθεί».

ΓΙΑΝΝΗΣ Η. ΧΑΡΗΣ

Η ΓΛΩΣΣΑ, ΤΑ ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΘΗ

Κείμενα για την κινητικότητα της γλώσσας, κείμενα για ορθογραφικά και συντακτικά ζητήματα, για ξενισμούς και άλλα δάνεια, από αυτά που επηρεάζουν και διαμορφώνουν μπροστά στα μάτια μας τη γλώσσα. Κείμενα θεωρητικά, αλλά και κείμενα πρακτικά, με πρακτικές οδηγίες και χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Δηλαδή βιβλίο ως έναν βαθμό και για λάθη, που επιχειρεί όμως να διαφοροποιηθεί διπλά από τη λαθοθηρική φιλολογία: καταρχήν προγραμματικά, καθώς δεν εξετάζει λάθη από γραπτά μαθητών

και φοιτητών, που παρουσιάζονται για να τεκμηριώσουν –κι εδώ είναι το δεύτερο σημείο διαφοροποίησης– τη «φτωχή» γλώσσα των νέων, και γενικότερα την «παρακμή» ή και το «θάνατο» της γλώσσας· ούτε λάθη ανθρώπων που τους αιφνιδιάζουν στο δρόμο, χώνοντάς τους ένα μικρόφωνο στο στόμα και με μια κάμερα απέναντι.

Είναι λάθη δικά μας, λάθη από επαγγελματίες του λόγου, από δόκιμους δημοσιογράφους, μεταφραστές, συγγραφείς, όπως και λάθη από λαθολόγους, τιμητές της γλώσσας των νέων και γενικότερα της σημερινής γλώσσας.

Και είναι έτσι σκόπιμα διαλεγμένα τα λάθη όχι για να δείξουν το φόρο που πληρώνουμε όλοι μας στην κοινή αγραμματοσύνη, όπως έλεγε ο Κοραΐς, αλλά κυρίως για να φανεί αυτό που αποτελεί κοινό τόπο κι ωστόσο πάντα το ξεχνούμε: πως η εκμάθηση της γλώσσας είναι τεράστια υπόθεση, πως ο αγώνας για την κατάκτηση της γλώσσας είναι αγώνας ζωής.

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ

ΟΜΗΡΟΥ 32, ΤΗΛ.: 210 36 43 382, FAX: 210 36 36 501, e-mail: polis@ath.forthnet.gr

ΟΔΟΥΣ ΚΑΡΤΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΝΕΦΕΛΗ

ΚΑΡΑΟΓΚΙΝΖΜΠΟΥΡΙΚ

ΝΕΦΕΛΗ

ΚΑΙΣΑΡΑΣ ΙΑΛΩΝΑΚΗΣ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

«ΠΡΟΚΕΥΤΕΙΝ ΔΙΑΜΕΝΕΙ
ΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΑΝΑΛΥΣΙΤΕΣ
ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ
ΤΟΥΤΟΙΣ ΒΑΡΒΑΡΟΜΑΧΕΙΣ

ΝΕΦΕΛΗ

ΕΦΗΤΑΖ

Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ
ΤΩΝ
ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

ΜΙΑΤΕΛΕΟΝΤΑ
«ΕΛΛΗΝΟΚΡΕΤΤΑΝΟΝΤΑ

ΝΕΦΕΛΗ

ΠΟΙΗΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΝΕΦΕΛΗ

22

CATHERINE PETERS

BYRON

Ποιητής, κροστικός η επαναστάτης.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΑΟΓΚΙΝΖΜΠΟΥΡΙΚ

ΣΕΙΡΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΩΝ
ΝΕΦΕΛΗ

EL RICE

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
Ο ΜΕΓΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΜΕΛΟΔΩΝΑΣ ΠΕΛΛΑΚΗΣ

ΣΕΙΡΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΩΝ
ΝΕΦΕΛΗ

ΜΕΥΣΙΣ

ΚΑΙΣΑΡΙΑΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

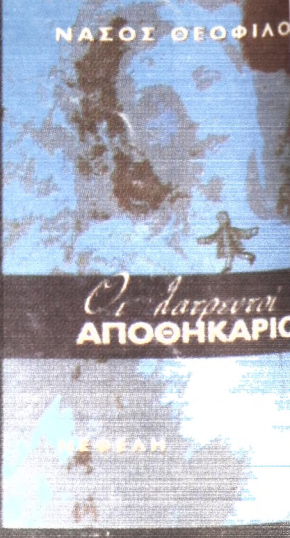
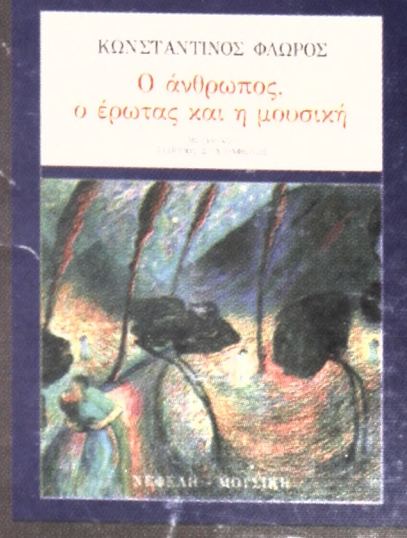
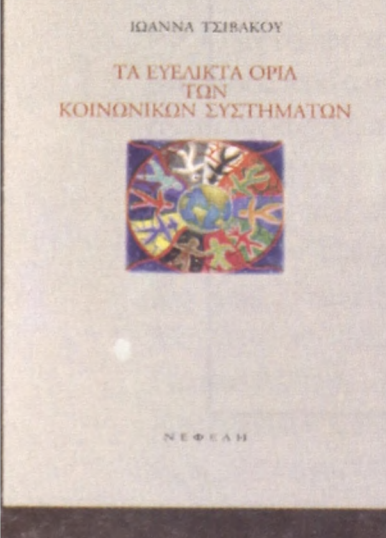
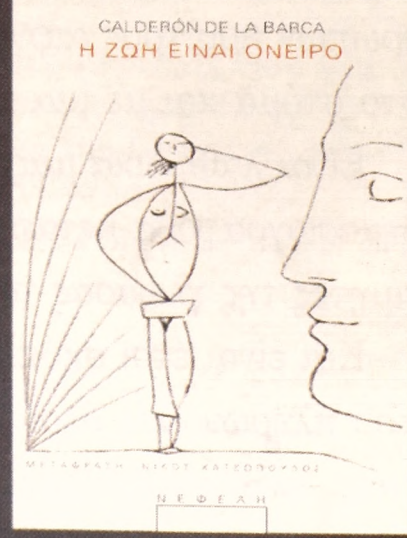
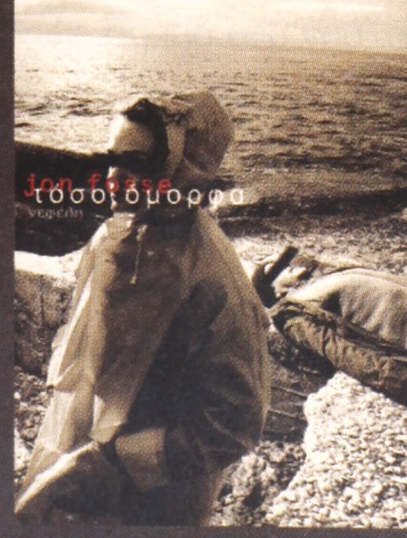
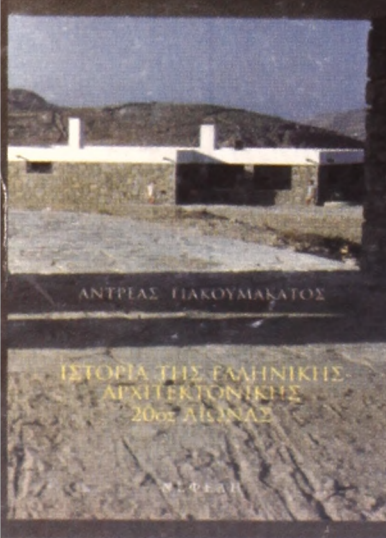
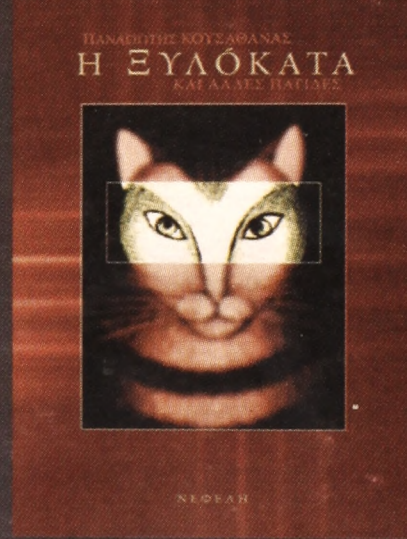
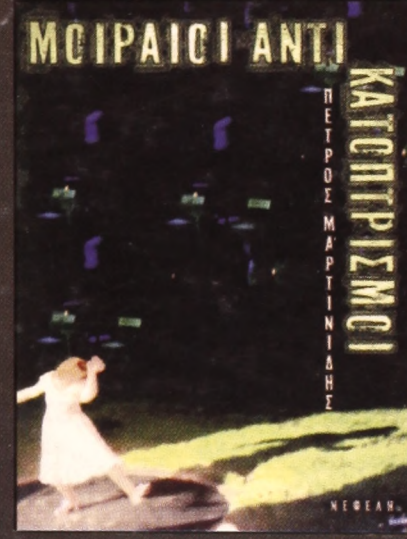
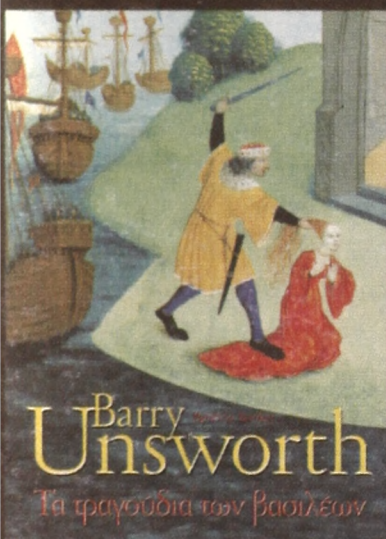
ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

ΤΟΥΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ

MICHAEL ADAS

Ἀνδρῶν μέτρο
μηχανή

η βιβλιοθήκη της Νεφέλης · ασκληπιού 16, αθήνα 106 80 · τηλ 210 3607.744 · fax 210 3623.